

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE BRNĚNSKÉ
METROPOLITNÍ OBLASTI PRO UPLATNĚNÍ NÁSTROJE
INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE (ITI)

2015

B | R | N | O |

hope

Zadavatel: Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno
Zpracovatelé: SPF Group, s.r.o., Bozděchova 99/6, 400 01 Ústí nad Labem
HOPE GROUP s.r.o., Palackého tř. 10, 612 00 Brno
Datum zpracování: březen 2014 – září 2015

Seznam tabulek, grafů, obrázků a map	6
Seznam zkratk.....	10
ÚVOD – KONTEXT ISR BMO	13
Struktura výstupů ISR BMO	13
Komunikace při zpracování ISR BMO	15
A. ANALYTICKÁ ČÁST	18
1 Vymezení území	19
2 Socioekonomická analýza.....	23
2.1 Úvod	23
2.1.1 Základní informace o Brněnské metropolitní oblasti	23
2.1.2 Dojíždka a vyjíždka za prací a do škol.....	26
2.1.3 Shrnutí	30
2.2 Obyvatelstvo.....	30
2.2.1 Vývoj počtu obyvatel	30
2.2.2 Věková struktura obyvatel	33
2.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatel	36
2.2.4 Národnostní struktura obyvatelstva.....	38
2.2.5 Sociální vyloučení	39
2.2.6 Shrnutí	42
2.3 Ekonomika	43
2.3.1 Výkonnost ekonomiky	43
2.3.2 Výzkum, vývoj, inovace	50
2.3.3 Struktura zaměstnanosti	53
2.3.4 Trh práce.....	56
2.3.5 Shrnutí	62
2.4 Sociální, zdravotní a vzdělávací infrastruktura.....	63
2.4.1 Školská zařízení a infrastruktura pro vzdělávání	64
2.4.2 Infrastruktura pro zdravotnictví	67
2.4.3 Infrastruktura pro sociální služby	69
2.4.4 Sociálně vyloučené oblasti	72
2.4.5 Shrnutí	74
2.5 Doprava a dopravní infrastruktura.....	76
2.5.1 Silniční a železniční doprava	76
2.5.2 Letecká doprava	80
2.5.3 Veřejná doprava	81
2.5.4 Pěší doprava, cyklistická doprava a doprava v klidu	82
2.5.5 Shrnutí	83
2.6 Technická infrastruktura a životní prostředí	83
2.6.1 Kapacita inženýrských sítí.....	83
2.6.2 Životní prostředí	84
2.6.3 Příroda a krajina	93
2.6.4 Využití ploch v území.....	94
2.6.5 Shrnutí	98
2.7 Cestovní ruch.....	98
2.7.1 Nabídka v cestovním ruchu	98

2.7.2	Poptávka v cestovním ruchu	104
2.7.3	Shrnutí	106
3	PESTEL analýza	108
3.1	Politické prostředí	109
3.1.1	Tuzemská politická scéna	109
3.1.2	Funkčnost systému veřejné správy	110
3.1.3	Regionální politika a další směřování EU	111
3.2	Ekonomické prostředí.....	112
3.2.1	Hospodářský vývoj EU	112
3.2.2	Konkurenceschopnost české ekonomiky	113
3.2.3	Stav veřejných financí.....	114
3.3	Sociální prostředí.....	115
3.3.1	Demografické a migrační chování obyvatel	115
3.3.2	Životní styl – sdílené hodnoty.....	117
3.3.3	Vzdělanost a vzdělávání	117
3.4	Technické a technologické prostředí.....	120
3.5	Environmentální prostředí	122
3.6	Legislativní prostředí	125
4	Analýza SWOT.....	127
4.1	Dílčí analýza SWOT: Doprava a mobilita	128
4.2	Dílčí analýza SWOT: Životní prostředí a technická infrastruktura	130
4.3	Dílčí analýza SWOT: Konkurenceschopnost a vzdělávání.....	132
4.4	Dílčí analýza SWOT: Sociální soudržnost a sociální služby	135
4.5	Souhrnná analýza SWOT	136
5	Analýza stakeholderů	140
5.1	Doprava a mobilita	140
5.2	Životní prostředí	141
5.3	Vzdělávání a konkurenceschopnost	141
5.4	Sociální oblast.....	142
6	Analýza problémů.....	143
6.1	Doprava a mobilita	144
6.1.1	Nedostavěná infrastruktura pro silniční a železniční dopravu	145
6.1.2	Nedostatečně vysoké zastoupení udržitelných forem dopravy	146
6.2	Životní prostředí	148
6.2.1	Zhoršený stav ovzduší a hluková zátěž.....	148
6.2.2	Nedobudovaná technická infrastruktura	148
6.2.3	Vysoká energetická náročnost regionu	149
6.2.4	Existence významných environmentálních rizik.....	149
6.3	Konkurenceschopnost a vzdělávání	150
6.3.1	Nedostatek vhodně kvalifikovaných a konkurenceschopných lidských zdrojů.....	150
6.3.2	Nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví	151
6.3.3	Dlouhodobě nadprůměrná nezaměstnanost v Brně	152
6.4	Sociální oblast a zdraví	153
6.4.1	Existence skupin osob sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyloučením	153
6.4.2	Nevyhovující kvalita vybraných specializovaných zdravotnických služeb	154
6.5	Souhrnný přehled problémů	154
6.6	Stromy problémů.....	160
7	Analýza potřeb.....	170
B.	STRATEGICKÁ ČÁST	172
1	Vize, strategie a globální cíl	173
1.1	Formulace vize.....	174

1.2	Strategie	174
1.3	Globální cíl	176
2	Prioritní oblasti a cíle	177
2.1	Integrovaný přístup	181
2.2	Specifické cíle	182
2.3	Popis prioritních oblastí.....	188
3	Popis opatření	195
3.1	Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	196
3.2	Prioritní oblast B: Životní prostředí	205
3.3	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	215
3.4	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost	226
4	Vazba na horizontální témata	231
4.1	Udržitelný rozvoj	231
4.2	Rovné příležitosti.....	232
5	Vazba na strategické dokumenty	234
C.	IMPLEMENTAČNÍ ČÁST	239
1	Popis řízení včetně řídicí a realizační struktury a komunikace Nositele ISR.....	240
1.1	Řídicí a realizační struktura ISR BMO	240
1.2	Procesy životního cyklu integrované strategie.....	244
1.2.1	Procesy přípravy integrované strategie.....	244
1.2.2	Procesy realizace integrované strategie.....	246
2	Popis realizace partnerské spolupráce.....	250
3	Monitorování a hodnocení plnění integrované strategie	251
3.1	Monitorování integrované strategie	251
3.2	Hodnocení integrované strategie.....	252
3.3	Změny integrované strategie	252
3.4	Indikátorová soustava ISR BMO	252
	Seznam zdrojů	260
	Seznam příloh.....	262

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vybrané charakteristiky Brněnské metropolitní oblasti	22
Tabulka 2: Velikostní hierarchie obcí BMO	23
Tabulka 3: Věková skladba v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v letech 2011 a 2014 (%)	35
Tabulka 4: Struktura nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatel ve věku 15 a více let v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v roce 2011 (v %)	38
Tabulka 5: Národnostní složení obyvatel v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011 (v %)	38
Tabulka 6: Počet a struktura azylových lůžek v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje.....	42
Tabulka 7: Vybrané údaje o průmyslu v Jihomoravském kraji*)	44
Tabulka 8: HDP na obyvatele v PPS v letech 2005 až 2011	45
Tabulka 9: Vývoj průměrné mzdy a mediánu mzdy v České republice a krajích (2010 –2012)	48
Tabulka 10: Průměrná mzda v Brně v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	48
Tabulka 11: Průměrná mzda v Jihomoravském kraji v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	49
Tabulka 12: Průměrná mzda v Brně - venkov v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	49
Tabulka 13: Průměrná mzda v České republice v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	49
Tabulka 14: Počet subjektů provádějící výzkum a vývoj se sídlem v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012.....	51
Tabulka 15: Počet pracovišť, zaměstnanců a výdaje na VaV v okresech Jihomoravského kraje	52
Tabulka 16: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 a 2012 (v mil. Kč)	52
Tabulka 17: Počty zaměstnanců výzkumu a vývoje v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012	52
Tabulka 18: Počty výzkumných pracovníků v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012	52
Tabulka 19: Klastry a klastrové iniciativy v Jihomoravském kraji (2013)	53
Tabulka 20: Ekonomické subjekty v okresech Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012	55
Tabulka 21: Struktura zaměstnanosti podle odvětví v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2001 a 2011 (v %)	59
Tabulka 22: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 3. 2015	61
Tabulka 23: Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31. 3. 2015	62
Tabulka 24: Počty žáků a škol v BMO ve školním roce 2014/2015	67
Tabulka 25: Zdravotnická zařízení v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011	68
Tabulka 26: Počty stálých ordinací lékařů v Jihomoravském kraji dle ORP v roce 2012	69
Tabulka 27: Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních podle okresů v roce 2012.....	70
Tabulka 28: Sociální byty a byty s pečovatelskou službou v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012.....	72
Tabulka 29: Sociálně vyloučené lokality v Brně.....	73
Tabulka 30: Sociálně vyloučené lokality v Jihomoravském kraji	74
Tabulka 31: Délka silnic a dálnic podle okresů k 31. 12. 2012	78
Tabulka 32: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem, plynem zavedeným do bytu, s připojením na kanalizační síť v BMO, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011.....	84
Tabulka 33: Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v letech 2010 až 2012.....	85
Tabulka 34: Produkce komunálního odpadu v Jihomoravském kraji.....	92
Tabulka 35: Podnikové odpady podle vybraného způsobu nakládání v Jihomoravském kraji	92
Tabulka 36: Produkce průmyslových a komunálních odpadů podle krajů v roce 2013	93
Tabulka 37: Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2012.....	94
Tabulka 38: Podíl jednotlivých ploch území Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2012 (v %)	97

Tabulka 39: Počet hromadných ubytovacích zařízení a počet lůžek v ORP Jihomoravského kraje v letech 2005 až 2012	99
Tabulka 40: Chráněná kulturní území v Brněnské metropolitní oblasti	101
Tabulka 41: Velikost výstavní plochy, návštěvnost, vystavovatelé a zastoupené firmy na Veletrzích Brno mezi roky 2010 a 2012	102
Tabulka 42: Počet objektů individuální rekreace v obcích Jihomoravského kraje dle ORP	103
Tabulka 43: Počet příjezdů hostů v ORP Jihomoravského kraje v letech 2006 až 2012.....	104
Tabulka 44: Konstrukce SWOT analýzy	127
Tabulka 45: Souhrnný přehled silných a slabých stránek.....	137
Tabulka 46: Souhrnný přehled příležitostí a hrozeb	138
Tabulka 47: Analýza stakeholderů v oblasti dopravy a mobility	140
Tabulka 48: Analýza stakeholderů v oblasti životního prostředí.....	141
Tabulka 49: Analýza stakeholderů v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti	141
Tabulka 50: Analýza stakeholderů v sociální oblasti	142
Tabulka 51: Intervenční logika Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti ITI	178
Tabulka 52: Specifické cíle ISR BMO	184
Tabulka 53: Rozdělení specifických cílů ISR BMO do opatření.....	186
Tabulka 54: Vliv ISR BMO na horizontální téma udržitelný rozvoj.....	231
Tabulka 55: Vliv ISR BMO na horizontální téma rovné příležitosti.....	233
Tabulka 56: Vazba tematického okruhu Doprava a mobilita na strategické dokumenty	234
Tabulka 57: Vazba tematického okruhu Životní prostředí na strategické dokumenty	235
Tabulka 58: Vazba tematického okruhu Konkurenceschopnost a vzdělávání na strategické dokumenty ..	236
Tabulka 59: Vazba tematického okruhu Sociální soudržnost na strategické dokumenty.....	237
Tabulka 60: Indikátorová soustava ISR BMO.....	254

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální změna vývoje počtu obyvatel v České republice, Jihomoravském kraji, BMO, město Brně a zázemí v letech 1993 - 2012.....	31
Graf 2: Populační vývoj Brněnské metropolitní oblasti v letech 1993 až 2013 v %	32
Graf 3: Populační vývoj Jihomoravského kraje a České republiky v letech 1993 až 2013 v %.....	33
Graf 4: Věková struktura všech obyvatel ve městě Brno a v Jihomoravském kraji (k 31. 12. 2014).....	34
Graf 5: Procentuální podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel šetřených měst ve vybraných městech Jihomoravského kraje	41
Graf 6: HDP na obyvatele v PPS v roce 2011	45
Graf 7: Podíl nově vytvořené hodnoty v krajské metropoli na krajském úhrnu v roce 2011.....	46
Graf 8: Vývoj HDP na obyvatele a meziročního nárůstu HDP ve stálých cenách v Jihomoravském kraji a České republice v letech 2001 až 2012	47
Graf 9: Hrubá přidaná hodnota podle odvětví v České republice a v Jihomoravském kraji v letech 1995 a 2012.....	54
Graf 10: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice mezi roky 2005 a 2011	59
Graf 11: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v okresech Jihomoravského kraje v letech 2011 až 2015.....	61
Graf 12: Vývoj počtu odbavení cestujících na pravidelných a nepravidelných linkách od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany	81
Graf 13: Průměrné roční koncentrace PM _{2,5} v brněnské aglomeraci mezi roky 2004 až 2012	89
Graf 14: Průměrné roční koncentrace PM ₁₀ na vybraných lokalitách a na jednotlivých typech stanic, brněnské aglomerace mezi roky 2006 až 2012	91
Graf 15: Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních Jihomoravského kraje	104

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura dokumentu ISR BMO.....	15
Obrázek 2: Pozice analýzy problémů a potřeb v logice ISR BMO.....	143
Obrázek 3: Členění problémové analýzy.....	144
Obrázek 4: Souhrnné schéma 4 problémových oblastí a jejich hlavních problémů včetně návazností.....	155
Obrázek 5: Příčiny a důsledky problémů oblasti dopravy a mobility (výběr).....	156
Obrázek 6: Příčiny a důsledky problémů v oblasti životního prostředí.....	157
Obrázek 7: Příčiny a důsledky problémů v oblasti konkurenceschopnosti a vzdělávání.....	158
Obrázek 8: Příčiny a důsledky problémů sociální a zdravotní oblasti.....	159
Obrázek 9: Strom problémů - Globální dopravní napojení BMO.....	161
Obrázek 10: Strom problémů - Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy.....	162
Obrázek 11: Strom problémů - Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy.....	163
Obrázek 12: Strom problémů - Kvalita ovzduší.....	164
Obrázek 13: Strom problémů - Odpadové hospodářství.....	164
Obrázek 14: Strom problémů – Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství.....	165
Obrázek 15: Strom problémů - Vliv mobility na konkurenceschopnost.....	166
Obrázek 16: Strom problémů - Inovační potenciál.....	167
Obrázek 17: Strom problémů - Vzdělanostní úroveň obyvatelstva.....	168
Obrázek 18: Strom problémů - Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb.....	169
Obrázek 19: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti dopravy a mobility.....	170
Obrázek 20: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti životního prostředí.....	170
Obrázek 21: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti.....	171
Obrázek 22: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v sociální oblasti a zdravotnictví.....	171
Obrázek 23: Logický rámec vize, strategie a globálního cíle ISR BMO.....	173
Obrázek 24: Struktura integrované strategie.....	177
Obrázek 25: Implementační struktura Nositele ISR.....	243
Obrázek 26: Postup projednání a hodnocení integrovaných projektů při zapojení ZS.....	248
Obrázek 27: Postup projednání a hodnocení integrovaných projektů bez zapojení ZS (ESF, FS).....	249

Seznam map

Mapa 1: Vymezení Brněnské metropolitní oblasti.....	21
Mapa 2: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje.....	22
Mapa 3: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje a České republiky.....	24
Mapa 4: Hustota zalidnění obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011.....	25
Mapa 5: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 1991.....	27
Mapa 6: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2001.....	28
Mapa 7: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2011.....	29
Mapa 8: Index stáří v roce 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti.....	36
Mapa 9: Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním a struktura nejvyššího dosaženého vzdělání v obcích BMO v roce 2011.....	37
Mapa 10: Podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou a slezskou národností a národnostní složení obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011.....	39
Mapa 11: HDP na obyvatele v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011.....	46
Mapa 12: Ekonomická a aktivita a odvětvová struktura v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011.....	57
Mapa 13: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011.....	60
Mapa 14: Počet mateřských škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013.....	65
Mapa 15: Počet základních škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013.....	66

Mapa 16: Počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v roce 2012.....	68
Mapa 17: Velký městský okruh Brno.....	77
Mapa 18: Silniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013	79
Mapa 19: Železniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013.....	80
Mapa 20: Jakost vody ve vodních tocích na jihu Moravy v dvouletí 2012–2013.....	86
Mapa 21: Ohrožení území vodní erozí	87
Mapa 22: Riziko meteorologického sucha v ČR.....	88
Mapa 23: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v České republice v roce 2012	90
Mapa 24: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v České republice v roce 2012	90
Mapa 25: Podíl zemědělské půdy na celkové ploše obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012.....	96
Mapa 26: Koeficient ekologické stability obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012	97
Mapa 27: Turistický region Jižní Morava.....	100
Mapa 28: Maloplošná chráněná území města Brna.....	102

SEZNAM ZKRATEK

AK ČR	Asociace krajů České republiky
ANNO JMK	Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
AV ČR	Akademie věd České republiky
BMO	Brněnská metropolitní oblast
BRICS	označení hospodářského uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky
B+R	Bike and Ride (budování míst k odkládání jízdních kol u terminálů veřejné dopravy)
CDV	Centrum dopravního výzkumu
CŽU	celoživotní učení
ČCE	Českobratrská církev evangelická
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DoP	Dohoda o partnerství
DP	dopravní podnik
DPMB	Dopravní podnik města Brna
DOZP	domov pro osoby se zdravotním postižením
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
EEA	European Environment Agency (Evropská agentura pro životní prostředí)
EFRR	Evropský fond regionálního rozvoje
EIA	Environmental Impact Assessment (vyhodnocení vlivů na životní prostředí)
ESF	Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FS	Fond soudržnosti
HD	hromadná doprava
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
IAD	individuální automobilová doprava
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
IDS	integrováný dopravní systém
IN	integrováný nástroj
IP	investiční priorita
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISR	integrováná strategie rozvoje
ISR BMO ITI	Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI

IT	informační technologie
ITI	Integrated Territorial Investment (integrovaná územní investice)
JIC	Jihomoravské inovační centrum
JMK	Jihomoravský kraj
KČT	Klub českých turistů
KK	klíčové kompetence
KPSS	komunitní plán sociálních služeb
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KÚ	krajský úřad
K+R	Kiss and Ride („Polib a jed“ – zřizování míst pro krátké zastavení osobních vozidel v u terminálů veřejné dopravy)
MAS	místní akční skupina
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MHD	městská hromadná doprava
MMB	Magistrát města Brna
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MMR - NOK	Národní orgán pro koordinaci, Ministerstvo pro místní rozvoj
MMR - ORP	Odbor regionální politiky, Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPIN	Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
MSP	malé a střední podniky
MŠ	mateřská škola
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MU	Masarykova Univerzita
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
NČI	národní číselník indikátorů
NDÚD	Národní dokument územní dimenze
NNO	nestátní neziskové organizace
NSK	Národní stálá konference
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP	operační program
OP D	Operační program Doprava
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
ORP	obec s rozšířenou působností
OZE	obnovitelné zdroje energie
PC	Personal Computer (osobní počítač)
PM	Particulate Matter (prašné částice)
PO	prioritní oblast; právnická osoba
PPP	pedagogicko-psychologická poradna

PRV	Program rozvoje venkova
PS	pracovní skupina
P+R	Park and Ride („Zaparkuj a jed“ – záchytná parkoviště u terminálů veřejné dopravy)
RIS	regionální inovační strategie
RIS3/RIS4	strategie inteligentní specializace
RSK	Regionální stálá konference
PZI	přímé zahraniční investice
ŘO	řídící orgán
ŘS	Řídící skupina
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
ŘV	řídící výbor
SC	specifický cíl
SEA	Strategic Environmental Assessment (posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí)
SF	Strukturální fondy
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SMB	Statutární město Brno
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SPC	speciálně pedagogické centrum
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SRR	Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 – 2020
SŠ	střední škola
SÚS	Správa a údržba silnic
SVL	sociálně vyloučené lokality
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
TEN-T	Trans-European Transport Networks (Transevropská dopravní síť)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)
ÚP	Úřad práce
ÚPD	územně plánovací dokumentace
VaV	výzkum a vývoj
VMO	velký městský okruh
VOC	těkavé organické látky
VOŠ	vyšší odborná škola
VRT	vysokorychlostní trať
VTP	vědeckotechnický park
VUT	Vysoké učení technické
VŠ	vysoká škola
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
ZS	zprostředkující subjekt
ZSJ	základní sídelní jednotka
ZŠ	základní škola
ŽP	životní prostředí
ŽUB	železniční uzel Brno

ÚVOD – KONTEXT ISR BMO

Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI (ISR BMO) vychází z Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 o společných ustanoveních, který vymezuje tzv. „integrováný přístup“ k územnímu rozvoji. Jeho realizace je popsána v Dohodě o partnerství pro programové období let 2014 až 2020 uzavřené mezi ČR a EU. Ta blíže specifikuje integrované strategie, které budou v ČR realizované prostřednictvím fondů ESI následujícím způsobem:

- integrované územní investice (ITI),
- integrované plány rozvoje území (IPRÚ),
- integrované strategie pro komunitně vedený místní rozvoj (CLLD).

V novém programovém období tedy budou určitou výhodu předem definované velké metropolitní oblasti a také venkovská území s působností MAS. Pro metropolitní oblasti, které jsou součástí nástroje ITI, Evropská komise dle svých nařízení předem vyčlení minimálně 5 % zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tyto vyčleněné prostředky budou určeny na vybrané projekty realizované prostřednictvím výše uvedeného územního nástroje ITI na území celé metropolitní oblasti, tedy nejen v jejím jádrovém městě.

Hlavní přidaná hodnota nástroje ITI spočívá v tom, že umožňuje financovat projekty z více než jedné prioritní osy jednoho či více programů přinášející synergický efekt a ve výsledku efektivní nakládání s veřejnými prostředky. Dalšími výhodami jsou např.:

- existence strategie a zřetelně identifikované a vůči veřejnosti komunikované společné problémy území,
- vyčlenění finančních prostředků na jednotlivé ITI v rámci OP a jejich prioritních osách a investičních prioritách,
- propojení investičních a neinvestičních projektů,
- výraznější a autonomnější role měst a širší partnerství.

Podmínkou pro uplatnění nástroje ITI u vybraných projektů je existence integrované strategie metropolitní oblasti. Zpracování integrované strategie se řídí z úrovně Ministerstva pro místní rozvoj obecnou Metodikou přípravy veřejných strategií a rovněž závazným Metodickým pokynem pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020 (dále MPIN). Předkládaný dokument obsahuje veškeré výstupy a kapitoly v rozsahu požadovaném MPIN.

STRUKTURA VÝSTUPŮ ISR BMO

Integrovaná strategie rozvoje území Brněnské metropolitní oblasti (dále též ISR BMO) má charakter strategického dokumentu, ale s ohledem na její smysl a poslání je především realizačním dokumentem pro aplikaci „integrované územní investice“ (ITI) jako nového nástroje regionální politiky EU pro programové období 2014-2020. Účelem ITI je umožnit propojení cílů/investic z různých operačních programů a vytvořit podmínky pro územně-komplexní přístup při řešení rozvojových problémů. Těžiště integrované strategie spočívá především v:

- propojení existujících informací o území,
- rešerši existujících strategických a metodických dokumentů,
- identifikaci témat, která jsou s využitím nástroje ITI realizovatelná,
- návrhu logické, vnitřně konzistentní sady opatření a projektových záměrů, jejichž realizace podpoří sociálně-ekonomický rozvoj metropolitní oblasti s využitím synergie,
- provázání podpory z různých OP.

S ohledem na toto specifikum integrované strategie byl postup zpracování ISR BMO orientován především na propojení již existujících informací a záměrů, jejich aktualizaci, vyhodnocení relevance a vzájemných vazeb mezi jednotlivými problémy, cíli a indikátory a na návrh vnitřně provázané strategie. Ta se opírá jak o expertní zkušenosti zpracovatele, tak i o názory a postoje regionálních aktérů a jejich aktivní participaci při zpracování integrované strategie. Diskuse směřující k celoregionálnímu, odbornému konsensu nad finální podobou integrované strategie tak byla jedním z hlavních kritických předpokladů jejího zpracování. Paralelně se zpracováním ISR BMO pokračovala diskuse nad podobou a konkrétními parametry implementace ESIF v ČR v novém programovém období a také způsobu aplikace ITI. Na základě těchto externích faktorů byl metodický postup a podoba výstupů dílčím způsobem průběžně modifikovány a přizpůsobovány novým podmínkám.

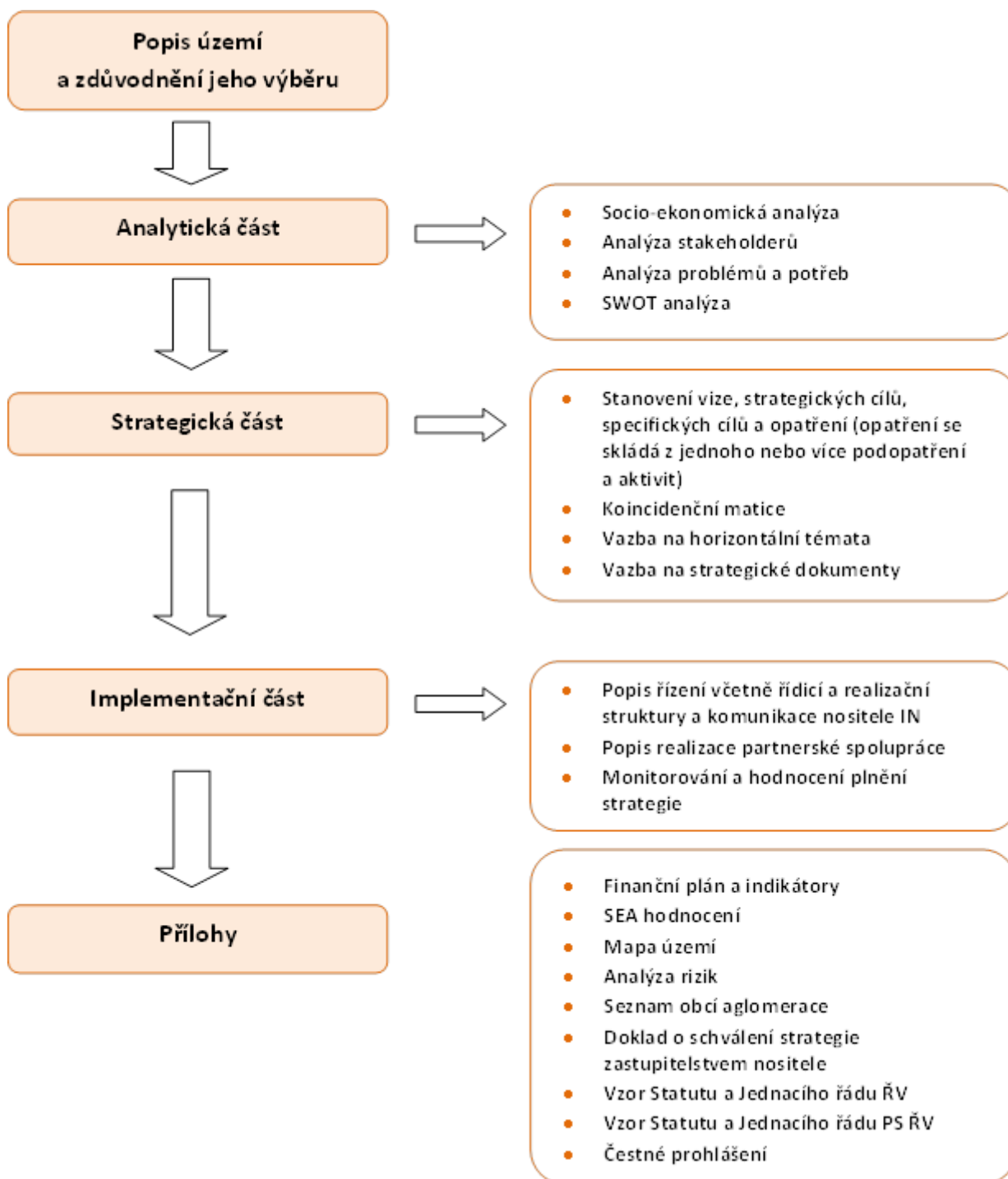
Struktura ISR BMO vychází ze zadávací dokumentace zpracované statutárním městem Brnem a respektuje MPIN, který byl zpracován ze strany MMR ČR. Dle MPIN se dokument ISR BMO člení do 3 základních částí:

- analytická část,
- strategická část,
- implementační část.

Mimoto je součástí integrované strategie i několik příloh.

Logiku uspořádání a vnitřního členění jednotlivých částí ilustruje schéma převzaté z MPIN, resp. z metodického manuálu pro zpracování ITI. Struktura jednotlivých kapitol v ISR BMO respektuje toto schéma, resp. požadavky definované v MPIN. Vnitřní členění kapitol je nicméně částečně upravené, zpravidla rozšířené nebo podrobněji rozčleněné tak, aby vyhovovalo potřebám dokumentu a také původními zadání ze strany statutárního města Brna. V analytické části je tak například doplněna na rámec požadavku MPIN i PESTEL analýza.

Obrázek 1: Struktura dokumentu ISR BMO

Zdroj: Převzato z Metodického pokynu pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020

KOMUNIKACE PŘI ZPRACOVÁNÍ ISR BMO

Organizace přípravy jakékoli strategie je proces náročný nejen po odborné stránce, ale i po stránce manažerské. Na počátku tohoto procesu proto byla zadavatelem a zpracovatelem připravena a vzájemně odsouhlasena komunikační strategie, která popisuje způsoby zapojení jednotlivých aktérů

a veřejnosti a odpovídá požadavkům stanoveným v zadání. Vzhledem k tomu, že proces zpracování integrované strategie byl podroben posouzení vlivů koncepce na životní prostředí (SEA) podle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jehož významnou součástí je také zapojení veřejnosti, byly některé obligatorní kroky procedury SEA s aktivitami komunikační strategie účelně spojeny. Uvedený postup je plně v souladu s principem ex-ante posuzování vlivů na životní prostředí, kdy se SEA tým od samého počátku podílel na procesu zpracování dokumentu a využil všech podnětů odborné i široké veřejnosti.

Ve výše uvedeném kontextu probíhala komunikace při procesu zpracování plánu na třech úrovních:

1. Zadavatel - zpracovatel
2. Klíčoví aktéři (vč. odborné veřejnosti), např. zástupci ORP v aglomeraci, Jihomoravský kraj, Dopravní podnik města Brna, Koordinátor IDS JMK, Brněnské komunikace, ŘSD, SÚS Jihomoravského kraje, Povodí Moravy, Jihomoravské inovační centrum, univerzity atd.
3. Širší veřejnost

Pro každou úroveň byl navržen a realizován jiný mix nástrojů a způsobů komunikace. Využity byly následující formy komunikace:

1. Ad hoc jednání mezi zpracovatelem a zadavatelem
2. Jednání Řídicí skupiny ISR BMO
3. Jednání odborných pracovních skupin
4. Informace na internetových stránkách
5. Rozesílání informací relevantním aktérům
6. Individuální schůzky s vybranými aktéry
7. Zasílání připomínek
8. Veřejné projednání v rámci procesu hodnocení vlivů na životní prostředí (SEA)

Následující podkapitoly popisují tyto formy komunikace podrobněji.

Ad hoc jednání mezi zpracovatelem a zadavatelem

Ad hoc komunikace mezi vedoucím týmu zpracovatele a zástupcem zadavatele zahrnovaly operativní schůzky a telefonickou a e-mailovou komunikaci. Účelem této komunikace byla zejména organizační příprava jednotlivých jednání, předání podkladů, výstupů atd.

Jednání Řídicí skupiny

Řídicí skupina byla zřízena s cílem projednávání, připomínkování a schvalování jednotlivých dílčích výstupů ISR BMO. Řídicí skupina řídila celý proces přípravy integrované strategie ze strany zadavatele, konzultovala a průběžně schvalovala jednotlivé výstupy. Během přípravy integrované strategie byla uskutečněna 4 jednání Řídicí skupiny. Zpracovatel na jednáních představil nově dokončené nebo rozpracované výstupy, následně proběhla diskuse a připomínkování výstupů ze strany členů Řídicí skupiny (připomínky bylo možné následně vznášet také e-mailem nebo prostřednictvím systému sdílení dat, bude-li takový systém využíván). Všechna jednání byla facilitována zpracovatelem. Zajištění schůzek Řídicí skupiny po technické stránce bylo úlohou zadavatele.

Jednání odborných pracovních skupin

Úkolem pracovních skupin bylo vyjádření odborných stanovisek k dílčím výstupům integrované strategie a jejich rozpracování. Počet pracovních skupin byl shodný s počtem prioritních oblastí, resp. problémových okruhů (4 pracovní skupiny = 4 problémové/prioritní oblasti). Pracovní skupiny byly ustaveny během zpracování analytických výstupů, avšak před zpracováním SWOT analýzy. Každá pracovní skupina se k jednání dle požadavku zadávací dokumentace sešla 4x. Do pracovních skupin byli nominováni zástupci zadavatele, zástupci jednotlivých SO ORP v BMO a zástupci dalších partnerů působících v území v daném oboru, např. zástupci univerzit a JIC v případě pracovní skupiny zaměřené na konkurenceschopnost a vzdělávání, zástupci ŘSD, SŽDC, DPMB a dalších organizací v případě pracovní skupiny zaměřené na dopravu a mobilitu atd.

Informace na internetových stránkách

Dílčí výstupy ISR BMO, stejně jako informace o průběhu zpracování, pozvánka na veřejné projednání atd. byly zveřejňovány na internetových stránkách zadavatele. Zpracovatel zajišťoval obsahovou náplň jednotlivých sdělení, technické zajištění webové prezentace bylo úlohou zadavatele. Internetové stránky napomáhaly komunikaci s veřejností a kromě toho naplňovaly také požadavky na zajištění účasti veřejnosti v rámci SEA.

Rozesílání informací relevantním aktérům

Protože do činnosti Řídicí skupiny i pracovních skupin bylo možné zapojit jen omezený okruh místních aktérů (vzhledem k velikosti řešeného území) a současně bylo nezbytné zajistit alespoň základní informovanost všech těchto aktérů o postupu zpracování integrované strategie, konání veřejného projednání atd., byly během zpracování strategie při dosažení významných milníků zasílány potřebné informace o průběhu celého procesu také dalším aktérům. Ti byli informováni prostřednictvím e-mailové komunikace.

Individuální schůzky s vybranými aktéry

V průběhu zpracování ISR BMO vyvstala potřeba diskutovat některá témata a průběžné výstupy dokumentu s relevantními aktéry. Z tohoto důvodu se uskutečnilo několik individuálních schůzek, např. se zástupci JIC, univerzit, Povodí Moravy, Odboru dopravy KÚ JMK a dalšími. Schůzek se vždy účastnili zástupci zadavatele a zpravidla také zástupce zpracovatele ISR BMO.

Zasílání připomínek

Během července 2014 mohli všichni členové ŘS a také další přizvaní partneři písemně vznést připomínky k průběžné verzi ISR BMO. Tyto připomínky byly následně vypořádány zpracovatelem. Vedle tohoto „oficiálního“ připomínkovacího kola mohli průběžně vznášet připomínky k dokumentu také členové řídicí skupiny a pracovních skupin, a to především ve vazbě na jednotlivá jednání těchto uskupení.

Veřejné projednání

Veřejné projednání integrované strategie vychází ze zákonné nezbytnosti veřejného projednání v rámci procedury SEA. A musí být provedeno před dokončením prací na integrované strategii. Jeho smyslem není zásadní revize výstupů, ale jejich prezentace veřejnosti v rámci hodnocení SEA s možností případných dílčích úprav či doplnění. Obligatorní veřejné projednání SEA respektuje lhůty vyžadované zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP, ve znění pozdějších předpisů.

A. ANALYTICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Strategie regionálního rozvoje ČR (SRR) vymezuje celkem 6 metropolitních oblastí: Pražskou, Brněnskou, Ostravskou, Plzeňskou, Hradecko-pardubickou a Ústecko-chomutovskou aglomeraci. V těchto metropolitních oblastech je tvořeno více než 55 % HDP České republiky a žije v nich více než 45 % obyvatel. Pro Českou republiku mají klíčový význam především z hlediska ekonomického růstu a mezinárodní konkurenceschopnosti. Metropolitní oblasti jsou ta území, na nichž se předpokládá využití integrované územní investice ITI (přičemž k nim byla následně přidána ještě aglomerace olomoucká zahrnující také Přerov a Prostějov). Integrované územní investice (Integrated Territorial Investment, ITI) představují nový nástroj Evropské unie pro programové období 2014–2020, který umožní slučovat finanční zdroje z několika prioritních os jednoho nebo více operačních programů na realizaci velkých integrovaných projektů strategické povahy. Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020 (SRR) vymezila pro tento nástroj 6 metropolitních oblastí s výraznou koncentrací obyvatelstva a klíčových funkcí nejvyššího řádu.

Pro potřeby vymezení území Brněnské metropolitní oblasti (nejen pro uplatnění nástroje ITI) byla v roce 2013 statutárním městem Brnem a statutárním městem Jihlavou pořízena studie „Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace“ (Mulíček a kol., 2013). Následující kapitola je proto stručným výtahem z této studie obsahující hlavní závěry potřebné pro zpracování ISR BMO ITI. Podrobnější informace týkající se postupu vymezení Brněnské metropolitní oblasti lze dohledat ve zmíněné studii.

Předmětem studie je vymezení funkčních území Brněnské metropolitní oblasti (BMO) a také Jihlavské sídelní aglomerace, která není pro Integrovanou strategii rozvoje BMO pro uplatnění nástroje ITI relevantní. Analýza je zpracována na základě analýzy funkčních vztahů mezi jádrovým městem (Brnem) a obcemi v jeho zázemí, přičemž intenzita těchto vztahů vyjadřuje míru funkčního zapojení dané obce do BMO. Cílem je vymezení funkční metropolitní oblasti Brna jako zájmového území pro uplatnění urbánní dimenze regionální politiky EU, představované v období 2014–20 nástrojem ITI, s využitím ESIF.

Vymezení území BMO vychází z analýz uspořádání a intenzity prostorových (funkčních) vztahů. Studie pracuje s pěti skupinami ukazatelů:

- ukazatel pracovních vztahů (dojíždka za prací), přičemž v potaz byly brány údaje z let 1991, 2001 a 2011 s rostoucími vahami 1, 2, resp. 3,
- ukazatele dojíždky do škol, přičemž byly zvlášť hodnoceny dojíždkové proudy a zvlášť podíl dětí ve věku 6–14 let vyjíždějících do škol v Brně,
- ukazatel časové dostupnosti individuální automobilovou dopravou (IAD),
- ukazatele časové dostupnosti hromadnou dopravou (HD) a počtu spojů veřejné dopravy směřujících v pracovní dny v čase 0.00 až 9.00 do Brna,
- ukazatel migračních vztahů (proudů stěhování) jako kontrolní parametr stojící mimo samotnou syntézu.

Nejvyšší význam je přikládán intenzitě a prostorové organizaci pracovních proudů, která poměrně dobře vystihuje územní rozsahy i pro jiné typy funkčních vztahů, jako je např. spádovost za maloobchodem, občanskými službami či kulturou.

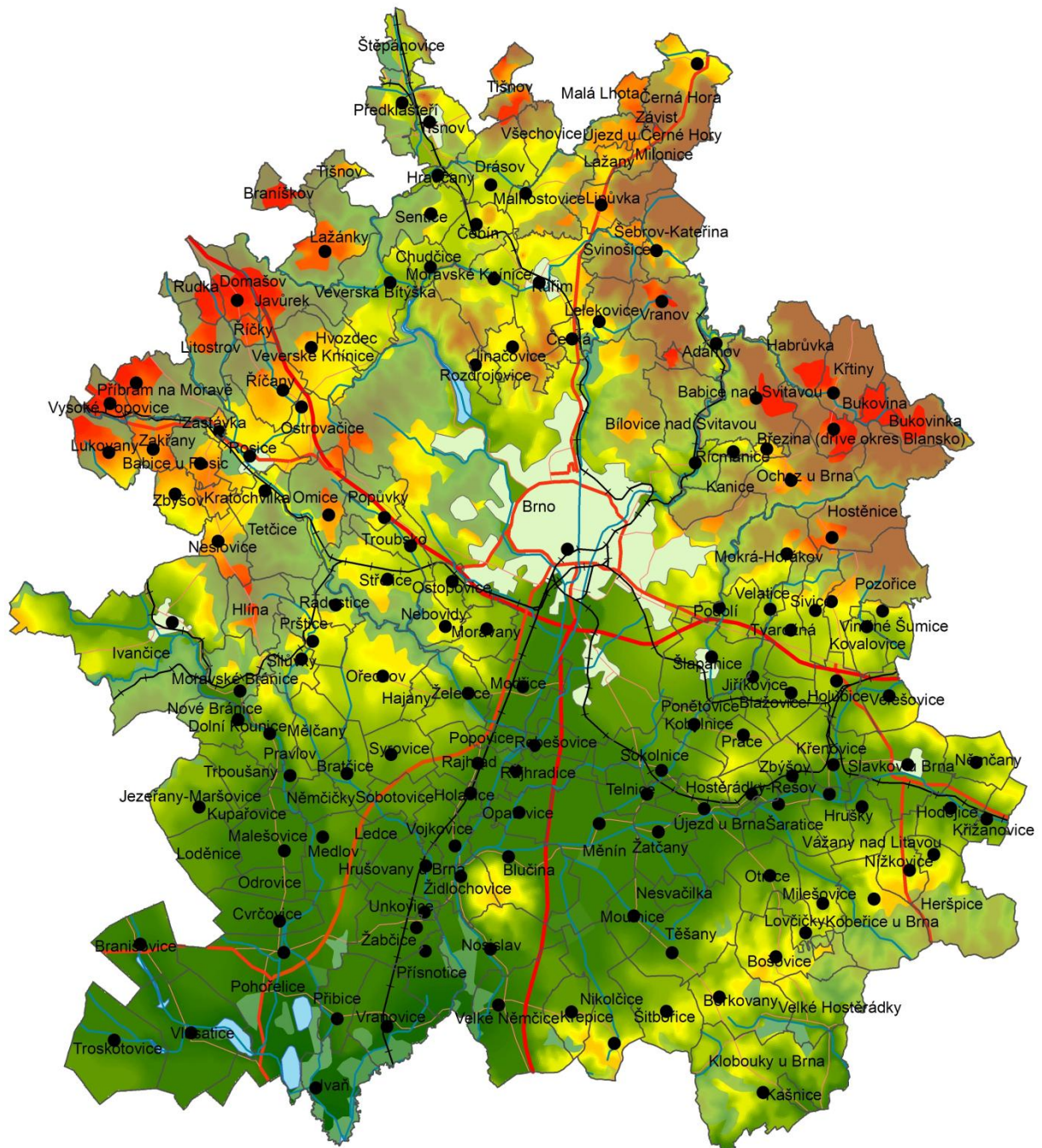
Sestavení konečného souboru obcí vytvářejících území BMO je založeno na vážené syntéze výsledků jednotlivých dílčích regionalizací. Postup syntézy sestává ze tří kroků:

1. vymezení maximálního vnějšího rozsahu funkčních regionů na základě ukazatelů pracovních vazeb;
2. diferenciací obcí dle syntetického ukazatele funkční integrace (syntetický ukazatel vzniká sloučením vybraných dílčích použitých ukazatelů);
3. finální výběr souboru obcí funkčních území na základě hodnot ukazatele celkové funkční integrace (s přihlédnutím ke kontrolnímu parametru migračních vztahů).

Výstupem studie je vymezení BMO v rozsahu 167 obcí o celkové populační velikosti 609 114 obyvatel. Toto konečné vymezení funkčního území znamenalo v případě BMO redukci počtu obcí zařazených do pracovního maximálního rozsahu vymezení BMO (krok 1 ve výše uvedeném postupu). Dále bylo přistoupeno k územní konsolidaci vzniklého území, tj. byla prověřena jeho územní celistvost. Vyřazena byla 1 obec, která sice překročila prahovou hodnotu syntetického ukazatele funkční integrace, ale je prostorově oddělena od souvislého území BMO (Bohutice). Naopak začleněny byly 2 obce, jež nesplňují prahovou hodnotu syntetického ukazatele, ale nacházejí se v souvislém území obcí integrovaných (Závist, Odrovice). Redukce obcí byla zkonfrontována s výsledky analýz migračních vztahů, jež zde sloužily jako kontrolní parametr.

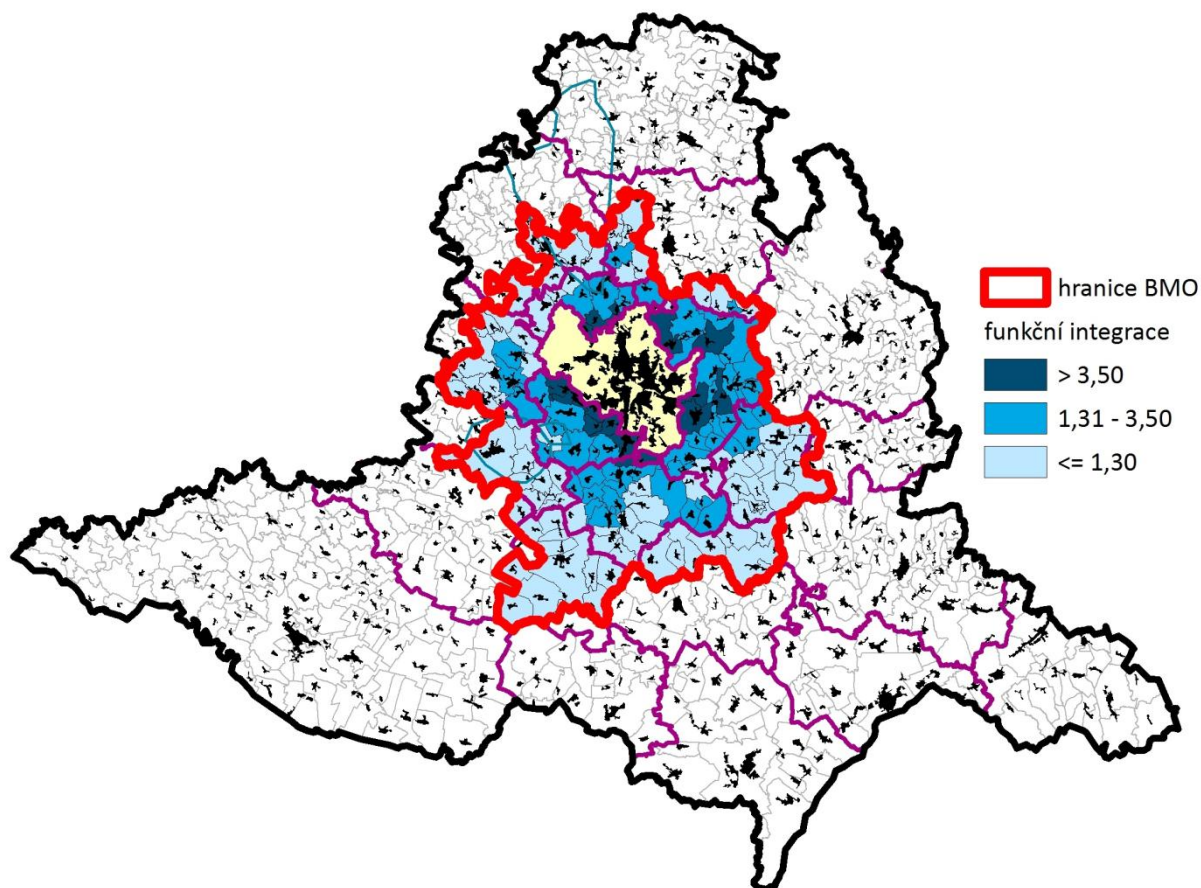
Hlavní údaje o finálně vymezeném území BMO jsou uvedeny v tabulce. Vymezení území je pak zachyceno v mapě.

Mapa 1: Vymezení Brněnské metropolitní oblasti

Zdroj: Magistrát města Brna

Mapa 2: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje

Zdroj: Mulíček a kol., 2013

Tabulka 1: Vybrané charakteristiky Brněnské metropolitní oblasti

	Počet obcí	Trvale bydlící obyvatelstvo	Obvykle bydlící obyvatelstvo	EAO	Obsazená pracovní místa	Průměrná populační velikost obce
Obce celkem	167	592 344	609 114	277 345	335 012	3 647
Obce bez Brna	166	223 186	224 837	101 863	66 271	1 354
Brno	1	369 158	384 277	175 482	268 741	369 158

Zdroj: převzato ze studie Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Mulíček a kol., 2013; tabulka zpracovaná dle údajů SLDB, 2011 a MF ČR 2012)

Seznam měst a obcí BMO v abecedním pořadí a také sestupně dle míry jejich funkční integrace v rámci BMO je uveden v příloze.

2 SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

2.1 Úvod

V této kapitole jsou přiblíženy základní informace o Brněnské metropolitní oblasti. Konkrétně bude věnována pozornost základním parametrům, jako je rozloha a poloha v rámci České republiky a Jihomoravského kraje, a především procesům dojížděky a vyjížděky za prací a do škol, které jsou významným faktorem ovlivňujícím vymezení Brněnské metropolitní oblasti.

2.1.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O BRNĚNSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI

Brněnská metropolitní oblast (BMO) byla vymezena na základě analýzy funkčních vztahů (dojížděka za prací, dojížděka do škol, migrační vztahy, dostupnost individuální automobilovou dopravou a dostupnosti hromadnou dopravou) mezi jádrovým městem Brnem a obcemi v jeho zázemí (viz předchozí kapitola). BMO je tvořena celkem 167 obcemi včetně Brna, v nichž žilo v roce 2011 celkem 609 114 obyvatel tedy asi 5,84 % obyvatel ČR (Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace) na celkové ploše 1 755,3 km². Průměrná hustota zalidnění byla tedy 347 obyvatel na km², přičemž v tomtéž roce dosahovala v ČR hodnoty 133 obyvatel na km² a v Jihomoravském kraji hodnoty 162 obyvatel na km². Hustoty zalidnění za jednotlivé obce v hektarech v letech 2001 a 2011 jsou znázorněny v mapě. V tomto období nedošlo k žádným výraznějším změnám hustoty, jedná se spíše o lokální změny (nárůst hustoty) u jednotlivých obcí v zázemí větších měst v oblasti.

Celkem 16 obcí má status města a 10 obcí status městyse. Průměrná velikost obce byla v roce 2011 3647 obyvatel (Mulíček a kol., 2013). Základní informace o obcích BMO jsou uvedeny v příloze 10 (tabulka 1) a velikostní hierarchie obcí v tabulce 2 níže, ze které je jasně patrné, že naprostá většina obcí (téměř 96 %) spadá do kategorie do 5 000 obyvatel a více než polovina obcí do kategorie do 1000 obyvatel. BMO je tedy tvořena převážně menšími obcemi s výraznou velikostní dominantou města Brna.

Tabulka 2: Velikostní hierarchie obcí BMO

Velikostní kategorie	Počet obcí ve výběru
(100 000 a více)	1
(50 000 – 99 999)	0
(20 000 – 49 999)	0
(10 000 – 19 999)	1
(5 000 – 9 999)	5
(2 000 – 4 999)	22
(1 000 – 1 999)	37
(500 – 999)	68
(200 – 499)	29
(0 – 199)	4

Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

BMO zasahuje do okresů Brno-venkov, Blansko, Břeclav, Vyškov a jednou obcí i na území okresu Znojmo. Na území okresu Hodonín BMO nezasahuje.

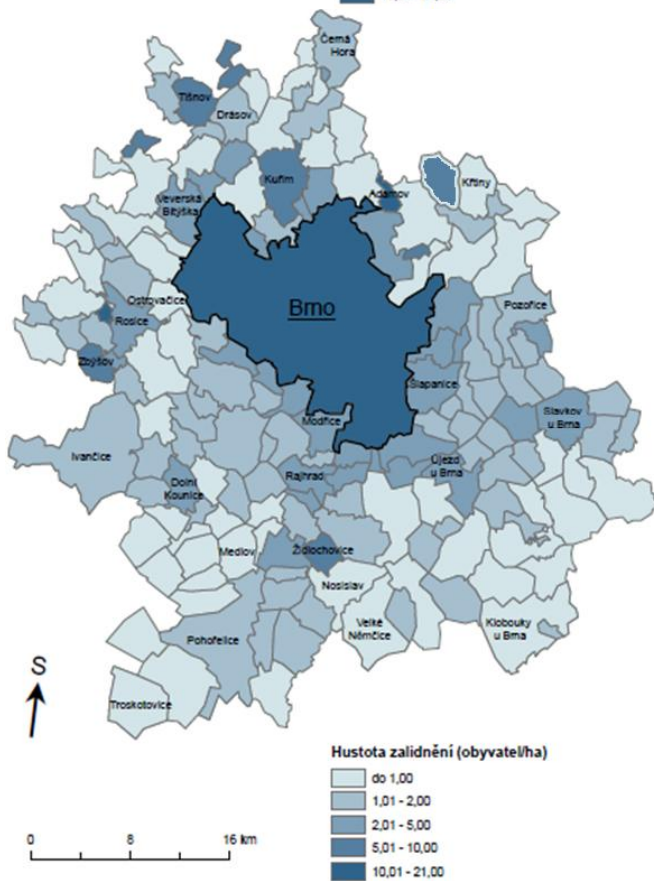
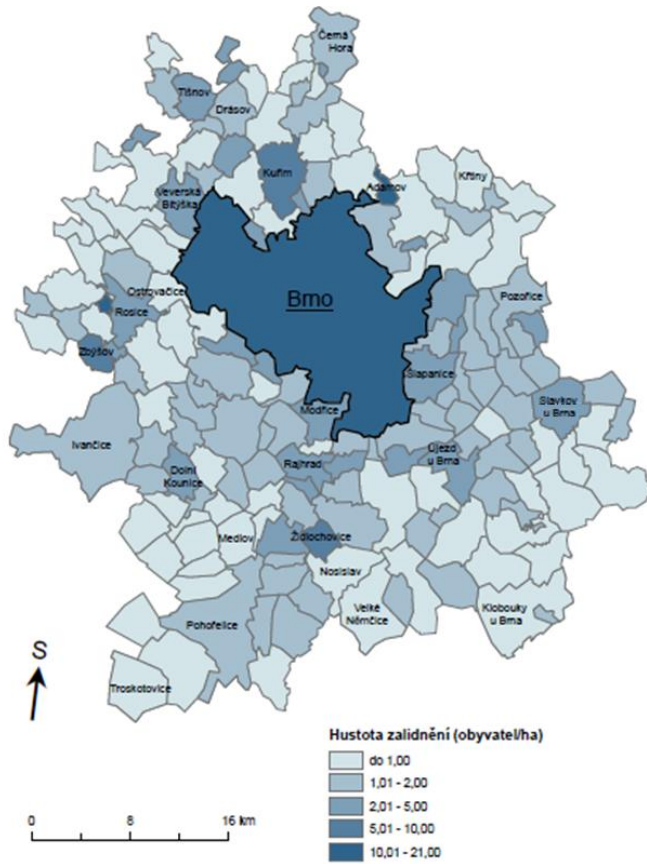
Stejně jako v ostatních metropolitních oblastech v České republice jsou zde koncentrovány funkce nejvyššího řádu jako administrativa, finanční sektor, věda a výzkum, vysoké školství, infrastruktura vyššího řádu a manažerské struktury.

Mapa 3: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje a České republiky

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500

Mapa 4: Hustota zalidnění obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ - Územně analytické podklady za obce ČR

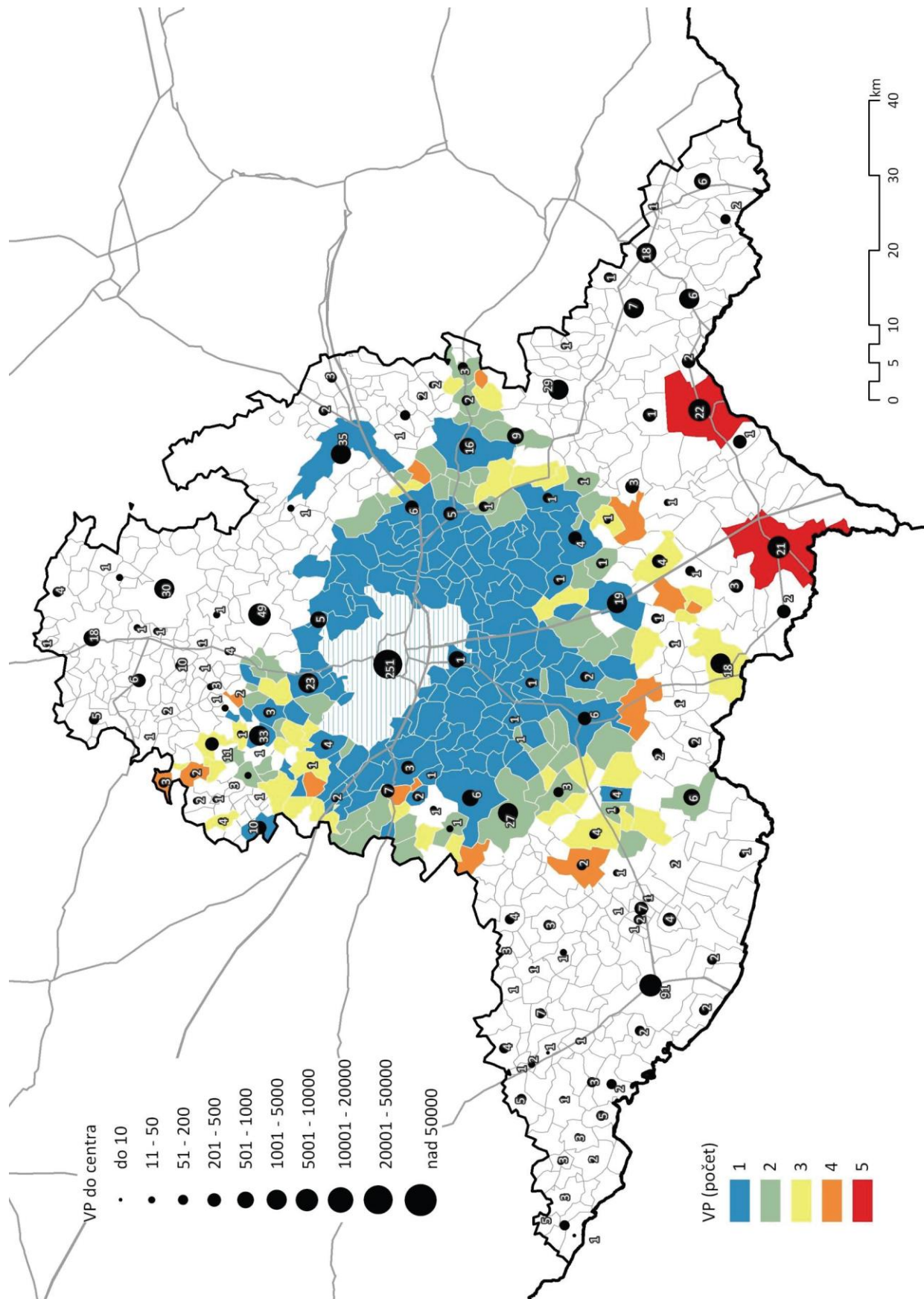
2.1.2 DOJÍŽDKA A VYJÍŽDKA ZA PRACÍ A DO ŠKOL

Jak bylo uvedeno výše, byla dojížďka a vyjížďka do práce a do škol jedním z významných faktorů ovlivňujících vymezení Brněnské metropolitní oblasti. Data za dojížďku a vyjížďku za prací a do škol vycházejí z výsledků Sčítání lidí, domů a bytů (SLDB). Brněnská metropolitní oblast byla vymezena na základě výsledků SLDB z roku 2011. Na následujících mapách je možné pozorovat vývoj proudů dojížďky a vyjížďky za prací v rámci Jihomoravského kraje v období roku 1991, 2001 a 2011. Jsou na nich znázorněny obce s významným proudem do Brna (barevně jsou odlišeny počty významných vyjížďkových proudů) a druhotná centra dojížďky - obce, do nichž směřuje alespoň jeden významný proud (Mulíček a kol., 2013).

Z map je patrné, že kromě Brna jsou dalšími lokálními centry větší města a městyse jako např. Pohořelice, Slavkov u Brna, Kuřim nebo Modřice, které mají výrazně kladné saldo dojížďky. Obce v těsné blízkosti Brna mají saldo dojížďky nejvíce záporné, protože velká část obyvatel (až 50 %) ve věku 15 až 64 let vyjíždí za prací z obce, a to převážně do Brna, které nabízí největší množství pracovních míst.

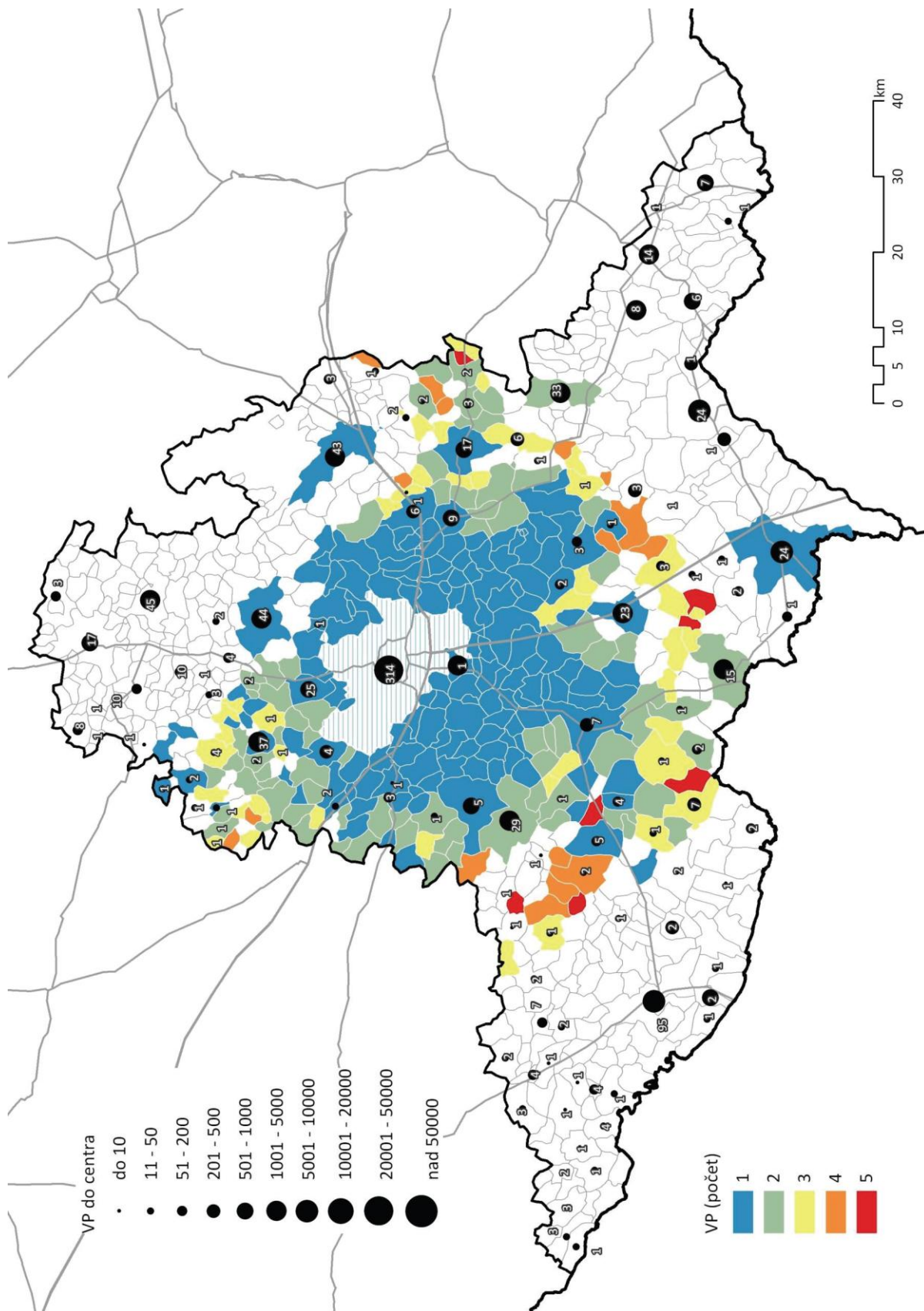
V případě dojížďky do škol je také patrná dominance Brna jako hlavního centra. Lze předpokládat, že hlavním cílem jsou vysoké, případně střední školy na jeho území. Kladné saldo mají i jiná větší města a městyse (převážně centra ORP), kde se nacházejí střední školy (např. Ivančice, Židlochovice, Slavkov u Brna). Patrná je převaha obcí s kladným saldem. Důvodem je fakt, že velká část obcí má vlastní střední nebo alespoň základní školu. Záporné saldo v okolí Brna je pak dáno především vlivem suburbanizace, kdy je dojížďka rodičů do centra často spojena se školní docházkou dětí.

Mapa 5: Obce s významným proudem pracovní vyjížd'ky směřujícím do Brna v roce 1991

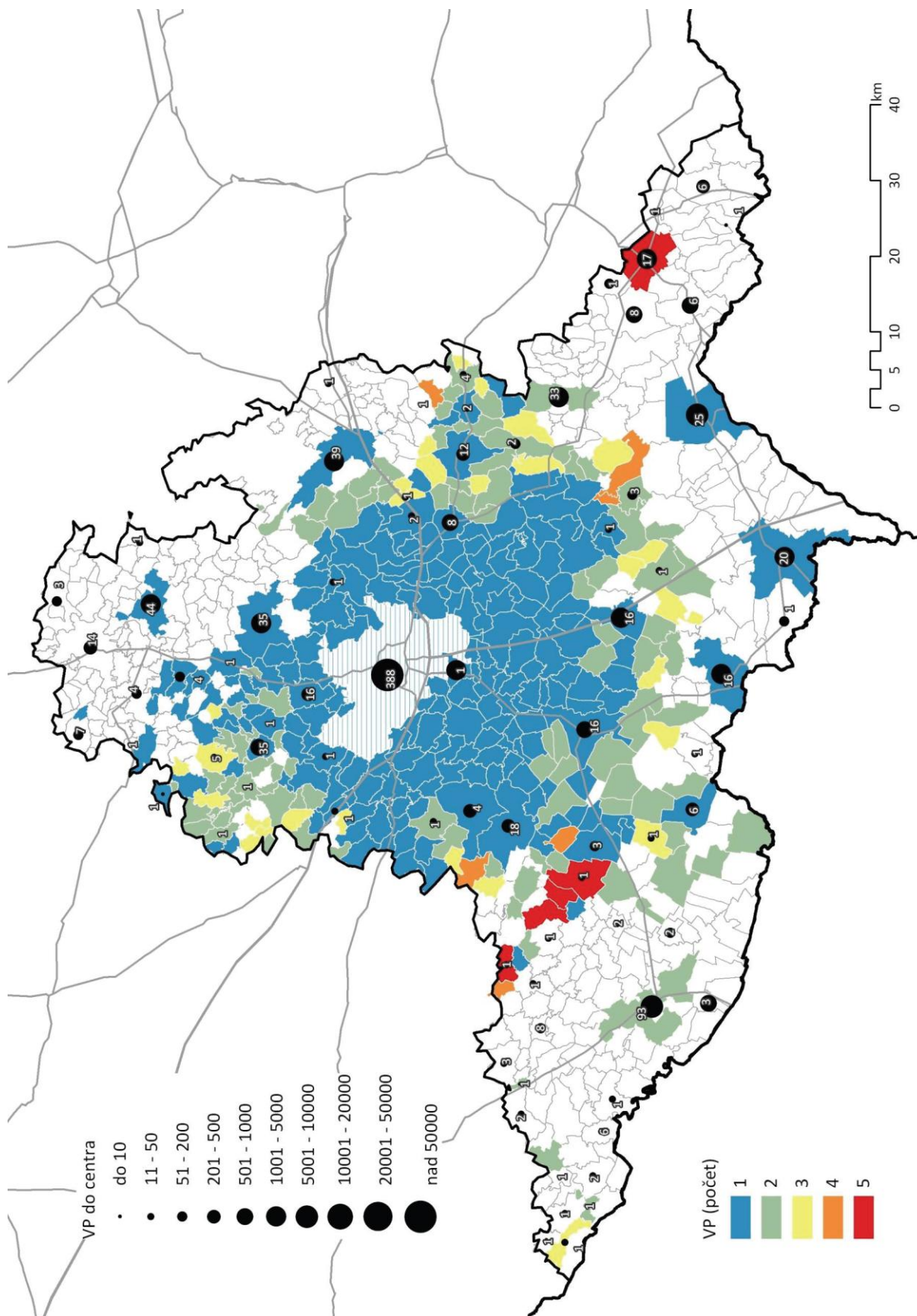
Zdroj: SLDB 1991; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Muliček a kol., 2013)

Mapa 6: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Mulíček a kol., 2013)

Mapa 7: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2011

Zdroj: SLDB 2011; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Mulíček a kol., 2013)

2.1.3 SHRNUÍ

- Brněnská metropolitní oblast je jednou z 6 metropolitních oblastí vymezených Strategii regionálního rozvoje ČR. Podle funkčního vymezení je tvořena 167 obcemi včetně Brna.
- V roce 2011 žilo na území BMO 609 000 obyvatel (asi 5,84 % obyvatel ČR) na celkové ploše 1 755 km².
- Celkem 16 obcí má status města a 10 obcí status městyse.
- Téměř 96 % obcí spadá do kategorie do 5 000 obyvatel a více než polovina obcí do kategorie do 1000 obyvatel.
- Kromě Brna jsou dalšími lokálními centry větší města a městyse jako např. Pohořelice, Slavkov u Brna, Kuřim nebo Modřice.
- Obce v těsné blízkosti Brna mají záporné saldo dojížděky. Až 50 % obyvatel ve věku 15 až 64 let vyjíždí převážně do Brna za práci.
- V případě dojížděky do škol opět patrná dominance Brna jako hlavního centra. Kladné saldo mají v rámci BMO i jiná větší města a městyse, např. Ivančice, Židlochovice nebo Slavkov u Brna.
- Převaha obcí má kladné saldo dojížděky do škol. Velká část obcí má vlastní základní školu.
- Záporné saldo dojížděky do škol u obcí v okolí Brna je dáno především vlivem suburbanizace, v jejímž důsledku se projevuje častá dojíždka rodičů do Brna spojená obvykle i se školní docházkou dětí.

2.2 OBYVATELSTVO

Demografická struktura obyvatelstva významně ovlivňuje socioekonomickou pozici BMO v rámci ČR i EU. Znalost současného stavu a vývojových trendů umožňuje plánovat v dlouhodobém horizontu a tím se připravit na nadcházející změny a minimalizovat případná špatná rozhodnutí.

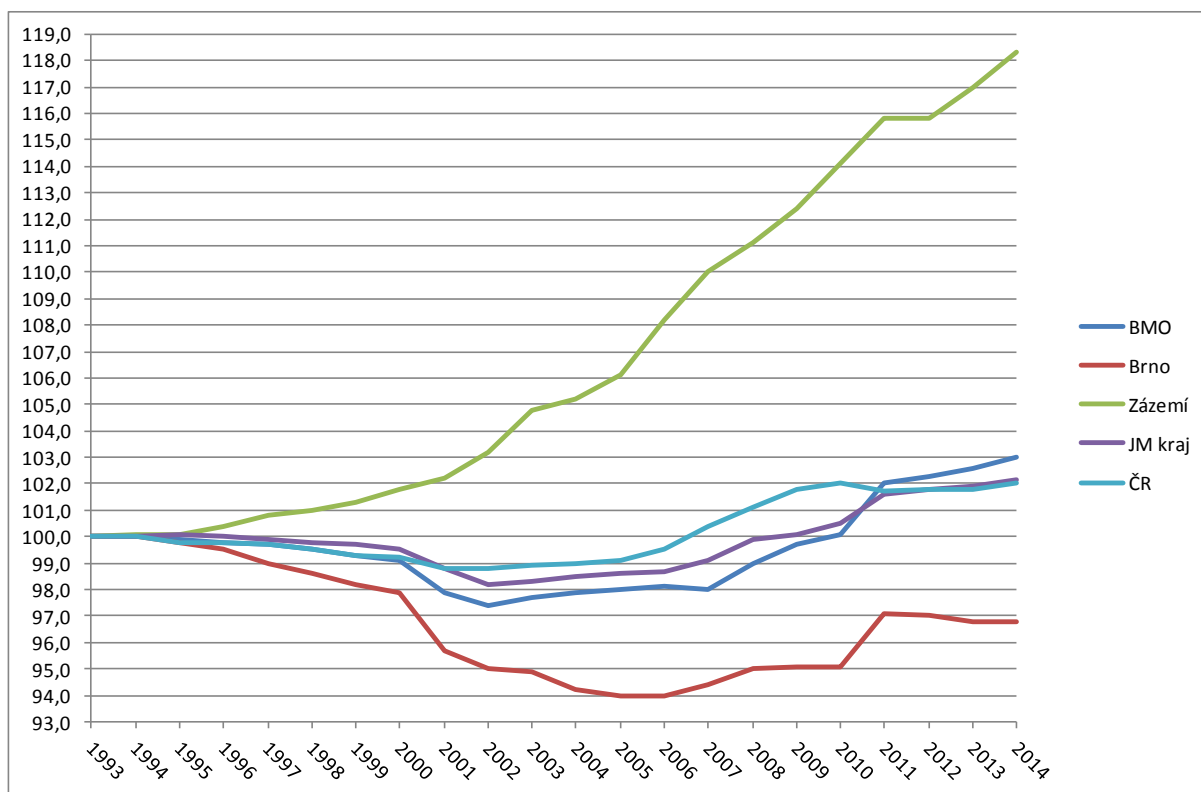
Populace Brněnské metropolitní oblasti je ovlivňována řadou trendů společných nejen pro celou Českou republiku, ale i ostatní vyspělé země světa (např. demografické stárnutí, nízká porodnost, imigrace cizinců, proces suburbanizace atd.). Míra jejich vlivu je však závislá na i geografické a hierarchické pozici území v rámci regionu i celé republiky. V této kapitole je popsán populační vývoj BMO a jeho komponenty (přirozený přírůstek, přírůstek stěhováním) a složení obyvatelstva podle věku, vzdělání a národnosti. Tyto charakteristiky budou tam, kde je to vhodné, srovnávány s Jihomoravským krajem a Českou republikou. Pozornost bude také zaměřena na porovnání rozdílů mezi Brnem a jeho metropolitním zázemím v rámci BMO.

2.2.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

V grafu je znázorněn vývoj počtu obyvatel v BMO, kde je postižena rozdílnost vývoje počtu obyvatel v zázemí Brna v rámci BMO a města Brna. Je zřejmé, že vývoj samotné BMO se příliš neliší od vývoje počtu obyvatel v Jihomoravském kraji a celé republice, kde dochází za posledních 20 let k nárůstu

počtu obyvatel. Naopak u města Brna je patrný výrazný úbytek obyvatel, a to přibližně o tři procenta za posledních 20 let. Brno ovšem ztrácelo obyvatelstvo po velkou část sledovaného období nejen z důvodu nižší porodnosti, ale i kvůli procesu suburbanizace, který se naopak promítl do nárůstu počtu obyvatel v jeho zázemí, tedy v ostatních částech BMO. Teprve v posledních letech (cca od roku 2006–2011) docházelo k růstu počtu obyvatel také v Brně, který se posléze zastavil. Zázemí Brna naopak pokračuje ve víceméně kontinuálním populačním růstu a v současné době v něm žije téměř o pětinu více obyvatel než v roce 1993. Uvedené trendy jsou podloženy oficiálními statistikami Českého statistického úřadu a vycházejí ze statusu trvalého pobytu. Skutečnost však může být ještě poněkud odlišná, neboť podle různých kvalifikovaných odhadů žije ve městě Brně mnohem více obyvatel než je oficiálně známo. V Odborné analýze vývoje počtu osob oficiálně neregistrovaných ve městě Brně, 2008 (Seidenglanz, Toušek, Chvátal, 2013) je počet fakticky bydlících obyvatel odhadován na 430 000. Tento předpoklad se potvrzuje i vzhledem k situaci na realitním trhu, kde v Brně neustává poptávka po bydlení.

Graf 1: Procentuální změna vývoje počtu obyvatel v České republice, Jihomoravském kraji, BMO, městě Brně a zázemí v letech 1993 - 2012

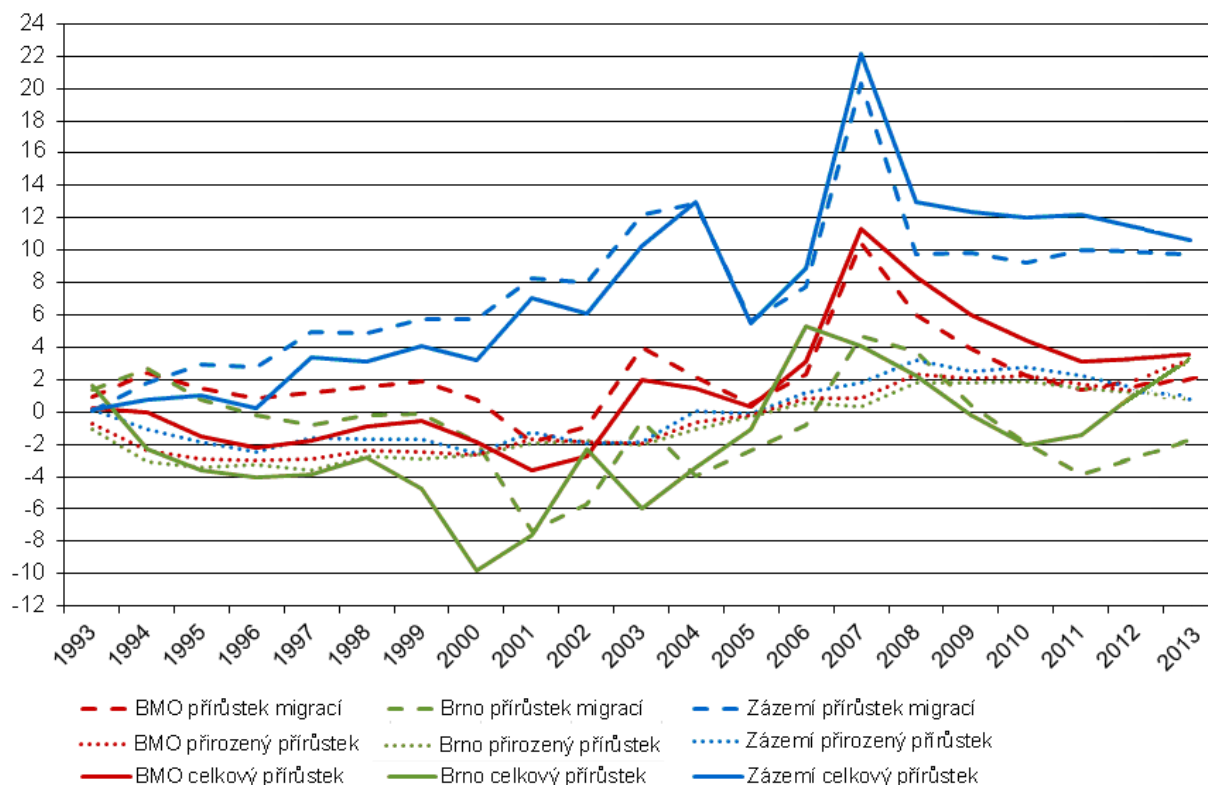
Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

Pozn.: Stav k 31. 12. 1993 = 100 %

V grafu 2 je znázorněn populační vývoj mezi roky 1993 a 2013 v Brněnské metropolitní oblasti, která je dále rozdělena na Brno a zázemí Brna. Z grafů 2 a 3 je patrné, že populační vývoj v jednotlivých částech je obdobný a srovnatelný s vývojem Jihomoravského kraje a České republiky. Z hlediska demografických charakteristik docházelo začátkem 90. let k hlubokému propadu porodnosti a plodnosti související s transformací české společnosti (Seidenglanz, Toušek, Chvátal, 2013). Vyšší přirozený přírůstek vykazuje zázemí Brna, kde je kladný také přírůstek migrační. Je to způsobeno jednak migrací do suburbánních oblastí Brna a za druhé vyšší porodností (zázemí vykazuje obecně mladší věkovou strukturu než Brno).

Od roku 2003 má celá Brněnská metropolitní oblast kladný celkový přírůstek počtu obyvatel (tvořený přirozeným přírůstkem a přírůstkem migrací), přičemž přibližně do roku 2005 byl výsledkem především kladného migračního salda, od roku 2005 se ke kladnému migračnímu saldu přidal také kladný přirozený přírůstek, který byl způsobem především zvyšující se porodností žen narozených v 70. letech 20. století a také poklesem úmrtnosti¹. Od roku 2007 dochází opět k úbytku počtu obyvatel z důvodu výrazného poklesu přírůstku migrací a také poklesu přirozeného přírůstku.

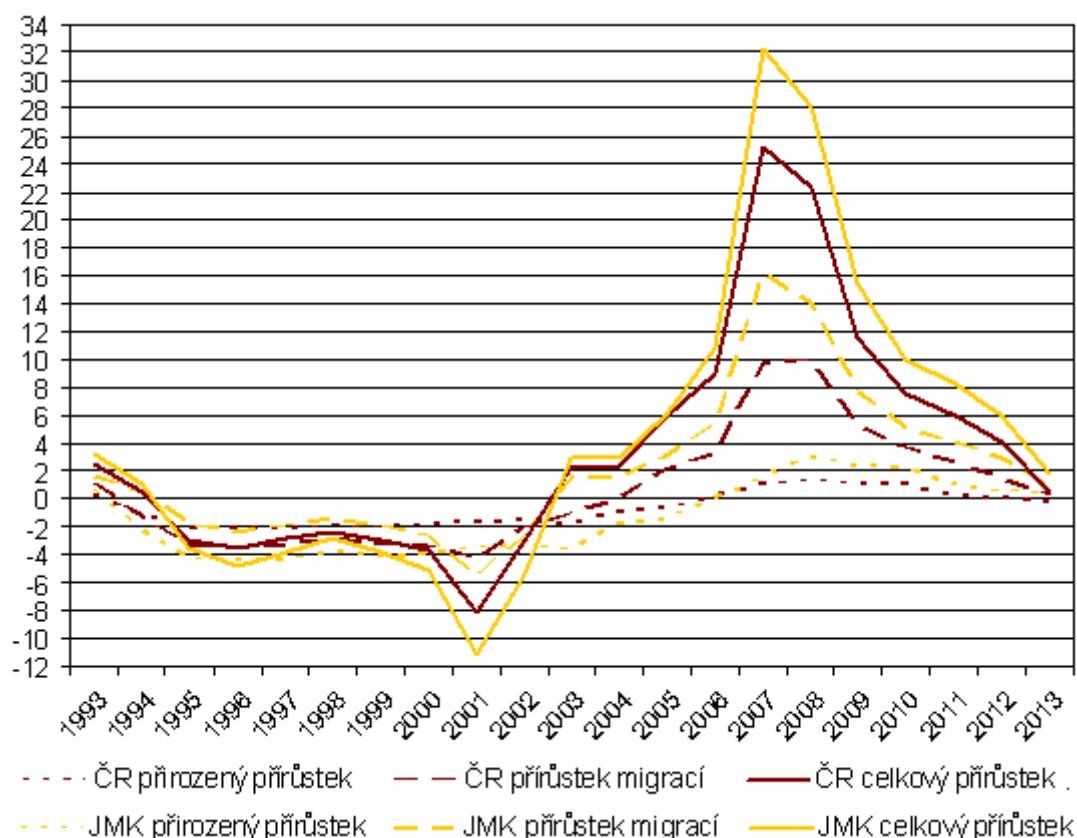
Graf 2: Populační vývoj Brněnské metropolitní oblasti v letech 1993 až 2013 v ‰

Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

¹ Příčiny příznivého vývoje úmrtnosti jsou dle Prognózy demografického vývoje obyvatelstva města Brna a okolí (Seidenglanz, Toušek, Chvátal, 2013) spatřovány především v celkovém zvýšení kvality lékařské péče, zvýšení zájmu lidí o vlastní zdraví, v rozšíření nabídky a zlepšení dostupnosti kvalitních potravin, zlepšení životního prostředí či snížení počtu pracujících ve zdravotně rizikovém pracovním prostředí.

Graf 3: Populační vývoj Jihomoravského kraje a České republiky v letech 1993 až 2013 v ‰

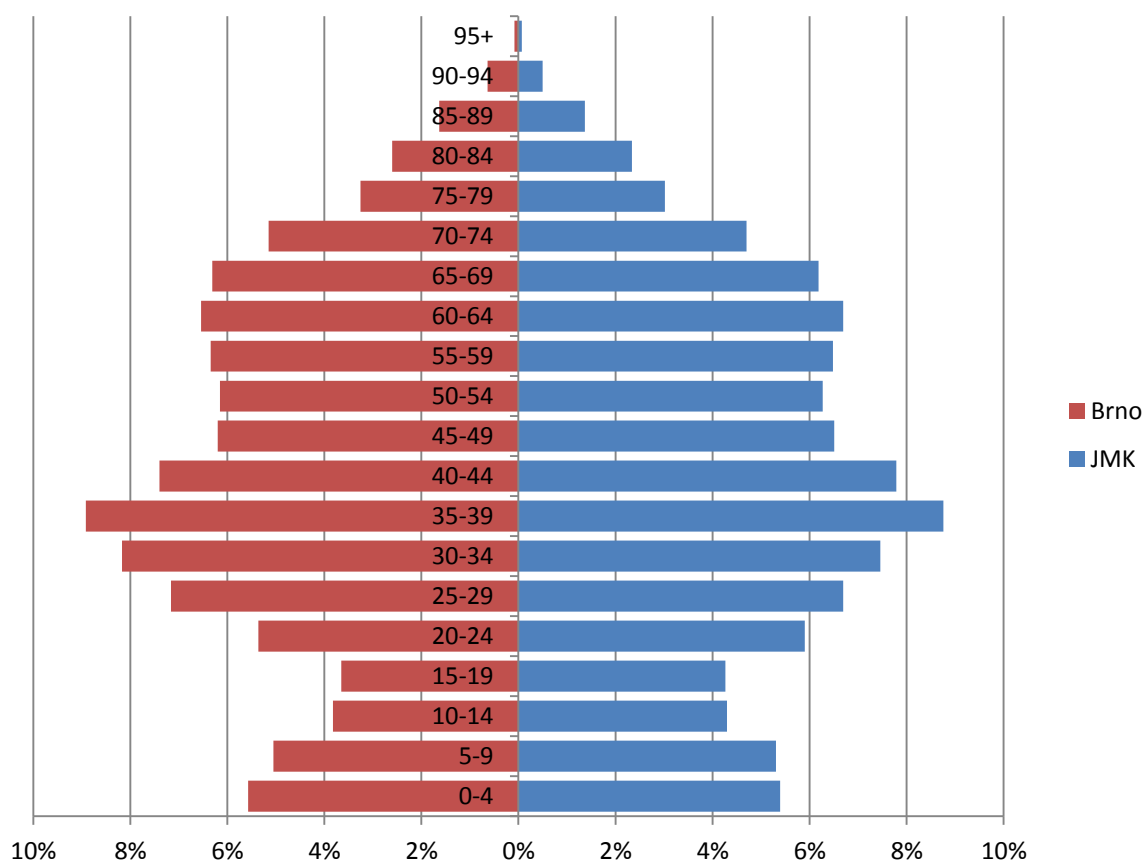
Zdroj: ČSÚ – Časové řady

Dle Prognózy demografického vývoje obyvatelstva města Brna a okolí (Seidenglanz, Toušek, Chvátal, 2013) existují pro Brno 3 stejně pravděpodobné varianty vývoje počtu obyvatel. Nízká i střední varianta prognózy předpokládají různě intenzivní pokles počtu obyvatel, vysoká varianta prognózy pak v závěru sledovaného období očekává mírný populační růst. Ve všech variantách se ovšem zvětšuje počet i podíl starších obyvatel a výrazně klesá počet i podíl obyvatelstva v produktivním věku.

2.2.2 VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL

Ve věkové struktuře oblasti se odráží demografický vývoj přibližně posledních sta let a s pouze lehkými odchylkami odpovídá struktuře České republiky a Jihomoravského kraje. V minulosti docházelo v důsledku válečných událostí nebo politických zásahů ke snižování či zvyšování porodnosti a úmrtnosti, které se pak projevují i v dalších generacích. V současné době jsou v Brně, v Jihomoravském kraji, stejně jako v celé České republice, nejpočetněji zastoupení lidé ve věkové skupině 30-34, 35-39 a 39-44 let (dohromady tvoří necelou čtvrtinu všech obyvatel – 24 % v Brně i JMK) ze silné generace 70. let. Jejich děti jsou příčinou nárůstu dětí ve věkové skupině 0-14, případně 15 – 19 let. Poměrně silnou skupinou jsou také lidé ve věku 55-70 let, tedy silné poválečné ročníky. Ze statistických dat za město Brno a Jihomoravský kraj lze také vyčíst silnější zastoupení žen ve vyšších věkových kategoriích, které je dáno kratší nadějí na dožití mužů proti ženám.

Graf 4: Věková struktura všech obyvatel ve městě Brno a v Jihomoravském kraji (k 31. 12. 2014)

Zdroj: ČSÚ – Počet obyvatel podle věku k 31. 12. 2014

Snižující se úmrtnost a růst naděje dožití způsobuje stárnutí populace nejen v České republice, ale i ve většině vyspělých zemí světa a je v posledních letech velmi diskutovanou výzvou. Jihomoravský kraj patří v rámci republiky ke krajům se starší věkovou strukturou obyvatelstva, což je dáno i přítomností velkého města. V tabulce jsou porovnány jednotlivé věkové složky populace, index stáří, index závislosti I a II a index ekonomické zátěže. Ukazatel indexu stáří zahrnuje populaci starší 65 let v poměru k nejmladší věkové skupině (0 až 14 let). V rámci vývoje České republiky vykazují vysoké hodnoty indexu stáří především velká města a periferní venkovské oblasti. V Brněnské metropolitní oblasti má v souladu s tímto pravidlem na vysoký index stáří vliv především město Brno, kde hodnota indexu výrazně převyšuje krajský i celorepublikový průměr. Vysoký index stáří mají také některé menší obce na okrajích oblasti, které jsou naopak příkladem periferních oblastí (v rámci BMO vnějších, v rámci ČR často vnitřních), ve kterých žije vysoký podíl starých lidí a které ztrácejí mladé obyvatelstvo migrací do větších měst. V těchto obcích je počet osob ve věku 65 a více let téměř dvojnásobný než je dětí ve věku 0 až 14 let. Vývojový trend, který v následující tabulce naznačují rozdíly mezi lety 2011 a 2014, ukazuje rostoucí indexy stáří i závislosti a zejména pak nárůst indexu ekonomického zatížení v Brně, jeho zázemí i v celé BMO (konstrukce jednotlivých indexů viz poznámka pod tabulkou). Příčinou je především stárnutí populace a přesun velkého absolutního i relativního počtu obyvatel z produktivního do poproduktivního věku. Nic na tom nezměnilo ani mírné zvýšení porodnosti v posledních letech, které se v inkriminovaném období 2011–2014 projevilo nárůstem předproduktivní složky obyvatelstva především v Brně (o něco méně pak v jeho zázemí). Tento nárůst byl silnější než v celém Jihomoravském kraji i celé ČR.

Tabulka 3: Věková skladba v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v letech 2011 a 2014 (%)

	BMO		Brno		Zázemí		Jihomor. kraj		Česká republika	
	2011	2014	2011	2014	2011	2014	2011	2014	2011	2014
0-14	13,8	15,3	12,8	14,4	15,6	16,8	14,4	15,0	14,7	15,2
15-65	69,5	66,0	69,9	65,9	68,9	66,2	68,9	66,8	69,1	67,0
65+	16,6	18,7	17,3	19,7	15,4	17,1	16,7	18,2	16,2	17,8
Index stáří	120,3	121,9	135,8	136,2	98,7	101,8	116,1	121,2	110,4	117,1
Index závislosti I	19,9	23,2	18,2	21,9	22,7	25,4	20,1	22,4	20,5	22,7
Index závislosti II	23,9	28,3	24,8	29,8	22,4	25,8	23,3	27,2	22,6	26,6
Index ekon. zatížení	43,8	51,5	43,0	51,8	45,1	51,2	45,2	49,6	44,6	49,3

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

Pozn.: **Index stáří** vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku nad 65 let na 100 dětí ve věku 0-14 let. **Index závislosti I** udává počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-65 let. **Index závislosti II** vyjadřuje počet osob ve věku 65+ na 100 osob ve věku 15-65 let a **index ekonomického zatížení** znázorňuje počet dětí ve věku 0-14 let a počet obyvatel ve věku 60+ let na 100 osob ve věku 15-65 let

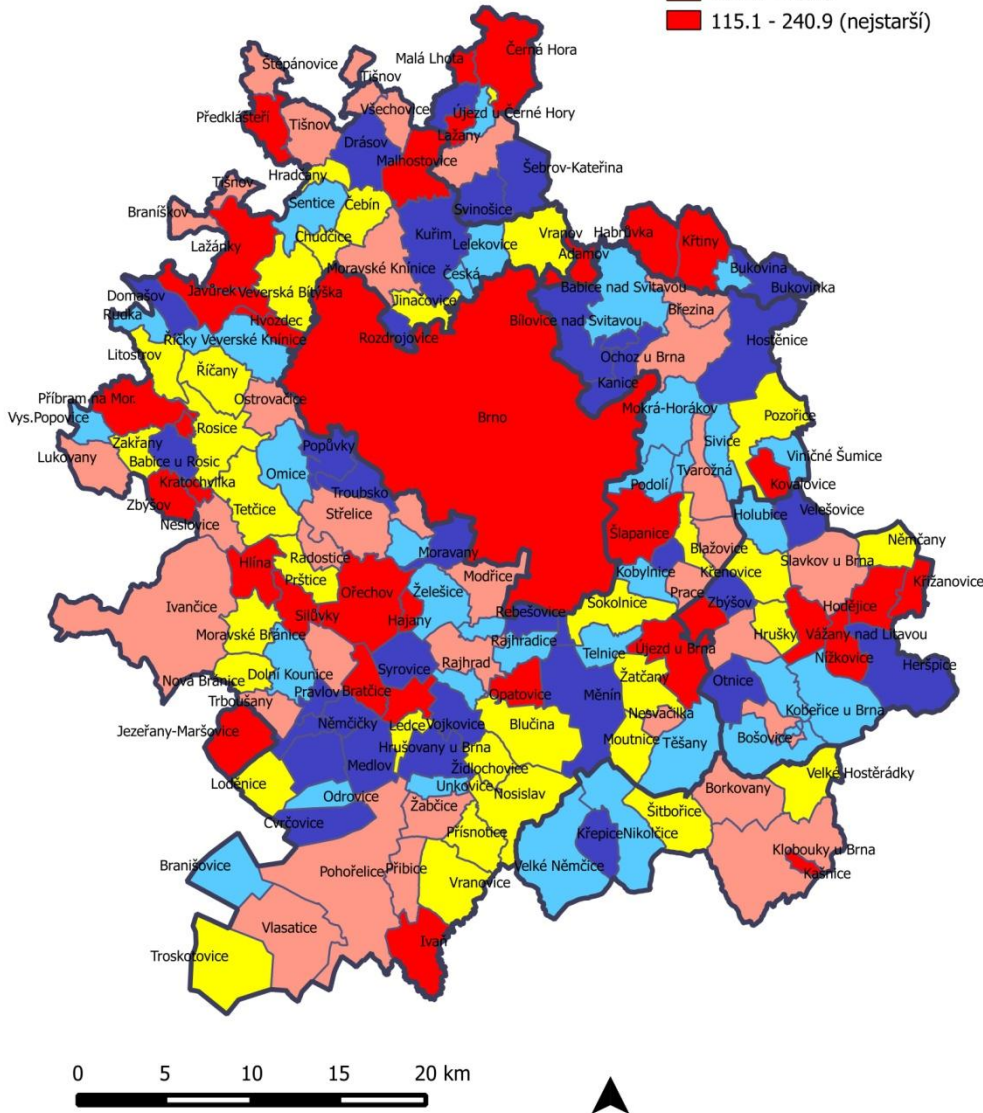
Mapa 8: Index stáří v roce 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti

Index stáří
(počet obyvatel starších 65 let
na 100 dětí ve věku 0 až 14 let)
Brněnská metropolitní oblast
Data SLDB 2011 (obce)

Legenda

Hodnoty indexu stáří

- 43.5 - 80.8 (nejmladší)
- 80.9 - 94.4
- 94.5 - 104.8
- 104.9 - 115.0
- 115.1 - 240.9 (nejstarší)

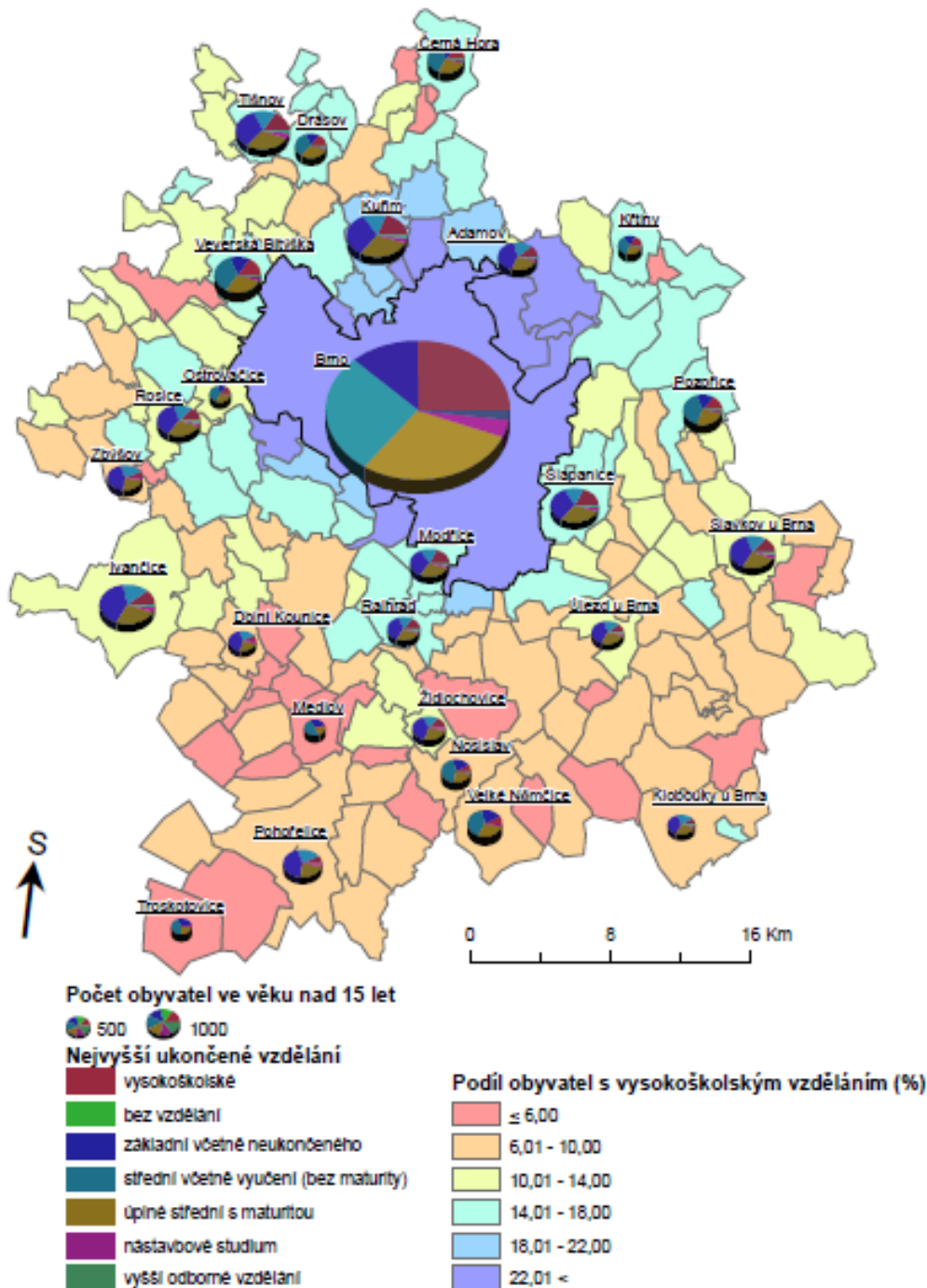
Zpracování: Burjanek, 2014

2.2.3 VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL

Vzdělanostní struktura Brněnské metropolitní oblasti, měřeno podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva na obyvatelstvu starších 15 let, je podle Sčítání lidu, domů a bytů ve srovnání s Jihomoravským krajem a Českou republikou velmi příznivá. Je to však ovlivněno především dobrým postavením města Brna (25,1% podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva) a jeho nejbližšího

zázemí. Jak je patrné z mapy, je podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva ve většině obcí oblasti spíše nižší (pod 10 %). O něco málo více než v Jihomoravském kraji a České republice je v Brněnské metropolitní oblasti obyvatel se středoškolským vzděláním (s maturitou i bez maturity), nástavbovým studiem a vyšším odborným vzděláním. Výrazně menších podílů ve srovnání s celorepublikovým průměrem pak má BMO pouze v případě obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání.

Mapa 9: Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním a struktura nejvyššího dosaženého vzdělání v obcích BMO v roce 2011

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

Tabulka 4: Struktura nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatel ve věku 15 a více let v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v roce 2011 (v %)

	bez vzdělání	základní včetně neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední (s maturitou)	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání	vysokoškolské
BMO	0,30	15,37	29,12	29,89	3,15	1,55	20,62
JMK	0,40	18,34	33,72	28,05	2,88	1,31	15,31
ČR	0,50	18,55	34,85	28,63	2,93	1,38	13,16

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

2.2.4 NÁRODNOSTNÍ STRUKTURA OBYVATELSTVA

Otázka na národnost byla ve sčítání lidu 2011 dobrovolná. Výrazně narostl počet obyvatel, kteří odmítli odpovědět na otázku své národnosti. Stejně jako v celé České republice neuvedlo svoji národnost asi 25 % obyvatel. Nejvýrazněji zastoupenou národností byla česká a moravská. Vzhledem ke geografické poloze oblasti je zcela logicky podíl moravské národnosti na obyvatelstvu více než čtyřikrát vyšší než ve zbytku republiky, nižší je naopak podíl slezské a polské národnosti. V obcích Brněnské metropolitní oblasti mimo českou, moravskou a slezskou národnost mají ve srovnání s celorepublikovým průměrem vyšší zastoupení obyvatelé hlásící se k národnosti slovenské, ukrajinské a vietnamské. V kruhových grafech byla z důvodu zachování přehlednosti vynechána položka „neuvedeno“, do kartogramu však započítána byla.

Tabulka 5: Národnostní složení obyvatel v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011 (v %)

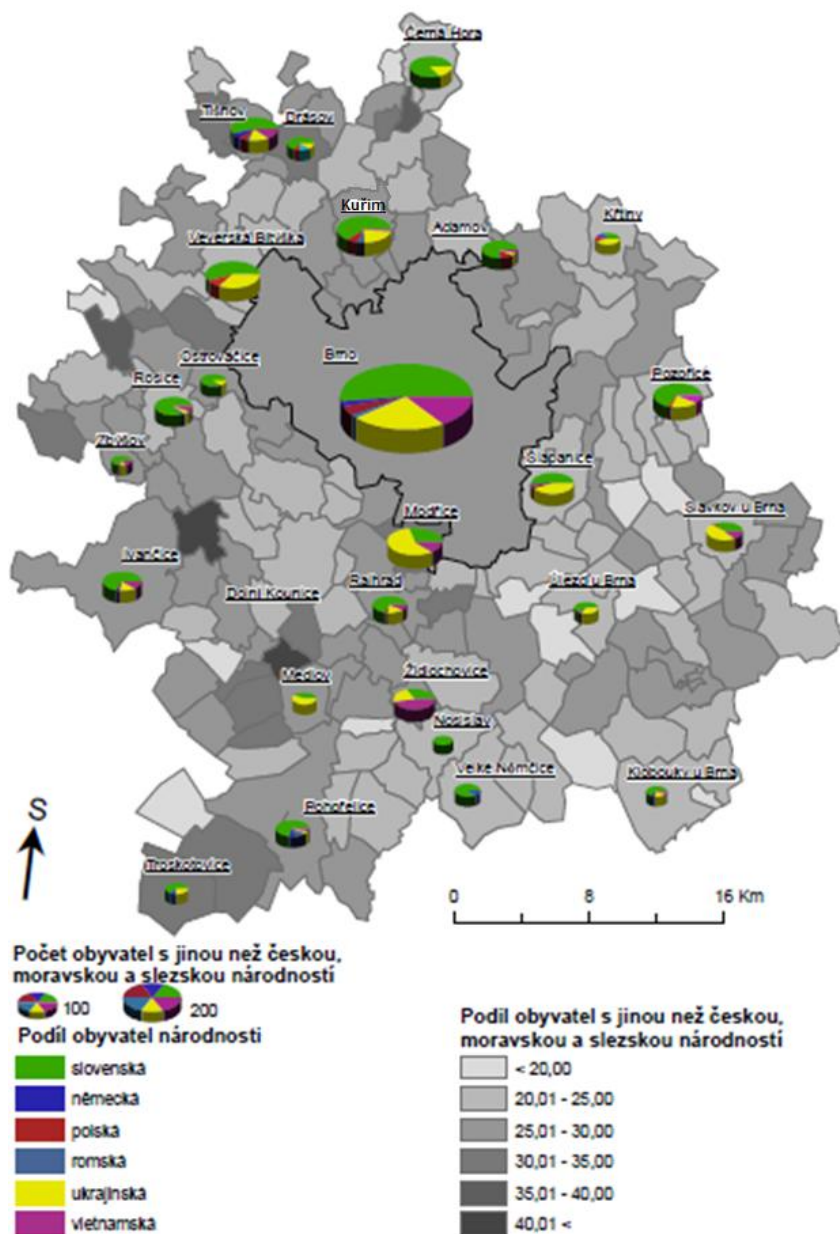
	česká	moravská	slezská	slovenská	polská	německá	romská	ukrajinská	vietnamská	neuv.
BMO	50,63	22,23	0,03	1,38	0,10	0,05	0,04	0,71	0,29	24,55
JMK	47,96	21,86	0,02	1,21	0,07	0,04	0,03	0,43	0,21	28,18
ČR	64,31	5,00	0,12	1,41	0,37	0,18	0,05	0,51	0,28	25,32

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

Počet příslušníků některých národností však nelze podle sčítání lidu seriózně hodnotit. Nejvíce to platí o romské národnosti, jejíž příslušníci se ve sčítáních lidu většinou hlásí k jiným národnostem (české, moravské apod.). Údaje je proto třeba hledat ve specializovaných studiích. Podle „Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018“ (V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013) jsou Romové v Jihomoravském kraji nejpočetněji zastoupeni ve městě Brně, kde jich žije asi 15-17 tisíc (cca 4 % obyvatel města, údaj z roku 2008), z toho jich asi 8-10 tisíc žije v podmínkách sociálního vyloučení nebo je sociálním vyloučením ohroženo.² V dalších místech Jihomoravského kraje žije asi 2-2,5 tisíce Romů (z nich je cca 700 obyvatel ohroženo sociálním vyloučením nebo je sociálně vyloučeno), z toho je v rámci BMO nejvýznamnější lokalita Zastávka s cca 100 příslušníky romské národnosti a dále několik menších lokalit na Vyškovsku.

² Podle vládní Agentury pro sociální začleňování se za sociálně vyloučené obyvatele považují ti občané, „kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“ (www.socialni-zaclenovani.cz).

Mapa 10: Podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou a slezskou národností a národnostní složení obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

2.2.5 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Informace o počtu sociálně vyloučených lokalit v Brně či v Jihomoravském kraji se liší dle použité metodiky i autora analýz³. Nejnovější studie Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR (květen 2015)

³ Podle „Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018“ (V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013) se na území Brna nachází „10 sociálně vyloučených lokalit většího rozsahu a 5 lokalit menšího rozsahu (údaj z roku 2008). V roce 2011 přibýlo dalších 5 sociálně vyloučených lokalit menšího rozsahu v podobě komerčních ubytoven. V Brně se sociálně vyloučené lokality nachází především na území MČ Brno-střed, Brno-sever, Brno-Židenice, Brno-jih, Brno-Královo Pole.“

hovoří o 8 000 obyvatelích sociálně vyloučených lokalit (SVL), kteří žijí na území Brna a 8 000 až 9 500 obyvatelích žijících v celém Jihomoravském kraji (k sociálně vyloučeným lokalitám specificky blíže viz část A, kap. 2.4.4).

Dle výše uvedené analýzy SVL žije z celé ČR nejvíce sociálně vyloučených obyvatel na území ORP Ústí nad Labem (asi 8 200), přičemž Brno je hned na druhém místě (8 000), následované Ostravou (asi 7 800 obyvatel). Největším problémem v celé Brněnské metropolitní oblasti je výskyt sociálně vyloučených oblastí v Brně, případně v dalších lokalitách BMO (např. v Zastávce u Brna). Oblasti mají značný podíl romské populace (až 50 %) a vyznačují se špatným stavem bytového fondu (přeplněné byty ve starých činžovních domech, nevyhovující hygienická a technická kvalita k bydlení).

Ve většině sociálně vyloučených lokalit Jihomoravského kraje žijí romští i další občané převážně ve vlastních rodinných domech⁴, v samotném Brně pak převažují Romové žijící v domech bytových. V lokalitách s vyšším zastoupením Romů je kvalita bydlení dlouhodobým problémem. Byty jsou většinou stísněné, přeplněné, děti žijí v nezdravém prostředí, narůstají hygienické problémy. Základní překážkou v přístupu nízkopříjmových romských domácností ke standardnímu bydlení je jeho finanční nedostupnost. Příjem domácností se pohybuje v blízkosti životního minima, což jim znemožňuje vytvořit si potřebné úspory. Nízkopříjmové romské domácnosti čelí i většímu riziku vzniku dluhů na nájmu a službách s tím spojených, které bývají jednou z nejčastějších příčin ztráty bydlení. Problémy sociálně vyloučených lokalit souvisejí také s vysokou mírou nezaměstnanosti jejich obyvatel (u romského obyvatelstva až 90 %), nižší vzděláním obyvatel (většina obyvatel má jen základní vzdělání nebo vyučení), mladým obyvatelstvem (až 50 % obyvatel do 15 let věku), kriminalitou apod.⁵

Pro aktivní práci na sociálním začleňování mládeže je mimo jiné důležitý dostatek nízkoprahových zařízení a komunitních center s dostatečně dlouhou provozní dobou, jejichž je na území BMO lokální nedostatek (viz např. 3. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015). Na území ORP Brna fungovalo v roce 2014 celkem 11 nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (viz Registr poskytovatelů MPSV). Z 3. Komunitního plánu sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015 vyplývá, že mezi lety 2010 a 2013 došlo ke zvýšení počtu uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež včetně služeb pro předškolní děti, nicméně je definována potřeba dalšího rozvoje programů pro děti a mládež, včetně rozvoje služeb pro předškolní děti, a také potřeba zajištění provozu dvou tzv. „plácků“ (otevřených komunitních prostorů primárně určených pro práci s neorganizovanou mládeží) a jejich napojení na nízkoprahová zařízení. Počet nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v dalších oblastech BMO je lokálně nedostačující či chybí úplně (např. Kuřim).

Extrémní formou sociálního vyloučení je i bezdomovectví. Podle metodiky použité ve Zjišťování počtu lidí bez domova v Brně, sem můžeme řadit osoby bez střechy (venku či v noclehárně), osoby bez bytu (v různých pobytových zařízeních), či osoby v nejistém a nevyhovujícím bydlení (Magistrát města Brna 2014). V roce 2006 proběhlo ve městě Brně první sčítání bezdomovců, při kterém bylo

Dle typologie lokalit BMO (jako výsledku shlukové analýzy dal ze SLDB 2011 (Sociodemografická analýza Brněnské metropolitní oblasti: Analýza dat SLDB 2011 (Burjanek, Fakulta sociálních studií MU a AUGUR Consulting, s.r.o, 2014)), existuje v této oblasti 5 základních sídelních jednotek, které spadají do typu „Vyloučené lokality převážně vnitřního města“ a v roce sčítání v nich žilo celkem 4 319 obyvatel. Dle vícedimenzionální analýzy prostorové struktury Brna (Sociodemografická analýza územních částí města Brna: Analýza dat SLDB 2011, (Burjanek, Fakulta sociálních studií MU a AUGUR Consulting, s.r.o, 2013)) existuje 6 ZSJ, které spadají do typu „Vyloučené lokality“ a v roce sčítání v nich žilo 4 800 obyvatel.

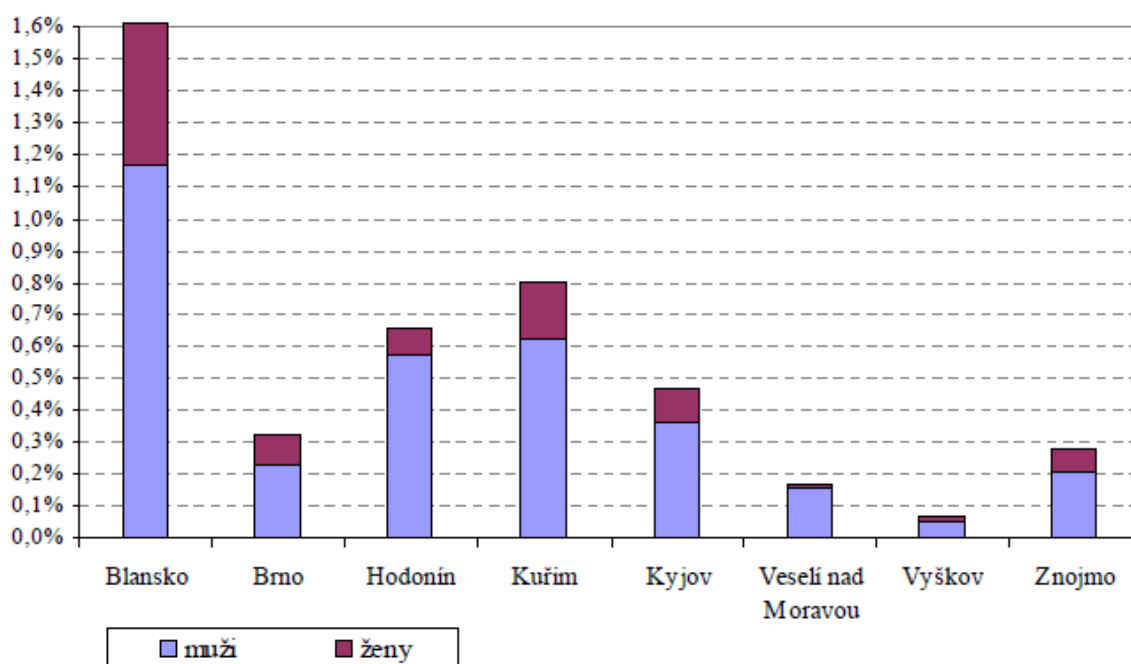
⁴ Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018, V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013

⁵ Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014 – 2018, V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013

napočítáno 1 179 lidí bez domova. V roce 2014 pak sčítací komisaři napočítali celkem 1 950 osob bez domova, z toho 1 398 mužů (71,7 %) a 552 žen (28,3 %)⁶. Zvětšuje se skupina seniorů (61 a více let) a ubývá počet osob v nejmladší věkové kategorii. Nemění se počet lidí, kteří nevyužívají žádné konvenční možnosti zajištění střechy nad hlavou, přibývá však osob, které jsou sociálně velmi zranitelné, a které k zajištění svých základních potřeb využívají sociální nebo komerční možnosti bydlení. Kapacita sociálních zařízení v území však nedostačuje poptávce.

Z následujícího grafu vyplývá, že největší podíl bezdomovců na celkové populaci nalezneme v ORP Blansko a Kuřim. V Brně je naopak hodnota jedna z nejmenších, nicméně v absolutním vyjádření je přirozeně nejvyšší. Mezi lidmi bez domova výrazně převažují muži, lidé s nižším vzděláním a žijící samostatně. Problémem je nedostatek míst pro lidi bez přístřeší (Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010).

Graf 5: Procentuální podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel šetřených měst ve vybraných městech Jihomoravského kraje

Zdroj: Převzato z "Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010"

Ve 3. Komunitním plánu sociálních služeb Brna (KPSS) byla také definována specifika klientů s vícečetnou sociální diagnózou (bezdomovec – vozíčkář, alkoholik – senior, zdravotně postižený senior bez nároku na starobní penzi či příspěvek na péči, atd.), jejichž počet v Brně již několik let narůstá. Ač se jedná o lidi v dlouhodobě nepříznivé situaci, neexistuje v současné době na řešení jejich problémů adekvátní sociální služba. Jako vhodné řešení navrhuje KPSS zřízení Domova se zvláštním režimem, které by bylo schopno zajistit potřeby této cílové skupiny.

⁶ Zjišťování počtu lidí bez domova v Brně, 2014

Tabulka 6: Počet a struktura azylových lůžek v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje

město	počet azylových lůžek					pokrytí azylovými lůžky		
	celkem	skutečná potřeba	muži	ženy	pro rodiny	obyvatel r. 2009	azylových lůžek / 1000 obyvatel	% podíl azylových lůžek pro muže
Blansko	24	31	0	0	24	21106	1,14	0
Brno	793	nezjištěno	318	52	423	370592	2,14	40,1
Hodonín	65	168	39	6	20	25687	2,53	60
Kuřim	5	15	5	0	0	10492	0,48	100
Kyjov	103	103	50	50	3	11707	8,8	48,5
Veselí nad Moravou	0	20	0	0	0	11781	0	0
Vyškov	21	12	0	21	0	21875	0,96	19
Znojmo	41	80	24	0	17	34759	1,18	58,5
celkem	1052	398	436	129	487	507999	2,07	41,8

Zdroj: Převzato z "Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010"

Závěrem je důležité uvést, že poměrně výrazný problém území BMO v oblasti sociálně vyloučených lokalit a vysokého (a rostoucího) počtu obyvatel v nich žijících, má výrazný dopad i na trh práce, resp. vyšší míru nezaměstnanosti ve městě Brně (viz též část A, kap. 2.3.4). Potřeba v oblasti zaměstnávání osob ohrožených sociálním vyloučením je formulována také ve 3. Komunitním plánu sociálních služeb města Brna, kde je v této oblasti zmíněna především potřeba podpory a rozvíjení spolupráce s neziskovými organizacemi, Magistrátem města Brna, Jihomoravským krajem a pobočkami Úřadu práce ČR, které by měly společně participovat na zaměstnávání osob ohrožených sociálním vyloučením.

2.2.6 SHRNUTÍ

- Dlouhodobě stabilní až mírný nárůst obyvatelstva celé BMO.
- Od roku 2007 dochází ke zpomalení růstu přirozenou měnou i migrací. Obyvatelstvo přibývá převážně v obcích v zázemí Brna díky procesu suburbanizace, tedy migrací.
- Nejpočetněji jsou zastoupeni lidé ve věkových skupinách 30-34, 35-39 a 39-44 let (mj. generace narozená v 70. letech). Střednědobě přibývají děti předškolního věku (početní nárůst skupiny 0-14 let). Silná věková skupina je i v kategorii 55-69 let (mj. poválečné ročníky), která přechází či v nejbližších letech přejde do důchodového věku.
- Stejně jako v celé republice, i v BMO probíhá proces demografického stárnutí populace, které bude i nadále pokračovat.
- Nevyvážená věková struktura lokalit v BMO. Index stáří převyšuje celorepublikový průměr. Nejvyšší je v městě Brně a některých menších obcích na okrajích BMO. Příčinou je mj. i migrace mladších generací do suburbánních oblastí v zázemí Brna nebo do větších měst.
- Velmi příznivá je vzdělanostní struktura obyvatel. Město Brno a jeho zázemí mají nadprůměrný počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ve věku nad 15 let. Počet obyvatel se

středoškolských vzděláním, nástavbovým studiem a vyšším odborným vzděláním také převyšuje celorepublikový průměr.

- Nejvyšší podíl obyvatel vyjíždějících za prací a do škol mají obce v bezprostředním zázemí města Brna.
- Nejvýrazněji zastoupenou národností byla česká a moravská, přičemž podíl moravské národnosti v obyvatelstvu je čtyřikrát vyšší než ve zbytku republiky. Nad celostátním průměrem je také podíl obyvatel hlásících se k národnosti slovenské, ukrajinské a vietnamské.
- V oblasti žije podle expertních odhadů asi 15-17 tisíc příslušníků romské menšiny, z nichž drtivá většina obývá lokality přímo ve městě Brně.
- ORP Brno je regionem s druhým nejvyšším zastoupením sociálně vyloučených obyvatel na území (v ORP Brno je to cca 8 tis. obyvatel). Na území Jihomoravského kraje pak žije v sociálně vyloučených lokalitách do 9,5 tis. obyvatel.
- Zvyšuje se počet lidí bez domova, přičemž kapacita sociálních zařízení v území nedostačuje poptávce. Akutní problém je například u klientů s vícečetnou sociální diagnózou, jejichž počet také již několik let narůstá.

2.3 EKONOMIKA

Tato kapitola se bude zabývat ekonomikou v Brněnské metropolitní oblasti. Sledována bude především výkonnost ekonomiky, struktura zaměstnanosti, trh práce a věda a výzkum v oblasti.

2.3.1 VÝKONNOST EKONOMIKY

Českou ekonomiku v nedávné době výrazně zasáhl pokles hospodářské výkonnosti. Po oživení v letech 2010 a 2011 se v roce 2012 opět vrátila zpět do recese, která je teprve na přelomu let 2013 až 2014 vystřídána obnoveným růstem. Hrubý domácí produkt ČR klesl během celého období 2009 až 2013 souhrnně o 1,2 %, což bylo jedno z nejvýraznějších snížení v rámci Evropské unie. Roky 2008 až 2011 byly stejně jako v celé republice z hlediska makroekonomických ukazatelů zlomové. Rok 2008 byl rokem a předkrizovým a růstovým, ale v roce 2009 již nastal propad. V letech 2010 a 2011 opět došlo k meziročnímu nárůstu, ovšem některé ukazatele nedosáhly předkrizové úrovně.

Následující kapitoly se zabývají ekonomickou výkonností Brněnské metropolitní oblasti. Kvůli nedostatku dat za menší územní jednotky některé informace a závěry vycházejí z dat za celý Jihomoravský kraj, případně za statutární město Brno. Hodnocena je také struktura trhu práce a zaměstnanosti/nezaměstnanosti v oblasti (částečně čerpáno z Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017 zpracovaného v roce 2013 Jihomoravským krajem). Oblast trhu práce trpí nedostatkem podrobných dat pro místní úroveň (obce, SO ORP) od roku 2012, kdy došlo k reformě úřadů práce. V důsledku toho je část podrobnějších dat uvedena pouze do roku 2011, novější data jsou pak dle možností a dostupnosti analyzována pro jiné územní jednotky (např. okresy).

Po propadu ekonomiky na konci 90. let docházelo v Jihomoravském kraji k ekonomickému růstu. Do roku 2005 se úroveň HDP na obyvatele v kraji ve srovnání s Českou republikou mírně snižovala (graf 6). Ve srovnání s ostatními kraji České republiky byl Jihomoravský kraj na čtvrtém místě. V roce 2008 se kraj posunul hned na za hlavní město Prahu, na druhé místo. Na tomto místě se kraj udržel i v následujících letech. Rok 2008 byl rokem, kdy se začaly v některých krajích projevovat dopady hospodářské recese a ve vývoji regionálního HDP se projevily výrazné rozdíly v odvětvové struktuře ekonomiky. Nicméně Jihomoravský kraj si vedl ve srovnání s ostatními kraji poměrně dobře. Na vysokém přírůstku HDP kraje se podílela především odvětví výroby elektřiny, plynu, maloobchodu, činností v oblasti nemovitostí a jiných obchodních služeb (ČSÚ 2010). Služby ve městě Brně hrají důležitou úlohu ve vysoké ekonomické výkonnosti regionu. I přesto, že zpracovatelský průmysl má významné postavení v ekonomice kraje, jeho podíl na hrubé přidané hodnotě klesá a v roce 2008 klesly i jeho tržby a to hlavně v oblasti výroby dopravních prostředků, textilií a zpracování dřeva. Vývoj v posledních 3 sledovaných letech je zaznamenán v tabulce níže, která dokladuje postupný pokles významu průmyslového odvětví v kraji. Hrubý domácí produkt na obyvatele charakterizuje nejlépe ekonomickou výkonnost a je také jedním ze základních kritérií pro využívání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. HDP Jihomoravského kraje představoval v roce 2011 10,3 % HDP České republiky. V paritě kupní síly na obyvatele kraje dosáhl 75 % průměru EU, což bylo v rámci ČR druhé místo po hlavním městě (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014–2017). Pro město Brno bylo v roce 2013 vypočteno regionální HDP na obyvatele. Údaje vycházejí z veřejně přístupných dat národních účtů Českého statistického úřadu, EUROSTATU a z publikovaných údajů ve vyhláškách MF ČR. Údaje vychází z aktualizovaných dat po revizi národních účtů v roce 2011. Jako srovnávací hledisko byla využita komparace s republikovým a evropským průměrem u HDP na obyvatele v PPS (Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013).

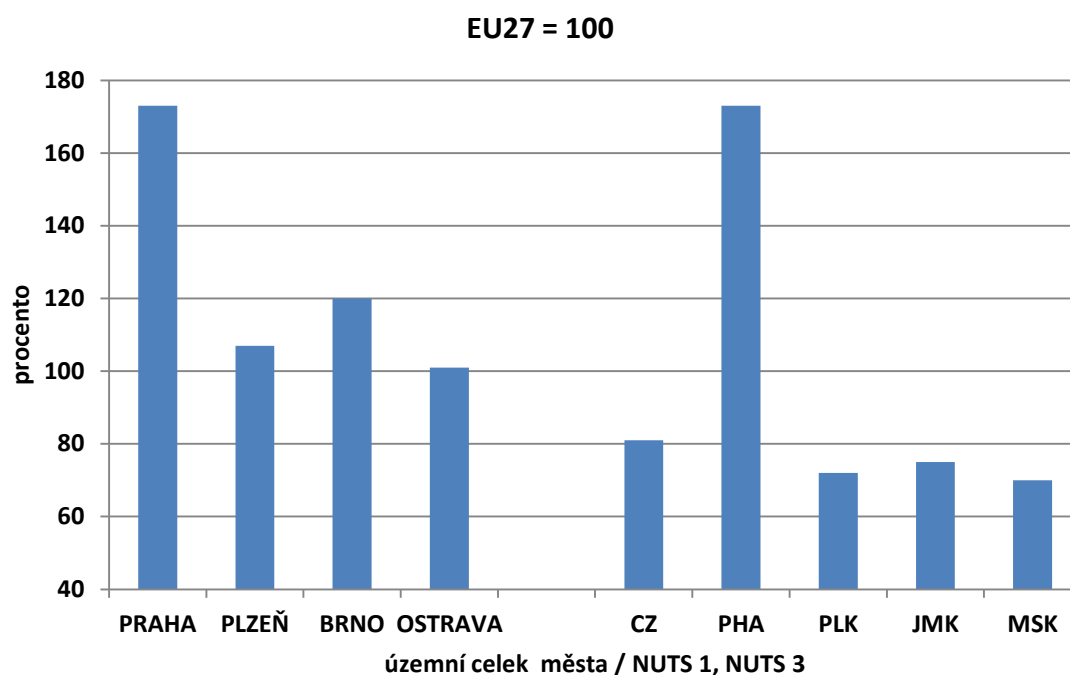
Tabulka 7: Vybrané údaje o průmyslu v Jihomoravském kraji*)

	2011	2012	2013
Průměrný počet podnikatelských subjektů	255	254	243
Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v běžných cenách (mil. Kč)	187 881	183 610	179 506
z toho			
tržby za přímý vývoz (mil. Kč)	97 728	91 979	86 907
Tržby na 1 zaměstnance (tis. Kč)	2 685	2 711	2 748
Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzické osoby)	69 984	67 716	65 313
Průměrná hrubá měsíční mzda na zaměstnance (Kč)	23 978	25 158	25 263

*) podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Jihomoravského kraje – 2014

Graf 6: HDP na obyvatele v PPS v roce 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013" (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

Tabulka 8: HDP na obyvatele v PPS v letech 2005 až 2011

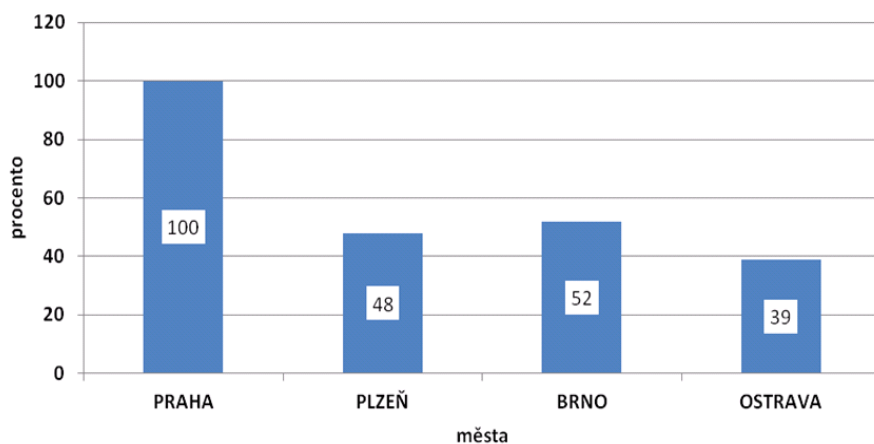
HDP na obyvatele, EU27 = 100

ÚZEMÍ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČESKÁ REPUBLIKA	76	77	79	81	83	80	81
<i>Města:</i>							
Praha	160	162	170	175	176	172	173
Plzeň	102	102	107	101	103	104	107
Brno	101	105	112	118	125	119	120
Ostrava	86	85	89	95	93	103	101
<i>NUTS 3:</i>							
Hl. m. Praha	160	162	170	175	176	172	173
Plzeňský kraj	72	73	74	69	71	71	72
Jihomoravský kraj	69	70	73	76	78	75	75
Moravskoslezský kraj	65	64	67	69	68	67	70

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013" (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

Uvedená data zobrazují zpoždění nástupu recese v České republice oproti dalším členským zemím na západ od naší hranice. Tato skutečnost též ovlivnila odlišný vývoj mezi kraji a jejími metropolemi. Vývoj hospodářství a tudíž pozdější nástup recese (konec roku 2009 a 2010) v hlavním městě a městě Brně ovlivnily státní restrikce.

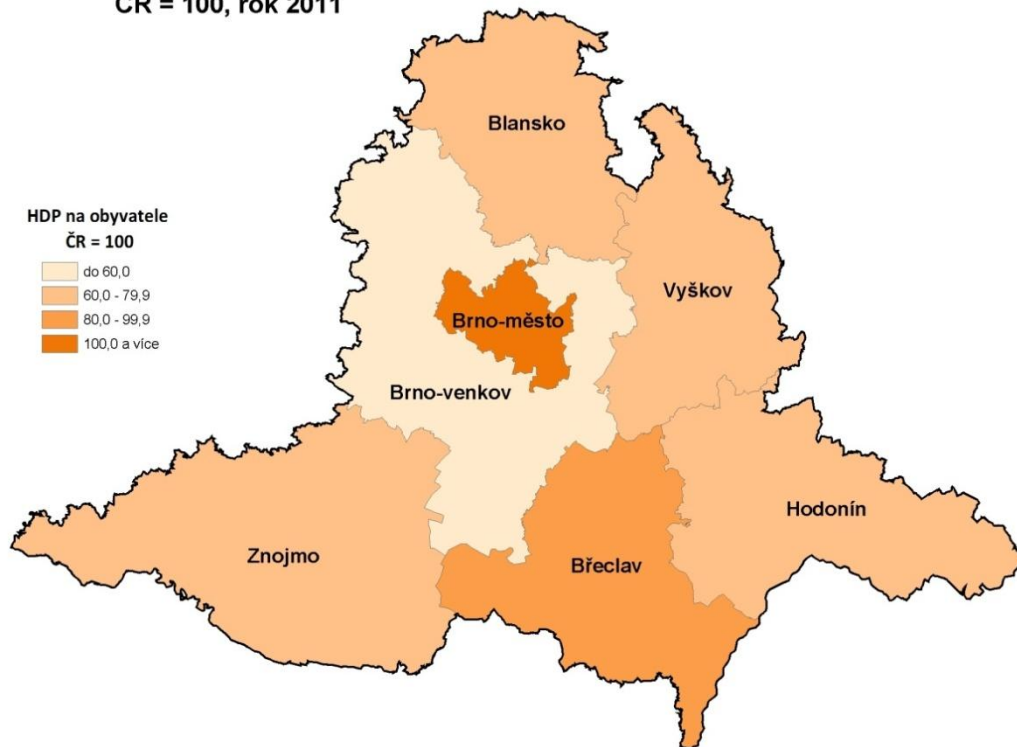
Graf 7: Podíl nově vytvořené hodnoty v krajské metropoli na krajském úhrnu v roce 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013", (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

Mapa 11: HDP na obyvatele v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011

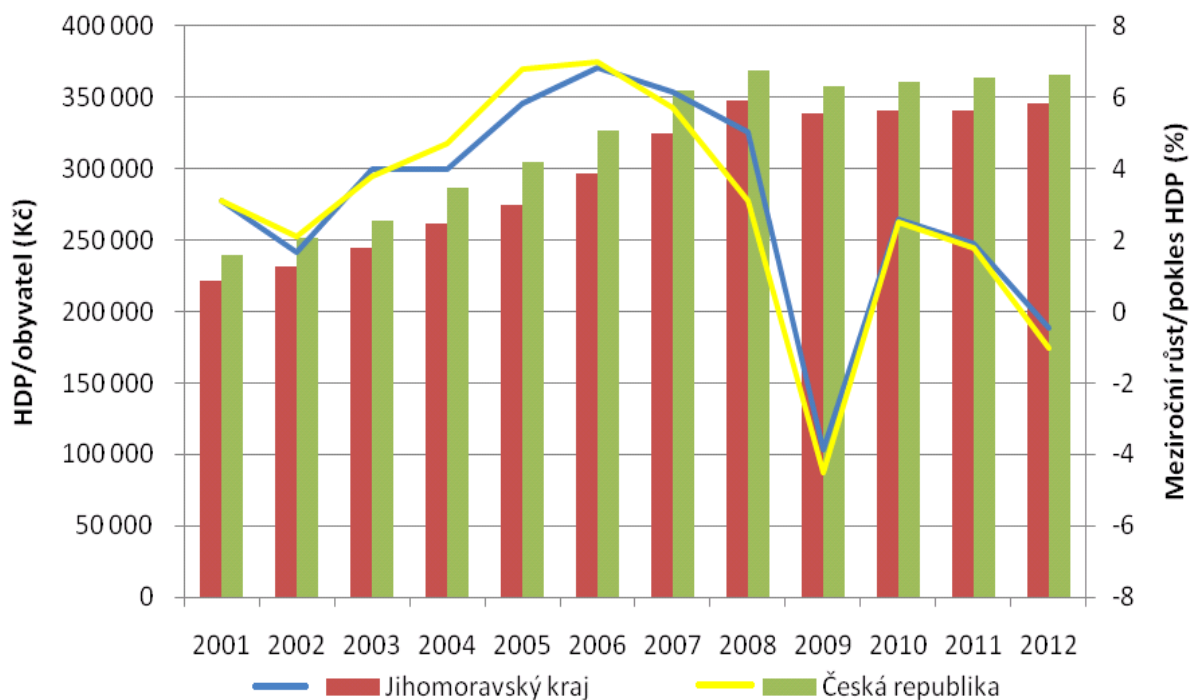
HDP na obyvatele v okresech Jihomoravského kraje
 ČR = 100, rok 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013", (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

Podle výše uvedeného je zřejmé, že ekonomická výkonnost Brna je předpokladem prosperity a pozitivního sociálního vývoje v BMO i v celém Jihomoravském kraji (Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013).

Graf 8: Vývoj HDP na obyvatele a meziročního nárůstu HDP ve stálých cenách v Jihomoravském kraji a České republice v letech 2001 až 2012

Zdroj: ČSÚ, Databáze regionálních účtů

Z vývoje průměrné mzdy v krajích České republiky je patrné, že po celé sledované období (2010 až 2012) si Jihomoravský kraj drží v mezikrajském srovnání 3. místo za hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Mediánové mzdy jsou v roce 2010 až na 5. místě za Plzeňským a Libereckým krajem. Tuto pozici si JMK udržel až do roku 2012 s tím rozdílem, že 4. místo nahradil Moravskoslezský kraj. Důvodem lepšího vyšších mezd je pravděpodobně dominantní postavení Brna s výrazně nadprůměrnými platy. Mzdy jsou vždy nižší než republikový průměr. Vyšší průměrné mzdy než většina krajů mají v Jihomoravském kraji především zaměstnanci na kvalifikovanějších pozicích, a to hlavně řídicí pracovníci, specialisté a techničtí a odborní pracovníci. V ostatních pozicích získávají v mezikrajském srovnání mzdy spíše nižší.

Průměrné mzdy v kategoriích v městě Brně (okres Brno - město) jsou vyšší než v Jihomoravském kraji. V porovnání s okresem Brno - venkov a Českou republikou se liší v závislosti na kategorii, převážně jsou však vyšší.

Tabulka 9: Vývoj průměrné mzdy a mediánu mzdy v České republice a krajích (2010 –2012)

	Průměrná mzda			Medián mezd		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Česká republika	26 881	25 645	26133	22 608	21 826	22 239
Hlavní město Praha	36 124	33 546	34420	28 392	26 896	27 198
Středočeský kraj	27 001	25 651	26097	23 386	22 570	22 808
Jihočeský kraj	23 418	23 199	23722	20 479	20 594	21 190
Plzeňský kraj	25 482	24 036	24885	22 634	21 453	22 198
Karlovarský kraj	22 498	21 723	22122	20 110	19 229	19 885
Ústecký kraj	24 874	23 174	23816	21 860	20 581	21 334
Liberecký kraj	25 089	23 422	23709	22 289	21 084	21 473
Královéhradecký kraj	23 950	22 837	23687	21 174	20 338	21 315
Pardubický kraj	23 537	22 978	23230	20 721	20 636	21 006
Kraj Vysočina	23 944	22 918	23298	21 059	20 461	20 956
Jihomoravský kraj	26 223	24 651	25281	22 139	21 238	21 647
Olomoucký kraj	23 997	22 825	23129	21 423	20 805	21 085
Zlínský kraj	23 219	22 655	22881	20 666	20 336	20 503
Moravskoslezský kraj	24 554	24 174	24479	21 883	21 603	22 010

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka 10: Průměrná mzda v Brně v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Brno - město	24 060	25 052	26 388
- Administrativa	18 824	18 816	19 113
- Doprava, spedice, logistika	20 143	20 231	19 864
- Ekonomika, finance, účetnictví	24 157	24 560	26 126
- Elektrotechnika a energetika	24 851	24 954	25 778
- Informační technologie	31 697	31 834	33 834
- Management	33 925	36 320	38 902
- Strojírenství	23 099	24 401	25 622
- Školství, vzdělávání, věda, výzkum	21 412	21 063	20 366
- Vrcholový management	53 941	62 480	67 849

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 11: Průměrná mzda v Jihomoravském kraji v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Jihomoravský kraj	22 964	23 641	24 712
- Administrativa	18 574	18 598	18 769
- Doprava, spedice, logistika	20 054	20 034	19 329
- Ekonomika, finance, účetnictví	22 741	23 370	24 503
- Elektrotechnika a energetika	23 050	23 711	24 293
- Informační technologie	31 212	31 384	33 221
- Management	32 831	35 116	37 391
- Strojírenství	22 164	23 055	24 084
- Školství, vzdělávání, věda, výzkum	20 341	20 718	20 406
- Vrcholový management	51 625	58 937	67 494

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 12: Průměrná mzda v Brně - venkov v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Brno - venkov	21 996	22 578	22 743
- Administrativa	18 779	18 327	19 104
- Doprava, spedice, logistika	21 220	20 286	18 424
- Ekonomika, finance, účetnictví	21 739	22 137	22 133
- Elektrotechnika a energetika	21 908	21 787	20 847
- Informační technologie		30 273	31 532
- Management	31 714	36 099	35 361
- Strojírenství	22 704	22 433	23 216
- Školství, vzdělávání, věda, výzkum	17 896	20 509	19 983
- Vrcholový management	55 025	65 992	76 362

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 13: Průměrná mzda v České republice v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Česká republika	23 131	23 679	24 832
- Administrativa	19 083	19 273	19 246
- Doprava, spedice, logistika	20 495	20 481	20 411
- Ekonomika, finance, účetnictví	23 367	23 638	25 470
- Elektrotechnika a energetika	23 126	23 658	24 115
- Informační technologie	32 153	32 694	34 408
- Management	34 324	35 682	38 159
- Strojírenství	22 067	22 135	22 936
- Školství, vzdělávání, věda, výzkum	20 001	20 715	20 345
- Vrcholový management	59 160	61 585	70 302

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

2.3.2 VÝZKUM, VÝVOJ, INOVACE

Postavení BMO v oblasti vývoje a výzkumu lze odvodit od pozice Jihomoravského kraje. Ukazuje na vzdělanost obyvatelstva, technologickou vyspělost i inovační potenciál. Nejvyšší počet zaměstnaných ve vědě a výzkumu mají hlavní město Praha a Jihomoravský kraj a to zejména z toho důvodu, že v Praze a Brně jsou koncentrovány vysoké školy a instituce výzkumu a vývoje. Věda a výzkum v Brněnské metropolitní oblasti ovlivňují celý Jihomoravský kraj. Jak je patrné z tabulky, největší koncentrace pracovišť, pracovníků a výdajů VaV v kraji mají okresy Brno-město, Brno-venkov a Blansko, na jejichž ploše se nejvíce podílí Brněnská metropolitní oblast. Mezi kraji v oblasti výzkumu a vývoje dlouhodobě dominuje Hl. m. Praha, ale Jihomoravský kraj je prakticky ve všech ukazatelích na druhém místě v mezikrajském srovnání.

V roce 2013 mělo v Jihomoravském kraji sídlo 453 pracovišť výzkumu a vývoje. Jejich počet se sice meziročně snížil o 13 pracovišť, ovšem proti roku 2008 byl vyšší téměř o třetinu (nárůst o 111 pracovišť, tj. o 32,5 %). Celkové výdaje na výzkum a vývoj v kraji dosáhly v roce 2013 téměř 16,4 miliard Kč, přičemž výdaje každoročně rostou. Růst výdajů na VaV doprovází i zvýraznění role Jihomoravského kraje v rámci ČR. Jestliže v roce 2007 se Jihomoravský kraj na republikovém celku podílel více než desetinou (11,4 %), v roce 2013 byla v Jihomoravském kraji spotřebována již víc jak pětina celkových výdajů směřujících do VaV v ČR (21,0 %). V roce 2013 zde bylo 16,4 % pracovišť VaV, 17,7 % počtu zaměstnanců a 21,0 % celkových výdajů v ČR.

Do Jihomoravského kraje se podařilo během posledních pěti let získat 16 miliard z evropských fondů pro vybudování výzkumných center a další infrastruktury. Z těchto zdrojů vznikla 4 centra excelence a 11 dalších vědeckých a vývojových center se zaměřením na aplikovaný výzkum. Tato centra navazují na práci stávajících výzkumných týmů, které působí v Brně především při VUT v Brně. Jedná se konkrétně o tato centra excelence (všechna umístěná v Brně):

- CEITEC (Středoevropský technologický institut)
- CzechGlobe (Centrum pro studium dopadů globální změny klimatu)
- FNUSA-ICRC (Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně - Mezinárodní centrum klinického výzkumu)
- IT4Innovations (Centrum excelence IT4Innovations, brněnská část)

V JMK dále funguje 11 aplikačně zaměřených Regionálních výzkumných center, a to:

- AdMaS (Centrum pokročilých stavebních materiálů, konstrukcí a technologií)
- AdmireVet (Centrum pro aplikovanou mikrobiologii a imunologii ve veterinární medicíně)
- ALISI (Aplikační a vývojové laboratoře pokročilých mikrotechnologií a nanotechnologií)
- Centrum materiálového výzkumu (při Fakultě chemické VUT v Brně)
- CEPLANT (Centrum pro nízkonákladové plazmové a nanotechnologické povrchové úpravy)
- CVVOZE (Centrum výzkumu a využití obnovitelných zdrojů energie při Fakultě elektrotechniky a komunikačních technologií VUT v Brně)
- CETOCOEN (Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí)
- Centrum dopravního výzkumu / Dopravní VaV centrum

- NETME Centre (Centrum nových technologií pro strojírenství při Fakultě strojního inženýrství VUT v Brně)
- RECAMO (Centrum aplikované molekulární onkologie při Masarykově onkologickém ústavu)
- SIX Research Centre (Centrum senzorických, informačních a komunikačních systémů při VUT v Brně)

Mimo tyto klíčové projekty jsou ve výzkumu aktivní Centra kompetence financovaná Technologickou agenturou ČR. Tři z celkem 23 center mají příjemce (nositele) v JMK.

Pro ISR BMO je dále významná otázka podpůrné infrastruktury pro výzkum a inovace (vědeckotechnické parky, inkubátory, science centra, střediska sdílených služeb ad.) Všechny instituce podpůrné infrastruktury s výjimkou jedné⁷ sídlí v Brně. Transfer znalostí a technologií je součástí specifické skupiny inovační infrastruktury, kterou jsou Centra transferu technologií při veřejných vysokých školách. Dle RIS JMK není kvalita těchto služeb vyrovnaná.

Problémem a současně výzvou reflektovanou v RIS JMK 2014-20 je využití územní koncentrace znalostí i pro aplikační sféru mimo město Brno, což je doposud v počátcích. Z koncentrace a slabé míry transferu znalostí do zázemí města pramení silná polarita mezi metropolí a zázemím. Dalšími faktory slabého transferu a aplikací výsledků VaV je nedostatečná orientace a připravenost VaV institucí a infrastruktury na spolupráci s aplikační sférou a na druhé straně nízká absorpce současně nabízených služeb inovační infrastruktury ze strany zejména MSP.

Tabulka 14: Počet subjektů provádějící výzkum a vývoj se sídlem v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Nárůst 2008 - 2013	
							absolutně	v %
Celkem	342	365	420	445	466	453	111	132,5
Podnikatelský sektor	276	298	349	367	392	382	106	138,4
Vládní sektor	28	28	29	28	25	26	-2	92,9
Sektor odb. a vysokého školství	28	27	29	35	35	34	6	121,4
Soukromý neziskový sektor	10	12	13	15	14	11	1	110,0

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2008 až 2013

⁷ Intemac Solution, spol. s r.o., dle RIS JMK 2014-20

Tabulka 15: Počet pracovišť, zaměstnanců a výdaje na VaV v okresech Jihomoravského kraje

	VaV pracoviště (počet)		Výdaje na VaV (mil. Kč)		Zaměstnanci VaV					
	celkem	z toho CZ-NACE 72	celkem	z toho mzdové náklady	celkem		z toho			
							ženy		výzkumníci	
					FO	PO	FO	PO	FO	PO
Jihomoravský kraj	392	30	6 193	2 913	6 383	5 023	1 080	822	3 292	2 866
Blansko	33		566	335	695	502	94	63	388	333
Brno-město	240	23	4 841	2 266	4 504	3 813	757	590	2 506	2 247
Brno-venkov	47	5	310	126	544	285	110	73	132	86
Břeclav	21	-	109	59	193	125	49	40	84	67
Hodonín	16	1	90	50	125	109	22	19	64	57
Vyškov	22	1	153	56	216	123	36	31	91	57
Znojmo	13	-	126	21	105	65	11	6	27	19

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje

Tabulka 16: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 a 2012 (v mil. Kč)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	5725,6	6047,0	8126,5	8411,5	11170,5	14654,4	131,2	100
Podnikatelský sektor	2791,1	3086,6	4610,2	4565,5	5465,5	6192,9	114,1	42,3
Vládní sektor	1011,1	1057,8	1234,9	1174,3	1323,4	1723,0	130,2	11,8
Sektor odb. a vys. školství	1918,4	1887,8	2264,3	2627,3	4366,2	6711,8	153,7	45,8
Soukromý neziskový sektor	5,0	14,7	17,3	44,4	52,4	26,7	51,0	0,2

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

Tabulka 17: Počty zaměstnanců výzkumu a vývoje v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	6205	7501	8387	8732	8941	10607	118,6	100,0
Podnikatelský sektor	2701	3080	3848	4068	4516	5023	111,2	47,4
Vládní sektor	1358	1416	1297	1215	1361	1490	109,5	14,0
Sektor odb. a vysokého školství	2141	2978	3222	3412	3011	4066	135,0	38,3
Soukromý neziskový sektor	5	27	20	38	53	28	53,5	0,3

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

Tabulka 18: Počty výzkumných pracovníků v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	3749	4723	5136	5446	5205	6342	121,9	100,0
Podnikatelský sektor	1406	1615	2145	2293	2557	2866	112,1	27,0
Vládní sektor	867	973	753	766	782	818	104,5	7,7
Sektor odb. a vysokého školství	1472	2118	2224	2361	1829	2635	144,1	24,8
Soukromý neziskový sektor	4	18	15	26	36	23	64,6	0,2

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

K ekonomickému rozvoji a snižování nezaměstnanosti mohou přispět podnikatelské zóny. V současné době je v Jihomoravském kraji celkem 35 průmyslových zón o celkové rozloze 1015,4 ha (CzechInvest)⁸. V kraji vzniklo od roku 1998 v rámci Programu na podporu průmyslových zón 12 podnikatelských zón (Centrum pro regionální rozvoj, www.crr.cz). V rámci Brněnské metropolitní oblasti se nacházejí dvě v Brně (Letiště Tuřany, Černovická terasa), a po jedné v Pohořelicích, Kuřimi a Modřicích. V roce 2006 byl schválen Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury (MPO ČR, 2006), díky kterému pokračuje výstavba a rozvoj podnikatelských nemovitostí a v rámci toho regenerace lokalit brownfieldů. Vznik podnikatelských zón je jedním ze způsobů, jak brownfieldy regenerovat a využít.

Významnou roli v rozvoji konkurenceschopnosti mají tzv. klastry (soubor podnikatelských subjektů a veřejných organizací, zejména vysokých a vyšších odborných škol). V Jihomoravském kraji bylo v roce 12 existujících klastrů a klastrových iniciativ, všechny se sídlem v Brně, což je po Moravskoslezském kraji nejvíce v České republice (CzechInvest, 2014, www.czechinvest.org). Kromě klastrů jsou další možnosti podpory inovačního podnikání tzv. inkubátory. Ty pomáhají vytvářet kvalitní zázemí pro začínající firmy formou zvýhodněného nájmu a některých služeb, jako např. konzultace, rekvalifikace apod. V BMO jsou provozovány tyto vědecko-technologické parky: Vědeckotechnický park a podnikatelský inkubátor BIC Brno, Podnikatelské a inovační centrum, Brno

- Jihomoravské inovační centrum, Brno (provozuje tyto tři inkubátory: Technologický inkubátor VUT, Technologický inkubátor II, INBIT)
- Podnikatelský inkubátor Brno – Jih, Brno

Tabulka 19: Klastry a klastrové iniciativy v Jihomoravském kraji (2013)

Název	Zaměření	Rok založení	Město
CEITEC Cluster- bioinformatics z.s.p.o.	bioinformatika	2006	Brno
CREA Hydro&Energy, o.s.	vodní díla, energetika	2008	Brno
ENERGOKLASTR	energetika	2008	Brno
IQ Klastř, z.s.p.o.	informační technologie	2010	Brno
Jihomoravský stavební klastř, občanské sdružení	stavebnictví	2012	Brno
Klastř českých nábytkářů, družstvo	nábytkářství	2006	Brno
KLASTR KOMPOZITNÍCH MATERIÁLŮ, družstvo	kompozitní materiály	2009	Brno
Klastř průmyslové inovace v dopravě z.s.p.o.	doprava	2012	Brno
Network Security Monitoring Cluster, družstvo	informační technologie	2010	Brno
NutriKlastř o. s.	farmaceut. a potravinářské přípravky	2011	Brno
Slévárenský klastř, o.s.	slévárenství	2008	Brno
Water Treatment Alliance, z.s.p.o.	vodohospodářství	2006	Brno

Zdroj: CzechInvest, www.czechinvest.org

2.3.3 STRUKTURA ZAMĚSTNANOSTI

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v Jihomoravském kraji dosáhla v roce 2012 celkem 357,8 mld. Kč běžných cen. Ve srovnání s rokem 2010 to byla hodnota o 3,8 mil. Kč vyšší, proti roku 2008 to však bylo ale o 1,5 mld. Kč méně, tj. o 0,4 %.

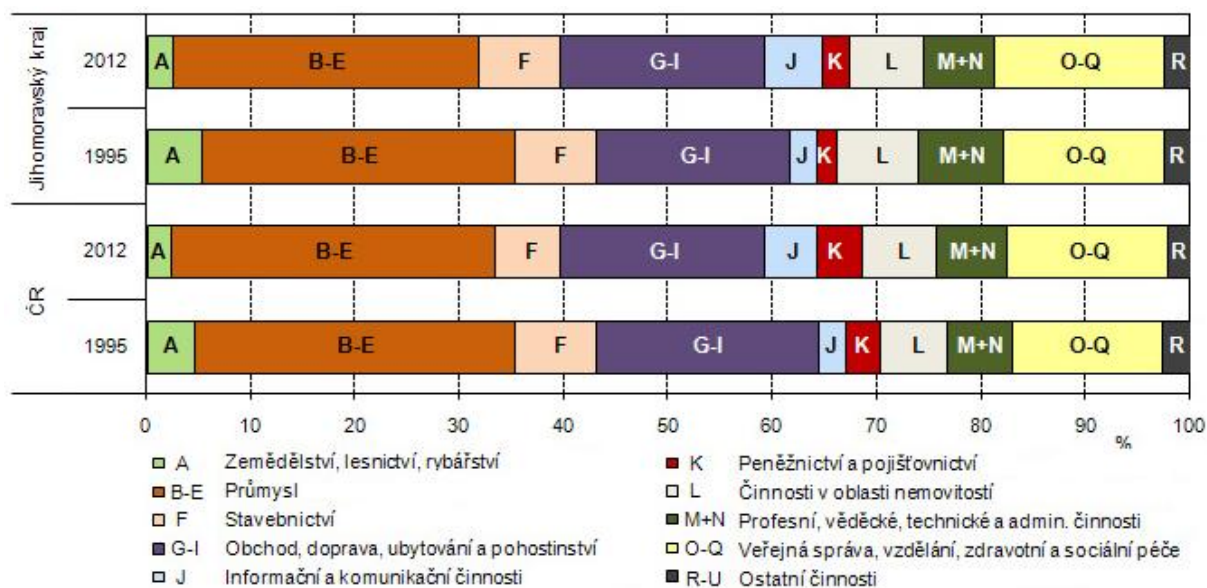
⁸ Zdroj bohužel neuvádí, kolik z těchto zón leží na území BMO, lze ale předpokládat, že je to velká většina.

Ve skladbě HPH podle sektorů se v JMK (ale i celém Česku) dlouhodobě zvyšuje podíl sektoru služeb a snižuje podíl zemědělství. Primární sektor (zemědělství, myslivost, lesní hospodářství a rybolov) je zastoupen nejméně, v roce 1995 se podílel na HPH vytvořené v Jihomoravském kraji 5,28 %, v roce 2012 tento podíl činil 2,69 %. Podíl sekundárního sektoru (dobývání nerostných surovin, průmysl celkem a stavebnictví) v roce 2012 dosáhl 37,19 %, proti roku 1995 poklesl o méně než 1 %. Terciární sektor (oblast služeb, obchod, ubytování, stravování, doprava, podnikatelská činnost, veřejná správa, vzdělávání, zdravotnictví atd.) se na HPH podílel 60,38 %, což bylo o 4 % více než v roce 1995 (graf 9).

V Jihomoravském kraji dominuje ekonomice průmysl. 94 % tržeb průmyslu připadá na zpracovatelská odvětví. Nejvýznamnějším odvětvím zpracovatelského průmyslu z hlediska tržeb je elektrotechnika (podíl tržeb na zpracovatelském průmyslu 19,4 %), strojírenství (17,4 %) a potravinářství (12,8 %). Ve všech těchto oborech kraj výrazně převyšuje průměr České republiky. Ve vývoji dochází k nárůstu významu všech jmenovaných odvětví, k poklesu dochází u výroby textilií a zpracování dřeva (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014–2017).

Důležitou součástí ekonomiky Jihomoravského regionu a také Brněnské metropolitní oblasti jsou veletržní a kongresové aktivity, které mají dopad na zaměstnanost regionu v sektoru služeb, cestovním ruchu, dopravě, stavebnictví a v řadě odborných řemesel. Tyto aktivity se pořádají převážně v areálu brněnského výstaviště a jsou organizované společností Veletrhy Brno a.s. Brněnské výstaviště patří mezi 30 největších a nejnámějších výstavních areálů světa (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014–2017, Jihomoravský kraj, 2014).

Graf 9: Hrubá přidaná hodnota podle odvětví v České republice a v Jihomoravském kraji v letech 1995 a 2012

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Jihomoravský kraj je podle celkového počtu ekonomických subjektů, kterým lze vyjádřit podnikatelskou aktivitu kraje, s podílem 10,7 % v rámci celé ČR na třetím místě za Prahou a Středočeským krajem. Pro analýzu Brněnské metropolitní oblasti nejvýznamnější okresy Brno-město a Brno-venkov mají největší počet ekonomických subjektů v kraji, přičemž město Brno v počtu ekonomických subjektů výrazně dominuje. Z toho relativně převažují hlavně fyzické osoby nad právníckými, spíše menší podniky do 49 zaměstnanců a výrazně subjekty zabývající se službami, což indikuje specifika krajské ekonomiky, v níž hrají relativně významnou roli malé podniky a také sektor služeb.

Tabulka 20: Ekonomické subjekty v okresech Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012

	Jihomoravský kraj		Okresy						
	2012	index 2012/2011	Blansko	Brno- město	Brno- venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
Ekonomické subjekty celkem	29430 8	101,1	20744	12490 4	46004	24978	32812	19616	25250
Fyzické osoby:	21739 4	100,4	16710	81728	36321	19888	26675	15850	20222
<i>z toho živnostníci</i>	19739 9	99,3	15267	74637	33162	17434	23950	14557	18392
Právnícké osoby:	76914	103,1	4034	43176	9683	5090	6137	3766	5028
<i>Z toho obchodní společnost:</i>	43776	103,4	1825	28051	4453	2566	3147	1445	2289
<i>s.r.o.</i>	40022	103,7	1687	25406	4173	2375	2902	1317	2162
<i>akciové spol.</i>	2861	99	105	2061	194	138	175	91	97
<i>Z toho zahraniční osoby</i>	9620	100,4	237	5335	1867	574	439	705	463
Podle počtu zaměstnanců:									
Neuvedeno	16644 8	102,7	11174	72209	24059	14107	18556	10899	15444
bez zaměstnanců	94726	98,6	7414	36564	17285	8252	10861	6963	7387
1 -9 zaměstnanců	26448	101,7	1699	12976	3728	2055	2675	1383	1932
10-49 zaměstnanců	5312	94,7	354	2485	762	471	564	292	384
50-249 zaměstnanců	1164	94,9	89	555	145	80	134	65	96
nad 250	210	90,9	14	115	25	13	22	14	7
Podle převažující činnosti:									
zemědělství, lesnictví, rybolov	12708	103,5	1133	1928	2471	2155	1985	1186	1850
Průmysl	39720	98,4	3412	13481	7473	3464	5282	3099	3509
Stavebnictví	35879	101,1	2558	10890	6441	3483	5134	3239	4134
Obchod, ubytování, stravování	79313	99,6	5539	34512	11801	7033	8686	4833	6909

Zdroj: ČSÚ, Registr ekonomických subjektů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012

V České republice je téměř jedna třetina všech ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnána v průmyslu. Navzdory této skutečnosti se již několik let technické vzdělávací obory potýkají s nedostatkem žáků. Tento trend je obdobný ve všech krajích republiky a promítá se i do jejího hospodářství, které dlouhodobě řeší nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců s technickým vzděláním (NÚV, Pospolu, 2015a).

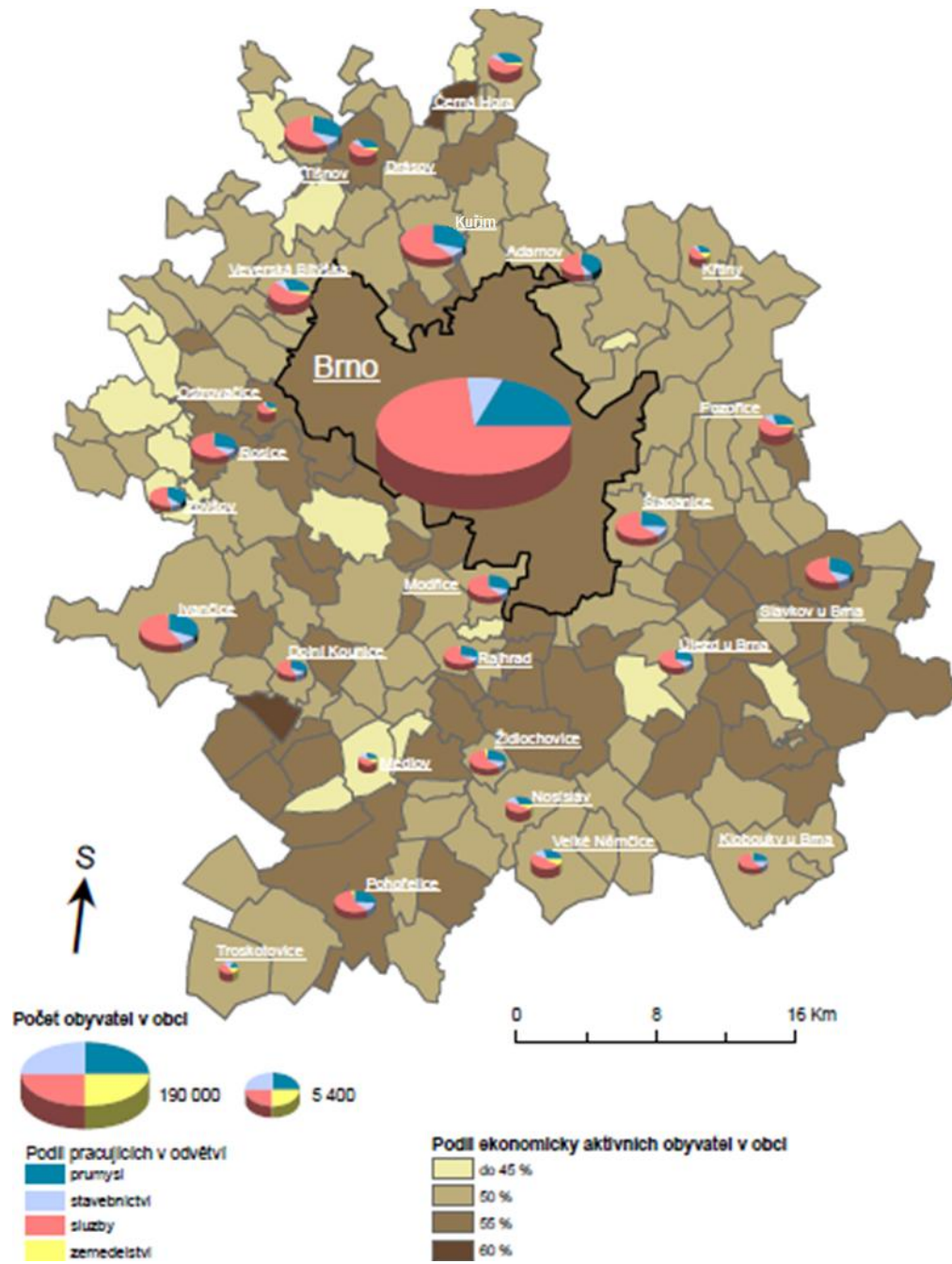
2.3.4 TRH PRÁCE

Na trhu práce se setkává nabídka práce s poptávkou po práci. Na straně nabídky jsou zaměstnané i nezaměstnané osoby, pro jejichž úspěch na trhu práce je důležitý soulad věkové, vzdělanostní a profesní struktury s poptávanými volnými místy. Na poptávku po práci má vliv aktuální ekonomická situace, institucionální a legislativní rámec a kapitál, strategie a schopnosti podnikatelů, resp. zaměstnavatelů. Ve vzájemném vztahu poptávky a nabídky tedy hraje roli prostorová, strukturální a kvalifikační kompatibilita. Míra nezaměstnanosti je ukazatelem hospodářského vývoje oblasti a velmi citlivě reaguje na změny vnějšího ekonomického prostředí. Nezaměstnanost se přímo dotýká obyvatel oblasti, má vliv na jejich životní úroveň, kvalitu života i pozici ve společnosti.

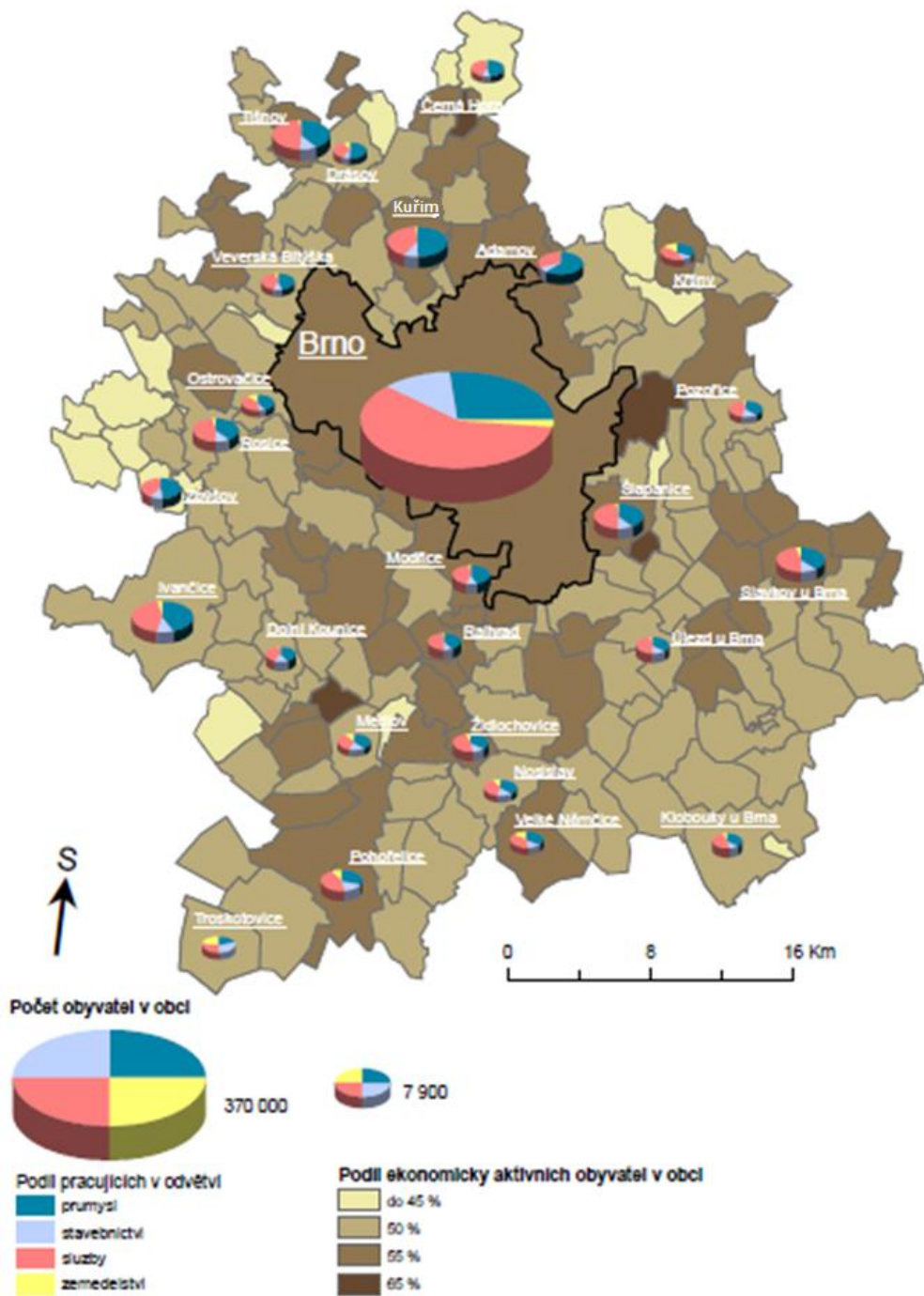
V tabulce je znázorněna změna struktury zaměstnanosti v BMO, Jihomoravském kraji a České republice mezi lety 2001 a 2011. Stejně jako ve zbytku republiky došlo k podstatnému snížení ve všech odvětvích zaměstnanosti kromě sektoru služeb, kde naopak došlo k výraznému nárůstu. Podíl zaměstnaných ve službách v BMO je asi o 2 pct. body vyšší než v Jihomoravském kraji a České republice, naopak asi o 1 pct. bod méně lidí pracuje v zemědělství, lesnictví a rybolovu, což je dáno především významným vlivem samotného Brna.

Mapa 12: Ekonomická a aktivita a odvětvová struktura v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011

Rok 2001

Rok 2011

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Tabulka 21: Struktura zaměstnanosti podle odvětví v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2001 a 2011 (v %)

	BMO		JMK		ČR	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Zemědělství, lesnictví, rybolov	3,4	1,6	5,0	2,8	4,4	2,7
Průmysl	31,2	22,5	27,6	24,0	29,0	25,4
Stavebnictví	13,9	8,8	10,1	7,9	8,7	6,8
Služby a ostatní	51,5	67,1	57,3	65,3	57,9	65,1

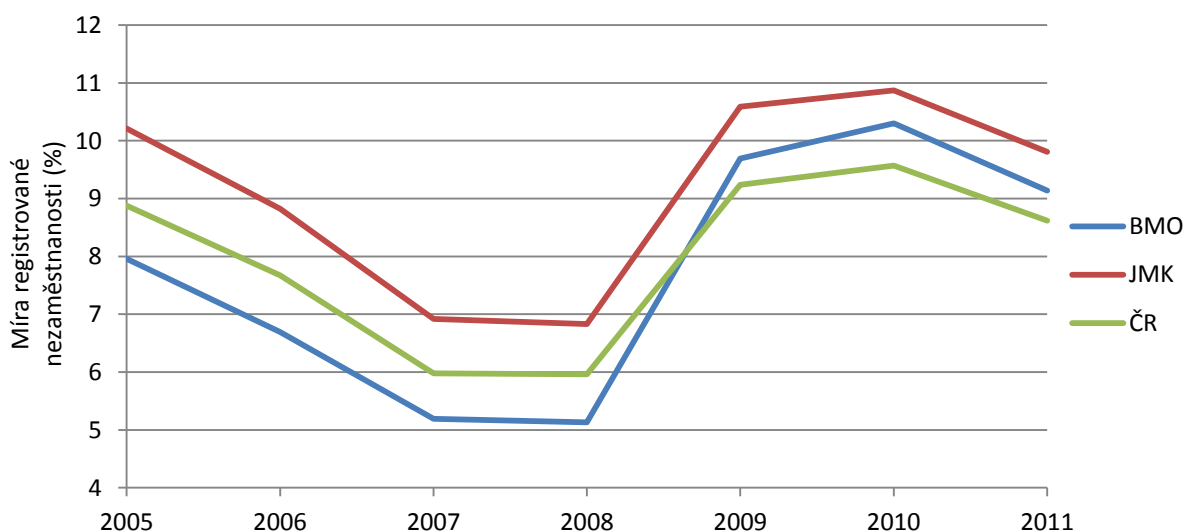
Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Na mapě je znázorněna změna podílu ekonomicky aktivních obyvatel a v koláčových grafech složení pracujících v různých odvětvích mezi lety 2001 a 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti. Opět se ukazuje, že výrazně klesl počet zaměstnanců v zemědělství a narostl ve službách.

Míra registrované nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných osob registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle vyjádřený v procentech. Pro obce a další menší územní jednotky je disponibilní pracovní síla v čitateli tvořena počtem ekonomicky aktivních osob odvozeným z výsledků posledního SLDB (Český statistický úřad). Míra registrované nezaměstnanosti Brněnské metropolitní oblasti byla pro účely ISR BMO definována standardně jako podíl počtu dosažitelných obyvatel (na trhu práce) ve věku 15-64 let a počtu nezaměstnaných.

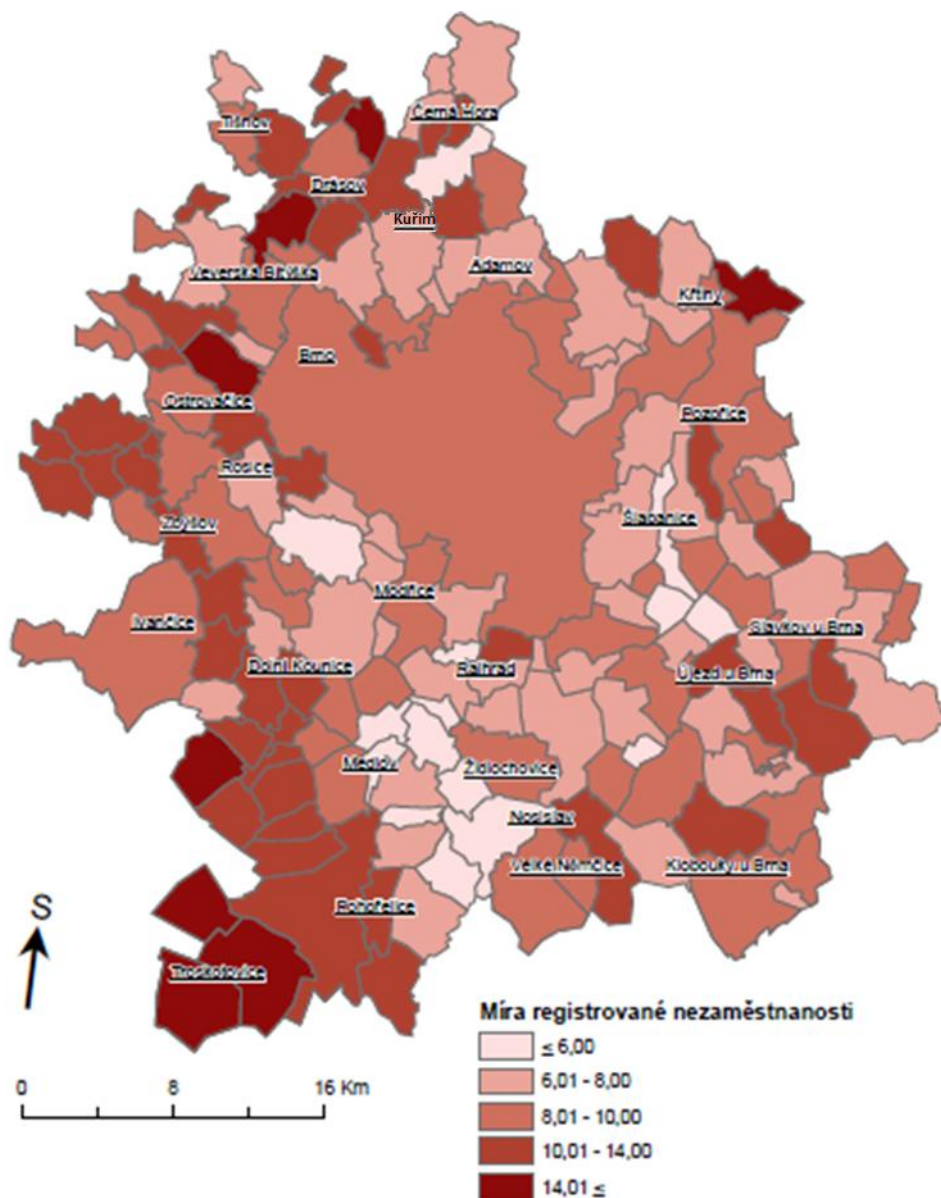
V grafu je porovnán vývoj míry registrované nezaměstnanosti v BMO mezi lety 2005 a 2011 s Jihomoravským krajem a Českou republikou. Je třeba ovšem brát v úvahu, že za velikostně větší celky, jako je např. kraj, je metodika registrované míry nezaměstnanosti lehce odlišná. Z grafu je patrné, že vývoj míry registrované nezaměstnanosti mezi lety 2005 a 2011 je téměř stejný jako v Jihomoravském kraji a České republice, tedy pokles do roku 2007, od roku 2008 nárůst vlivem ekonomické krize a od roku 2010 zase lehký pokles. Do roku 2008 byla nezaměstnanost v oblasti o něco nižší než u dalších sledovaných území, ale ekonomická krize ji zasáhla poměrně silně, proto je míra registrované nezaměstnanosti vyšší než v České republice. Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti je v obcích v těsném zázemí Brna a směrem na jih oblasti, nejvyšší naopak v periferních částech oblasti.

Graf 10: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice mezi roky 2005 a 2011

Zdroj: MPSV

Mapa 13: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011

Zdroj: MPSV

V rámci Jihomoravského kraje patří mezi okresy s nejmenší nezaměstnaností okresy Vyškov a Brno-venkov. Největší je naopak v okresech Hodonín a Znojmo, a to i v časovém horizontu mezi roky 2010 až 2014. Dochází současně k lehkému nárůstu nezaměstnanosti ve všech okresech kraje. Meziročně stoupl i počet uchazečů o zaměstnání, ale díky nárůstu volných pracovních míst se zvýšil počet uchazečů na jedno pracovní místo jen nepatrně.

Z dat MPSV o nezaměstnanosti v JMK vyplývá, že na konci let 2012 a 2013 došlo k meziročnímu nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání ve všech okresech, nejvýrazněji v okrese Brno-venkov (o 13,7 %) a Brno-město (o 12,0 %). Tomu odpovídal i vývoj ukazatele „Podíl nezaměstnaných osob“, který se rovněž všude zvýšil, nejzřetelněji opět v okresech Brno-město (o 1,1 p. b.) a Brno-venkov (0,8 p. b.), ale také v okrese Hodonín (o 0,8 p. b.). Nicméně v roce 2014 se začala situace na trhu práce zlepšovat. Údaje z roku 2015 již ukazují meziroční pokles počtu uchazečů o zaměstnání, přičemž relativně největší pokles zaznamenaly zejména okresy Vyškov, Břeclav, Hodonín a Brno-venkov (viz tabulka níže).

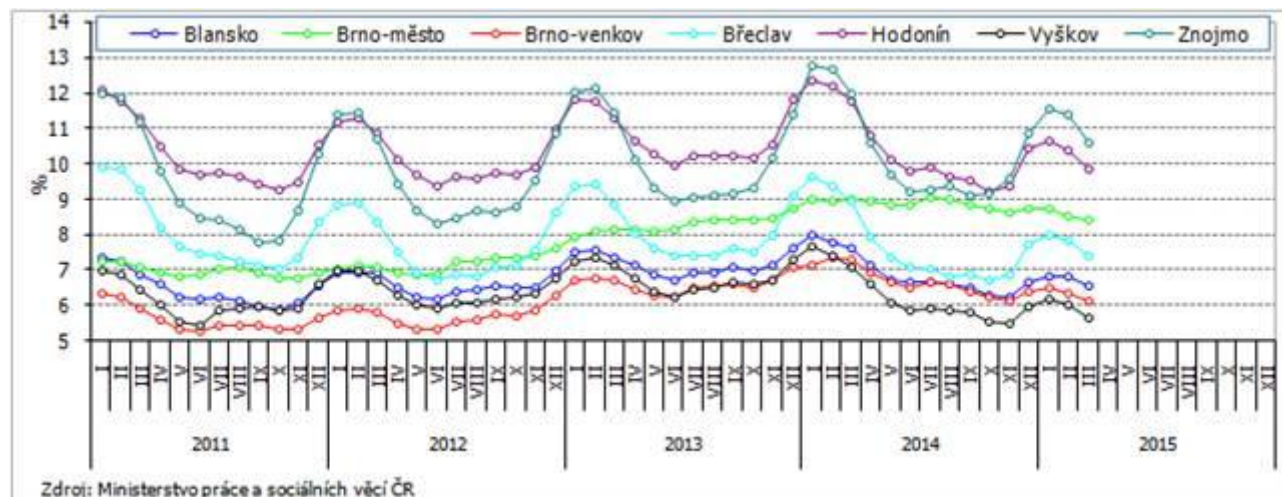
Samotné město Brno (okres Brno-město) vykazuje stále poměrně vysokou nezaměstnanost. Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu je v roce 2015 na úrovni 8,41 %, což je více než hodnota v Jihomoravském kraji, kde je na úrovni 7,92 % (viz tabulka níže). Mezi hlavní příčiny poměrně vysoké nezaměstnanosti v městě Brně patří vysoké saldo dojíždky a vyjíždky za práci podporované i vyšší úrovní mezd ve městě Brně oproti jeho zázemí⁹ (saldo je ve výši cca 45 tis. pracovníků, což je dvakrát více než je počet všech nezaměstnaných v Brně), vysoký počet zahraničních pracovníků v Brně registrovaných ÚP (celkem cca 19 tis. osob, tj. 75 % z celokrajského úhrnu), výrazná koncentrace osob znevýhodněných na trhu práce (zejména pak koncentrace osob nízkokvalifikovaných, i ve vazbě na sociálně vyloučené lokality) a anonymita velkoměsta, která umožňuje setrvávat ve chtěné nezaměstnanosti i usnadňuje práci načerno, protože kontrola nelegální práce je ve velkoměstě obtížná (viz Příčiny vysoké nezaměstnanosti ve městě Brně, Krajská pobočka v Brně, 2015).

Tabulka 22: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 3. 2015

Kraj, okresy	Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu (%)			Uchazeči o zaměstnání	Přírůstek (úbytek) uchazečů o zaměstnání ve srovnání se stavem					
					k 28. 2. 2015		k 31. 12. 2014		k 31. 3. 2014	
	celkem	ženy	muži		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Jihomoravský kraj	7,92	7,88	7,97	63 858	-2 602	-3,9	-2 345	-3,5	-9 342	-12,8
v tom okres:										
Blansko	6,54	6,86	6,23	4 842	-205	-4,1	-88	-1,8	-796	-14,1
Brno-město	8,41	8,63	8,20	21 690	-375	-1,7	-811	-3,6	-1 548	-6,7
Brno-venkov	6,12	6,24	6,01	8 721	-313	-3,5	-302	-3,3	-1 609	-15,6
Břeclav	7,40	7,03	7,75	5 901	-354	-5,7	-251	-4,1	-1 322	-18,3
Hodonín	9,84	9,03	10,60	10 812	-571	-5,0	-585	-5,1	-2 104	-16,3
Vyškov	5,67	5,54	5,80	3 667	-200	-5,2	-149	-3,9	-853	-18,9
Znojmo	10,61	10,49	10,72	8 225	-584	-6,6	-159	-1,9	-1 110	-11,9

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Graf 11: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v okresech Jihomoravského kraje v letech 2011 až 2015

⁹ Úroveň mezd je v centru aglomerace cca o 5-10 % vyšší než v okolních okresech, což podporuje dojíždku za prací do města a představuje to významný faktor konkurence pro místní pracovní sílu.

Tabulka 23: Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31. 3. 2015

Kraj, okresy	Uchazeči celkem	z toho					Volná pracovní místa	Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
		ženy	absolventi a mladiství	osoby se zdravotním postižením	dosažitelní ve věku 15–64 let	s nárokem na podporu v nezaměstnanosti		
Jihomoravský kraj	63 858	31 366	3 437	7 861	61 985	14 310	6 797	9,4
v tom okres:								
Blansko	4 842	2 488	332	807	4 682	1 152	548	8,8
Brno-město	21 690	11 125	958	1 888	20 836	3 460	2 534	8,6
Brno-venkov	8 721	4 382	577	1 240	8 640	2 111	1 245	7,0
Břeclav	5 901	2 769	395	780	5 799	1 677	723	8,2
Hodonín	10 812	4 840	528	1 741	10 416	2 575	687	15,7
Vyškov	3 667	1 754	212	523	3 456	952	374	9,8
Znojmo	8 225	4 008	435	882	8 156	2 383	686	12,0

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

2.3.5 SHRNUÍ

- Jihomoravský kraj, jehož jádrovou částí je BMO, má vysokou ekonomickou výkonnost, zastává v republice druhé místo po hlavním městě Praze ve výši HDP. V tomto ohledu je zásadní postavení města Brna.
- Vysoká životní úroveň obyvatelstva BMO je dána poměrně vysokými průměrnými mzdami. Jihomoravský kraj jako celek si drží v mezikrajském srovnání 3. místo za Hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Mediánové mzdy jsou v mezikrajském srovnání až na místě pátém.
- Výše mezd je v kraji celkově nižší než průměr za celé Česko. Vyšší průměrné mzdy než většina krajů mají především zaměstnanci na kvalifikovanějších pozicích, a to řídící pracovníci, specialisté a techničtí a odborní pracovníci. Na ostatních pozicích jsou mzdy spíše nižší. Nejvyšší mzdy v rámci Jihomoravského kraje má Brno-město, jejich úroveň se pohybuje i výše než celorepublikový průměr.
- Jihomoravský kraj má druhý nejvyšší počet zaměstnaných ve vědě a výzkumu po hlavním městě Praze. Vzhledem ke koncentraci výzkumu a vývoje v BMO ji lze považovat po Praze za druhou nejvýznamnější v Česku. Pro Brno a jeho okolí je charakteristická koncentrace vysokých škol a organizací zabývajících se výzkumem a vývojem.
- Největší koncentrace pracovišť, pracovníků a výdajů VaV v kraji je dle očekávání v BMO, resp. v okresech Brno – město, Brno – venkov a dále v okrese Blansko.
- Mezi kraji v oblasti výzkumu a vývoje dlouhodobě dominuje Hl. m. Praha, ale Jihomoravský kraj reprezentovaný zejména městem Brnem, resp. BMO je hned na druhém místě. V roce 2012 zde bylo 16,8 % pracovišť VaV, 17,6 % počtu zaměstnanců a 20,3 % celkových výdajů v ČR.
- Podíl výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV v Jihomoravském kraji, který v roce 2012 dosáhl 59,8 %, je mezi kraji nejvyšší. V oblasti VaV dochází k výraznému nárůstu hodnot všech podstatných indikátorů, což dokládá nárůst významu tohoto oboru.

- V současné době je v Jihomoravském kraji celkem 35 průmyslových zón o celkové rozloze 1015,4 ha. V BMO jsou dvě v Brně (Letiště Tuřany, Černovická terasa) a po jedné v Pohořelicích, Kuřimi a Modřicích.
- Kraj má kvalitní infrastrukturu pro rozvoj malého a středního podnikání. V kraji je 12 klastrů a klastrových iniciativ se sídlem v Brně (tedy všechny na území BMO), což je po Moravskoslezském kraji nejvíce v České republice. Kromě klastrů v BMO fungují v Brně i tzn. inkubátory podporující inovační podnikání. V BMO je provozovány 4 vědeckotechnologické parky.
- Ve skladbě HPH podle sektorů se v Jihomoravském kraji (a pravděpodobně i v BMO) dlouhodobě zvyšuje podíl sektoru služeb a snižuje podíl zemědělství. Primární sektor je zastoupen nejméně, naopak terciární sektor nejvíce.
- Silná je pozice kraje ve zpracovatelském průmyslu (94 % tržeb veškerého průmyslu), v odvětvích elektrotechnika, strojírenství a potravinářství. Význam těchto oborů v kraji výrazně převyšuje průměr České republiky. Ve vývoji dochází k nárůstu významu všech jmenovaných odvětví.
- Důležitou součástí ekonomiky BMO jsou veletržní a kongresové aktivity pořádané na Brněnském výstavišti.
- Významná podnikatelská činnost v oblasti (vysoký počet podnikatelských subjektů, tedy podnikajících fyzických a právnických osob). Podíl ekonomických subjektů nacházejících se na území Jihomoravský kraj na celkovém počtu v ČR je 10,7 %, což staví JMK na třetí místo v rámci České republiky (za Prahou a Středočeským krajem).
- Okresy Brno-město a Brno-venkov přibližně reprezentující BMO mají největší počet ekonomických subjektů v kraji. Převažují dle očekávání fyzické osoby a spíše menší podniky zabývající se převážně službami.
- Míra registrované nezaměstnanosti na území BMO klesala do roku 2007 a od roku 2008 opět zaznamenala nárůst vlivem ekonomické recese. V roce 2014 se situace na trhu práce začala zlepšovat.
- Míra nezaměstnanosti je poměrně vysoká a drží se nad celorepublikovým průměrem. Nejvyšší zůstává zejména v obcích v periferních částech BMO. Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti je v obcích v těsném zázemí Brna a směrem na jih oblasti.
- Samotné město Brno (okres Brno-město) vykazuje stále poměrně vysokou nezaměstnanost (podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu je v roce 2015 na úrovni 8,41 %, což je více než hodnota v Jihomoravském kraji). Mezi hlavní příčiny patří vysoké saldo dojížděky a vyjížděky za prací, vysoký počet zahraničních pracovníků, vysoká koncentrace osob znevýhodněných na trhu práce i anonymita velkoměsta podporující nelegální práci a setrvávání ve chtěné nezaměstnanosti.

2.4 SOCIÁLNÍ, ZDRAVOTNÍ A VZDĚLÁVACÍ INFRASTRUKTURA

Kapitola se zabývá vybaveností oblasti školami, zdravotnickými zařízeními a zařízeními sociální péče.

2.4.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ A INFRASTRUKTURA PRO VZDĚLÁVÁNÍ

V Brněnské metropolitní oblasti se ve školním roce 2012/2013 nacházelo celkem 302 veřejných mateřských škol, přičemž více než polovina (156) jich byla ve městě Brně. Na mapě níže jsou zobrazeny obce Brněnské metropolitní oblasti podle počtu mateřských škol. Ve 27 obcích (16 %) žádná mateřská škola není. Počet školek se výrazně odvíjí od počtu dětí v obci. Více než jedna školka je pouze ve větších městech.

V tomtéž školním roce bylo v oblasti 207 veřejných základních škol (87 v Brně), z toho 88 pouze s prvním stupněm (v Brně 12). Rozložení základních škol v jednotlivých obcích BMO je znázorněno v mapě. Středních škol bylo 113, z toho 25 gymnázií, 26 středních odborných učilišť, 46 středních odborných škol a 16 nástavbových oborů. Na rozdíl od základních a mateřských škol jsou střední školy lokalizovány převážně v městech a městysích.

Ve školním roce 2014/2015 bylo celkem v Brněnské metropolitní oblasti 80 středních a vyšších odborných škol (z toho 73 SŠ a 7 VOŠ), na nichž studovalo více než 31 tis. žáků. Žáci si mohli v minulých letech celkem podávat dvě přihlášky, přičemž nadále pokračoval nejvyšší zájem o studium na gymnáziích a konzervatořích. Nejvyšších převisů zájmu je zde dosahováno ve městě Brně, především v osmiletých gymnáziích. Kapacity středních škol jsou nastaveny s velkou rezervou a zaručují tak, že každý uchazeč je na střední školu přijat, i když ne všichni žáci jsou přijati do oborů, do nichž se přihlásili v 1. kole přijímacího řízení.

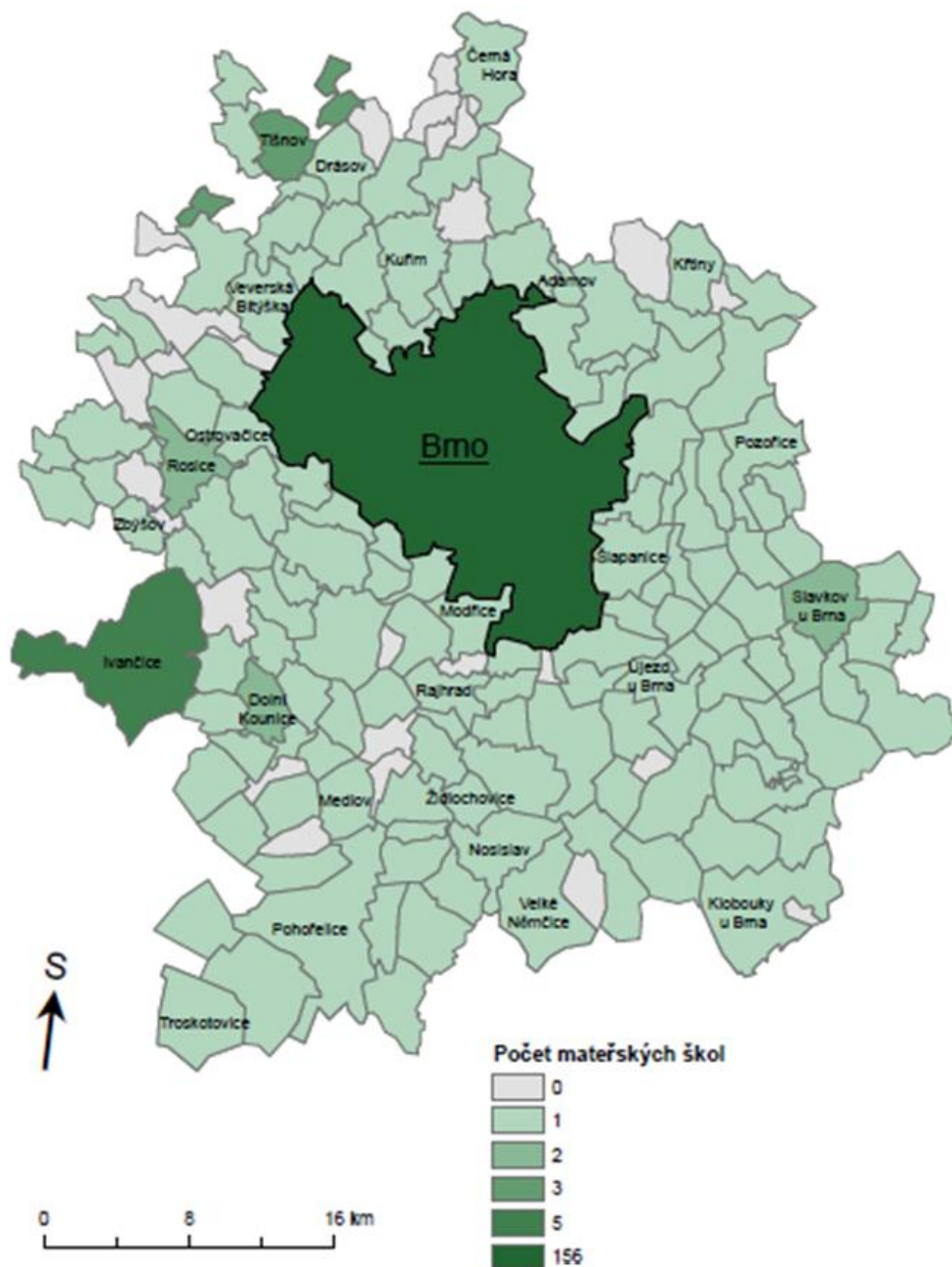
Do všeobecně zaměřených oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou (gymnázia a lycea) bylo ve školním roce 2013/2014 přijato 26,29 % a do odborných oborů vzdělání s maturitní zkouškou 40,94 % žáků 1. ročníků SŠ. Celkový podíl žáků přijatých do oborů vzdělání s maturitní zkouškou (bez nástavbového studia) činí 67,23 %. Do oborů vzdělání s výučním listem nastoupilo 31,76 % žáků a do oborů středního vzdělání 1,01 % žáků. Od roku 2012 se tyto podíly nijak významně nemění.

Byl zaznamenán pokles žáků v nástavbových oborech. Ten pravděpodobně souvisí nejen se snižujícím se počtem absolventů oborů ukončených výučním listem, ale také se zavedením společné části maturitní zkoušky a s obavami některých žáků, že pro ně bude tento způsob ukončení středního vzdělání příliš náročný a nezvládnou jej (Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za školní rok 2013/2014).

Vysoké školy jsou v oblasti pouze v městě Brně. Nachází se tu 13 vysokých škol s 34 fakultami, na kterých studuje kolem 77 000 studentů. Vysoký počet studentů zároveň znamená určitý potenciál pro dobrovolnickou práci, například i směrem k seniorské populaci.

Z důvodu nedostatku informací o školských zařízeních a infrastruktuře za územní jednotky obcí, obsahují následující tabulky údaje za ORP, do jejichž území Brněnská metropolitní oblast zasahuje. Z tabulky je patrný především nárůst počtu dětí, které navštěvují mateřské školy. To souvisí především se zvýšenou porodností díky tomu, že se silné ročníky ze 70. let dostaly do reprodukčního období. Na zvýšený počet dětí reagují obce s rozšířenou působností zvýšením počtu mateřských škol nebo navýšením počtu tříd. Stejně jako ve zbytku republiky kapacita předškolních zařízení ve větších městech (zde především v Brně) nedostačuje poptávce po nich, v Brně bylo odmítnuto přibližně 2,5 tisíce žádostí o umístění v mateřské škole.

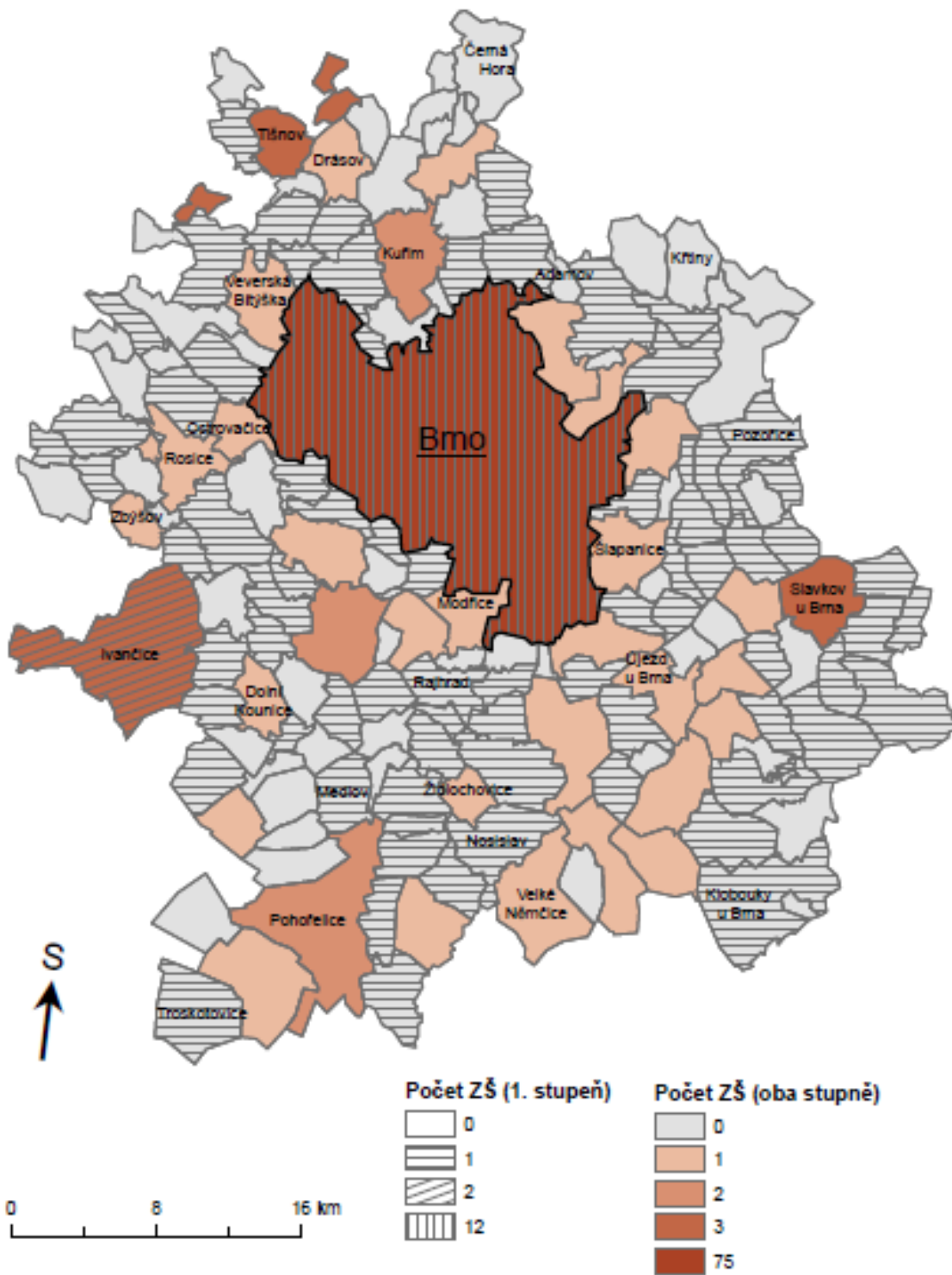
Mapa 14: Počet mateřských škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Ve stejném období, kdy se zvyšoval počet dětí předškolního věku, se naopak snížil počet dětí ve věku 6 až 14 let (narozeneých v období nízké porodnosti). Postupným stárnutím potomků generace 70. let se však nyní lehce zvyšuje počet dětí na prvním stupni, na druhém stupni počet žáků naopak ještě klesá. Základní školy jsou oproti školám mateřským cílem dojížděky do škol, proto část žáků do jednotlivých základních škol dojíždí z okolních obcí.

Mapa 15: Počet základních škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka 24: Počty žáků a škol v BMO ve školním roce 2014/2015

	Počet škol	Žáci denní formy	Žáci ostatní formy	Celkem
okres BRNO-město	65	25 659	1 785	27 444
okres BRNO-venkov	12	3 013	76	3 089
okres BŘECLAV	2	397	0	397
okres VYŠKOV	1	534	0	534
Brněnská metropolitní oblast	80	29 603	1 861	31 464
z toho VOŠ	7	1 514	564	2 078
z toho SŠ	73	28 089	1 297	29 386

Zdroj: interní materiál MMB

Počty středních škol v oblasti jsou uvedeny výše. V případě středních škol platí stejně jako u základních snížení počtu studentů s tím, že výhledově lze očekávat nárůst s tím, jak současné děti ve věku cca 3 až 8 let dospějí do „středoškolského“ věku.

2.4.2 INFRASTRUKTURA PRO ZDRAVOTNICTVÍ

Vzhledem k nedostatku dat za zdravotnickou infrastrukturu pro úroveň obcí bude v následující kapitole hodnocena infrastruktura pro zdravotnictví především podle dat za ORP, okresy a za Jihomoravský kraj. V Brněnské metropolitní oblasti je celkem 2136 různých zdravotnických zařízení, z toho 1566 v městě Brně. Převážná část z těchto zdravotnických zařízení jsou samostatné ordinace specialistů jako například stomatolog, praktický lékař pro děti a dorost apod. V oblasti je 13 nemocnic, z toho 10 v Brně a po jedné v Ivančicích a Tišnově. Nejvíce zdravotnických zařízení z celého Jihomoravského kraje přirozeně připadá na Brno-město, kde je také nejméně obyvatel dospělého věku i dětí a dorostu na jednoho lékaře. Nejhůře na tom je přirozeně okres Brno-venkov, kde se však dá předpokládat, že značná část obyvatel za lékaři dojíždí do metropole (obdobně jsou na tom například okresy v okolí Prahy nebo Plzně). Počet jednotlivých zařízení za okresy je shrnut v tabulce a počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v okresech celé ČR na mapě. Pro BMO platí, že kapacita lůžek akutní péče je v zásadě vyhovující, ale počet lůžek dlouhodobé péče (vč. péče hospicové) je naopak nedostačující.

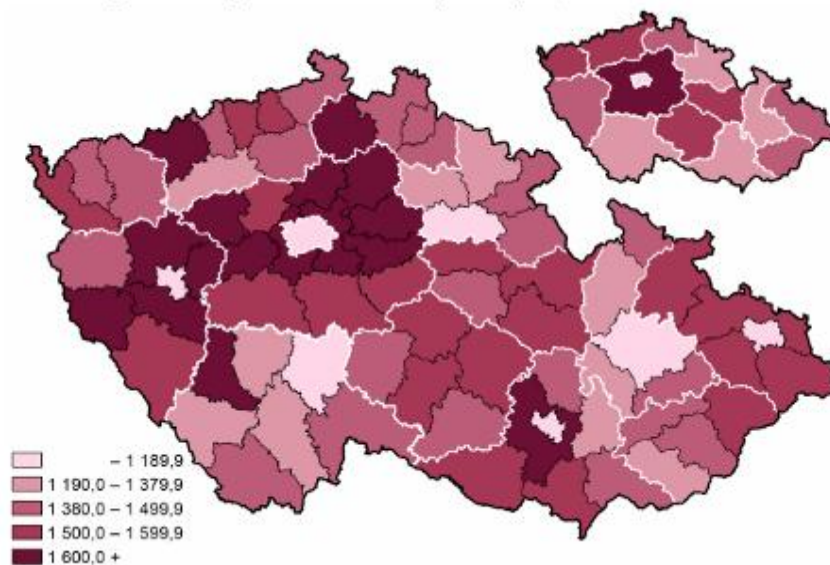
Značný problém představuje také fyzický stav řady zdravotnických zařízení, zejména pak některých poliklinik v majetku měst a obcí. Z dotazníkového šetření obcí Jihomoravského kraje vyplývá, že v přepočtu na 10 tis. obyvatel je nejlépe vybaveným obvodem ORP Slavkov u Brna (20,0 ordinací na 10 tisíc obyvatel), dále ORP Znojmo (19,3), Tišnov (19,1) a Vyškov (19,1). Pod průměrem kraje se nachází pouze 7 obvodů ORP – Pohořelice, Boskovice, Hustopeče, Bučovice, Hodonín, Šlapanice a Břeclav (většina z nich zčásti nebo zcela mimo území BMO). Nejhůře je zajištěna přímá zdravotnická péče v ORP Ivančice a Tišnov, kde se ordinace nevyskytují přibližně ve třetině obcí (důvodem je blízkost Brna, kde se přímá zdravotnická péče koncentruje). Značným problémem je v tomto případě i obtížnější doprava z některých obcí ORP do Brna než u jiných ORP, kde je situace podobná, ale jsou metropoli blíže.

Tabulka 25: Zdravotnická zařízení v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011

	Nemocnice			Ambulantní péče			
	Počet zařízení	Počet obyvatel na lůžko	Počet obyvatel na lékaře	Počet lékařů	Počet obyvatel na praktického lékaře pro dospělé	Počet obyvatel ve věku 0-19 na praktického lékaře pro děti a dorost	Počet obyvatel na zubního lékaře
Blansko	2	232	1078	265	2053	992	1693
Brno-město	11	91	406	2254	1846	863	904
Brno-venkov	2	644	4368	319	2526	1158	2504
Břeclav	3	157	1124	280	2473	1088	1944
Hodonín	2	217	1329	375	2410	976	1844
Vyškov	1	198	1371	241	2470	1074	1937
Znojmo	1	177	802	255	2418	1148	1885
JMK	22	156	774	3962	2195	997	1429

Zdroj: ÚZI - Zdravotnická ročenka Jihomoravského kraje

Mapa 16: Počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v roce 2012

Zdroj: Převzato z Ústav zdravotnických informací

Tabulka 26: Počty stálých ordinací lékařů v Jihomoravském kraji dle ORP v roce 2012

Název ORP	Ordinace celkem	Prakt. lékař	Prakt. lékař pro děti a ml.	Stomatolog	Specialista	Ordinace celkem	Prakt. lékař	Prakt. lékař pro děti a ml.	Stomatolog	Specialista
	abs.					na 10 tis. obyv.				
Blansko	88	23	12	22	31	16,5	4,3	2,3	4,1	5,8
Boskovice	65	23	17	25	0	13,3	4,7	3,5	5,1	0,0
Břeclav	33	11	8	7	7	6,1	2,0	1,5	1,3	1,3
Bučovice	19	5	5	8	1	12,9	3,4	3,4	5,4	0,7
Hodonín	65	19	12	28	6	11,8	3,4	2,2	5,1	1,1
Hustopeče	40	14	6	9	11	13,2	4,6	2,0	3,0	3,6
Ivančice	29	8	3	6	12	15,9	4,4	1,6	3,3	6,6
Kuřim	32	7	5	7	13	17,3	3,8	2,7	3,8	7,0
Kyjov	88	25	13	28	22	17,9	5,1	2,6	5,7	4,5
Mikulov	28	7	7	2	12	17,7	4,4	4,4	1,3	7,6
Mor. Krumlov	36	9	4	11	12	17,4	4,4	1,9	5,3	5,8
Pohořelice	16	6	3	4	3	14,8	5,5	2,8	3,7	2,8
Rosice	35	11	5	10	9	15,9	5,0	2,3	4,5	4,1
Slavkov u Brna	40	8	4	9	19	20,0	4,0	2,0	4,5	9,5
Šlapanice	57	19	10	22	6	10,4	3,5	1,8	4,0	1,1
Tišnov	50	11	6	12	21	19,1	4,2	2,3	4,6	8,0
Veselí n. Mor.	59	21	9	20	9	15,6	5,5	2,4	5,3	2,4
Vyškov	82	16	9	20	37	19,1	3,7	2,1	4,7	8,6
Znojmo	149	37	21	46	45	19,3	4,8	2,7	6,0	5,8
Židlochovice	42	11	6	10	15	18,0	4,7	2,6	4,3	6,4
JMK	1 053	291	165	306	291	15,2	4,2	2,4	4,4	4,2

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012, ORR Jihomoravského kraje a GaREP, spol. s r.o.
 Pozn.: Šetření se účastnilo 81 % obcí JMK, ostatní obce vč. Brna se šetření neúčastnily nebo na ně nereagovaly.

2.4.3 INFRASTRUKTURA PRO SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby jsou členěny do 3 hlavních typů: pobytové (služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb, kde člověk žije), ambulantní služby, za kterými člověk dochází nebo je doprovázen či dopravován) a terénní (služby, které jsou osobně poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí tam, kde člověk žije, tj. v domácnosti, v místě, kde se vzdělává či pracuje). Sociální služby se dále člení na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

V Brněnské metropolitní oblasti se nachází celkem 188 zařízení poskytující sociální služby, nejvíce jich pak bylo v Brně a dalších větších městech. Z toho je nejvíce sociálních poraden (39, pouze v Brně), domovů pro seniory (18, 16 v Brně a dále v Kloboučích u Brna a Střelčích) a center sociálně rehabilitačních služeb (14, 13 v Brně). Vzhledem k jasné územní koncentraci sociálních služeb jsou častým cílem dojížděky.

V rámci klíčových strategických dokumentů v oblasti sociálních služeb relevantních pro BMO (3. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015 a Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015-2017) a rovněž ze strany členů pracovní

skupiny pro sociální oblast a zdravotnictví byl konstatován zejména deficit na úrovni služeb sociální prevence (viz uvedené dokumenty).

Přehled vybraných sociálních zařízení, která poskytují ORP a v okresech Jihomoravského kraje, jsou uvedeny v následující tabulce. V současné době je strategií kraje optimalizace sítě sociálních služeb a regulace vzniku nových s cílem snadnějšího dlouhodobého plánování (Akční plán rozvoje sociálních služeb v JMK pro rok 2014).

Tabulka 27: Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních podle okresů v roce 2012

	Domovy pro seniory	Denní stacionáře	Týdenní stacionáře	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Sociální služby v ostatních zařízeních
Zařízení					
Jihomoravský kraj	46	25	6	18	225
Blansko	4	2	-	2	23
Brno-město	16	11	3	7	122
Brno-venkov	7	2	1	1	14
Břeclav	4	3	1	3	8
Hodonín	5	5	1	2	24
Vyškov	4	1	-	1	12
Znojmo	6	1	-	2	22
Místa					
Jihomoravský kraj	3 073	403	139	1 294	3 878
Blansko	286	i.d.	-	i.d.	405
Brno-město	1 561	228	103	239	1 754
Brno-venkov	264	i.d.	i.d.	i.d.	315
Břeclav	183	59	i.d.	129	253
Hodonín	246	12	i.d.	i.d.	360
Vyškov	320	i.d.	-	i.d.	194
Znojmo	213	i.d.	-	i.d.	597

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Z provedených sociodemografických analýz vyplývá, že Brno ve srovnání s ostatní republikou „stárne“ rychleji, přibývá seniorů a věk, jehož se lidé v průměru dožívají, narůstá. Tím vzrůstají nároky na nabídku kvalitních sociálních služeb pro seniory a také na nutnost zabezpečit přiměřenou kvalitu života ve stáří. V roce 2011 bylo v Brněnské metropolitní oblasti 142 273 obyvatel ve věku 60 a více let. Při pohledu na tabulku výše se nabízí otázka, zda celkový počet 3 073 míst v Domech pro seniory v celém Jihomoravském kraji (v roce 2012) je do budoucna dostačující, a to i při nově zaváděných trendech deinstitucionalizace a deprofesionalizace sociálně-zdravotní péče. Na území města Brna rovněž není celkově dostatečně vyřešena různorodá nabídka bydlení pro seniory, např. malometrážní byty (viz 3. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2013–2015). I na území Jihomoravského kraje byl zjištěn zejména nedostatek malokapacitních služeb pro seniory v přirozených lokalitách uživatelů, včetně seniorů se specifickými potřebami jako jsou senioři s psychiatrickými diagnózami (např. Alzheimerova nemoc) či kombinovaným postižením (viz Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015-2017).

V obou strategických dokumentech (města Brna i Jihomoravského kraje – viz výše) je dále definován problém nedostatečného propojení zdravotních a sociálních služeb, což se týká jak cílové skupiny seniorů, tak specifických cílových skupin (lidé se zdravotním či kombinovaným postižením).

V Jihomoravském kraji probíhá od roku 2009 (ustavení regionálního transformačního týmu) proces transformace pobytových sociálních služeb. Mezi pobytové sociální služby pro osoby se zdravotním postižením jsou řazeny domovy pro osoby se zdravotním postižením (DOZP), týdenní stacionáře a chráněné bydlení (v celém Jihomoravském kraji je celkem 33 pobytových zařízení, z toho 18 DOZP, z nichž nejvyšší počet je na území města Brna). Cílem transformace¹⁰ a deinstitucionalizace¹¹ sociálních služeb je umožnit osobám s postižením žít v přirozeném prostředí, v kontaktu s většinou společnosti. Myšlenka deinstitucionalizace vychází z potřeby zrovnoprávnění postavení osob se zdravotním postižením s osobami bez postižení tak, aby tyto osoby měly možnost rozhodovat o podmínkách, ve kterých žijí a o míře podpory, která je jim poskytována. Podkladem pro realizaci aktivit souvisejících s transformací a deinstitucionalizací sociálních služeb na území Jihomoravského kraje je dokument Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji na období 2014-2020. Podpora pokračování procesu transformace pobytových sociálních služeb v Jihomoravském kraji včetně jejich humanizace a modernizace je zařazena mezi systémové priority v rámci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015-2017. Z uvedených dokumentů vyplývá potřeba dalšího snižování kapacit velkokapacitních zařízení a vzniku nových nízkokapacitních komunitních služeb tak, aby mohlo docházet ke zvýšení standardu bydlení pro osoby se zdravotním postižením a k jejich většímu začlenění do běžné společnosti.

Kapacita sociálního bydlení (definice sociálního bytu se může v jednotlivých obcích lišit podle toho, co daná obec za sociální byt považuje) a bytů s pečovatelskou službou v jednotlivých částech BMO výrazně kolísá, což však nemusí nutně představovat problém, protože část takového bydlení je příslušnými zařízeními nabízena pro obyvatele širšího spádového území. Podle průzkumu mezi obcemi v JMK (jehož se účastnilo 81 % obcí v JMK) je největší podíl obcí s dostatečnou kapacitou sociálních bytů a bytů s pečovatelskou službou v ORP Ivančice a Slavkov u Brna. Naopak nulová kapacita sociálních bytů a bytů s pečovatelskou službou je dle šetření v ORP Břeclav, Bučovice, Kuřim, Mikulov, Pohořelice a Slavkov u Brna. Žádné byty s pečovatelskou službou se nevyskytují na území ORP Břeclav, Bučovice, Kuřim, Pohořelice, Rosice a Židlochovice.

¹⁰ Transformaci lze vymezit jako přeměnu formy a řízení poskytování sociálních služeb, kdy se uživatelé z velkokapacitních ústavních zařízení stěhují mezi běžnou populaci, nadále využívají odborné pomoci ze strany poskytovatelů sociálních služeb, avšak péče o ně se mění na podporu (Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji na období 2014-2020).

¹¹ Deinstitucionalizaci lze chápat jako odklon od dosavadně praktikovaného modelu institucionální péče o osoby zdravotně postižené, kdy je upřednostňována orientace na jednotlivce (zájmy instituce nemohou být na úkor uživatele). Jedná se o posun od modelu zdravotně-pečujícího k modelu asistenčně-podpůrnému (Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji na období 2014-2020).

Tabulka 28: Sociální byty a byty s pečovatelskou službou v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012

ORP – název	Počet obcí	Počet soc. bytů	Počet bytů s peč. službou	Počet obcí s dost. kapacitou	Podíl obcí s dost. kapacitou (%)
Blansko	36	304	194	7	63,6
Boskovice	61	173	116	8	100,0
Břeclav	16	21	0	3	75,0
Bučovice	16	1	0	0	0,0
Hodonín	15	190	119	4	50,0
Hustopeče	22	106	77	3	42,9
Ivančice	14	62	62	1	100,0
Kuřim	8	0	0	0	0,0
Kyjov	37	171	64	5	62,5
Mikulov	13	12	0	1	100,0
Moravský Krumlov	26	146	112	1	25,0
Pohořelice	9	25	0	1	50,0
Rosice	17	24	15	0	0,0
Slavkov u Brna	15	17	0	2	100,0
Šlapanice	32	63	49	1	25,0
Tišnov	47	268	205	2	66,7
Veselí nad Moravou	20	246	144	2	40,0
Vyškov	34	290	235	5	83,3
Znojmo	85	606	435	7	43,8
Židlochovice	19	35	25	0	0,0
Jihomoravský kraj	542	2 760	1 852	53	55,2

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012, ORR Jihomoravského kraje a GaREP, spol. s r.o.
Pozn.: Šetření se účastnilo 81 % obcí JMK, ostatní obce vč. Brna se šetření neúčastnily nebo na ně nereagovaly.

Poskytování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje bylo aktuálně ovlivněno změnou krajského financování těchto služeb, a to přechodem z jednoletého modelu na model víceletý, který umožní zvýšení kvality a stability systému sociálních služeb. Je vhodné také poznamenat, že dle informací členů pracovní skupiny, rovněž existuje hrozba potíží s udržení financování provozní fáze velkých projektů v oblasti sociálních služeb, které byly podpořeny ze strukturálních fondů v letech 2007-2013. Přechod na víceleté financování je rovněž jedním z kroků, který napomáhá předejít této hrozbě. V programovém období 2014-2020 lze naopak očekávat zpřísnění podmínek podpory z ESIF (ESF i EFRR) v oblasti zvýšení míry povinného kofinancování, případně omezení předfinancování a zpřísnění podmínek udržitelnosti, přičemž tato hrozba se týká zejména sektoru NNO.

2.4.4 SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ OBLASTI

Prostorová segregace sociálně vyloučených lokalit v Brně je určitým způsobem specifická. Lokality na první pohled nevykazují všechny znaky sociálně vyloučených oblastí. Hlavně proto, že se největší z nich ocitají v těsné blízkosti jinak rozvinutého a prosperujícího centra města. Zdá se tak, že například občanská vybavenost lokalit je na velmi dobré úrovni. Stejně i stav ulic, fasád domů, atd. neodpovídá typickým představám o vyloučených územích. Faktem je, že jsou brněnské vyloučené lokality charakterizovány spíše vysokým počtem sociálně vyloučených osob, či osob sociálním vyloučením ohrožených. Ti žijí v samostatných budovách dané ulice, čtvrti, území, i vedle obyvatel,

jichž se problém sociálního vyloučení netýká. Přes zmíněná klamná fakta jsou však brněnské sociálně vyloučené lokality realitou.

Sociálně vyloučené lokality v Brně jsou znázorněny v následující tabulce vycházející z Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR 2015.

Tabulka 29: Sociálně vyloučené lokality v Brně

Lokalita	MČ	Označení	Specifikace	Počet ohrož. obyvatel
1	Brno – střed / Brno – sever	„Bronx“ / Zábrdovice I	Cejl, Bratislavská, Francouzská, Spolková, Příční, Stará, Hvězdová, Přadlácká, Kornerova, Soudní, Milady Horákové	3-5 tis. Romů
2	Brno – sever	Husovice	Vranovská, Mostecká, Dukelská třída, Hálkova, Nováčkova, Dačického, Rotalova, nám. Republiky, Lieberzeitova, Jana Svobody	300-700 Romů, 1-2 tis. ohrožených SV
3	Brno – střed	Staré Brno	Leitnerova, Hybešova, Václavská, Anenská, Kopečná, Křídlovická	200-400 Romů, 500 ohrož. SV
4	Brno – jih	Komárov / Trnitá	Štěpánská, Cyrillská, Rumiště, Masná, Koželužská, Mlýnská, Přízova, Dornych, Zvonařka, Plotní, Konopná, Rosická	700 Romů, 1000 ohož. SV
5	Brno – střed / Královo Pole	Staňova a Lidická	Staňova, Lidická, Křižíkova	150 Romů, 100-150 ohrož. SV
6	Brno - Židenice	Židenice	Krokova, Kuldova, Životského	100 ohrož. SV
7	Brno – střed / Brno – sever	Zábrdovice II	Vlhká, Špitálka, Plynárenská, Stavební, Podnásepni, Křenová, Skořepka	800 Romů, 800-1000 ohrož. SV
8	Brno – Židenice		Markéty Kuncové 3801/2	250-300
9	Brno – Maloměřice a Obřany		Jarní 52	131
10	Brno - Židenice		Šámalova	100
11			Masná	neuveдено
12	Brno – střed		Pohoda (Vlhká)	139
13	Brno – Královo Pole		Poděbradova 102	neuveдено
14	Brno – sever		Dukelská 55	neuveдено
15			Šámalova (nelegální)	neuveдено
16			Šámalova - Heršpice	38

Zdroj: Pracovní skupina bydlení Brno

Za celé Česko bylo identifikováno 606 lokalit. V Jihomoravském kraji došlo k nárůstu počtu sociálně vyloučených lokalit i počtu lidí v nich žijících. Tento nárůst lze přičítat několika příčinám. Jednou z nich je ekonomická krize, která přispěla ke zhoršení pracovních a ekonomických podmínek v mnoha lokalitách. Do podmínek sociálního vyloučení také dorůstají nové generace, které se rodí bez výrazné šance se z cyklu sociálního vyloučení dostat. Celkově se jedná o závažný a zhoršující se problém, který dlouhodobě poškozují image moravské metropole.

Sociálně vyloučené lokality se naproti tomu prostorově zmenšují. Lidé v nich žijící se v posledních letech stěhují do více odlehlých obcí s málo funkční infrastrukturou. Jednou z identifikovaných příčin je proces gentrifkace v některých lokalitách v centru Brna, který původní obyvatelstvo vytlačuje. Dochází tak k územní diseminaci negativního jevu v celé aglomeraci. Sociální vyloučení v Česku tak obecně přestává mít svůj dominantně městský charakter. Následující tabulka pak ukazuje základní charakteristiky sociálně vyloučených lokalit v Jihomoravském kraji. Tyto informace čerpají z Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR (2015), která prezentuje souhrnné informace za ČR¹².

Tabulka 30: Sociálně vyloučené lokality v Jihomoravském kraji

	2006 - počet	2006 - podíl na Česku (%)	2014 - počet	2014 - podíl na Česku (%)	index změny (%)
počet lokalit	11	3,55	28	4,62	2,55
počet obyvatel (odhad)	5 000-5 500	7,50	8 000-9500	8,33	1,67
průměrná velikost lokalit	491		61		0,12

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR, GAC 2015

Oblasti mají značný podíl romské populace (až 50 %) a vyznačují se špatným stavem bytového fondu, vysokou nezaměstnaností, nižší vzděláním obyvatel a mladým obyvatelstvem (k obyvatelstvu sociálně vyloučených lokalit blíže kapitola 2.2.5). Mezi akutní problémy, které je potřeba řešit, patří především vyšší míra (zejména drobné) kriminality obyvatel těchto lokalit a další sociálně patologické jevy (řetězec gamblerství, narkomanie, drobné majetkové kriminality, zastaváren atd.), zhoršená nízká dostupnost inkuzivního vzdělávání v lokalitách (včetně předškolního vzdělávání), předčasný odchod žáků ze vzdělávacího systému, horší zdravotní stav obyvatel těchto lokalit a nižší dostupnost potřebných sociálních služeb a opatření.

Do budoucna je nutné přistoupit ke zpracování Strategii sociálního začleňování pro jednotlivé sociálně vyloučené lokality a k jejich následné a postupné revitalizaci, což bude mít celkově kladný vliv na image města Brna, respektive celé BMO. Ve městě Brně se již tak pod odborným vedením Agentury pro sociální začleňování děje. Nositel IN je proto ve velmi úzkém vztahu s autory této integrované strategie a dochází k aktivní koordinaci obou nástrojů.

2.4.5 SHRNUÍ

- Nárůst počtu dětí předškolního věku v souvislosti se zvýšenou porodností silných ročníků narozených v 70. letech vyvolává dočasný nedostatek míst v mateřských školách. Výrazná a očekávaná je koncentrace dětí v mateřských školách v městě Brně a větších městech. Celkem 27 obcí BMO nemá na svém území žádnou mateřskou školu.
- V současné době přibývá dětí předškolních a dětí na prvním stupni základní školy. Je očekáván nárůst počtu žáků v dalších letech, kdy doroste do příslušného věku současná silná generace dětí předškolního věku.

¹² V době zpracování zprávy nebyly přílohy Analýzy veřejně dostupné a nebylo tak možné uvést počet lokalit na území BMO.

- Obyvatel středoškolského věku (tj. dospívající mládeže) v posledních 10–15 letech ubylo a ubývá jich i nadále. Přibližně za 10 let se dá očekávat dočasný mírný nárůst jejich počtu. Střední školy jsou přirozeně lokalizovány převážně v městech a městysích.
- BMO se v rámci ČR vyznačuje nadprůměrným počtem středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.
- V městě Brně jsou koncentrovány vysoké školy a další zařízení pro vědu a výzkum. Nachází se zde 13 vysokých škol s 34 fakultami, na kterých studuje přes 83 tisíc studentů včetně velkého počtu zahraničních.
- Územní rozdíly v rozložení zdravotnické péče jsou značné. Největší koncentrace zdravotních služeb je přirozeně v městě Brně, kde také připadá nejméně obyvatel na jednoho lékaře. Největší nedostatek lékařů na počet obyvatel má okres Brno – venkov, odkud obyvatelé dojíždějí do Brna. Nemocniční zařízení jsou umístěna pouze v Brně, Ivančicích a Tišnově.
- Zdravotnická péče je poměrně dobře dostupná v zázemí Brna. Horší je dle očekávání ve venkovských oblastech BMO.
- V oblasti je nedostatek dostupného bydlení pro sociálně ohrožené a vyloučené skupiny obyvatel. Vzhledem k trendu demografického stárnutí a počtu obyvatel seniorského věku je zásadní také nedostatek zařízení poskytujících péči a možnost bydlení pro seniory (zejména v dlouhodobějším výhledu).
- V Brněnské metropolitní oblasti se nachází celkem 188 zařízení poskytující sociální služby, nejvíce v Brně a dalších větších městech. V současné době je strategií kraje optimalizace sítě sociálních služeb a regulace vzniku nových s cílem snadnějšího dlouhodobého plánování.
- Problém sociálně vyloučených lokalit v území spočívá zejména v nízké kvalitě bydlení, nezaměstnanosti, kriminalitě, vyšším výskytu sociálně patologických jevů, horším zdravotním stavu obyvatel těchto lokalit a zhoršené dostupnosti inkluzivního vzdělávání a vhodných sociálních služeb a sociálního poradenství.
- Prostorová segregace sociálně vyloučených lokalit v Brně je specifická. Lokality se nachází ve středu města a jsou charakterizovány spíše vysokým počtem sociálně vyloučených osob, či osob sociálním vyloučením ohrožených, žijících v některých budovách či čtvrtích. Oblasti mají značný podíl romské populace a vyznačují se špatným stavem bytového fondu, vysokou nezaměstnaností, nižším vzděláním obyvatel, vyšším podílem neúplných rodin apod.
- V Brně opět již od jara 2015 aktivně působí Agentura pro sociální začleňování a pod jejím metodickým vedením dochází k tvorbě Strategie sociálního začleňování pro SVL Brna.

2.5 DOPRAVA A DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

V této kapitole je zhodnocena dopravní infrastruktura a situace v dopravě v Brněnské metropolitní oblasti.

2.5.1 SILNIČNÍ A ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

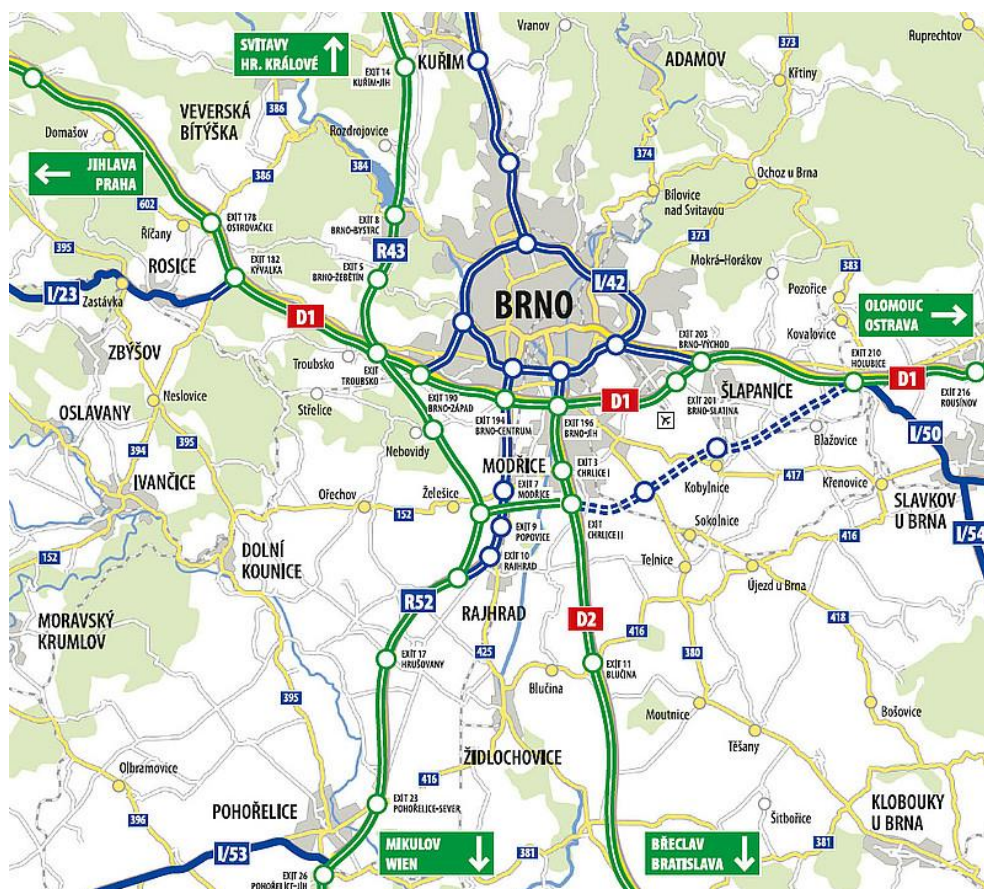
Město Brno je druhým nejvýznamnějším dopravním uzlem v České republice a díky svému postavení procházejí Brnem a tedy i BMO dopravní sítě s nadregionálním (celostátním i středoevropským) významem. „Po vstupu republiky do Evropské Unie se některé trasy procházející krajem staly součástí transevropské dopravní sítě (TEN-T). V rozhodnutí Evropské komise z roku 2004 je stanoveno celkem 30 projektů evropského zájmu (3/4 železniční), z nichž 3 projekty týkající se České republiky prochází územím BMO (projekt č. 22, č. 23 a č. 25). Konfigurace silniční i železniční sítě je popsána v Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2010-2013.“ (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017, Jihomoravský kraj, 2014)

Délka dálnic a silnic I. až III. třídy k 31. 12. 2012 v jednotlivých okresech v Jihomoravském kraji je znázorněna v tabulce, ze které jasně vyplývá, že nejdelší délku mají silnice a dálnice v okrese Brno-venkov, na většině jehož plochy se nachází Brněnská metropolitní oblast. V mapách je pak znázorněn stav silniční a železniční sítě z roku 2013 na území Brněnské metropolitní oblasti s přesahem do Jihomoravského kraje. Město Brno je situované na křižovatce dálnic a rychlostních silnic ve směru na Prahu, Vídeň, Bratislavu a Ostravu.

Velkým problémem města Brna a nejbližšího okolí je v současnosti výrazné přetížení komunikací automobilovou dopravou, včetně dopravy tranzitní. Díky poloze metropole na hlavních dopravních tazích, dynamickému rozvoji a množství pracovních i volnočasových příležitostí s sebou přináší výraznou koncentrací osobních automobilů. Silniční síť je vedena z velké části po městských ulicích a neodpovídá intenzitě dopravy. Dochází ke kumulaci dopravy, dopravním zácpám uvnitř města i na dálničních tazích a výraznému zhoršení kvality životního prostředí v blízkosti komunikací (polétavý prach, hluk). Řešení je spatřováno v dostavbě Velkého městského okruhu Brno, který by měl významně ulehčit dopravnímu zatížení ve městě a zrychlit průjezdnost. Předpokládá se, že kdyby nebyla dostavba realizována, doprava v Brně během příštích let definitivně zkolabuje. Okruh je funkčně napojen na dálniční síť a je tedy součástí celorepublikové dopravní sítě (<http://www.mestsky-okruh-brno.cz/>).

V současné době bude zahájena stavba VMO Žabovřeská, která je nyní jedním z míst, kde se v Brně tvoří velké kongesce. Touto stavbou bude dokončen rozsáhlý úsek VMO na severu města. Realizace jižní části VMO je o mnohonásobně komplikovanější, harmonogram výstavby počítá s rozmezím let 2025 až 2035, lze však předpokládat i výrazné zpoždění.

Mapa 17: Velký městský okruh Brno

Zdroj: Převzato z <http://www.mestsky-okruh-brno.cz/>

Z hlediska dopravy má Brněnská metropolitní oblast stejně jako celý Jihomoravský kraj důležitou tranzitní funkci. Kostru dopravního systému oblasti tvoří dálnice D1 (do Prahy) a D2 (do Bratislavy) a rychlostní komunikace R52 (Rajhrad – Pohořelice) s pokračováním do Vídně v profilu silnice I. třídy. Dobudování této komunikace ve čtyřpruhovém profilu je jednou ze strategických potřeb BMO z důvodu rychlého a komfortního napojení na Vídeň, která je mj. významným uzlem letecké dopravy. Výhledově se počítá také s výstavbou severojižní R43 z Brna směrem na Boskovice a Svitavy – absence této trasy představuje jeden z limitů rozvoje severní části BMO. Silniční infrastruktura v regionu se potýká s řadou deficitů – chybí obchvaty některých sídel BMO a zvláště na některých páteřních radiálních komunikacích přetrvávají dopravní závady odstranitelné pouze dostavbou přeložek či úpravou parametrů dané komunikace. Řada silničních komunikací přitom saturuje nejen potřeby místní a regionální dopravy, ale i potřeby dopravy tranzitní (viz zmíněné zařazení komunikací do sítě TEN-T), což zvyšuje náklady na údržbu dotčených komunikací při minimálním přínosu pro místní ekonomiku. Silniční síť je dosud velmi omezeně vybavena ICT zařízeními v oblasti telematiky a řízení provozu (určitou výjimkou jsou některé části VMO, příp. dálnice D1). Ve velmi špatném stavu se nachází velká část silnic 2. a 3. třídy, především z důvodu její dlouhodobé podfinancovanosti, na což upozorňují veškeré aktuální generely a dopravní strategie Brna a Jihomoravského kraje i Strategie rozvoje Jihomoravského kraje z roku 2012.

Na místní úrovni se BMO, zvláště pak okrajové části Brna potýkají s nedostavěným nebo nedostatečně kapacitním silničním napojením nově rozvíjených lokalit. Ulice v centrálních částech Brna a dalších měst v BMO mají často nevyhovující, zastaralou podobu s řadou závad především na kontaktu automobilové, kolejové, pěší a cyklistické dopravy. Řada těchto komunikací vyžaduje humanizaci spočívající v integraci dopravního, urbanistického a estetického řešení.

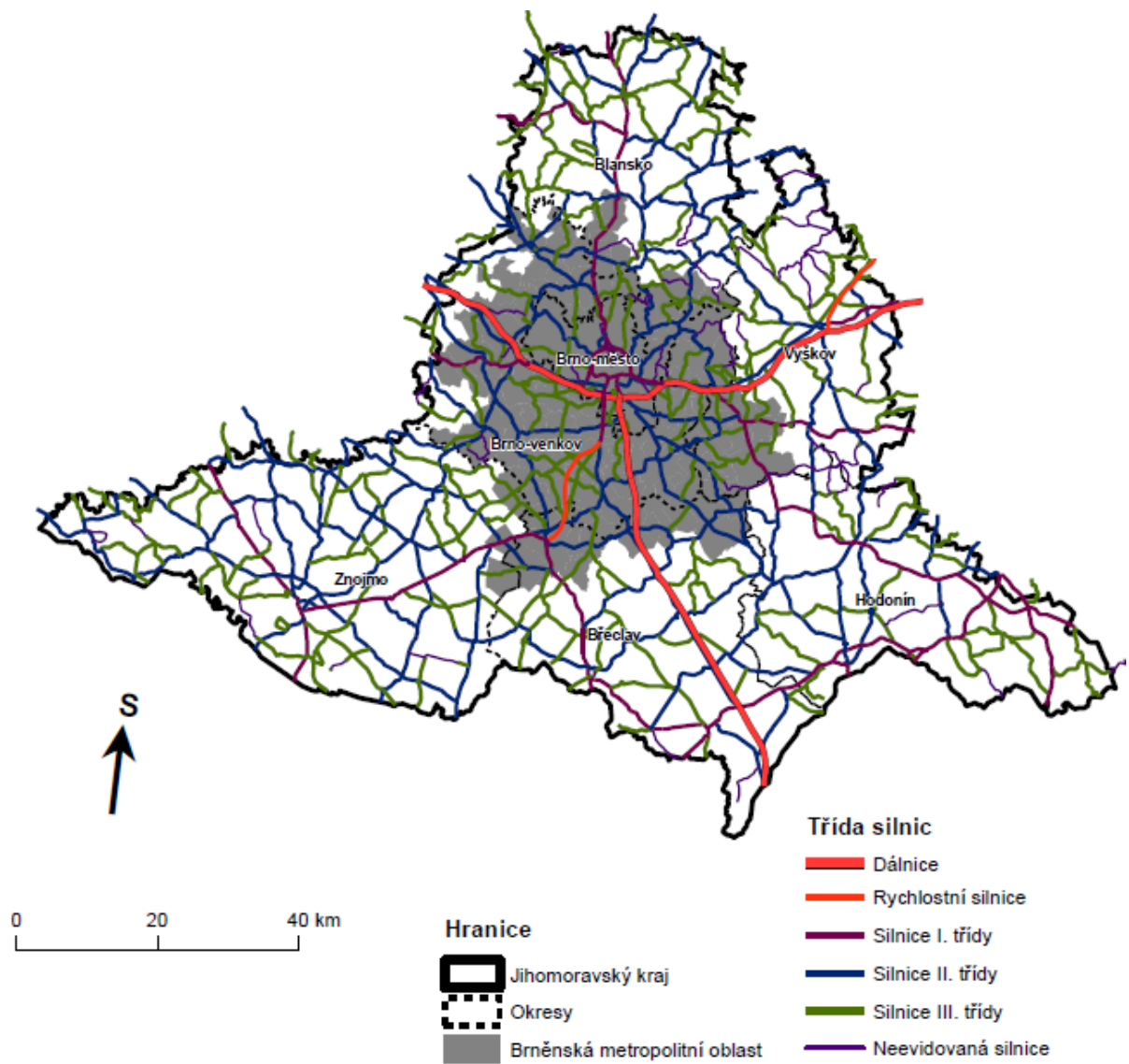
Oblastí prochází dva hlavní železniční koridory propojující země EU, konkrétně koridory IV (Hamburk – Berlín – Praha – Brno – Vídeň) a VI (Pobaltí – Varšava – Ostrava – Přerov – Brno – Bratislava – Budapešť). V současné době se již několik let jedná o potřebě přestavby železničního uzlu Brno a její podobě a výhledově i o vybudování vysokorychlostní železnice v koridoru Berlín – Praha – Brno Vídeň.

Tabulka 31: Délka silnic a dálnic podle okresů k 31. 12. 2012

	Délka silnic a dálnic	v tom				
		dálnice	rychlostní silnice	silnice I. třídy	silnice II. třídy	silnice III. třídy
Blansko	610	-	-	50	199	361
Brno-město	176	18	-	41	54	63
Brno-venkov	1 093	42	17	65	370	617
Břeclav	566	44	-	52	199	271
Hodonín	546	-	-	115	153	277
Vyškov	493	30	9	60	112	291
Znojmo	983	-	-	65	381	537

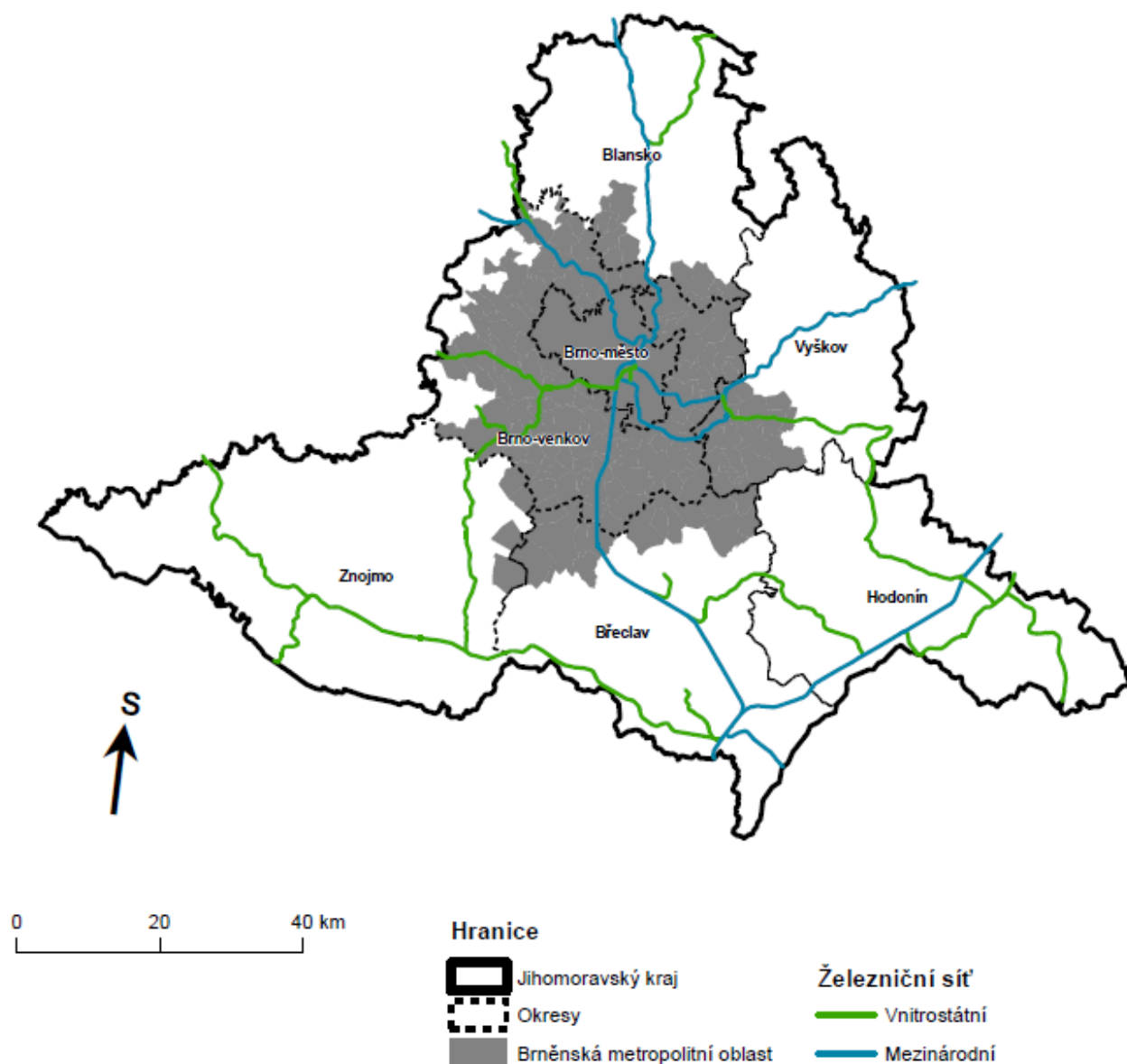
Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Mapa 18: Silniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500

Mapa 19: Železniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500

Hodnotíme-li infrastrukturu pro silniční a železniční dopravu v BMO, pak je nutno konstatovat, že kromě výše popsaných problémů a úzkých míst je výraznou slabinou také neprovázanost obou dopravních módů mezi sebou navzájem i např. s dopravou leteckou. BMO má přitom díky své poloze a přítomnosti řady páteřních komunikací předpoklady pro to, aby se rozvíjela také jako multimodální logistické centrum středoevropského významu.

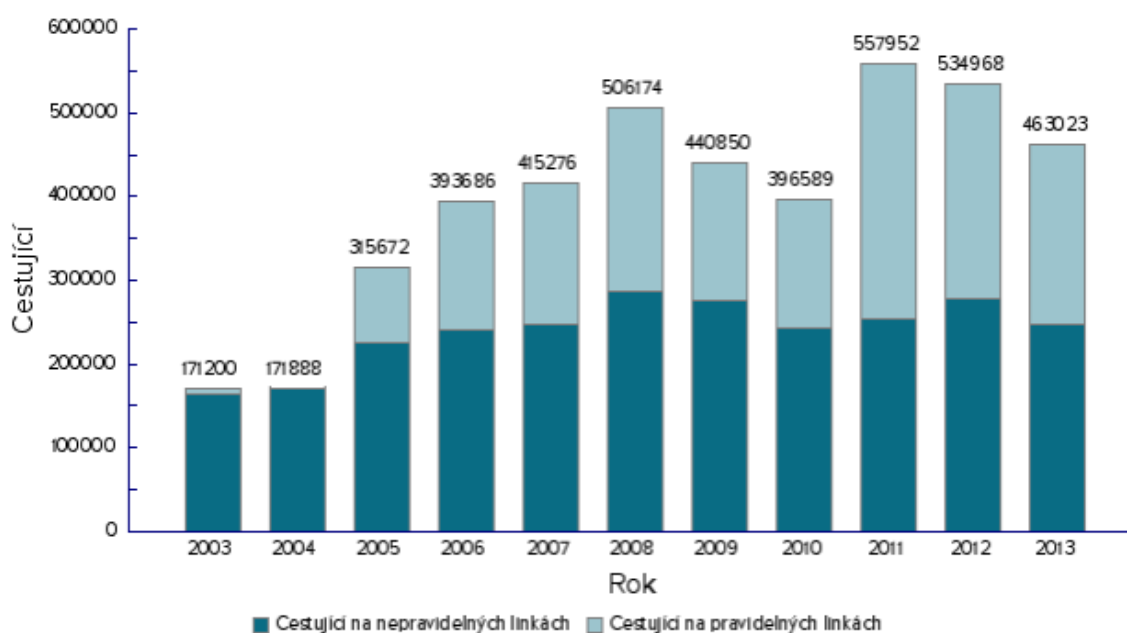
2.5.2 LETECKÁ DOPRAVA

Na území BMO se nachází mezinárodní letiště Brno-Tuřany s pravidelnou i nepravidelnou osobní i nákladní dopravou, jehož vlastníkem je od 1. 7. 2004 Jihomoravský kraj. Letiště svými technickými parametry a vybavením splňuje mezinárodní standardy pro celoroční provoz všech typů letadel i za ztížených povětrnostních podmínek. V současnosti (zima 2014) létají pravidelné letecké linky do čtyř

destinací (Londýn/Luton, Londýn/Stansted, Eindhoven a Moskva) a v letní sezoně je letiště využíváno pro charterové lety do turistických destinací (<http://www.brno-airport.cz/>).

Pro zlepšení globální dostupnosti chybí BMO kapacitní napojení na jeden z globálních uzlů. Proto si město nechalo zpracovat v roce 2011 Komparativní studii globální dostupnosti města Brna. Cílem studie bylo zhodnotit, jaká je pozice Brna jako hlavního centra BMO z hlediska globální dostupnosti, zpracovat podpůrný dokument pro proveditelná, rychlá a účinná opatření zamezující vzniku globální izolace Brna a porovnat a zhodnotit dostupnost města prostřednictvím tří základních dopravních systémů (silniční, železniční/VRT, letecká infrastruktura). Studie věnuje pozornost veřejné dopravě po silnici a železnici, ale hlavně se zaměřuje na rozvoj globální dostupnosti prostřednictvím leteckých linek. Současně proběhlo i Terénní šetření firem a VaV center v brněnské aglomeraci za účelem zlepšení mobility zaměstnanců. Výstupy obou prací potvrdily, že ve spádové oblasti brněnského letiště existuje potenciál pro rozvoj tradičního síťového létání z/do Brna kvantifikovaný neuspokojenou poptávkou po leteckém spojení. Tento potenciál představuje 600–700 tis. pasažérů/rok, kteří každoročně využívají jiných letišť v okolí Brna. Zachycení 20 % "unikajících" pasažérů představuje hlavní zdroj poptávky po nové pravidelné lince z Brna na některé z uzlových letišť v Evropě.

Graf 12: Vývoj počtu odbavení cestujících na pravidelných a nepravidelných linkách od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany

Zdroj: Převzato z <http://www.brno-airport.cz/>

2.5.3 VEŘEJNÁ DOPRAVA

Na celém území Jihomoravského kraje funguje jeden z nejlépe propracovaných integrovaných dopravních systémů (IDS JMK) v České republice, který zasahuje i do některých obcí za hranicemi kraje. Tento systém zajišťuje dopravu také na území Brněnské metropolitní oblasti. Zajišťuje obsluhu kraje kombinací autobusové, vlakové a v Brně tramvajové a trolejbusové dopravy. Realizaci a provoz

IDS JMK zajišťuje společnost KORDIS JMK, kterou vlastní z 51 % Jihomoravský kraj a ze 49 % statutární město Brno.

Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje vzniká postupně po etapách, přičemž první byla zahájena 1. ledna 2004 ve 112 obcích. Do konce roku 2010 se postupně přidaly další obce na Boskovicku, Vyškovsku, Hodonínsku, Břeclavsku a Znojemsku. Bylo sjednoceno označení autobusů, jízdné a přepravní podmínky a především se zjednodušilo, zefektivnilo a uživatelsky zatraktivnilo linkové vedení dopravy, časování spojů a zajištění přestupů. Mapa linek IDS JMK je uvedena v příloze. Významným omezením dalšího rozvoje IDS je dosud neuskutečněný přesun hlavního nádraží v Brně, které již kapacitně nedostačuje a při dalším rozvoji IDS by tudíž bylo nutné zvyšovat počty autobusových linek na úkor železnice. V návaznosti na rozvoj železničního uzlu Brno je důležitým chystaným projektem tzv. severojižní kolejový diametr, který by zvýšil rychlost železniční dopravy v daném směru a díky částečnému podpovrchovému vedení eliminoval i některé nežádoucí vlivy dopravy na životní prostředí (hluk, vibrace).

Na území Brna i v okolních sídlech BMO se nachází řada dopravních uzlů a terminálů, jejichž řešení a fyzický stav neodpovídá současným potřebám rozvoje veřejné dopravy. To se týká přestupních bodů mezi tramvajovou, trolejbusovou, autobusovou, ale i železniční dopravou. Tyto dopravní módy jsou v rámci IDS JMK z hlediska jízdenkového systému a organizace linek a spojů poměrně dobře integrovány a absence kvalitních, bezbariérových terminálů vybavených informačními technologiemi je proto aktuálně hlavní překážkou dalšího rozvoje IDS JMK. Přes realizované investice do odstranění bariér je stále řada terminálů, zastávek a také vozidel veřejné dopravy bariérová. Kolejová (tj. v tomto případě především tramvajová) doprava uvnitř Brna vykazuje za posledních cca 20 let rozvojovou stagnaci. Síť tramvajových tratí nereflektuje prostorové změny v BMO v posledních dvou desetiletích a často postupuje s výrazným zpožděním za výstavbou nových rezidenčních, podnikatelských a komerčních zón v okrajových částech města.

2.5.4 PĚŠÍ DOPRAVA, CYKLISTICKÁ DOPRAVA A DOPRAVA V KLIDU

Město Brno má kompaktní strukturu, a proto hraje pěší doprava ve městě velmi důležitou roli. Z toho důvodu byl zpracován i generel pěší dopravy, kde byla tato problematika uchopena systémově s napojeními na turistické trasy KČT. V zázemí města je vyznačeno mnoho turistických tras, a to zejména v severní, východní a západní části. Jižní část města je spíše zemědělského charakteru a turistických tras zde není mnoho. Jistým omezením stejně jako u cyklo dopravy je členitý reliéf, který zvyšuje náročnost některých tras. Z hlediska „neturistické“ pěší dopravy je přes řadu úspěšných investic realizovaných v posledních letech hlavním problémem Brna i celé BMO přítomnost závad snižujících bezpečnost chodců v místech křížení pěších tras s pohybem automobilů, příp. cyklistů, a dále přetrvávající bariérovost řady přechodů pro chodce, podchodů apod.

Také cyklo doprava má pro území města zpracován cyklogenerel, který je vodítkem pro to, aby vznikl ucelený systém tras pro každodenní pohyb obyvatel, a ne jen dílčí úseky. Celý systém je také propojován s regionálními cyklotrasami, které mají obslužný i turistický účel. Stále je však v BMO budování celistvého systému v plenkách a aglomerace je tak pro každodenní pohyb svých obyvatel na kole infrastrukturně vybavena zcela nedostatečně. Chybějí rozsáhlé úseky cyklostezek a také jejich vybavenost stejně jako cyklopruhy na většině významných komunikací v intravilánu. O mnoho lepší je situace v zázemí, kde existuje mnoho značených vhodných cyklotras. Ve městě Brně se také kříží trasy evropského významu EuroVelo.

Parkování je jedním z klíčových viditelných problémů ve městě. V poslední době vzniklo mnoho parkovacích domů v blízkosti centra, nicméně bez zavedení restriktivních či regulačních opatření bude stále většina aut parkovat zdarma na komunikacích v centru. Velkým problémem pak je

i nedostatek parkovacích míst na sídlištích. Město má také zpracován velmi podrobný generel parkování, ze kterého bude v následujících letech vycházet. Další výzvou jsou pak parkoviště P+R v blízkosti dopravních přestupních terminálů, která je nutno v následujících letech budovat v souvislosti s rozvojem IDS.

2.5.5 SHRNUÍ

- Brno je po Praze druhým nejvýznamnějším dopravním uzlem v České republice a díky jeho postavení procházejí přes BMO dopravní sítě s nadregionálním (celostátním i středoevropským) významem.
- BMO je umístěna na křižovatce dálnic a rychlostních silnic ve směru na Prahu, Vídeň, Bratislavu a Ostravu, přičemž tah (R 52) na Vídeň není dokončen.
- Pro BMO je důležitá tranzitní funkce. Kostru dopravního systému oblasti tvoří dálnice D1 (do Prahy a směrem na Ostravu) a D2 (do Bratislavy) a rychlostní komunikace R52 (Rajhrad – Pohořelice).
- Oblastí prochází dva hlavní železniční koridory propojující země EU, koridor IV (Hamburk – Berlín – Praha – Brno – Vídeň) a VI (pobaltské státy – Varšava – Ostrava – Brno – Bratislava – Budapešť).
- V současné době se již několik let jedná o přestavbě železničního uzlu Brno a o vybudování rychlostní železnice.
- Na území BMO se nachází mezinárodní letiště Brno-Tuřany s pravidelnou i nepravidelnou osobní i nákladní dopravou, ale pouze do omezeného počtu destinací. Nedostatečná je napojenost na globální letecké uzly a absence významných leteckých linek.
- Na celém území Jihomoravského kraje funguje jeden z nejlépe propracovaných integrovaných dopravních systémů (IDS JMK) v republice. Zajišťuje obsluhu kraje kombinací autobusové, vlakové a v Brně tramvajové, autobusové a trolejbusové dopravy.

2.6 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

V této kapitole bude hodnocena kapacita vybraných inženýrských sítí (kanalizace, vodovody a plyn) a vybavenost BMO těmito sítěmi. Kapitola se dále zabývá stavem životního prostředí v Brněnské metropolitní oblasti a přírodou a krajinou v oblasti.

2.6.1 KAPACITA INŽENÝRSKÝCH SÍTÍ

V Brněnské metropolitní oblasti bylo v roce 2011 (kdy jsou dostupná poslední data z SLDB, která jako jediná sledují připojení domů a bytů na jednotlivé inženýrské sítě) napojeno na vodovod 99,46 % obyvatel v obydlených domech. To je téměř stejně jako v Jihomoravském kraji nebo České republice. Veřejný vodovod je tedy dostupný prakticky ve všech sídlech BMO včetně velké většiny nejmenších sídel. O něco málo více obyvatel v obydlených domech, než je celorepublikový průměr (a o něco méně, než je průměr za Jihomoravský kraj), má v domácnosti plynovou přípojku. Plynofikaci BMO lze

tudíž rovněž označit za dostačující, resp. adekvátní. Významnou slabinou je však počet obyvatel s připojením na kanalizační síť. Ten dosud v BMO nedosahuje ani 60 %, což je výrazně méně než krajský (82,6 %) i celorepublikový (77,4 %) průměr. Paradoxně jsou tak na kanalizaci častěji připojeny byty v menších sídlech v okrajových částech Jihomoravského kraje než v samotné BMO. V případě obydlených domů, kde je zaveden plyn i kanalizace, se v oblasti nachází i velká část obcí s nízkým podílem této vybavenosti (do 20 %), některé obce jsou dokonce zcela bez plynu i kanalizace. Tento problém lze tedy označit za jeden z ústředních v oblasti technické infrastruktury a životního prostředí. Nelze přitom předpokládat, že by se podíl obyvatel v bytech napojených na kanalizaci v BMO během 4 let, které uplynuly od posledního SLDB, znatelně zvýšil.

Současně je třeba doplnit, že počet osob pohybujících se každý den v BMO a využívajících její infrastrukturu (především pak infrastrukturu samotného Brna) je značně vyšší než počet trvale žijících obyvatel. Důvodem je dojíždka za prací, do škol a za službami. Podle analýz a průzkumů Statutárního města Brna pobývá v Brně a jeho nejbližším okolí v pracovních dnech přibližně 150 tisíc osob nad rámec počtu trvale žijících obyvatel. Využití poměrně značných kapacit technické infrastruktury Brna (týká se nejen vodního hospodářství, ale i např. hospodářství odpadového) okolními městy a obcemi je dosud slabé a nahodilé a je způsobené i nízkou mírou a slabou tradicí spolupráce mezi obcemi v ČR.

Tabulka 32: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem, plynem zavedeným do bytu, s připojením na kanalizační síť v BMO, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011

	BMO	JMK	ČR
Podíl obyvatel v obyd. bytech s vodovodem	99,46	99,70	99,73
Podíl obyvatel v obyd. bytech s plynem zavedeným do bytu	78,20	83,44	68,29
Podíl obyvatel v obyd. bytech s přípojem na kanalizační síť	58,40	82,55	77,37

ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

2.6.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Ochraně životního prostředí je v Jihomoravském kraji věnována značná pozornost. To dokazuje i každoročně vysoký objem investic určených na jeho ochranu (viz tabulka). Více než polovina investic proběhla v okrese Brno-venkov, kde se nejvíce investuje do nakládání s odpadními vodami a kam také putovalo nejvíce investic do nakládání s odpady. Výše investic zaznamenala výrazný propad v roce 2011 ve všech okresech. V roce 2012 došlo opět k navýšení, ale celková výše nedosáhla úrovně z roku 2010. Lze předpokládat, že objem investic je výrazně stimulován dotačními příležitostmi zejména ze strany EU a že pokračování přílivu finančních prostředků do oblasti životního prostředí přinese další zlepšení stavu jeho jednotlivých složek.

Tabulka 33: Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v letech 2010 až 2012

Investice	Celkem			V tom 2012			
	2010	2011	2012	ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpad. vodami	nakládání s odpady	ostatní
JMK	3 015 567	1 712 224	2 857 120	229 528	1 872 391	623 765	131 436
Blansko	110 445	89 578	290 908	13 171	247 234	25 490	5 013
Brno-město	678 020	450 277	295 687	42 572	12 121	161 129	79 865
Brno-venkov	1 141 604	463 411	1 558 953	42 571	1 300 233	194 498	21 651
Břeclav	392 657	202 117	136 026	77 564	i.d.	52 175	i.d.
Hodonín	508 874	177 517	231 858	4 899	67 581	138 102	21 276
Vyškov	125 215	177 213	59 617	2 140	i.d.	15 016	i.d.
Znojmo	58 752	152 111	284 071	46 611	198 725	37 355	1 380
Neinvestice	2010	2011	2012				
JMK	5 076 922	5 863 639	5 382 408	136 298	1 012 993	3 881 843	351 274
Blansko	176 706	167 081	141 597	10 199	30 506	95 224	5 668
Brno-město	2 253 692	2 604 028	2 608 365	57 970	612 238	1 688 285	249 872
Brno-venkov	1 564 809	1 797 657	1 319 963	38 961	71 316	1 194 314	15 372
Břeclav	263 995	263 866	261 116	2 793	86 550	167 602	4 171
Hodonín	417 986	576 043	571 081	10 283	134 075	361 408	65 315
Vyškov	203 251	221 549	231 799	9 046	66 893	150 215	5 645
Znojmo	196 483	233 415	248 487	7 046	11 415	224 795	5 231

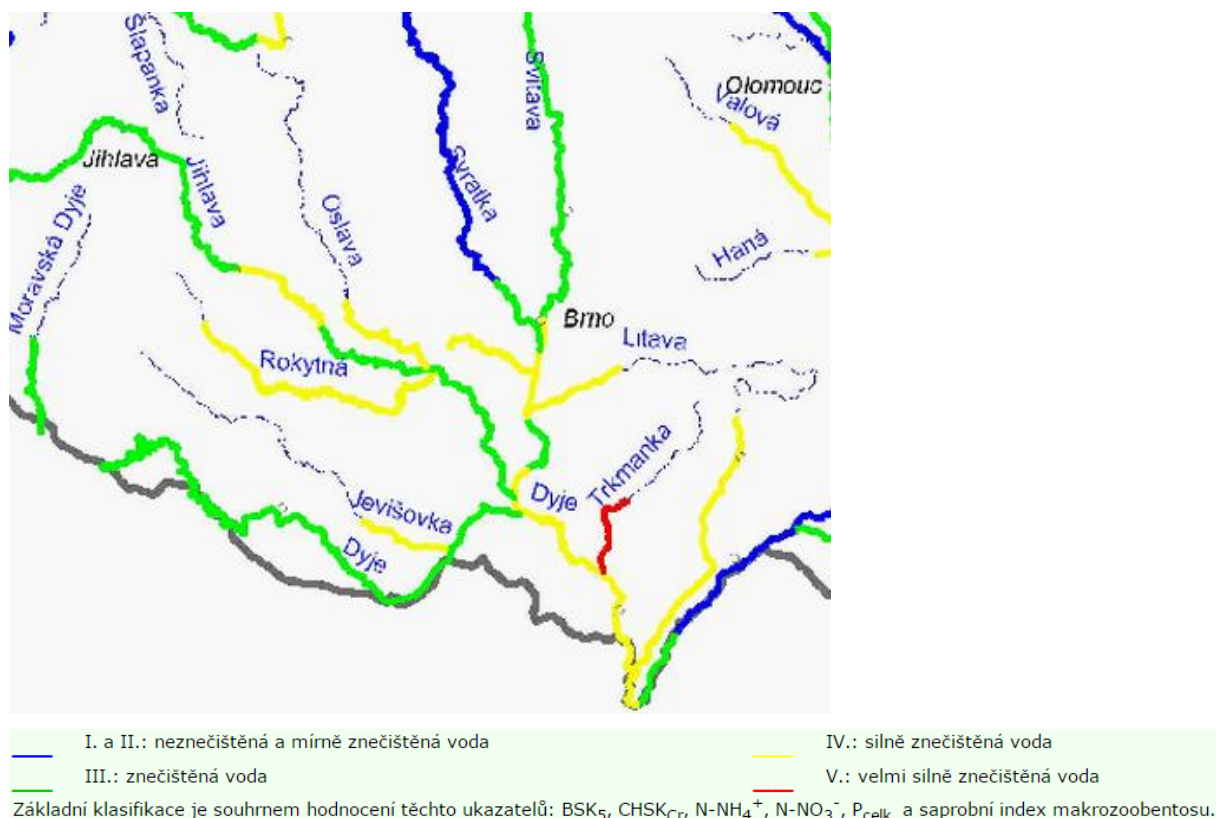
Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Voda a vodní režim v krajině

Jedním z ústředních problémů BMO je obecně zásobování vodou, vodní režim v krajině (riziko povodní i sucha) a kvalita vod. Tyto problémy spolu souvisejí jen částečně, na druhou stranu jejich řešení vyžaduje koordinovanou činnost řady partnerů v BMO, doprovázenou také důsledným využitím finančních prostředků poskytovaných státními programy a zejména operačními programy financovanými z ESIF.

Jedním z důsledků intenzivního zemědělství i zmíněných deficitů v napojení na kanalizační síť je silné znečištění části vodních toků Svatky, Svitavy, Litavy, Bobravy, Oslavy a řady menších vodních toků v BMO, jejichž vodnost je v poměru k vypouštěnému znečištění nízká. Jak ukazuje níže přiložená mapa, v souhrnném hodnocení je jakost vody v části těchto toků hodnocena stupněm IV (silně znečištěná voda), tedy druhým nejhorším z pěti možných. Zbývající měřené úseky jsou povětšinou zařazeny do stupně III (znečištěná voda). Výjimkou je horní a střední tok Svatky, který je hodnocen stupněm I–II (neznečištěná nebo mírně znečištěná voda). Ke shodným závěrům dochází i Souhrnná zpráva o vývoji jakosti povrchových vod v povodí Moravy ve dvouletí 2012–2013 (Povodí Moravy, s. p., 2014). Tato studie dále upozorňuje, že při dlouhodobě výrazně neměnicím se množstvím vypouštěného znečištění, je důležitým faktorem kvality povrchových vod hydrologická situace v daném roce. Při vyšším úhrnu srážek dochází u některých parametrů znečištění vlivem naředění ke snížení koncentrací (např. organické znečištění, amoniakální znečištění apod.), naopak u plošného typu znečištění (dusičnany, nerozpuštěné látky) mohou být koncentrace vyšší, protože dochází k jejich vyplavování z povodí. Nejhuře hodnoceným ukazatelem znečištění povrchových vod je podle této studie dlouhodobě fosfor, který je hlavní příčinou eutrofizace vod.

Mapa 20: Jakost vody ve vodních tocích na jihu Moravy v dvouletí 2012–2013

Zdroj: převzato z issar.cenia.cz

Na horním toku Svatky se mj. nachází vodní nádrž Vír (již na území kraje Vysočina), která je zdrojem pitné vody pro severozápadní část BMO a prostřednictvím Vířského oblastního vodovodu také pro Brno a jeho nejbližší okolí. Vzhledem k velmi omezeným zásobám podzemní vody je tedy hlavním zdrojem pitné vody pro BMO voda povrchová. Udržení kvality povrchových vod je tudíž zásadní strategickou potřebou BMO i celého Jihomoravského kraje.

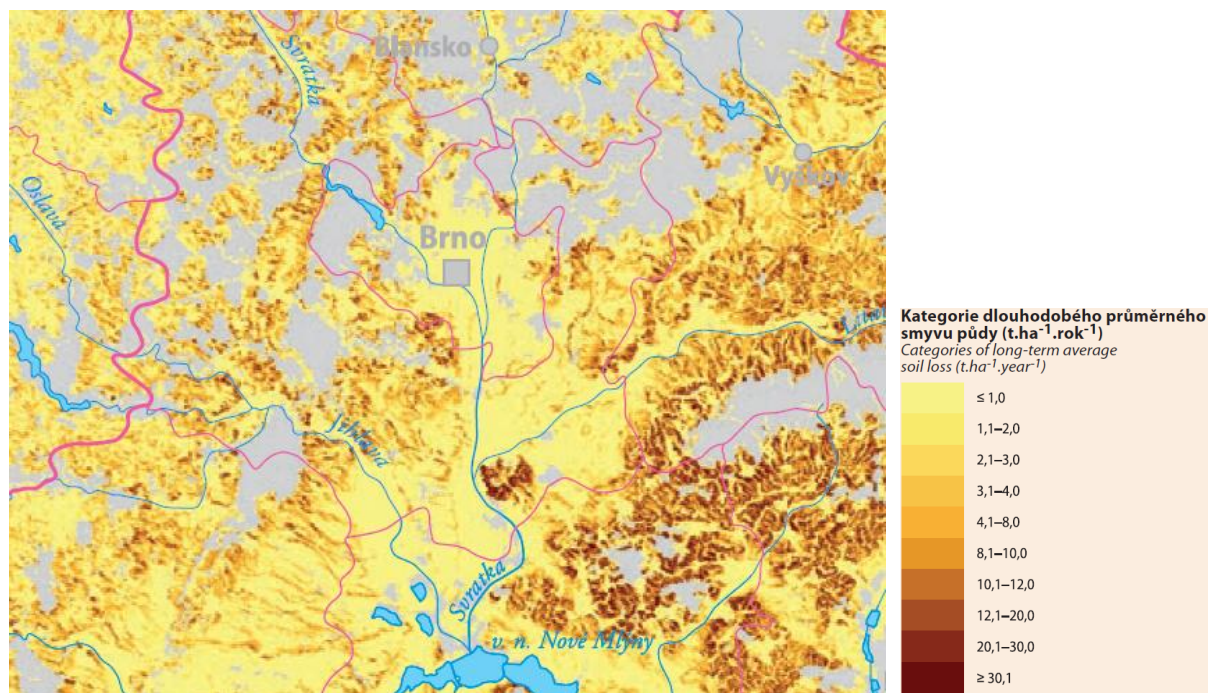
S problematikou vodního hospodářství v BMO jsou spojena také významná environmentální rizika spočívající především v krátkodobých i dlouhodobých srážkových extrémech. Jedná se jednak o riziko povodní, které v posledních dekádách nabývá na intenzitě a projevuje se místními i rozsáhlejšími záplavami území vč. sídel. Druhým rizikem jsou naopak sucha, která ve své extrémní podobě (zatím) představují spíše potenciální hrozbu pro budoucnost, v mírnější podobě se ale vyskytují již dnes. Relativně méně významným, ale přesto významným rizikem, je pak vodní eroze především v zemědělsky využívané krajině.

Povodňový plán statutárního města Brna (Magistrát města Brna, 2013), který je rovněž v souladu s platným Povodňovým plánem Jihomoravského kraje z roku 2008, upozorňuje na významná rizika povodní především v centrálních a jižních částech BMO, které jsou jednak hustě osídlené, a jednak intenzivně zemědělsky využívané, což urychluje odtok vody z krajiny a vede k rychlejší kumulaci vody v řekách při srážkových extrémech. Mezi záplavová území ohrožená povodněmi patří i části samotného Brna stejně jako další sídla v jeho okolí. Podle Povodňového plánu statutárního města Brna „vodní toky tvoří v brněnské aglomeraci relativně hustou síť a v městské zástavbě je většina říčních koryt upravena. Hlavním vodním tokem v městě Brně je řeka Svatka, jež přitéká na jeho území u Veverské Bítýšky a protéká městem od severozápadu k jihovýchodu. Pod Brnem ústí do Svatky její největší přítok řeka Svitava, která přitéká na hranice města v severovýchodní části a protéká městem jižním směrem. Na vodních tocích na území města Brna je vybudováno několik

malých vodních nádrží. Nejvýznamnější je Brněnská vodní nádrž na řece Svatce, která je víceúčelovou nádrží, snižující povodňové průtoky.“ Povodňový plán statutárního města Brna dále uvádí, že systém protipovodňových opatření (přírodě blízká opatření typu obnovy původních ekosystémů i opatření technická) je v Brně a jeho okolí (BMO) dosud nedobudovaný a uvádí konkrétní potřebná opatření a investice.

Níže uvedený výřez mapy hodnotí ohrožení území jižní Moravy vodní erozí. Ukazuje se, že riziko vodní eroze je významné zejména v jižních a centrálních částech BMO.

Mapa 21: Ohrožení území vodní erozí

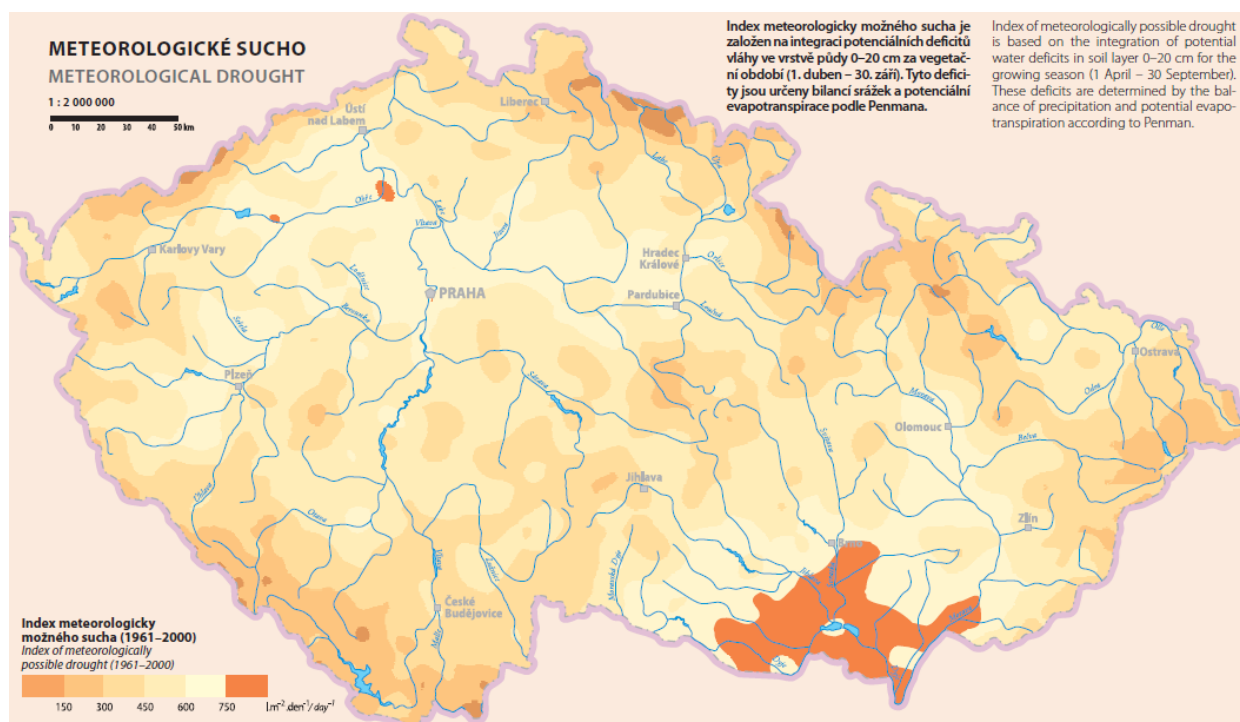

Pozn.: Jedná se o mapový výřez.

Zdroj: Převzato z Atlasu krajiny ČR, Cenia a Garep, 2011.

Další mapový výřez ukazuje riziko sucha, přičemž zejména jižní části BMO a Jihomoravského kraje jsou v tomto směru vůbec nejohroženější částí ČR. Důvodem jsou klimatické poměry v oblasti (teplotně nadprůměrné a srážkově podprůměrné území, přičemž četnost teplotních i srážkových extrémů podle řady výzkumů v celé střední Evropě roste), intenzivní zemědělská výroba využívající vodní zdroje a s ní spojený nízký podíl lesních a dalších ploch zadržujících vodu v krajině a vyrovnávajících srážkové extrémy. Důsledky rozsáhlejšího sucha by měly značné dopady na přírodu a krajinu (vegetace, živočichové), zásobování vodou, zemědělskou výrobu (snížení výnosů v rostlinné výrobě, zprostředkované dopady i na výrobu živočišnou), ale i na jiná ekonomická odvětví (cestovní ruch a rekreace, průmysl ad.). Do budoucna je proto řešení tohoto rizika pro BMO i pro další části jižní Moravy důležitou výzvou.

Mapa 22: Riziko meteorologického sucha v ČR

Zdroj: Převzato z Atlasu krajiny ČR, Cenia a Garep, 2011.

V obou výše popsaných a v mapě znázorněných případech (vodní eroze, sucho) se jedná o rizika, jejichž prostorová distribuce se v čase mění pomalu, a data zpracovaná v roce 2011 lze tudíž považovat za aktuální.

Ovzduší

Kvalita ovzduší je závislá na přírodních i antropogenních faktorech. Mezi ty přírodní patří např. počasí a rozptylové podmínky (teplotní inverze, teplota vzduchu, vlhkost vzduchu, rychlost a směr proudění větru, srážková činnost). Jako antropogenní faktory pak kvalitu ovzduší ovlivňuje nejvíce doprava, a spalování. Doprava má nejsilnější efekt v okolí velkých měst, ve venkovských částech jsou to naopak spíše spalování pevných paliv v domácnostech, zastaralá lokální topeniště a odpojování domácností od centrálního zásobování teplem, případně větrná eroze unášející z ploch orní půdy prachové částice.

Dopravně nejvíce zatížené lokality jsou město Brno a jeho nejbližší zázemí (tzv. satelity) a dálniční tahy. K překračování limitů pro průměrnou roční koncentraci škodlivých látek v ovzduší dochází v BMO především v Brně. U denní koncentrace jsou trvale překračovány imisní limity na všech dopravních lokalitách a v případě déletrvajících zhoršených rozptylových podmínek dochází k překračování limitů i v ostatních lokalitách.

Jedním z hlavních ohrožení kvality životního prostředí v Brněnské metropolitní oblasti je znečišťování ovzduší prašnými částicemi. Ukazatele prašnosti většinou stanovují množství hrubé frakce PM_{10} a jemné frakce $\text{PM}_{2,5}$. Platí, že čím je prašná částice menší, tím proniká hlouběji do dýchacího ústrojí, a je tedy pro zdraví člověka nebezpečnější. Limity pro ochranu lidského zdraví jsou překračovány na nezanedbatelné části území ČR (ČHMÚ 2012).

V Brně jsou dlouhodobě překračovány imisní limity stanovené pro ochranu zdraví lidí. Na vině je především doprava, která je majoritním zdrojem škodlivin překračujících imisní limity na území Brna

a nejbližšího okolí. Množství emisí škodlivin z dopravy se neustále zvyšuje. Jedná se zejména tuhé znečišťující látky, na nichž se doprava podílí 87 %, dále oxidy dusíku (76 %), oxid uhelnatý (doprava = 91 %) a těkavé organické látky (78 %). Nejvyšší koncentrace jsou tedy zcela samozřejmě naměřeny v lokalitách silně zatížených dopravou (ČHMÚ 2012).

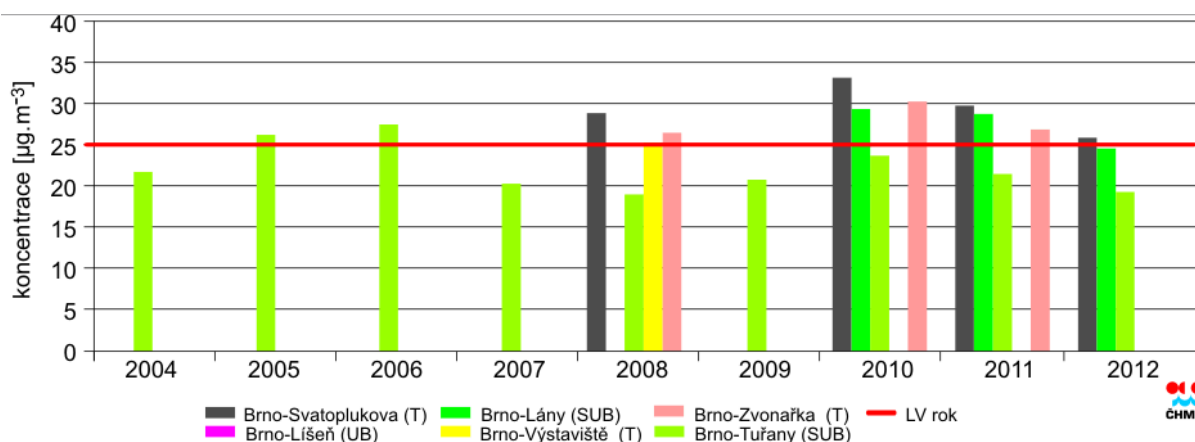
Český hydrometeorologický ústav vydává každoročně zprávu Znečištění ovzduší na území České republiky, kde jsou shrnuty výsledky celoročního monitoringu. Brněnskou metropolitní oblast monitoruje několik stanic, které jsou rozmístěny především v Brně. Nejvyšší koncentrace PM₁₀ byly v roce 2012 tradičně naměřeny na dopravou nejexponovanějších lokalitách Brno-střed a Brno-Svatoplukova, v předchozích letech byl imisní limit několikrát překročen. Oproti roku 2011 došlo ke snížení průměrných ročních koncentrací PM₁₀ na všech lokalitách. To je patrné i z grafu. Kromě dopravy je významným zdrojem suspendovaných částic vytápění domácností. Znečištění tohoto typu převažuje v předměstských a venkovských oblastech a jeho zvýšení je patrné především v zimních měsících, kdy hrají významnou roli rozptylové podmínky (ČHMÚ 2012).

V případě částic PM_{2,5} měřených na území aglomerace Brno platí, že imisní limit je dlouhodobě překračován pouze na dopravou zatížených lokalitách a v ostatních lokalitách dochází k překročení resp. přiblížení se imisnímu limitu pouze v letech s delšími obdobími nepříznivých rozptylových podmínek (ČHMÚ).

Brno neplní imisní limity v případě suspendovaných částic (PM₁₀ i PM_{2,5}), oxidu dusičitého a benzo(a)pyrenu. Všechny tyto škodliviny úzce souvisí s dopravou. Tyto látky se rovněž podílejí na vymezování oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší. Pro ostatní legislativou uváděné škodliviny jsou imisní limity plněny. Zásadním znečišťovatelem ovzduší metropolitní oblasti je tedy doprava. Vzhledem k poloze Brna, jako dálniční křižovatky s vysokým procentem tranzitní dopravy v centru města, nebude tento problém pravděpodobně v blízké době vyřešen. Nutné jsou investice do obchvatů (omezení emisí z dopravy v centru díky snížení objemu dopravy a zvýšení plynulosti provozu) a dalších opatření. Mimo centrum města je situace výrazně lepší, k překračování imisních limitů na pozadových lokalitách jako je Brno-Líšeň, Brno-Soběšice či Brno-Tuřany dochází pouze v letech s delšími obdobími s nepříznivými rozptylovými podmínkami (ČHMÚ).

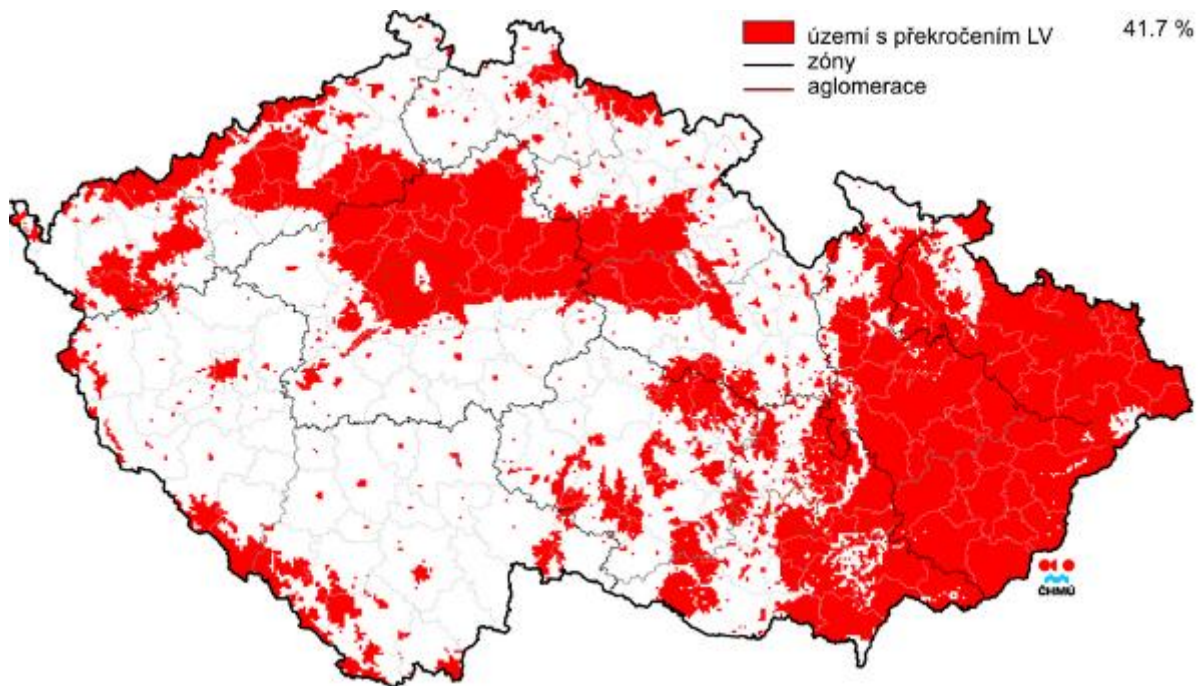
Na mapách jsou znázorněny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší v České republice v roce 2012 se zahrnutím a bez zahrnutí přízemního ozonu, ze kterých je v obou případech patrné silné znečištění Brněnské metropolitní oblasti, zejména samotného Brna a oblasti podél dálničních tahů D1 a D2 a rychlostní silnice spojující Brno s Olomoucí.

Graf 13: Průměrné roční koncentrace PM_{2,5} v brněnské aglomeraci mezi roky 2004 až 2012

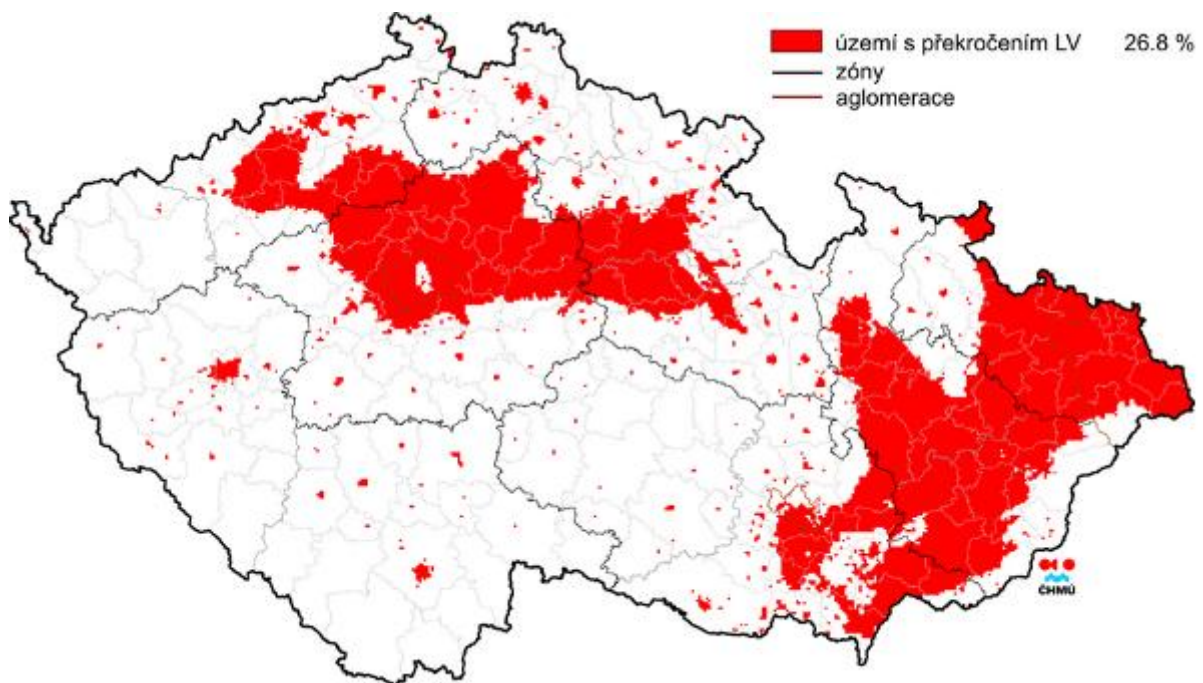
Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Mapa 23: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v České republice v roce 2012

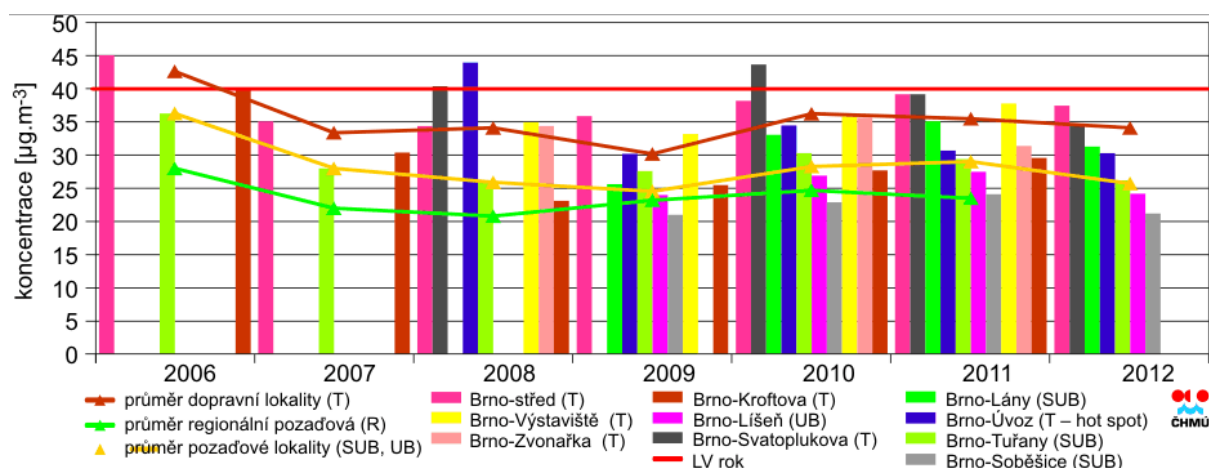
Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Mapa 24: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v České republice v roce 2012

Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Graf 14: Průměrné roční koncentrace PM10 na vybraných lokalitách a na jednotlivých typech stanic, brněnské aglomerace mezi roky 2006 až 2012

Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Vzhledem k zemědělskému charakteru krajiny celého Jihomoravského kraje je ve vztahu ke kvalitě ovzduší velmi důležitá i větrná eroze, kterou je v oblasti potenciálně ohroženo přes 50 % výměry zemědělské půdy, přičemž přes 13 % výměry spadá do kategorie nejohroženějších půd. Nejzávažnější situace je v okresech Břeclav, Hodonín a Znojmo, které leží z velké části mimo BMO. I v částech těchto okresů ležících v BMO a rovněž v nejbližším okolí Brna (zvláště pak jižní části okresu Brno-venkov) se vyskytují půdy silně ohrožené větrnou erozí. K největšímu znečištění větrnou erozí dochází zejména v době, kdy půda ještě není nebo již není pokrytá vegetací. Vedle zvyšování množství prachových částic v ovzduší větrná eroze negativně ovlivňuje stav zemědělské půdy v regionu.

Kvality ovzduší se okrajově dotýká také problém energetické náročnosti a využívání energetických zdrojů. I přes realizované investice v oblasti energetických úspor je stále řada objektů (občanská vybavenost, objekty ve vlastnictví obcí a kraje, obytné domy, příp. také budovy využívané firmami) energeticky náročná a vyžaduje značné investice. Tento stav jednak ovlivňuje spotřebu energetických zdrojů, přičemž BMO je napojena převážně na zdroje neobnovitelné, a jednak snižuje konkurenceschopnost regionální ekonomiky. Stav ovzduší zhoršuje energetická náročnost BMO jen částečně v podobě např. emisí z lokálních topenišť (často navíc nesprávně používaných), zbývající část těchto „nadbytečných“ emisí je produkována mimo BMO.

Hluk

Nejvýznamnějším zdrojem hluku jsou zejména dopravní zařízení, jako dálnice, silnice, městské komunikace, železnice a letiště. O něco méně pak technologická zařízení, jako těžba a průmysl. V pásmech přiléhajících ke zdrojům hluku jsou hygienické limity překračovány, což je významné zejména v hustě obydlených oblastech. Hluková zátěž navíc v posledních 10-20 letech poměrně rychle roste v čase v důsledku nárůstu výkonů zejména silniční dopravy. Zatímco nárůst emisí z dopravy se daří i přes nárůst jejího výkonu díky novým technologiím brzdit, v případě hlukové zátěže její růst v podstatě kopíruje nárůst dopravního výkonu a je možné jej eliminovat především dodatečnými opatřeními (vegetační pásy, protihlukové stěny), případně lokálními dopravními omezeními. Na většině dotčeného území mimo Brno je hluková situace vyhovující.

Odpadové hospodářství

V souvislosti s obecně rostoucím množstvím odpadů produkovaných ve výrobě i v domácnostech dochází v současnosti k silnému tlaku na eliminaci tohoto růstu a na zlepšení nakládání s odpady (separace, opětovné využití).

Následující tabulky ukazují objem produkce komunálního odpadu a způsob nakládání s podnikovými odpady v Jihomoravském kraji a také mezikrajské srovnání. (Data za BMO není možné sehnat, ale lze předpokládat, že proporčně budou podobná, protože BMO zahrnuje většinu obyvatelstva a výraznou většinu hospodářských aktivit v kraji.) Jihomoravský kraj má mezi kraji v ČR vůbec nejnížší objem odděleně sbíraných složek odpadu v přepočtu na obyvatele. Částečně je to způsobeno celkově nízkým objemem produkce odpadů – v mezikrajském srovnání je produkce průmyslového a komunálního odpadu v Jihomoravském kraji jedna z nejnížších mezi kraji ČR. Přesto je možné konstatovat, že v oblasti separace odpadů má region rezervy, které je třeba odstranit. V případě podnikového odpadu je zřejmé, že jeho velká část již dnes prochází recyklací a že ubývá objemu odpadu likvidovaného skládkováním nebo jiným způsobem deponace. Na druhé straně platí, že další nárůst objemu, resp. podílu recyklovaného odpadu si vyžádá rozšíření a modernizaci potřebné infrastruktury. Zásadní je také skutečnost, že v rámci EU bude od roku 2024 platit faktický zákaz likvidace odpadů prostřednictvím skládkování v případě smíšeného komunálního odpadu a recyklovatelných odpadů. Z toho vyplývá potřeba rozšíření a modernizace řady prvků infrastruktury odpadového hospodářství od sběru a svozu odpadů až po nakládání s nimi jinými způsoby než skládkováním. Tyto potřeby artikuluje i Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje z roku 2004 schválený s výhledem do konce roku 2014 i jeho momentálně zpracovávaná aktualizace, která bude obsahovat i přehled konkrétních potřebných projektů a akcí.

Tabulka 34: Produkce komunálního odpadu v Jihomoravském kraji

	2011	2012	2013
Produkce komunálního odpadu celkem	324 370	323 529	336 149
v tom/z toho ¹⁾ :			
běžný svoz	250 643	233 955	231 196
svoz objemného odpadu	26 815	31 955	35 513
odděleně sbírané složky	41 971	39 754	36 744
odpady z komunálních služeb (z čištění ulic, tržišť, parků atd.)	4 941	2 745	2 058
Komunální odpad na 1 obyvatele v kg	279	277	288

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje, ČSÚ, 2014

Tabulka 35: Podnikové odpady podle vybraného způsobu nakládání v Jihomoravském kraji

	2011	2012	2013
Celkem			
Nakládání s odpady celkem	3 437 912	3 690 887	3 983 006
z toho:			
recyklace	880 967	919 804	902 561
spalování	296 057	304 777	296 004
skládkování a ostatní způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu	369 623	282 382	265 415
v tom nebezpečné			
Nakládání s odpady celkem	72 705	84 609	49 455

	2011	2012	2013
z toho:			
recyklace	24 236	i.d.	241
spalování	780	705	611
skládkování a ostatní způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu	12 483	2 046	1 829
ostatní			
Nakládání s odpady celkem	3 365 207	3 606 278	3 933 551
z toho:			
recyklace	856 731	i.d.	902 321
spalování	295 277	304 072	295 393
skládkování a ostatní způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu	357 140	280 336	263 586

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje, ČSÚ, 2014

Pozn.: Tabulka uvádí pouze vybrané způsoby nakládání s odpady, které jsou evidované ve statistice ČSÚ.

Tabulka 36: Produkce průmyslových a komunálních odpadů podle krajů v roce 2013

	Průmyslové odpady v t	Průmyslový odpad v kg/obyv.	Komunální odpady v t	Komunální odpad v kg/obyv.	Odděleně sbírané složky v kg/obyv.
Česká republika	4 416 842	420	3 228 232	307	43
Hl. m. Praha	384 489	309	377 772	303	51
Středočeský	557 807	430	482 253	372	41
Jihočeský	199 595	314	200 283	315	44
Plzeňský	212 742	371	132 252	231	41
Karlovarský	44 475	148	86 896	289	38
Ústecký	324 008	392	269 897	327	35
Liberecký	130 723	298	116 273	265	39
Královéhradecký	162 929	295	151 912	275	47
Pardubický	132 339	257	154 001	299	42
Kraj Vysočina	187 090	366	162 188	318	54
Jihomoravský	316 769	271	336 149	288	31
Olomoucký	250 927	394	196 246	308	37
Zlínský	168 184	287	174 388	297	52
Moravskoslezský	1 344 764	1 099	387 721	317	47

Zdroj: ČSÚ

2.6.3 PŘÍRODA A KRAJINA

Stejně jako v celém Jihomoravském kraji i v BMO se nachází celá řada chráněných území s různou mírou ochrany a plošným rozsahem. Nejvíce maloplošných chráněných území jak počtem, tak plochou v celém kraji se nachází v okrese Brno-venkov. V tabulce jsou uvedeny evropsky významné oblasti, maloplošná a velkoplošná chráněná území v jednotlivých obcích.

Tabulka 37: Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2012

	Národní parky	Chráněné krajinné oblasti	Maloplošná chráněná území celkem	v tom			
				národní přírodní památky	národní přírodní rezervace	přírodní památky	přírodní rezervace
	Počet						
Jihomoravský kraj	1	3	290	13	18	162	97
Blansko	-	1	46	1	3	23	19
Brno-město	-	1	30	2	1	19	8
Brno-venkov	-	1	81	1	2	55	23
Břeclav	-	1	40	4	8	11	17
Hodonín	-	1	37	3	4	15	15
Vyškov	-	-	29	1	1	15	12
Znojmo	1	-	35	1	1	25	8
	Rozloha (ha)						
Jihomoravský kraj	6 259	35 512	8 461	357	2 591	1 711	3 802
Blansko	-	6 620	1 762	4	742	379	636
Brno-město	-	313	319	17	1	148	153
Brno-venkov	-	2 267	2 427	14	166	710	1 537
Břeclav	-	8 535	2 050	155	963	110	821
Hodonín	-	17 777	1 304	126	607	170	401
Vyškov	-	-	263	9	24	59	170
Znojmo	6 259	-	336	31	87	135	84

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

2.6.4 VYUŽITÍ PLOCH V ÚZEMÍ

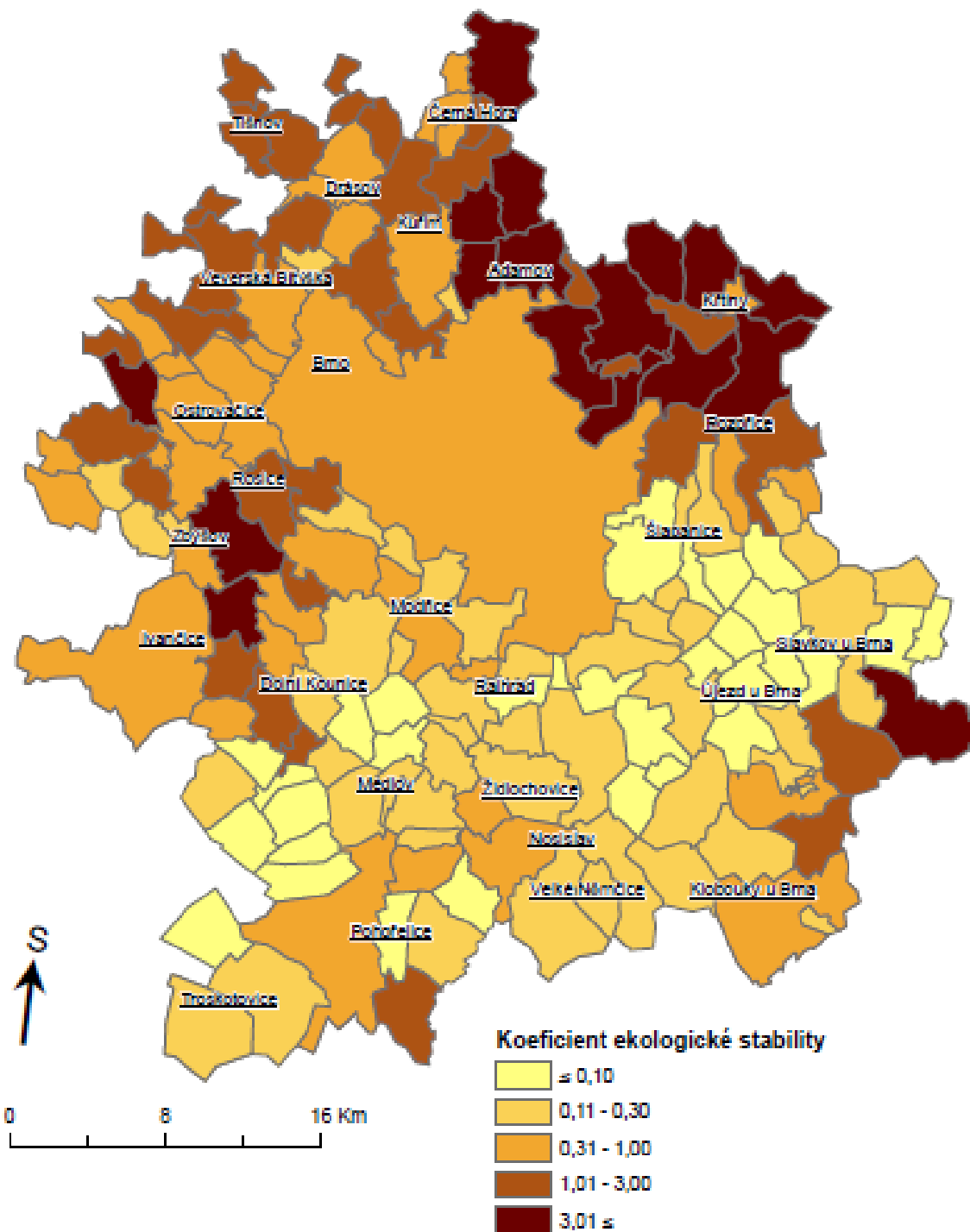
Celé území Jihomoravského kraje má díky vhodným přírodním podmínkám (nížinná oblast, úrodná půda, teplejší klima) bohatou zemědělskou tradici a dobré předpoklady pro další rozvoj zemědělské výroby. S tímto faktorem však souvisí také některá environmentální rizika spojená s nižší ekologickou stabilitou krajiny v části BMO. Obce s největším podílem zemědělské půdy na celkové ploše nalezneme převážně v rovinatém území na jih od Brna. Zemědělská půda je tvořena ve většině obcí BMO z více než 80 % ornou půdou. Zemědělská výroba představuje obecně pro životní prostředí značnou zátěž, kterou v Brněnské metropolitní oblasti ještě dále zvyšuje vysoký podíl orných půd s malou druhovou diverzitou, vysokým rizikem eroze atd. Z mapy je zřejmé, že naprostá většina obcí oblasti dosahuje hodnot koeficientu ekologické stability do hodnoty jedna, což znamená, že se jedná o oblast intenzivně využívanou, s oslabenou autoregulací ekosystému a značnou ekologickou labilitou (Míchal 1985). Obce s vyšším zalesněním a tím i vyššími hodnotami koeficientu se nachází v severní části BMO.

Jak je patrné z tabulky, neliší se využití ploch území Brněnské metropolitní oblastí příliš od Jihomoravského kraje a České republiky. Rozdíl je pouze ve vyšším podílu zastavěných ploch na úkor menšího zastoupení zemědělské půdy. Podíl zastavěných ploch v BMO je téměř dvakrát vyšší než v Jihomoravském kraji a České republice, což je dáno především významným podílem města Brna a dalších měst na ploše území. Jak je patrné z různých pasportizací brownfieldů (zejména databáze spravovaná agenturou CzechInvest, ale i např. pasportizace brownfields v jednotlivých krajích ČR provedená společností DHV CR v letech 2006-07), je problémem BMO (zdaleka nejen samotného

Brna) existence četných průmyslových brownfieldů, ale i brownfieldů rezidenčních a v menších městech a obcích také zemědělských. Podle uvedených pasportizací lze předpokládat, že na řadě brownfieldů jsou přítomny ekologické zátěže. Jejich přesný rozsah však základní mapování a pasportizace brownfieldů neumožňuje stanovit a musí být předmětem podrobnějšího průzkumu příslušné lokality. V obytných částech sídel, zejména těch budovaných během socialistického období, je vedle toho časté také fyzické a morální zastarávání veřejných prostranství, které je revitalizací sanováno jen pozvolna a selektivně. Revitalizace sídelních prostorů a zejména výše zmíněných brownfieldů vyžaduje investice přesahující možnosti rozpočtů místních samospráv, neobejde se bez spolufinancování z národních či evropských zdrojů a v mnoha případech pravděpodobně vyžaduje systémové řešení z národní úrovně.

(Analyzovaná data se v čase mění jen velmi zvolna a údaje z roku 2012 proto nesporně vypovídají i o současné situaci.)

Mapa 26: Koefficient ekologické stability obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka 38: Podíl jednotlivých ploch území Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republiky v roce 2012 (v %)

	Lesní půda	Vodní plochy	Zastavěné plochy	Ostatní plochy	Zemědělská půda
BMO	29,93	2,12	3,01	10,49	54,46
JMK	28,03	2,15	1,97	8,44	59,41
ČR	33,75	2,08	1,67	8,93	53,56

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

2.6.5 SHRnutí

- Vysoký počet domácností je napojených na vodovod a plyn. Slabinou je naopak relativně nízký počet obyvatel s připojením na kanalizační síť. V regionu se vyskytují obce bez připojení na plyn a kanalizaci. Vodovodní vodou jsou zásobeny všechny obce v oblasti.
- V regionu je relativně čisté životní prostředí. Zdroje znečištění převážně lokálního charakteru jsou koncentrovány v okolí velkých průmyslových center. Důležitými zdroji znečištění jsou dále automobilová doprava a větrná eroze zemědělské půdy, lokálně (v menších městech a obcích) i topeniště na pevná paliva. Nepříznivých hodnot emisí znečišťujících látek dosahují především okresy Hodonín a Brno-město.
- Nárůst znečištění hlukem je zapříčiněn především automobilovou dopravou.
- Roste počet obyvatel využívajících napojení na kanalizaci a ČOV. Jedná se o jednu z možných cest na zlepšení silného znečištění části vodních toků Moravy, Dyje a Svratky.
- V regionu je řada chráněných území s různou mírou ochrany a plošným rozsahem.
- Díky vhodným přírodním podmínkám má region bohatou zemědělskou tradici a dobré předpoklady pro další rozvoj zemědělské výroby.
- Téměř dvakrát vyšší podíl zastavěných ploch v BMO než v Jihomoravském kraji a České republice je dán především významným podílem města Brna a dalších měst na ploše území.
- Obce s největším podílem zemědělské půdy na celkové ploše nalezneme převážně na jih od Brna. Zemědělská půda je tvořena ve většině obcí Brněnské metropolitní oblasti z více než 80 % ornou půdou.
- Nízký výskyt ekologicky stabilních území je podmíněn především velkým podílem zastavěných ploch a zemědělsky využívané půdy (převážně orné půdy), především pak v centrální a jižní části území. Ekologicky stabilnější území (vyšší zalesnění) se nacházejí v severní části metropolitní oblasti (zejména oblast Moravského krasu).

2.7 CESTOVNÍ RUCH

Následující kapitola se bude zabývat nabídkou a poptávkou cestovního ruchu v Brněnské metropolitní oblasti.

2.7.1 NABÍDKA V CESTOVNÍM RUCHU

Celý Jihomoravský kraj má díky bohatým přírodním a kulturním památkám vysoké lokalizační předpoklady pro cestovní ruch. V rámci Brněnské metropolitní oblasti tvoří významnou dominantu jak v nabídce, tak poptávce cestovního ruchu město Brno. Většina malých obcí oblasti nedisponuje žádnými hromadnými ubytovacími zařízeními. Výjimkou jsou větší města a městyse, ale i zde jsou počty těchto zařízení v rámci jednotek. Vzhledem k značně neúplným datům za jednotku obcí, bude další text vycházet především z dat za vyšší územně správní jednotky a to obce s rozšířenou působností, okresy a celý Jihomoravský kraj.

Z hlediska rozložení v jednotlivých ORP kraje je nejvyšší počet ubytovacích zařízení umístěno v ORP Brno a Znojmo. V případě Znojma je to dáno zejména díky přítomnosti Vranovské přehrady. Dále následuje ORP Břeclav (vinařská turistika – Mikulov, Pálava atd.) a ORP Boskovice (část Moravského krasu i další atraktivita). (Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012.)

Nejméně ubytovacích zařízení se nachází v ORP Bučovice, Židlochovice, Pohořelice a Ivančice. Všechna tato ORP významně zasahují na území Brněnské metropolitní oblasti a lze tvrdit, že se jedná o území, která jsou méně turisticky atraktivní. Ubytovací zařízení chybí častěji v obcích v zázemí Brna především na jih od metropole. Na sever od Brna začíná CHKO Moravský kras a ubytovacích zařízení je zde dostatek (Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012).

Tabulka 39: Počet hromadných ubytovacích zařízení a počet lůžek v ORP Jihomoravského kraje v letech 2005 až 2012

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Blansko	Počet zařízení	35	33	31	33	33	35	33	46
	Počet lůžek	1 940	1 934	1 868	2 109	2 119	2 138	2 156	2 593
Boskovice	Počet zařízení	24	25	26	26	24	24	36	42
	Počet lůžek	941	1 079	1 094	1 012	965	913	1 516	1 564
Brno	Počet zařízení	82	82	82	89	89	87	84	129
	Počet lůžek	9 111	8 871	9 002	9 243	9 474	9 407	9 601	12 295
Břeclav	Počet zařízení	37	36	36	40	39	39	63	110
	Počet lůžek	2 832	2 734	2 715	2 830	2 685	2 684	3 517	5 235
Bučovice	Počet zařízení	4	3	2	2	1	1	1	4
	Počet lůžek	230	216	i. d.	i. d.	i. d.	i. d.	i. d.	225
Hodonín	Počet zařízení	11	10	20	20	19	17	16	32
	Počet lůžek	1 069	948	1 264	1 402	1 330	1 274	1 232	1 761
Hustopeče	Počet zařízení	24	25	24	25	25	24	33	55
	Počet lůžek	1 191	1 208	1 177	1 314	1 426	1 394	i. d.	2 150
Ivančice	Počet zařízení	7	7	7	7	6	5	4	9
	Počet lůžek	172	171	171	171	161	134	84	477
Kuřim	Počet zařízení	12	10	11	9	12	10	10	9
	Počet lůžek	270	231	373	348	379	368	368	350
Kyjov	Počet zařízení	16	17	21	21	20	19	18	33
	Počet lůžek	745	748	1 021	1 107	1 066	978	1 047	1 442
Mikulov	Počet zařízení	34	32	33	33	33	34	33	86
	Počet lůžek	1 145	1 106	1 301	1 309	1 295	1 314	1 429	2 996
Moravský Krumlov	Počet zařízení	5	5	5	5	4	4	3	11
	Počet lůžek	221	189	187	193	153	153	128	350
Pohořelice	Počet zařízení	18	18	15	16	15	15	21	21
	Počet lůžek	1 103	1 108	904	1 021	941	1 105	1 064	1 244
Rosice	Počet zařízení	16	15	15	15	14	15	19	21
	Počet lůžek	731	687	695	682	600	699	972	1 162
Slavkov u Brna	Počet zařízení	5	5	3	3	3	3	4	8
	Počet lůžek	204	201	152	150	148	148	198	314
Šlapanice	Počet zařízení	12	12	12	13	12	11	10	23
	Počet lůžek	420	440	421	439	428	425	i. d.	808
Tišnov	Počet zařízení	9	11	12	13	13	10	9	21
	Počet lůžek	607	793	803	895	727	581	542	1 165

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Veselí nad Moravou	Počet zařízení	22	20	20	20	20	19	17	26
	Počet lůžek	1920	1901	1862	1730	1610	1568	1514	1879
Vyškov	Počet zařízení	13	12	15	13	14	14	19	20
	Počet lůžek	538	492	660	562	693	697	975	1022
Znojmo	Počet zařízení	105	106	107	110	107	100	96	162
	Počet lůžek	5012	5122	5298	5351	5811	5461	5332	6989
Židlochovice	Počet zařízení	5	5	5	5	4	4	4	11
	Počet lůžek	138	140	138	139	119	119	119	303
JMK	Počet zařízení	496	489	502	518	507	490	533	879
	Počet lůžek	30540	30319	31311	32212	32260	31690	33813	46324

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Brněnská metropolitní oblast v čele s městem Brnem disponuje předpoklady především pro městský a kulturní a kongresový a incentivní cestovní ruch (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010-2015). Z hlediska vymezení turistických regionů provedené agenturou CzechTourism patří BMO do turistického regionu Jižní Morava. Jedná se o dosti rozsáhlý a různorodý turistický region zahrnující různé krajinné a destinační typy, který se dále dělí do pěti turistických oblastí (<http://www.jizni-morava.cz/>). Většina území BMO spadá do oblasti Brno a okolí, severní část do oblasti Moravský kras a okolí a jižní část do oblasti Pálava a Lednicko-Valtický areál. Oblast Moravský kras a okolí je jednou z ekologicky nejčistších oblastí České republiky a je významná především kvůli rozsáhlým komplexům krápníkových jeskyní, ale i řadě církevních staveb, technických památek nebo zřícenin hradů. V oblasti Pálavy a Lednicko-Valtického areálu se nachází dvě památky UNESCO - biosférická rezervace Dolní Morava a kulturní krajina Lednicko-valtický areál. Pro oblast jsou typické lužní lesy, vinice, úrodná pole i folklorní tradice a četné stavební památky (<http://www.jizni-morava.cz/>).

Mapa 27: Turistický region Jižní Morava

Zdroj: <http://www.jizni-morava.cz/>

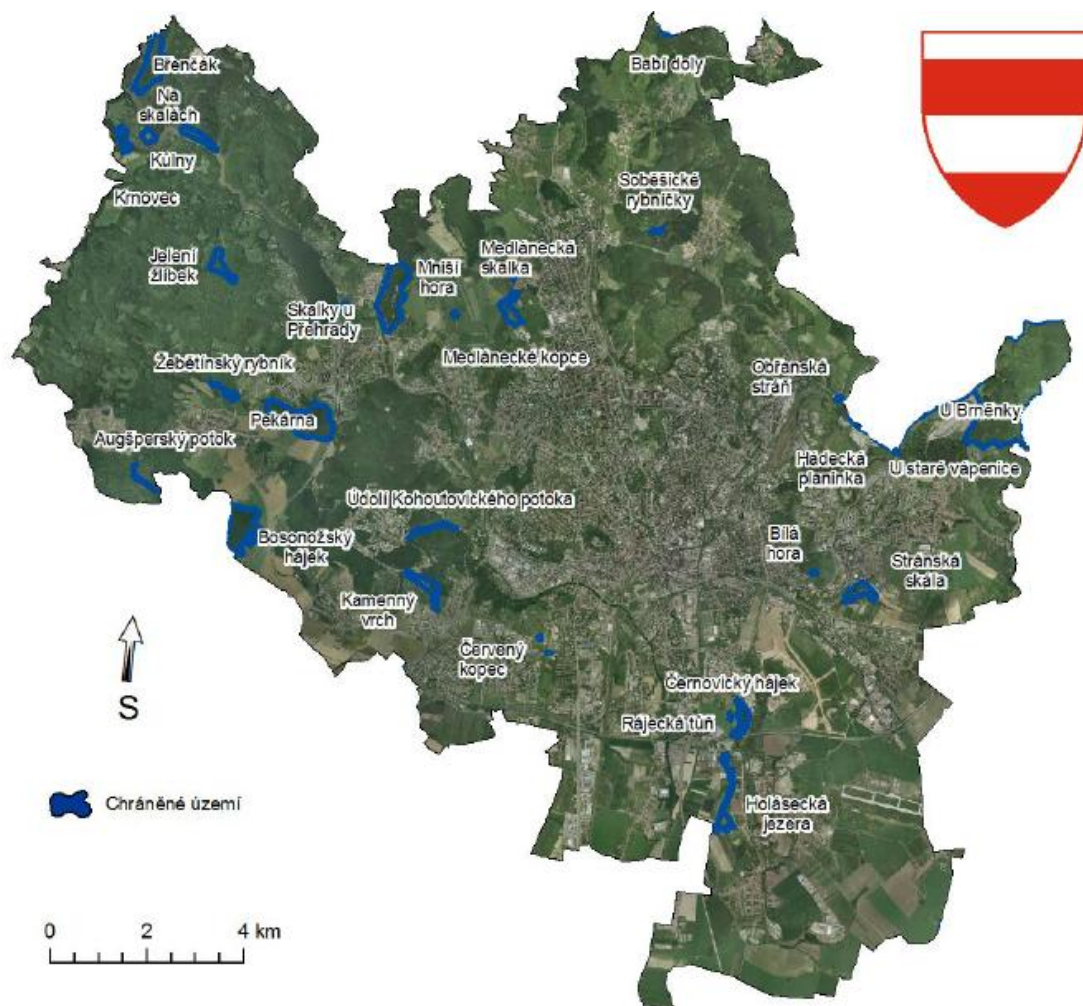
Brno funguje jako přirozené centrum Jihomoravského kraje (případně turistické oblasti Jižní Morava), které může sloužit pro pravidelné pořádání velkých kulturních akcí, festivalů, ale i přehlídek folkloru, gastronomie a dalšího poznávání regionu (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009). Jak je patrné z tabulky a mapy, disponuje město Brno řadou jak kulturních památek s různou úrovní ochrany, včetně vily Tugendhat patřící mezi Světové kulturní dědictví UNESCO, tak památek přírodních. Kromě zmíněného láká turisty do města i celá řada kulturních a volnočasových aktivit (např. Národní divadlo Brno a Městské divadlo Brno, Moravské zemské muzeum, Zoologická zahrada, Denisovy sady, Brněnská přehrada apod.) (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010-2015).

Tabulka 40: Chráněná kulturní území v Brněnské metropolitní oblasti

Typ chráněného území	Okres	Název
Světové kulturní dědictví	Brno-město	Brno, vila Tugendhat
Národní kulturní památky	Blansko	Poutní kostel Jména Panny Marie ve Křtinách (Křtiny)
Národní kulturní památky	Blansko	Světelský oltář (Adamov)
Národní kulturní památky	Blansko	Zámek Kunštát (Kunštát)
Národní kulturní památky	Blansko	Železárna Stará huť (Adamov)
Národní kulturní památky	Brno-město	Čestné pohřebiště na Ústředním hřbitově v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Hotel Avion v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Hrad a pevnost Špilberk v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Kostel sv. Jakuba Většího v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Kounicovy vysokoškolské koleje s pomníkem Vítězství nad fašismem v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Petrov v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Vila Tugendhat (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-venkov	Klášter cisterciáček Porta coeli v Předklášteří (Předklášteří)
Národní kulturní památky	Hodonín	Soubor movitých archeologických nálezů z hradiště Mikulčice z období Velké Moravy (Brno)
Národní kulturní památky	Vyškov	Zámek Slavkov u Brna (Slavkov u Brna)
Archeologické památkové rezervace	Brno-město	Staré zámky u Líšně, archeologická lokalita
Ostatní památkové rezervace	Blansko	Stará Huť v Josefském údolí u Olomučan, soubor technických památek (Adamov)
Městské památkové rezervace	Brno-město	Brno
Krajinné památkové zóny	Vyškov	Bojiště bitvy u Slavkova
Městské památkové zóny	Brno-venkov	Ivančice
Městské památkové zóny	Vyškov	Slavkov u Brna
Vesnické památkové zóny	Brno-město	Tuřany – Brněnské Ivanovice

Zdroj: <http://www.monumnet.npu.cz/>

Mapa 28: Maloplošná chráněná území města Brna

Zdroj: Převzato z „Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010 - 2015“

Jak již bylo zmíněno výše, velký význam má v Brně kongresový a veletržní cestovní ruch. Veletržní turistika má v Brně dlouholetou a velmi silnou tradici (výstaviště je v provozu od roku 1928) podpořenou vybudovanou expoziční infrastrukturou, která je největší v České republice (celková rozloha areálu je cca 65 ha). Veletrhy Brno svým významem převyšují regionální měřítko a jsou považovány za nejdůležitější veletrhy ve střední Evropě. Ve velikosti plochy, počtu vystavovatelů a počet návštěvníků si Brno drží první pozici v rámci ČR (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010-2015).

Tabulka 41: Velikost výstavní plochy, návštěvnost, vystavovatelé a zastoupené firmy na Veletrzích Brno mezi roky 2010 a 2012

	Výstavní plocha (m ²)		Návštěvnost celkem (osob)		Vystavovatelé		Zastoupené firmy
	Celkem	z toho zahr.	Celkem	z toho zahr.	Celkem	z toho zahr.	
2010	644 431	30 238	924 100	28 990	7 732	1 591	922
2011	647 444	24 172	876 654	20 077	6 396	1 318	935
2012	610 051	26 530	747 264	22 479	5 736	1 400	1021

Zdroj: Výroční zprávy Veletrhy Brno 2010 – 2012

Mezi slabé stránky cestovního ruchu v Brně patří absence velkého multifunkčního (kongresového) centra ve městě, nedostatek rekreačních areálů či jejich nízká kvalita, nedokončená síť cyklistických tras a chybějící infrastruktura pro cyklisty, málo produktů zaměřených na konkrétní cílové skupiny, vysoká cenová hladina ubytovacích služeb a nízké využití lůžek. Web města Brna i TIC neodpovídá zcela potřebám zejména zahraničních návštěvníků města. Nevhodné je umístění TIC, které nabízí nevhodné suvenýry, neutěšený je stav a nedostatek veřejných WC a výrazné rezervy jsou v čistotě a úklidu města. Nevyužitý je dále potenciál letiště, negativně působí zastaralé prostory brněnského hlavního nádraží, nevyhovuje kapacita parkovacích míst (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010 - 2015).

Individuální turistika (chataření a chalupaření) má v České republice dlouhou tradici. Proto je počet chat a chalup velmi vysoký, i když se jejich rozložení v jednotlivých ORP liší. Kromě ORP Znojmo a Veselí nad Moravou je vyšší koncentrace chat v zázemí Brna, především na sever od metropole, kde je atraktivnější přírodní prostředí. Chalup je podstatně méně než chat.

Tabulka 42: Počet objektů individuální rekreace v obcích Jihomoravského kraje dle ORP

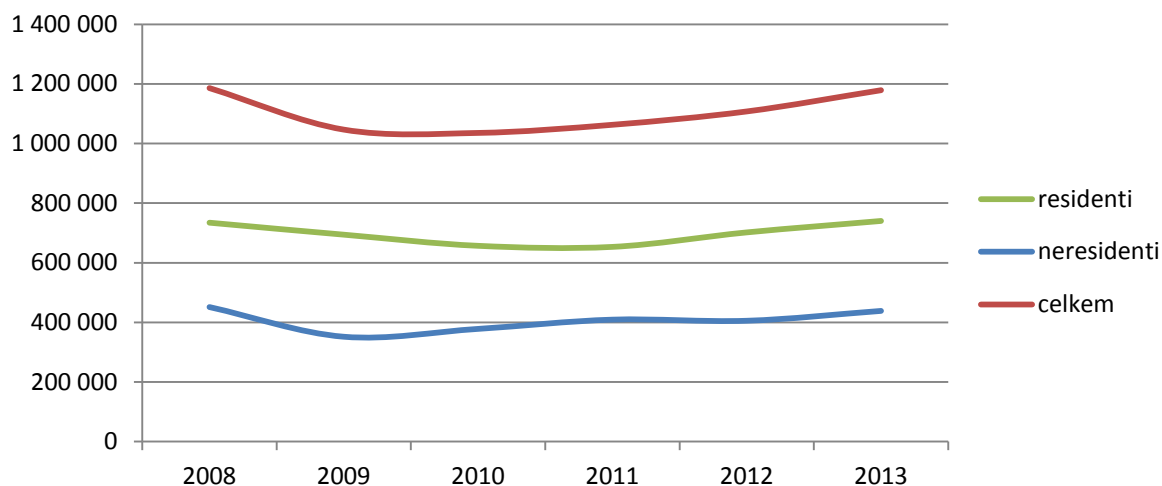
	Absolutně			Na 1 000 obyvatel		
	Objekty celkem	Chaty	Chalupy	Objekty celkem	Chaty	Chalupy
Blansko	2 402	1 029	615	45,1	19,3	11,5
Boskovice	3 136	1 009	1 186	63,6	20,5	24,1
Břeclav	247	21	186	4,5	0,4	3,4
Bučovice	619	140	467	42,2	9,5	31,8
Hodonín	18	2	16	0,3	0,0	0,3
Hustopeče	364	107	262	12,0	3,5	8,6
Ivančice	1 394	1 146	335	76,3	62,8	18,3
Kuřim	355	319	36	19,1	17,2	1,9
Kyjov	743	438	339	15,0	8,9	6,9
Mikulov	256	158	60	16,2	10,0	3,8
Moravský Krumlov	449	141	323	21,8	6,8	15,7
Pohořelice	82	34	51	7,5	3,1	4,7
Rosice	468	236	251	21,1	10,6	11,3
Slavkov u Brna	208	64	123	10,4	3,2	6,1
Šlapanice	2 356	1 692	111	43,3	31,1	2,0
Tišnov	1 840	1 536	544	70,1	58,5	20,7
Veselí nad Moravou	1 741	1 421	334	45,7	37,3	8,8
Vyškov	1 214	540	714	28,3	12,6	16,6
Znojmo	6 280	4 762	1 173	81,4	61,8	15,2
Židlochovice	87	191	52	3,7	8,2	2,2
Jihomoravský kraj	24 259	14 986	7 178	34,9	21,5	10,3

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje, 2012

2.7.2 POPTÁVKA V CESTOVNÍM RUCHU

Poptávku po cestovním ruchu je možné hodnotit na základě dat o návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení. Z následujícího grafu je patrné, že návštěvnost Jihomoravského kraje má v posledních letech lehce se zvyšující tendenci, a to jak mezi residenty, tak nerezidenty. Mezi zeměmi původu u nerezidentů ve všech letech dominují v různém pořadí Polsko, Slovensko, Německo, Rusko, Rakousko, Itálie, Spojené království, Jižní Korea, Spojené státy americké a Nizozemsko (ČSÚ - Cestovní ruch).

Graf 15: Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních Jihomoravského kraje

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch

Naprostou většinu příjezdu hostů do jednotlivých ORP Jihomoravského kraje tvoří rezidenti, stejně tak převažují v počtu přenocování. Největší podíl nerezidentů na celkovém počtu hostů je v ORP Brno. Brno disponuje i největším počtem hostů vůbec. Nejméně hostů je potom v ORP Bučovice, Ivančice, Kuřim a Slavkov u Brna. Po propadu počtu hostů v roce 2009 téměř ve všech ORP dochází v posledních letech opět k nárůstu počtu hostů.

Tabulka 43: Počet příjezdů hostů v ORP Jihomoravského kraje v letech 2006 až 2012

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Blansko	počet příjezdů	69571	62244	69495	64005	61085	i.d.	69206
	z toho rezidenti	56275	49114	53267	50916	48774	i.d.	53997
	počet přenocování	2,4	2,2	2,3	2,1	2,2	i.d.	2,1
Boskovice	počet příjezdů	29267	28588	25536	20515	21507	i.d.	37910
	z toho rezidenti	24516	23082	20632	16626	17883	i.d.	31597
	Počet přenocování	2,6	2,6	2,1	2,4	2,1	i.d.	2,3
Brno	počet příjezdů	452543	486318	483797	371205	400614	412267	439763
	z toho rezidenti	212299	232187	227719	191356	185323	181947	212679
	počet přenocování	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7	2,2	1,8
Břeclav	počet příjezdů	68622	69843	77368	73278	70884	i.d.	124154
	z toho rezidenti	50601	52211	58335	56708	56482	i.d.	98985
	počet přenocování	2,1	1,8	1,8	1,9	1,7	i.d.	2,0
Bučovice	počet příjezdů	5923	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	3743

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	z toho rezidenti	5058	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	3071
	počet přenocování	1,8	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	1,6
Hodonín	počet příjezdů	51292	70444	74437	61437	59975	57356	67994
	z toho rezidenti	32577	46028	46291	36553	34553	28221	36559
	počet přenocování	2,7	2,6	2,6	2,8	2,9	2,2	2,8
Hustopeče	počet příjezdů	37494	42731	41093	39042	38013	i.d.	54372
	z toho rezidenti	29759	35332	33549	32848	31675	i.d.	45875
	počet přenocování	1,7	1,7	1,6	1,7	1,8	i.d.	1,7
Ivančice	počet příjezdů	3541	4536	4865	4233	3790	i.d.	4739
	z toho rezidenti	2854	3521	3841	3435	3132	i.d.	4239
	počet přenocování	2,3	2,2	2,0	2,1	2,2	i.d.	2,1
Kuřim	počet příjezdů	9012	13652	14654	10926	11785	15459	15973
	z toho rezidenti	6562	10229	10854	7772	9125	10944	11106
	počet přenocování	1,8	1,7	1,8	1,8	1,6	2,2	1,7
Kyjov	počet příjezdů	9012	13652	14654	10926	11785	15459	15973
	z toho rezidenti	6562	10229	10854	7772	9125	10944	11106
	počet přenocování	1,8	1,7	1,8	1,8	1,6	2,2	1,7
Mikulov	počet příjezdů	37566	54531	68551	55807	55846	60574	100100
	z toho rezidenti	20383	26618	35447	30880	30604	32602	57220
	počet přenocování	2,0	1,8	1,5	1,6	1,6	2,4	1,8
Moravský Krumlov	počet příjezdů	2561	3164	3172	2417	2930	i.d.	5502
	z toho rezidenti	1898	2328	2363	1749	2405	i.d.	4295
	počet přenocování	2,7	2,3	2,2	2,2	2,3	i.d.	2,0
Pohořelice	počet příjezdů	48707	75300	26778	70245	70954	76452	81664
	z toho rezidenti	40989	65471	20015	60650	60411	67468	71840
	počet přenocování	2,6	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3
Rosice	počet příjezdů	22161	20292	21191	17340	16765	i.d.	28191
	z toho rezidenti	14859	13593	14883	12024	11521	i.d.	21619
	počet přenocování	2,3	2,3	2,0	1,9	2,0	i.d.	1,9
Slavkov u Brna	počet příjezdů	7443	5556	5873	5640	5718	8260	8730
	z toho rezidenti	5676	3571	3740	3715	3533	6005	6668
	počet přenocování	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6	1,8
Šlapanice	počet příjezdů	15217	14131	17205	12911	11176	i.d.	18783
	z toho rezidenti	11683	10375	12999	9249	7781	i.d.	12428
	počet přenocování	1,9	1,6	1,5	1,4	1,5	i.d.	1,7
Tišnov	počet příjezdů	11879	13272	13961	11690	8880	7461	17715
	z toho rezidenti	11045	11732	11837	9942	8341	6829	15227
	počet přenocování	4,9	3,0	2,7	2,8	3,0	3,6	2,4
Veselí nad Moravou	počet příjezdů	41556	30988	34348	34180	26404	24886	32223
	z toho rezidenti	31640	26219	28130	28104	21442	20878	26484
	počet přenocování	3,4	2,7	2,3	2,5	2,3	2,4	2,4
Vyškov	počet příjezdů	15086	21851	22230	15812	18221	i.d.	27293
	z toho rezidenti	12413	15802	14238	11573	12046	i.d.	19170
	počet přenocování	2,0	1,9	1,9	1,8	1,9	i.d.	1,8
Znojmo	počet příjezdů	130230	136521	154459	149380	138221	138166	151454
	z toho rezidenti	92606	98551	113476	110523	100387	99182	108728

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	počet přenocování	2,5	2,2	2,2	2,1	2,1	2,8	2,2
Židlochovice	počet příjezdů	2042	2316	2775	1823	2034	1876	6051
	z toho rezidenti	1552	1789	1990	1425	1523	1444	4641
	počet přenocování	2,4	2,2	2,1	1,7	2,1	2,3	2,0
Jihomoravský kraj	počet příjezdů	1069258	1178114	1185770	1041492	1042070	1115349	1317690
	z toho rezidenti	672019	745796	734382	693416	662396	692575	865462
	počet přenocování	2,2	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0

Zdroj: ČSÚ - Časové řady

2.7.3 SHRNUÍ

- Jihomoravský kraj má vysoké lokalizační předpoklady pro cestovní ruch.
- Podle vymezení turistických regionů provedené agenturou CzechTourism patří BMO do turistického regionu Jižní Morava. Většina území BMO spadá do oblasti Brno a okolí, severní část do oblasti Moravský kras a okolí a jižní část do oblasti Pálava a Lednicko-Valtický areál.
- V rámci Brněnské metropolitní oblasti tvoří významnou dominantu jak v nabídce, tak poptávce cestovního ruchu město Brno. Většina malých obcí oblasti nedisponuje žádnými hromadnými ubytovacími zařízeními.
- Brno funguje jako přirozené centrum Jihomoravského kraje (případně turistické oblasti Jižní Morava), které může sloužit pro pravidelné pořádání velkých kulturních akcí, festivalů, ale i přehlídek folkloru, gastronomie a dalšího poznávání regionu. Kromě zmíněného láká turisty do města i celá řada kulturních i volnočasových aktivit.
- Nejméně ubytovacích zařízení se nachází v ORP Bučovice, Židlochovice, Pohořelice a Ivančice. Jedná se o méně turisticky atraktivní oblasti. Ubytovací zařízení chybí častěji v obcích v zázemí Brna především na jih od metropole. Na sever od Brna začíná CHKO Moravský kras a ubytovacích zařízení je zde dostatek.
- Brněnská metropolitní oblast v čele s městem Brnem disponuje předpoklady především pro městský, kulturní, kongresový a incentivní cestovní ruch. Veletržní turistika má v Brně dlouhou a velmi silnou tradici podpořenou vybudovanou expoziční infrastrukturou, která je největší v České republice. Veletrhy v Brně svým významem přesahují nadregionální měřítko a jsou považovány za nejdůležitější veletrhy ve střední Evropě.
- Mezi slabé stránky cestovního ruchu v Brně patří následující: absence velkého multifunkčního (kongresového) centra ve městě, nedostatek rekreačních areálů či jejich špatná kvalita, nedokončená síť cyklistických tras a chybějící infrastruktura pro cyklisty, málo produktů zaměřených na konkrétní cílové skupiny, vysoká cenová hladina ubytovacích služeb a nízké využití lůžek, web města Brna i TIC neodpovídá potřebám návštěvníků. Nevhodné umístění TIC, nevhodné suvenýry, neutěšený stav a nedostatek veřejných WC a výrazné rezervy v čistotě a úklidu města, nevyužitý potenciál letiště, nevyhovující kapacita parkovacích míst.
- Počet chat a chalup velmi vysoký, i když se jejich rozložení v jednotlivých ORP liší. Kromě ORP Znojmo a Veselí nad Moravou je vyšší koncentrace chat v zázemí Brna, především na sever

od metropole, kde je relativně atraktivní přírodní prostředí. Chalup je podstatně méně než chat.

- Návštěvnost Jihomoravského kraje má v posledních letech lehce se zvyšující tendenci a to jak mezi residenty, tak nerezidenty. Mezi zeměmi původu u nerezidentů ve všech letech dominují v různém pořadí Polsko, Slovensko, Německo, Rusko, Rakousko, Itálie, Spojené království, Jižní Korea, Spojené státy americké a Nizozemsko.
- Naprostou většinu příjezdu hostů do jednotlivých ORP Jihomoravského kraje tvoří rezidenti, stejně tak převažují v počtu přenocování. Největší podíl nerezidentů na celkovém počtu hostů je v ORP Brno. Brno disponuje i největším počtem hostů vůbec.
- Nejméně hostů je potom v ORP Bučovice, Ivančice, Kuřim a Slavkov u Brna. Po propadu počtu hostů v roce 2009 téměř ve všech ORP dochází v posledních letech opět k nárůstu počtu hostů.

3 PESTEL ANALÝZA

PESTEL analýza vychází z obdobné analýzy zpracované v roce 2012 v rámci Strategie rozvoje Jihomoravského kraje, která byla aktualizována a upravena dle podmínek, hierarchické úrovně a současné situace Brněnské metropolitní oblasti. Primárními zdroji informací a poznatků, které byly při aplikaci PESTEL analýzy užity, jsou jednak předchozí zkušenosti a expertní odhady a hodnocení autorského kolektivu, a také statistické prameny (ČSÚ, Eurostat) a odborná literatura k jednotlivým rozebíraným faktorům (tématům).

PESTEL analýza slouží k posouzení a vyhodnocení okolních vlivů jak na konkrétní projekty, tak na ucelenou rozvojovou strategii. Tyto vlivy jsou rázu politického, ekonomického, sociálního, technologického, environmentálního či legislativního (z počátečních písmen jednotlivých skupin vlivů je složen akronym PESTEL). Faktory jsou do analýzy zahrnuty podle důležitosti svého vlivu nejen v současnosti, ale zejména podle předpokládaného vývoje v budoucnosti.

Určitým metodickým problémem této metody je fakt, že veřejná správa nepracuje s jednoznačně daným pojetím přínosů (které jsou u firmy definovány ziskem, resp. jeho obdobami jako jsou zvýšení obratu, rozšíření trhu, snížení měrných nákladů, marketingová strategie apod.) a nemá tudíž možnost tomuto jasně definovanému cíli podřídit výběr analyzovaných faktorů, hodnocení jejich vlivu a konečně ani „správnou“ strategickou reakci na jejich dopady. (Např. tradiční dilema regionální politiky mezi podporou konkurenceschopnosti a podporou „silných“ na jedné straně a sociální soudržnosti a podporou „slabých“ na straně druhé.)

Druhým metodologickým problémem je v případě veřejné správy definice „vnějšího prostředí“. Instituce veřejné správy – na rozdíl od soukromého sektoru – totiž mohou svých chováním (např. politickým rozhodnutím apod.) povahu svého makroprostředí aktivně měnit. Tato možnost je na jednotlivých stupních hierarchické struktury veřejné správy výrazně diferencována a např. v podmínkách lokální až regionální samosprávy, na jejíž úrovni se pohybujeme při zpracování ISR BMO ITI, ji lze označit za omezenou. I přesto je vydělení „vnějšího prostředí“ u řady faktorů obtížné.

Přes tyto metodologické překážky ovšem může PESTEL analýza i pro strategické rozhodování institucí veřejné správy přinášet zajímavou inspiraci. Její obsah je však vždy třeba konfrontovat s výsledky jiných analytických a hodnotících metod. To platí i v případě (dále uvedené) PESTEL analýzy území BMO, kde experimentální charakter jejího užití podtrhuje i fakt, že analýza zde není užita ve své obvyklé podobě, tedy jako nástroj testování již zvolené strategie, nýbrž jako nástroj, pomocí něhož má být (kromě jiných informačních zdrojů) teprve strategie konstruována.

Vzhledem k výše uvedeným metodologickým limitům a „konstrukčnímu“ charakteru užití této analýzy zůstává typologie zkoumaných faktorů na poměrně obecné úrovni. V rámci tohoto bloku je rovněž proveden odhad vlivu jednotlivých faktorů v nejbližším časovém období 7 let, tedy v období, které je relevantní pro implementaci ISR BMO ITI. Pro každý identifikovaný vnější faktor (v případě technologického, environmentálního či legislativního jediný faktor souhrnně za celou oblast) je v rámci PESTEL analýzy uveden:

- stručný popis a vysvětlení daného faktoru,
- predikce vývoje daného faktoru v podmínkách BMO,
- ovlivnitelnost faktoru z úrovně místní samosprávy (tedy měst a obcí v BMO).

3.1 POLITICKÉ PROSTŘEDÍ

3.1.1 TUZEMSKÁ POLITICKÁ SCÉNA

Popis

Česká republika je z politologického a ústavně-právního hlediska charakterizována jako parlamentní demokracie, vyznačující se relativně vysokou formální stabilitou institucí a kontinuitou striktního dodržování procesů, na níž je vybudován legitimní zastupitelský systém. Formální stabilita se opírá o rigidní (tedy obtížně měnitelnou) Ústavu, v jejímž rámci je relativně pevně zakotvena také pozice regionálních a místních samospráv. Tyto formální charakteristiky stability systému však byly narušeny změnami politického režimu v posledních desetiletích a zejména jsou v ostrém kontrastu s obsahovou a hodnotovou nestabilitou systému. Ta je dána po „technické“ stránce stávajícím volebním systémem poměrného zastoupení, který ve své současné podobě jednoznačně preferuje princip reprezentativnosti (s níž mj. souvisí existence mnoha stran zastoupených v Parlamentu ČR), před principem vládní stability. Zásadní změna je zde – vzhledem k očekávatelným postojům aktérů politické scény i vzhledem k předchozím rozhodnutím Ústavního soudu – málo pravděpodobná.

Dílčí změny politického systému, např. prosazení přímé volby prezident a s ní související změna dělby politické moci mezi jejími hlavními složkami de iure či de facto, či uvažované zavedení institutu celostátního referenda apod. však signalizují hlubší příčiny nestability tuzemské politické scény. K nim patří přebujelý systém moci a vlivu (a řevnivosti) politických stran a jejich utilitární přístup k řešení ústavních problémů ČR.

Jednou ze zásadních příčin nestability politického systému a výrazným limitem kvalit politických činitelů je také poměrně velmi nízká účast veřejnosti v politice. Stav, kdy některé vládní či parlamentní strany mají v zájmovém území řádově desítky až stovky a v republikovém měřítku pouze tisíce členů, nezaručuje dostatečnou vnitrostranickou soutěž. Malá členská základna zároveň limituje stabilitu volebních výsledků a vede k situaci, kdy ve volbách uspívají strany a sdružení, které mají krátkou životnost, což dále prohlubuje politickou nestabilitu na republikové, krajské i komunální úrovni. Role veřejnosti je pak – i vzhledem nedostatečnému rozvoji prvků přímé demokracie – v podstatě omezena na volební proces, mezi volbami pak nejvýše na určitou formu nátlaku či lobbingu. Důsledkem je nízká důvěra veřejnosti jak v politické strany, tak i instituce státní moci, dokumentovaná mj. nízkou volební účastí.

Predikce vývoje v BMO

V krátkodobém a střednědobém horizontu patrně stávající politický a volební systém i přístup veřejnosti k politice zůstane ve svých hlavních parametrech zachován a tím zůstanou zachovány i příčiny celkové nestability politického prostředí v ČR, se všemi pozitivními i negativními důsledky pro ekonomický, ale i kulturní a morální stav společnosti. Ve vztahu k ISR BMO lze vnímat politickou nestabilitu jako riziko, které v případě naplnění může ztížit implementaci integrované strategie po stránce věcné (zaměření jednotlivých priorit, obtížný výběr projektových záměrů) i procesní (nezbytnost nastavit velmi přesná a transparentní pravidla výběru projektů a monitoringu realizace ISR BMO, hrozba dopadu případných problémů čerpání prostředků z ESIF i na místní úroveň tak, jako tomu bylo v letech 2012–14, kdy bylo dokonce pozastaveno čerpání peněz z některých OP).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je extrémně malá. Možná je např. prostřednictvím pracovních skupin při SMO ČR, AK ČR, částečně i prostřednictvím místních a regionálních organizací politických stran.

3.1.2 FUNKČNOST SYSTÉMU VEŘEJNÉ SPRÁVY

Popis

Systém veřejné správy v ČR je založen na hierarchické dělbě moci mezi centrální (republikovou) úrovní, regionální samosprávou reprezentovanou vyššími územními celky (14 kraji) a místní samosprávou reprezentovanou základními územními celky (obcemi). Dlouhá tradice parlamentarismu a poměrného volebního systému vede na jedné straně k zastoupení různých názorových proudů v politickém rozhodování na všech těchto úrovních, na straně druhé však tento volební systém působí také jako prvek brzdící potřebné změny, resp. snižující pravděpodobnost jejich přijetí. V kombinaci s převážně formální povahou přímého zapojení veřejnosti do veřejného dění, omezeného fakticky pouze na volební proces, s častými změnami celostátních, regionálních i místních vlád a hlavních představitelů a s často utilitárním pojetím moci, dochází k narušení funkčnosti systému veřejné správy. To se projevuje změnami v jednotlivých úřadech na vedoucích i referentských pozicích, nejasnou, resp. často se měnící koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy, slabou kontinuitou jejich činnosti a omezenou „pamětí“ jednotlivých veřejných institucí. Přes formálně jasné vymezení práv a povinností jednotlivých subjektů veřejné správy v ČR jsou dlouhodobě pozorovatelné centralizační tendence, doprovázené jednak nadměrnou (a stále vzrůstající) regulací výkonu povinností krajů a obcí ve sféře jejich přímé působnosti (školství, veřejná doprava, sociální péče, kultura aj.), jednak rostoucí zátěží lokálních samospráv agendami státní správy (zpravidla bez jejich adekvátní úhrady). Nedostatek strategické dimenze vládnutí na centrální úrovni a silný resortní přístup ve výkonu správy (ale i při správě státního majetku, správě kapitol státního rozpočtu apod.) v podstatě znemožňuje nastolení strategického partnerství národních a lokálních orgánů moci a správy. Centralizační tendence a konkurenční vztahy mezi centrem a lokálními samosprávami jsou nejlépe ilustrovány nerovnoměrným podílem jednotlivých stupňů veřejné správy ČR na výdajích z veřejných rozpočtů.

Pokud jde o národní regionální politiku, de facto neexistuje a nemůže se tedy stát nástrojem strategické koordinace mezi městy a obcemi, kraji a „centrem“. Její absence a ideová nevyjasněnost je přitom zásadní tvář v tvář prohlubující se územní diferenciaci rozvoje ČR.

Predikce vývoje v BMO

Situace na území BMO a v Jihomoravském kraji je z hlediska funkčnosti systému veřejné správy relativně příznivá. V chodu významných institucí je možné najít v kontextu ČR nadprůměrnou kompetenci a kapacitu i jistou časovou kontinuitu, která se projevuje menší fluktuací jednotlivých pracovníků, méně častými personálními změnami v souvislosti s volbami a existující „institucionální pamětí“ (tj. na jednotlivých pracovištích veřejné správy se personál obměňuje postupně tak, aby v nich nikdy nezůstali jen noví pracovníci). Na centrální úrovni lze pak ve středně a krátkodobém horizontu předpokládat dílčí zlepšení funkčnosti systému veřejné správy, a to díky některým provedeným či chystaným změnám (opatření zvyšující transparentnost rozhodování orgánů veřejné správy, dlouho odkládaný zákon o službě státních zaměstnanců atd.). Očekávat lze i relativní oslabení zmiňované „konkurence“ mezi národní, krajskou a místní úrovní a naopak posílení kooperace.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je malá a je prakticky omezena na jejich roli v politickém systému ČR a v legislativním procesu, případně na politický tlak reprezentací lokálních a regionálních samospráv (AK ČR, SMO ČR).

3.1.3 REGIONÁLNÍ POLITIKA A DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ EU

Popis

V polovině června 2010 byla Evropskou komisí schválená Strategie EU 2020 (též označována jako Evropa 2020) je po Lisabonské smlouvě nástupnickou strategickou vizí EU pro nadcházející desetiletí. Jde o základní koncepční dokument na úrovni EU, který je podstatný pro tvorbu a nastavení prakticky všech unijních politik po roce 2013, včetně politiky regionální. Těžiště Strategie EU 2020 spočívá v podpoře třech priorit - tzv. inteligentního růstu (rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích), udržitelného růstu (podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje) a inkluzivního růstu (podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností vyznačující se sociální a územní soudržností). Klíčovými hesly tak jsou konkurenceschopnost, zaměstnanost a kvalita lidských zdrojů, sociální začleňování a životní prostředí.

V ČR je implementace regionální politiky EU určena Dohodou o partnerství mezi ČR a EU. Ta představuje rámec pro tvorbu navazujících plánovacích a prováděcích dokumentů. Zaměření regionální politiky EU v ČR odpovídá cílům Strategie EU 2020 a v zásadě je i přes požadované (a deklarované) užší zaměření naplňuje v celé šíři. V důsledku toho regionální politika EU v ČR na jedné straně podporuje konkurenceschopnost regionů (a přirozeně zvláště jejich center) prostřednictvím vysoce sofistikovaných ekonomických aktivit, výzkumu, vývoje atd., na straně druhé akcentuje také témata sociální soudržnosti, začleňování atd.

Predikce vývoje v BMO

Obrysy regionální politiky EU z věcného hlediska v zásadě odpovídají strategickým zájmům a potřebám měst a obcí v BMO. Na jedné straně BMO (obecně jako metropolitní oblast i specificky jako území s koncentrací kvartérních aktivit) dokáže naplňovat výzvu inteligentního, inkluzivního i udržitelného růstu daného rozvojem oborů s vysokou přidanou hodnotou, výzkumných a vývojových aktivit, snižováním energetické náročnosti, relativně nízkým podílem obyvatel ohrožených sociálním vyloučením atd. Na straně druhé regionální politika EU umožňuje posilovat sociální soudržnost obyvatel, předcházet sociálnímu vyloučení atd., což je snáze aplikovatelné především jako prevence v případě regionů, které jsou tímto procesem spíše potenciálně ohroženy (případ BMO), než tam, kde tento proces již reálně nastal. Implementaci regionální politiky EU v BMO usnadňuje také relativně vysoká kompetence politické moci i pracovníků místní samosprávy ve městech a obcích BMO.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Města a obce BMO mají sice malou možnost přímo ovlivnit konkretizaci záměrů této politiky na celoevropské úrovni, mají však zjevnou možnost její účinné aplikace v rámci ČR dle svých potřeb

3.2 EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

3.2.1 HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ EU

Popis

EU v současnosti dle objektivních pohledů zvně i dle slov svých nejvyšších představitelů prožívá či v předchozích letech prožila nejvážnější krizi své historie, resp. v historii celého poválečného procesu politické integrace Evropy. Tato krize má primárně ekonomický základ (snižování konkurenceschopnosti, hluboké regionální disparity, špatný stav veřejných financí, různá rychlost harmonizace jednotlivých částí hospodářské, fiskální a monetární politiky členských zemí apod.). V konečném důsledku se však dotýká také institucí, jejichž akceschopnost a důvěryhodnost klesá úměrně prohlubujícím se rozporům mezi členskými státy ohledně obsahu a formy reakce na projevy krize a úměrně klesající důvěry evropské veřejnosti v instituce EU i EU jako politickou entitu. Nejmarkantněji se problémy ve schopnosti konsensuálních rozhodnutí projevují ve vztahu ke společné měně – euru, která se ze symbolu výrazného prohloubení ekonomické i politické integrace EU v uplynulých letech naopak stala symbolem politických neshod a ekonomické krize nejen tzv. eurozóny, ale i celé EU.

Dluhová krize bude v mnoha zemích dlouhodobě brzdit hospodářský růst, neboť nevyhnutelně bude muset dojít ke zvýšení daňového zatížení – což za jinak shodných podmínek může mít další negativní dopad na konkurenceschopnost evropských zemí v globální soutěži. Na českou ekonomiku by mohl mít negativní vývoj situace v ostatních zemích vážné dopady (např. pokles exportu z důvodu nižší poptávky na zahraničních trzích, snížením výdajů domácností a firem, nižším výběrem spotřebních daní a snížením výdajů státního rozpočtu i dalších veřejných rozpočtů). Výrazná většina zemí EU má aktuálně více než 50% zadlužení v porovnání s HDP a v některých z nich přesahuje zadlužení úroveň 100 % ročního HDP. Zejména státy jižní Evropy mají chronické problémy s plněním závazků splácení státních půjček a jen obtížně se udržují na dluhopisových trzích, příp. se na ně nyní obtížně vracejí. Ačkoliv programem většiny zemí je fiskální restrikce a konsolidace, přebytkové hospodaření státního rozpočtu má jen minimum zemí eurozóny (a vesměs jde pouze o malé státy). Na druhou stranu se státům EU obvykle daří alespoň snižovat tempo zadlužení, případně se díky hospodářskému růstu jejich dluh relativně snižuje (růst HDP převyšuje tempo zadlužení v daném roce).

Aktuální hrozba bankrotu Řecka a potenciálně dalších států jižní Evropy byla zažehnána, nicméně nastolená stabilita je velmi křehká. Lze pouze konstatovat, že další vývoj bude korespondovat s rozdíly v konkurenceschopnosti jednotlivých zemí EU a eurozóny. Klíčový pro další vývoj bude také další postup při stabilizaci eurozóny (opatření směřující pravděpodobně k prohloubení ekonomické, fiskální i monetární integrace EU a oslabujících roli národních vlád ve prospěch společné evropské politiky) a s ní související politická stabilita v Evropě.

Predikce vývoje v BMO

Přes všechny problémy a rozpory, které v současnosti EU prožívá, je v zájmu ČR i municipalit BMO strategická stabilizace institucí EU provázená i nezbytným prohloubením jejich integrace. Protože je tento směr budoucího vývoje pravděpodobný (resp. z možných pozitivních směrů jediný reálně proveditelný), lze očekávat střednědobou stabilizaci politického prostředí EU a dílčí oslabení politického významu členských států ve prospěch úrovně evropské, možná také úrovně regionální. V případě hlubšího prosazení decentralizačních a „euroskeptických“ sil je však možný také trend opačný, tedy rozmělnění procesu evropské integrace a částečný návrat k silným národním státům. V každém případě lze očekávat dlouhodobý tlak na odpovědné hospodaření členských států EU (snižování veřejného zadlužení nebo alespoň zbrzdění tempa zadlužování) a na další odstraňování již

nyní velmi malých ekonomických bariér mezi členskými státy. To povede k dalšímu zvýšení konkurence mezi jednotlivými entitami (ať již firmami, nebo zprostředkovaně městy a regiony). Vzhledem k tomu, že BMO patří k metropolitním oblastem a navíc se zde vcelku daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví, bude vliv těchto opatření na BMO pravděpodobně spíše pozitivní.

Pozice BMO je z hlediska nového strategického směřování EU poměrně dobrá, tzn. sociálně-ekonomická a institucionální úroveň a potřeby území BMO (přinejmenším v kontextu ČR) umožňují generovat projekty v souladu s tímto zaměřením a plnit tak cíle „Strategie EU 2020“. Na území BMO byla realizována nejen řada projektů zvyšujících jeho konkurenceschopnost, úroveň výzkumu a vývoje, potenciál vzniku inovací, ale také některé významné infrastrukturní projekty a projekty zaměřené na sociální soudržnost. Na tyto projekty lze navázat také díky tomu, že místní aktéři mají přinejmenším v ideové rovině připravené další projekty věcně odpovídající zaměření regionální politiky EU v období 2014–20 a disponují potřebnou institucionální kapacitou a kompetencemi.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je malá. Jednou z mála reálných možností je participace významných entit BMO, zejména pak statutárního města Brna a Jihomoravského kraje při plánování budoucí podoby regionální politiky EU v podmínkách ČR (viz další bod).

3.2.2 KONKURENCESCHOPNOST ČESKÉ EKONOMIKY

Popis

O konkurenceschopnosti států sestavuje Světové ekonomické fórum každoročně globální index konkurenceschopnosti. ČR se v roce 2013 nacházela na 46. místě, přičemž oproti předchozímu roku se propadla o 7 míst a oproti roku 2009 dokonce o 15 míst (www.weforum.org). Konstrukce indexu je založena na multikriteriální analýze. Pozitivní posun zaznamenává ČR v dílčích faktorech infrastruktury, makroekonomické stability a velikosti trhu. Negativní vývoj, který zapříčinil zmíněný propad, pak má ČR v oblasti institucí (transparentnost a funkčnost veřejné správy, vnímání korupce, vymahatelnost práva atd.), efektivity trhu práce, inovačního prostředí a kvality vzdělávací soustavy. Z postsocialistických států středovýchodní Evropy je ČR třetí (dlouhodobě za Estonskem, v posledním roce i za Polskem a s malým náskokem před Litvou a Lotyšskem). Podstatné je, že EU jako celek přitom dlouhodobě ztrácí konkurenceschopnost v porovnání s USA nebo tzv. státy BRICS.

Česká společnost ani její ekonomické prostředí nejsou homogenní. Její nehomogenní, až bipolární charakter má své kořeny v problémech s transformací, která v některých ohledech byla povrchní a nedokončená. Česká ekonomika se proto stále výrazně odlišuje od stabilizovaných ekonomik západní Evropy – například od Rakouska. Lze dokonce tvrdit, že je hybridním systémem: kromě jasných kapitalistických institucí si ponechala mnohé rysy centrálně plánované ekonomiky východního typu, které reprezentují hierarchie státní administrativy a jejich byrokracie, význam sociálního kapitálu, nízká míra důvěry mezi jednotlivými aktéry, síť klientelismu a korupce.

Další bipolaritou české ekonomiky je rozdělení podniků na ty pod zahraničním vlastnictvím a na podniky domácí. Produktivita práce v podnicích se zahraničními vlastníky (a v nepočtených „výjimkách“ mezi tuzemskými firmami) je ve srovnání s domácími podniky téměř dvojnásobná, přičemž úroveň mezd určují zaostávající domácí podniky. Proto si zahraniční firmy mohou dovolit vyplácet mzdy vyšší pouze o 25-40 %, než je tomu v domácích firmách a současně tím získávat kvalitnější pracovníky. Ještě vyšší je jejich náskok v míře investic a exportu. Domácí podniky proto rostou výrazně pomaleji a specializují se stále více na výroby náročné na nekvalifikovanou práci, které

současné jsou výrobami s nízkou přidanou hodnotou. Zahraniční podniky se od těch domácích odlišují také „měkkými“ faktory: kulturou pracovního prostředí, dodržováním nepsaných norem, vztahem managementu a zaměstnanců atd.

Mimořádně vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how je jak předností, tak i rizikem budoucího vývoje u nás. Na jedné straně otevřenost skýtá vysoké výnosy z dělby práce a šíření technologií. Na druhé straně to vyžaduje vysoké nároky na přizpůsobovací procesy, které v krátkém období mohou být velice bolestivé. Aktuálně je výkonnost (HDP) české ekonomiky tvořena exportem přibližně z jedné poloviny.

Otevřenost české ekonomiky je příznačná v oblasti exportu i importu a zásadní je u komodit, které je obtížné nebo nemožné nahradit jinými cílovými, resp. zdrojovými trhy. Zásadní je v tomto směru energetická závislost, která se zvolna přesouvá na politicky problematické Rusko. Jsou to sice zatím „jen“ necelé 2/5 energie (zbytek energie získáváme převážně z domácích zdrojů, případně ze západoevropského trhu), což je méně než u téměř všech států středovýchodní Evropy, ale různé druhy energie nejsou vzájemně zaměnitelné. V případě spotřeby ropy v ČR činí podíl dovozu z Ruska 65 % a v případě zemního plynu dokonce 78 %.

Klíčový význam bude pro českou ekonomiku mít budování lidského kapitálu a vědy. V obou Česko za světovými lídry zatím výrazně zaostává. Využívání dovedností však bude stále více vystupovat v kombinaci s tzv. sociálním kapitálem. To znamená, že hospodářský úspěch bude v mnohém záviset na formování místního prostředí a elit, nikoli na jejich „importu“.

Predikce vývoje v BMO

V příštích letech lze očekávat další zvyšování konkurence na propojujícím se evropském i celosvětovém trhu. BMO bude vystavena výzvě posunout se v hierarchii středisek regionů do vyšších pater díky koncentraci oborů s vyšší přidanou hodnotou, rozhodovacích funkcí, inovací, výzkumu a posunu místních podniků v hierarchii mezinárodních korporací. Naplnění této výzvy je přitom obtížné vzhledem k pozici české ekonomiky v globálních sítích i vzhledem k pokračující koncentraci výše zmíněných faktorů do největších středisek. Určitou příležitostí pro BMO a Jihomoravský kraj je proto specializace a nalezení úzce vymezených oborů a „nik“ (tržních výklenků), v nichž je možné dosáhnout nadnárodního nebo i celoevropského významu.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ekonomické prostředí je faktorem, který může být z úrovně BMO – ať již přímo, či prostřednictvím „dobrého vzoru“ – ovlivněn relativně intenzivně. Nástrojem je vlastní aktivní podpora malého a středního podnikání (zvláště inovačního), podpora snižování energetické náročnosti výroby i bydlení a tím i eliminace energetické závislosti ve smyslu makroekonomickém (hospodářská výkonnost regionu) a mikroekonomickém (dopady cenových výkyvů a případných výpadků dodávek na místní subjekty), ekonomizací fungování veřejné správy a sektoru veřejných služeb a zavedením přísných norem protikorupčního jednání. Je přitom zjevné, že v řadě těchto oblastí jsou v regionu BMO potřebné změny zahájené nebo k nim má region vhodné výchozí podmínky.

3.2.3 STAV VEŘEJNÝCH FINANČÍ

Popis

Stav veřejných financí České republiky je z hlediska mezinárodního srovnání základních ukazatelů prozatím relativně dobrý, nicméně nastoupené trendy (tj. prohlubování schodků veřejných rozpočtů,

zvyšování podílu dluhu na HDP na současných cca 45 %) jsou jednoznačně negativní. Ani v období nejsilnějšího hospodářského růstu se nepodařilo dosáhnout vyrovnaného stavu veřejných financí. Velmi vysoké tempo růstu veřejného dluhu představuje pro ekonomiku ve středním a delším období velké nebezpečí včetně rizika ovlivňující možnosti splácení dluhu. Rychlé tempo stárnutí obyvatelstva pak hrozbu pro makroekonomickou stabilitu umocňuje. Deficit v sobě navíc zahrnuje vysoký podíl mandatorních výdajů na úkor investic, které jsou považovány za „zdravější“ formu deficitu.

Významné dopady pro území BMO (resp. pro všechny města a obce v ČR) přinesly v této souvislosti změny rozpočtového určení daní, které se mírně negativně dotkly rozpočtů čtyř největších měst ČR, tj. i Brna (v jeho případě -0,2 mld. Kč ročně), a několika populačně nejmenších obcí v ČR. Na druhé straně u všech ostatních obcí (tedy i u velké většiny obcí BMO) došlo ke zvýšení příjmů v celkové výši 13 mld. Kč. Systém rozpočtového určení daní v ČR je přitom založen na solidárním principu, tedy na přerozdělování drtivé části celkového objemu peněz zejména na základě počtu obyvatel dané obce. Vlastní příjmy obcí tvoří jen malou část jejich rozpočtů.

Predikce vývoje v BMO

Vývoj stavu veřejných financí v obcích BMO byl silně ovlivněn hospodářskou recesí v ČR v letech 2009–13, která byla primárně vyvolána globální recesí, sekundárně pak byla prohloubena úsporami a restrikcemi na národní úrovni, které vedly k poklesu veřejných investic v ekonomice. Dopad recese na příjmovou stránku rozpočtů byl značný a řada obcí se krátkodobě dostala do deficitního hospodaření. Konec hospodářské recese v závěru roku 2013 přispívá ke stabilizaci obecních a městských rozpočtů. Dopady zmíněné změny rozpočtového určení daní na rozpočty měst a obcí v BMO souvisely s jejich velikostí. V případě Brna došlo k poklesu příjmů, v drtivé většině ostatních měst a obcí naopak k jejich navýšení, které bylo zvláště v podmínkách malých venkovských obcí zásadní (tyto obce díky tomu mohou snáze „našetřit“ na významné investice).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost tohoto faktoru z úrovně BMO je velmi nízká. Vývoj stavu městských a obecních financí je silně determinován vývojem české ekonomiky a nastavením rozpočtového určení daní, jehož prostřednictvím se rozděluje klíčová část příjmů měst a obcí. Současně platí, že na příjmy obecních a městských rozpočtů má velký vliv vývoj české ekonomiky.

3.3 SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

3.3.1 DEMOGRAFICKÉ A MIGRAČNÍ CHOVÁNÍ OBYVATEL

Popis

Evropské státy procházejí nebo prošly tzv. druhým demografickým přechodem vyznačujícím se poklesem porodnosti a stabilizací, případně poklesem počtu obyvatel. Přírůstek obyvatel Evropy přitom bude regionálně silně diferencovaný. Růst populace lze očekávat jen souběhem kladného salda přirozené měny a kladného salda migrace. Migrační saldo, z cca 85 % tvořené migrací mezi regiony EU, se stane hlavním faktorem vývoje absolutního počtu obyvatel v jednotlivých regionech. Predikce negativního migračního salda se týká především některých postsocialistických států (např. Polsko, Litva, Lotyšsko) a států jihoevropských, přičemž hlavní „push faktory“ budou ekonomického rázu (stěhování za prací nebo za lepšími ekonomickými podmínkami). V případě Česka lze předpokládat mírně negativní saldo v rámci migrace uvnitř EU, které však bude vyrovnáváno

kladným migračním saldem vůči státům ležícím nyní mimo EU. Tato projekce je ovšem budována na předpokladu regionálně stabilních měr porodnosti a úmrtnosti a na zachování současných trendů migrace. Tyto předpoklady jsou ovšem závislé na budoucím vývoji sociálních a ekonomických podmínek jednotlivých regionů a na cílevědomých opatřeních v rámci národních a regionálních populačních politik.

Druhou složkou populačního vývoje je přirozená měna. Většina evropských států prochází v současné době přirozeným úbytkem obyvatelstva, přičemž vůbec nejsilnější je tento trend v některých postsocialistických státech EU (Ukrajina, pobaltské státy, Maďarsko), které však již dosáhly „dna“ a v současné době tempo poklesu alespoň zpomaluje. Tyto trendy jsou důsledkem nástupu tzv. druhého demografického přechodu, který v postsocialistických státech nastoupil po změně režimu se zpožděním oproti západoevropským zemím a který je i proto rychlejší, a tedy krátkodobě silnější. Druhý demografický přechod přinesl v důsledku širších životních možností, příp. nepříznivých sociálních a ekonomických podmínek pro zakládání a existenci rodin změnu demografického chování lidí: menší počet dětí v rodinách, např. častější model rodiny s jedním dítětem, větší počet nesezdaných soužití, větší počet dětí narozených mimo manželství, růst věku matek v době prvního porodu atd. Souvisí též s postupným oslabováním postavení rodiny ve společnosti a k její destabilizaci, k němuž došlo v období po roce 1990. Přes některá dílčí opatření nebyla dosud zformulována státní rodinná politika, která by odpovídala novým podmínkám demografického chování a života rodin ve společnosti.

Pokud jde o aktuální vývoj v ČR, podle demografické projekce ČSÚ (Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065, 2010) by se – za předpokladu nulové vnitřní i zahraniční migrace – došlo k úbytku počtu obyvatel z 10,51 mil. (2013) na 10,27 mil. (2030). I zde s populačním poklesem úzce souvisí proces demografického stárnutí populace.

Predikce vývoje v BMO

Brněnská metropolitní oblast jako celek patří k regionům s relativně stabilizovaným populačním vývojem. Po roce 1990 došlo nejprve k mírnému úbytku, který byl v posledních cca 10 letech vystřídán mírným přírůstkem (oba trendy, zejména prvotní úbytek, byly spíše slabší než ve zbytku republiky, což naznačuje zmíněnou stabilitu). Tento přírůstek je rovnoměrně tažen přirozenou měnou i migrací obyvatelstva. Regionálně je z hlediska migrace mírně ztrátové Brno a naopak výrazně ziskové jeho okolí, což souvisí s procesem suburbanizace. Nejedná se o vnější migraci mimo BMO, ale o migraci vnitřní v rámci obcí BMO, což podtrhuje relativní stabilitu a také vnitřní soudržnost regionu. Tyto charakteristiky jsou očekávatelné vzhledem k obecně silnější pozici rodiny a tradic na Moravě, zejména pak v její jižní, centrální a východní části, a to i přes přítomnost Brna, kde se trendy druhého demografického přechodu a oslabování významu rodiny projevují poněkud silněji.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Vzhledem k silně nadregionální povaze základních demografických trendů je ovlivnitelnost daného faktoru z místní a regionální úrovně relativně malá. Přímá i nepřímá propopulační opatření mohou mít jen slabou finální účinnost, větší naději na pozitivní efekt by mohly mít opatření k podpoře migrace, a to nejen v rámci ČR, resp. EU, ale i z tzv. třetích zemí. V obecné úrovni je potřebné, aby v BMO docházelo dlouhodobě ke zvyšování kvality života v nejširším smyslu, což se pozitivně odrazí na demografické stabilitě a migrační atraktivitě oblasti.

3.3.2 ŽIVOTNÍ STYL – SDÍLENÉ HODNOTY

Popis

Vývoj hodnotového systému je významným zdrojem vývoje chování a způsobu života, kultury a rozvrstvení společnosti. Pokud jde o Českou republiku, ukazuje se, že hodnotové preference se zde v posledních přibližně dvaceti letech vyvíjely podobně jako ve většině evropských zemí, s rozdíly v poklesu váhy hodnoty rodiny, náboženství a politiky a s vyšším nárůstem hodnoty volného času. Dochází k nárůstu rozporů v hodnotovém systému uvnitř populace jednak mezi věkovými kategoriemi a vzdělanostními skupinami obyvatelstva, mezi regiony ČR, ale také mezi elitami, většinovou společností a pasivními či vyloučenými vrstvami. To zakládá možnosti vážných konfliktů a krizí v blízké budoucnosti. Diskuse nad hodnotovým systémem přitom není přítomná ani v médiích, ani ve vládnutí. To vše zakládá nebezpečí anomie a toto nebezpečí může být výrazným ohrožením rozvoje kvality a udržitelnosti života společnosti v ČR.

Predikce vývoje v BMO

Lze předpokládat, že v dlouhodobém výhledu bude vývoj sdílených hodnot obyvatelstva zájmového území kopírovat celorepublikové trendy při zachování určitých regionálních specifíků. Takovým specifíkem je např. vyšší role náboženství (zejm. Římskokatolické církve) na hodnotovou orientaci místního obyvatelstva, která utváří hodnotový rámec podporující sdílení tradičních hodnot (např. společensky konzervativní postoje, silná role rodiny) nemalou částí populace. Role církve je však v území zeslabena nejen historickým vývojem, ale i charakterem velkoměstské aglomerace, která tvoří prostředí méně příznivé pro význam náboženství při formování sdílených hodnot obyvatelstva. V regionu hraje náboženství sice menší roli než dříve, přesto zůstává BMO, příp. celá jižní Morava oblastí se silně zformovanou regionální identitou, přičemž některé prvky zůstávají ovlivněné původní religiozitou oblasti (zvyky, slavnosti, způsob mezilidské komunikace atd.)

Ovlivnitelnost faktoru z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany samotného BMO je poměrně malá. Ze strany BMO, resp. měst a obcí je potenciálně možné ovlivnit pouze dílčí aspekty hodnotové orientace a spíše jen u určitých cílových skupin obyvatelstva. Hlavní cílovou skupinou s potenciální ovlivnitelností jsou děti a mládež, na něž je možné zacílit případné intervence prostřednictvím formálního výchovně vzdělávacího procesu (zejména v rámci předškolního, primárního a sekundárního vzdělávání), i pomocí neformálních kanálů (informační kampaně, volnočasové aktivity, apod.). Z věcného hlediska existuje potenciál zejména pro posilování sounáležitosti s regionem, jeho životním a kulturním prostředím. K tomu mohou být vhodným nástrojem projekty EVVO, případně další projekty zaměřené na rozvoj formálního i neformálního vzdělávání.

3.3.3 VZDĚLANOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Popis

Rozvoj lidských zdrojů je pro ČR klíčovým tématem. V současnosti zde lze identifikovat pět hlavních bariér:

- Nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou studijních oborů, resp. kvalifikovaných pracovníků.
- Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu.

- Nevhodná struktura veřejných výdajů na výzkum.
- Nevyhovující systém hodnocení výzkumu a jeho slabé propojení s rozdělováním veřejných financí.
- Nízká koordinovanost národních politik souvisejících s výzkumem a inovacemi.

Základem odstranění zmíněných bariér je řešení problémů v systému vzdělávání a ve vzdělanosti. Česká republika tradičně vykazuje v mezinárodním srovnání vysoký podíl populace s dosaženým středoškolským vzděláním. Naopak hluboko pod průměrem EU a OECD je tradičně podíl obyvatelstva s terciárním vzděláním, byť dochází k rychlému růstu jejich podílu, v některých případech bohužel na úkor razantní proměny dovednostního potenciálu populace s odklonem od technických, řemeslných a manuálních dovedností. Vzdělanostní struktura populace odráží vzdělávací systém země desítky let do minulosti. Změny v nabídce vzdělávání i v chování a aspiracích obyvatelstva se do celkové vzdělanostní struktury promítají jen pozvolna. Rychlejší posun je řešitelný formou tzv. dalšího vzdělávání dospělých. Česká republika (spolu s Polskem a Slovenskem) patří bohužel k zemím, kde jsou rozdíly v účasti na dalším vzdělávání a jeho rozsahu mezi různými vzdělanostními skupinami vůbec nejvyšší. Rozdíly ve vzdělanosti se tedy touto cestou v české populaci ještě dále zvyšují i po ukončení počátečního vzdělání: vzdělaní lidé se stávají ještě vzdělanějšími, lidé s nižším vzděláním svůj handicap až na výjimky nedotahují.

Český vzdělávací systém ve srovnání se vzdělávacími systémy jiných zemí vykazuje značnou selektivitu. V České republice existuje 5 různých typů škol pro 15leté žáky, což je nejvíce mezi zeměmi OECD (stejně hodnoty dosáhlo ještě Slovensko). Současně ČR patří mezi země s nejnižší věkovou hranicí první selekce žáků do různých typů škol (11 let, průměr zemí OECD je 15 let). Spolu s Nizozemskem je pak ČR zemí s nejvyšším podílem dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které se vzdělávají odděleně. Mnohé české i mezinárodní studie prokazují, že raný věk selekce zvýrazňuje vliv rodinného zázemí na vzdělanostní dráhu dětí a přispívá k vzdělanostní reprodukci. Vysoká selektivita vzdělávacího systému se v České republice pojí s velkými rozdíly ve znalostech žáků a studentů z různých typů škol a je jednou z příčin nerovného přístupu k vyšším stupňům vzdělání.

České školství patří v mezinárodním srovnání mezi finančně zanedbávané. Statisticky významně méně než ČR ze zemí OECD vynakládají na vzdělání jen Řecko a Turecko. Hluboko pod průměrem zemí OECD jsou i výdaje přepočtené na jednoho žáka či studenta. Přímé výdaje na vzdělávání na jednoho žáka v primárním a sekundárním vzdělávání jsou oproti průměru OECD asi dvoutřetinové, na mezinárodní průměr se však postupně dotahují. Výdaje na jednoho studenta terciárního stupně vzdělávání sice dosahují téměř tří čtvrtin průměrných výdajů v zemích OECD, rozdíl mezi ČR a průměrem OECD ve výdajích na studenta v sektoru terciárního vzdělávání se tedy zvyšuje. Největší deficit má Česká republika ve financování vědy a výzkumu na vysokých školách, výdaje na jednoho studenta v této oblasti nedosahují ani třetiny průměrných výdajů zemí OECD.

Česká republika přitom patří k zemím s nejsilnější vazbou mezi dosaženým stupněm vzdělání a výší příjmu: lidé s terciárním vzděláním vydělávají v průměru 1,8krát více než lidé se středoškolským vzděláním a dokonce 2,5krát více než lidé se základním vzděláním. Větší rozdíly mezi příjmy vysokoškolským vzděláním a lidí se vzděláním středoškolským jsou již jen v Maďarsku, poměr mezi příjmy lidí s terciárním a pouze nižším sekundárním (základním) vzděláním jsou vyšší než u nás ještě v Portugalsku a USA. Ve všech zemích OECD dosáhl v průměru člověk bez středního vzdělání 53 % platu osoby s terciárním vzděláním. Podobně silný je i vztah mezi dosaženým vzděláním a rizikem nezaměstnanosti.

Určitým impulzem vedoucím k (pozitivní) změně kvality školství může být školská (kurikulární) reforma, která přináší především změny v obsahu a cílech vzdělávání. Reforma klade důraz na to, aby se žáci a studenti naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence. Chystá se také reforma financování regionálního školství, jejímž záměrem je stanovení

oborových normativů na žáka, které nebude možné měnit z krajské úrovně (týká se pouze pedagogických pracovníků), a tím sjednocení úrovně a spravedlivější distribuce finančních prostředků. Reforma současně posílí autonomii ředitelů škol při rozhodování o nakládání s finančními prostředky.

Predikce vývoje v BMO

Při extrapolaci současných trendů ve vzdělávání do budoucnosti lze předpokládat následující trendy:

- Vlivem zvýšení účasti na terciárním vzdělání v mladších generacích a generační obměně bude docházet k zvyšování počtu vysokoškoláků v populaci. Vzhledem k slabým populačním ročníkům v nejmladších generacích však ke změnám v celkové vzdělanostní struktuře bude docházet jen pozvolna a trend bude pravděpodobněji pomalejší než ve většině okolních zemí. Bez systematických změn ve vysokém školství nebude navíc kvalifikační struktura absolventů odpovídat nabídce na trhu práce. Pravděpodobně bude nadále docházet k internacionalizaci vzdělávání (v podmínkách BMO zvláště silné), především na terciární úrovni, tj. k zvyšování počtu cizinců na českých vysokých školách a počtu českých studentů v zahraničí.
- Nadále asi bude pokračovat útlum zájmu o nematuritní obory, a to zejména ve velkých městech. Vzhledem k slabým populačním ročníkům bude pravděpodobně stále obtížnější naplnit mnoho nematuritních (učebních) oborů. I u absolventů sekundárního vzdělávání lze očekávat, že bude bez výraznějších systematických změn v nabídce studijních oborů přetrvávat nesoulad mezi strukturou absolventů a požadavky trhu práce.
- K výraznějšímu rozvoji by mohlo dojít v oblasti dalšího vzdělávání, pravděpodobně se bude zvyšovat účast na dalším vzdělávání a také význam dalšího vzdělávání v životě. Pokud ovšem nedojde k zásadním změnám v podpoře dalšího vzdělávání lidí s nižší kvalifikací, budou se dále prohlubovat rozdíly mezi těmi, kteří se dále vzdělávají, a těmi, co nikoli.
- Nastartované kurikulární reformy počátečního vzdělávání a snahy o porovnávání výsledků vzdělávání povedou pravděpodobně k vnitřní diferenciaci na různých vzdělávacích stupních a k zvětšování rozdílů mezi školami. Bez systémových změn však nelze očekávat výrazné zmírnění selektivity vzdělávacího systému, naopak diverzifikace škol povede spíše k zvyšování mezi vzdělanostními šancemi různých sociálních skupin.
- I do budoucna lze očekávat zvyšování vlivu rodičů a žáků, ale i obcí a dalších lokálních subjektů na podobu základního a středního školství, a lze očekávat i mezikrajskou diverzifikaci vzdělávacích politik.

V souvislosti s obecnými demografickými trendy budou nadále vstupovat do sekundárního vzdělávání populačně slabé ročníky. Pokud tomu nebude kapacitně přizpůsobena nabídka vzdělávacích oborů, mohou být málo naplňovány méně žádané, ale přitom pro trh práce důležité učňovské a technické obory. Při velkém počtu absolventů humanitních a všeobecných oborů sekundárního i terciárního vzdělávání tak může přetrvávat nesoulad nabídky a poptávky na trhu práce, projevující se na jedné straně přebytkem humanitně vzdělaných uchazečů, na druhé straně nedostatkem technicky kvalifikovaných pracovníků. Situace, kdy se kvůli nižší konkurenci dostávají na žádanější školy i méně talentovaní uchazeči navíc může i nadále limitovat kvalitu sekundárního a terciárního vzdělávání. S odstupem času však dojde k naplnění kapacit dětmi silných populačních ročníků, které momentálně vstupují do 1. stupně primárního vzdělávání. Kvalitu vzdělávání bude i nadále limitovat nedostatečné ohodnocení pedagogických pracovníků a celkově nízká prestiž učitelství jako profese. Kvalita terciárního vzdělávání bude limitována neuskutečněnou reformou terciárního vzdělávání, na druhou stranu bude velká část oborů na brněnských univerzitách a vysokých školách díky dlouhodobě solidní pozici patřit mezi nejlepší a nejžádanější v ČR.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná: užší spoluprací s podnikatelskou reprezentací, Úřady práce a vysokými školami, zejména však díky svému vlivu na rozsah a strukturu regionálního školství. Obce a města BMO mohou jako zřizovatelé většiny mateřských a základních škol, výrazně zasahovat do nabídky v předprimárním a primárním vzdělávání, a intervenovat v oblasti kvality vzdělávání. V sekundárním a terciárním vzdělávání může BMO intervenovat pouze nepřímo.

3.4 TECHNICKÉ A TECHNOLOGICKÉ PROSTŘEDÍ

Popis

Přes v tuzemsku často opakovanou tezi o vědě, výzkumu a technologiích jako „hybné síle pokroku“ se ČR v této oblasti zdroje konkurenceschopnosti nachází hluboko pod úrovní evropského průměru. Zvláště zaostává v intenzitě inovačních aktivit na úrovni podniků, v technologickém transferu, ve využití kooperačního potenciálu, v podnikových výdajích na výzkum, vývoj a inovace, v patentové aktivitě, ve spolupráci výzkumu s průmyslem, ve využití rizikového kapitálu, ale i v řadě aspektů rozvoje a využívání lidských zdrojů. V ČR dlouhodobě chybí systematická a koordinovaná politika státu, směřující k vytváření celkově proinovačního prostředí. Ve vyspělých ekonomikách patří právě tato politika k účinným rolím státu, které by měl ve veřejném zájmu vykonávat.

Při srovnání v rámci zemí OECD jasně vystupují největší slabiny českého inovačního prostředí (pořadí je uvedeno dle výsledků srovnání, nikoli dle absolutní závažnosti):

- Nejhůře dopadá srovnání v počtu podaných přihlášek patentů všeho druhu.
- Malá podpora spin-off firem v jejich raném stadiu vývoje.
- Neuspokojivá situace v oblasti vzdělávání (ČR silně zaostává v počtu studujících na vysokých školách VŠ v oborech přírodní vědy a inženýrská studia a v celoživotním vzdělávání).
- Podprůměrné výdaje do financování výzkumu a vývoje, zejména výdajů soukromé sféry.
- Nízký podíl rizikového kapitálu (speciálně pro rozvoj high-tech oborů).

Kupodivu ještě hůře běžně dopadá ČR v tzv. netechnických inovacích („pokročilé manažerské techniky“, „nové nebo podstatně změněné organizační struktury“ apod.). S tím souvisí i slabá ochrana v oblasti duševního vlastnictví.

Nejslabším článkem ve faktoru technologického prostředí ČR je nízká intenzita inovační aktivity firem. Výdaje na inovace jsou v ČR zhruba na 60 % průměru zemí EU-27. Nedostatečné výdaje na inovace v českých podnicích především důsledkem nedostatku provozního kapitálu a nedostupnosti externích finančních zdrojů. Podobné jsou zřejmě i příčiny nižšího podílu firem, které inovují jak samy, tak ve spolupráci s jinými firmami (zde ukazatel dosahuje 46 % průměru EU-27).

Důsledkem nedostatečných výdajů na inovace a nižšího počtu firem, které k nim přistupují, je potom i nízká hodnota ukazatele vývozu high-tech výrobků: nižší než 70 % průměru EU-27. Nad průměrem je ČR ve výdajích jen za informační a komunikační technologie, což se však do dynamiky a objemu inovací nijak zvlášť, aspoň zatím, nepromítá. Co do absolutního rozsahu jsou na prvním místě inovační výdaje v automobilovém průmyslu, ani zde však není zřetelný multiplikační efekt v rámci navazujících odvětví.

Odhad trendů vývoje inovační politiky ČR je - při tomto neuspokojivém výchozím stavu a při absenci jasné a trvale prosazované proinovační politiky v ČR – velmi obtížný. Na jednu stranu lze navázat na pozitivní kroky učiněné v České republice za posledních 15 let, jako byla výrazně zvýšena podpora vědy a výzkumu z veřejných zdrojů, programy a iniciativy, které dokázaly úspěšně propojit aktivity výzkumných organizací a podnikové sféry, vybudování sítě vědeckotechnických parků a dalších institucí, napomáhajících transferu technologií. Systém ochrany průmyslového vlastnictví je v současnosti již plně harmonizován se systémem komunitárním. Investiční pobídky byly rozšířeny o podporu strategických služeb a technologických center. Novým významným podnětem jsou operační programy, naplňující ideu vzájemného vyrovnání mezi zeměmi Evropské unie s podporou strukturálních fondů.

Inspiraci lze rovněž hledat v (globálním) potenciálu základních oblasti vědeckého výzkumu a technologických možností pro inovace. Zde lze v příštích 20 – 25 letech očekávat následující trendy:

- Pokrok v oblasti informačních technologií (IT)
- Pokrok v nanotechnologiích
- Inovace v biotechnologiích
- Materiály a materiálové inženýrství
- Investice do výzkumu a vývoje

Pokud jde o informační technologie, během uplynulých třiceti let se výpočetní výkon zdvojnásoboval přibližně každé dva roky. Tento trend, známý jako Mooreův zákon, podnítil IT revoluci a náhlý vzestup v souvisejících technologických aplikacích. Dostupné studie očekávají, že Mooreův zákon se udrží ještě po dalších dvacet let, než budou překonány limity křemíkových technologií.

Nanotechnologie kombinuje prvky chemie a inženýrství. Zásadní nanotechnologické objevy jsou očekávány v období příštích pěti až dvaceti let, v závislosti na specifických obchodních výrobcích a aplikacích. Nanotechnologie pravděpodobně ovlivní většinu oblastí elektroniky, medicíny, materiálů, strojírenství a životního prostředí. Odborníci věří, že NT budou páteří příští technologické vlny jako nové platformy, která se stane menší a více výkonnou. Zásadní objevy v IT a v nanotechnologiích pravděpodobně radikálně změní procesy sahající od obchodní logistiky až k řízení válečných konfliktů. Lze očekávat vznik robotizovaných dopravních prostředků, které budou fungovat bez lidské posádky, jen za pomoci vysoce přesných senzorů a spolehlivých a výkonných navigačních systémů. Tyto technologie budou plně k dispozici v příštích 5-15 letech, což znamená rozšíření automatizované dopravy nákladů v horizontu 20-25 let.

Biotechnologie se vztahují na aplikaci vědy a technologií do živých organismů za účelem změnit živé nebo neživé materiály pro produkci znalostí, zboží a služeb. Ačkoli pokrok v biotechnice již ovlivnil určité oblasti (např. farmaceutický průmysl), analytici předpovídají, že zásadní změny začnou někdy po roce 2015. Lze očekávat zejména pokrok ve zvládnání nemocí, drogových závislostí, genetické terapie, snížení stresu, paměťové drogy, protetika, biotické implantáty a rovněž transplantace zvířecích orgánů. V kontextu bezpečnostní situace, charakterizované vysokou zranitelností přenosových tras energií, se zde jeví jako perspektivní investice do výzkumu a vývoje nových technologií, zaměřených na vytváření zdrojů energie lokálního charakteru (biopaliva, biorafinerie apod.).

Jako perspektivní se v příštích 20–25 letech jeví kombinované konstrukční materiály pro dopravní systémy (pozemní, letecké i kosmické) a pro klasickou, jadernou, solární a chemickou energetiku. Tyto materiály budou schopné zachovávat si vlastnosti i v extrémních podmínkách (vysoké tlaky, vysoké i velmi nízké teploty). Výzkum nových materiálů pro lékařství, biomedicínu a farmacii, jakož i pro informační a komunikační technologie (senzory, displeje) má zásadní význam rovněž pro

zachování kvality lidského života i do vysokého věku. Těžiště materiálového výzkumu pravděpodobně bude studium vztahů mezi strukturou a vlastnostmi materiálů a jejich kombinací na všech úrovních. To povede k optimalizaci jak vlastností materiálů, tak postupů a technologií jejich výroby.

Mezi perspektivní zdroje energie pro budoucích 20-50 let patří zejména malé stavebnicové vysokoteplotní jaderné reaktory nové generace pro menší regiony (města), chlazené héliem nebo vodou v superkritickém stavu, případně reaktory pracující s roztavenými solemi. Jako perspektivní zdroj energie se ukazuje rovněž opětovné využití již vyhořelého jaderného paliva. Právě v této oblasti má Česká republika významné postavení i v rámci organizace Euratom. Perspektivním zdrojem elektrické energie je v dlouhodobém horizontu jaderná fúze. ČR se podílí i na budování a provozu reaktoru ITER - International Thermonuclear Experimental Reactor. V horizontu dvaceti let se dá pravděpodobně očekávat významný rozvoj energetických mikrogenerátorů – palivových článků, malých větrných turbín a slunečních panelů a buněk pro mikroregiony, případně přímo jednotlivé domy.

Při koncipování efektivní proinovační politiky v ČR však nelze zapomínat ani na to, že akcelerace uplatňování inovací nemusí mít na ekonomiku a sociální prostředí pouze pozitivní vliv. Rizika pro společenský rozvoj existují ve všech výše zmíněných oblastech s vysokým potenciálem inovací.

Predikce vývoje v BMO

Díky nadstandardní infrastruktuře výzkumu a vývoje soustředěné na území Brněnské aglomerace a navázané na zdejší univerzity a vysoké školy, které jsou výrazně orientované na perspektivní technologie, i díky dlouhodobé koncepční inovační regionální politice (mj. zosobněné činností Jihomoravského inovačního centra), se ekonomika Brněnské aglomerace vyznačuje vysokým inovačním potenciálem, který pozvolna naplňují desítky rozvíjejících se high-tech firem. Vzhledem k selektivnímu a kumulativnímu charakteru rozvoje inovační ekonomiky lze očekávat, že si Brněnská aglomerace i do budoucna udrží pozici jednoho z hlavních center rozvoje v ČR. Výzvou do budoucna bude zejména posílení konkurenceschopnosti místní inovační ekonomiky na globálním trhu (a mj. zabránění případného odlivu mozků, firem a technologií do globálních center inovační ekonomiky).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná, což ostatně dokládá vzrůst inovačního potenciálu území v minulých letech. Cesta i nadále spočívá v podpoře regionálního vysokého školství a výzkumné základny, ale též v podpoře rozvoje spin-off firem, nabídky rizikového kapitálu apod. V Jihomoravském kraji je zpracována RIS 4 a aktéři usilují o vytvoření jednotného inovačního brandu. Nezanedbatelnou roli může BMO, resp. město Brno sehrát i při změnách „mentálního prostředí“, např. propagací významných inovací, realizovaných zásluhou regionálních institucí a firem, podporou nadané mládeže apod. Důležitým faktorem rozvoje inovační ekonomiky je také přitahování a udržení talentů, což je mj. podmíněné kvalitními podmínkami k životu v zájmovém území.

3.5 ENVIRONMENTÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Popis

O tom, jaký bude za 10-15 let stav české přírody a životního prostředí, rozhodne do značné míry také připravenost společnosti a jejích institucí účinně chránit životní prostředí a přírodu – tedy schopnost

vyvinout, přijmout a uvést v praxi účinné nástroje ochrany životního prostředí, a to na globální, evropské, národní i místní úrovni.

Shrneme-li současné přístupy k ochraně přírody a životního prostředí (postupně aplikované i v podmínkách ČR), je možné konstatovat následující:

- Úzké propojení s konceptem udržitelného rozvoje, který mimo jiné vytváří rámec pro integraci ochrany přírody a životního prostředí do jednotlivých dílčích ekonomických odvětví a aktivit, které dnes mají na stav životního prostředí klíčový vliv (průmysl, energetika, doprava či zemědělství).
- Cílené snižování znečištění jednotlivých složek životního prostředí (voda, ovzduší, půda) s důrazem na prevenci při zajištění zdravého a bezpečného životního prostředí.
- Snižování zátěže na přírodní zdroje s cílem zabránit jejich nadměrnému čerpání, a to u obnovitelných (voda, dřevo) i neobnovitelných zdrojů (nerostné suroviny, fosilní paliva).
- Ochrana přírody ve smyslu snižování tlaku na ekosystémy. Jako klíčové se jeví zachování funkčnosti ekosystémů a ekosystémových služeb a zachování přírodní rozmanitosti.
- Ochrana přírody a krajiny jako kulturních hodnot, které spoluutváří danou kulturu, jsou důležité pro emocionální a osobnostní rozvoj, mezilidské vztahy a obecně sociální soudržnost.

Vlastní všem těmto přístupům je odklon od úzce „obranářského“ chápání péče o životní prostředí a integrace tohoto tématu do celkového společenského a ekonomického kontextu. Tento kontext lze ale jen obtížně uzavřít do „národních hranic“.

Posouzeno indikátorem ekologické stopy Evropa z globálního pohledu neudržitelně zatěžuje životní prostředí svou energetickou a materiálovou náročností. Celkové požadavky na materiálovou spotřebu činí v EU ročně okolo 50 tun surovin na hlavu, z toho téměř 40 % tvoří import. Evropané tak spotřebovávají přírodní zdroje planety dvakrát rychleji, než kolik činí celosvětový průměr. Významný je také posun od spotřeby místní produkce k dováženým výrobkům na velké vzdálenosti. K tomu přispívá fakt vysokého zdanění pracovní síly a nízké daně z energie a paliv, což zvýhodňuje dovoz zboží z méně rozvinutých oblastí s nižší cenou pracovní síly.

V Evropě se každoročně prodá (s výkyvy) 17 miliónů nových automobilů a osobní automobily způsobují téměř 16 % emisí CO₂ v EU a spotřebují asi 35 % ropy využívané v Evropě. Doprava je také sektor s největším meziročním nárůstem emisí, k čemuž významně přispívá tranzitní nákladní doprava. Evropská silniční kamionová doprava narůstá o cca 3 % ročně, a pokud odečteme námořní lodě a ropovody, zajišťuje přepravu téměř 79 % celkového objemu nákladů. Emise skleníkových plynů z dopravy narostly od roku 1990 do současnosti o 26 % a tvoří 22 % celkové produkce skleníkových plynů v Evropě (EEA, 2008). I přes snahu zvyšovat energetickou efektivitu cestou úspor a technických inovací, dosavadní trendy ukazují, že pokud se nepodaří dále prosazovat účinné politiky, celoevropská spotřeba energie by mohla díky celkové narůstající spotřebě vzrůst o dalších téměř 20 %. Zároveň s tím vzniká otázka, jakým způsobem bude Evropa své energetické potřeby v budoucnosti saturovat. Zde se názory liší, jak co se týče míry centralizace či decentralizace energetiky, tak i s ohledem na energetické zdroje, kdy názory oscilují od podpory úspor a rozvoje obnovitelných zdrojů, přes zachování stávajících fosilních zdrojů až po opětovné prosazování jaderné energetiky.

Podstatné změny čekají Česko i celou Evropu v oblasti odpadového hospodářství. Schválený zákaz likvidace odpadu prostřednictvím skládkování od roku 2024 spolu s rostoucími nároky na minimalizaci produkce netříděného odpadu a na maximální materiálové a energetické využití jednotlivých odpadů nutně povedou k růstu požadavků na rozšiřování infrastruktury odpadového hospodářství.

Pro budoucí podobu evropské krajiny i kvality životního prostředí bude také podstatná reforma společné zemědělské politiky. Evropská unie je největším světovým vývozcem zemědělských produktů a její podíl na objemu světového agrárního vývozu je 23,7 %. To má samozřejmě dopady na produkci potravin v rozvojových zemích, kam Evropa vyváží své produkty za dumpingové ceny a v mnoha případech tak likviduje místní výrobce (platí to i uvnitř EU). Intenzivní charakter evropského zemědělství se pak podepisuje na vzhledu krajiny, chemizaci prostředí, kvalitě půd či stavu vodního režimu. Reforma společné zemědělské politiky směřuje k přesunu podpory od intenzivní zemědělské produkce k údržbě krajiny a k extenzivnějším a k životnímu prostředí šetrnějším postupům, včetně podpory ekologického zemědělství (cíl 30 % obhospodařované plochy v roce 2030).

Novým určujícím faktorem pro budoucnost evropské krajiny a její přírodní rozmanitosti je pěstování technických a energetických plodin, ať už na biomasu (a výrobu tepla) či jako biologická složka biopaliv. Politickým cílem států Evropské unie je dosažení 10 % podílu biopaliv na celkové spotřebě do roku 2020. Na základě toho se rozvíjí zcela nové odvětví, které může na jedné straně pomoci snižovat emise skleníkových plynů, na druhé straně může být bez přijetí potřebných regulací významným rizikem pro biodiverzitu i konkurenci pro výrobu potravin.

Z výše uvedeného vyplývají klíčová témata pro budoucnost politiky životního prostředí: energetická a materiálová náročnost ekonomiky, spotřební vzorce populace, péče o přírodní rozmanitost a celkovou biokapacitu území a stabilitu krajiny, která je vázána na promyšlenější územní plánování, péči o lesy a ochranu volné nezastavěné krajiny.

Při řešení těchto témat bude politika životního prostředí využívat kombinaci regulačních, ekonomických a osvětových nástrojů, kde svoji roli plní stát, trh i veřejnost. Na významu nabývají ekonomické motivační nástroje (ekologická daňová reforma, obchodování s emisními povolenkami apod.) a procesní nástroje, které umožňují posuzovat celkové dopady výrobků a služeb od těžby surovin až po jejich likvidaci (tzv. life cycle assessment) či se zaměřují na integraci ochrany životního prostředí do rozhodování (EIA - Environmental Impact Assessment, SEA - Strategic Environmental Assessment, IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control). Nedílnou částí politiky životního prostředí bude také prosazování principů „dobrého vládnutí“, včetně participativních prvků, s důrazem na široké sdílení informací a zapojování veřejnosti do rozhodování formou veřejných slyšení, konzultací, místních referend, či účasti občanských sdružení ve správních řízeních.

Predikce vývoje v BMO

Vzhledem k solidním základům pro dlouhodobou hospodářskou prosperitu bude v BMO možné očekávat silné tlaky na extenzivní růst zástavby s dopady na degradaci krajiny, také v souvislosti s hospodářským rozvojem bude (při absenci alternativ) růst dopravní zátěž v území, rostoucí kupní síla velké části domácností povede k rostoucí materiálové a energetické náročnosti spotřeby domácností. Bude otázkou, do jaké míry se podaří tyto trendy usměrnit a využít regulačních možností veřejné správy a alternativní, šetrnější formy k uspokojení rostoucí poptávky. Do managementu životního prostředí území BMO se bude promítat státní, a především pak evropská politika ochrany životního prostředí, která mj. povede k intervencím za zlepšení dílčích aspektů životního prostředí a přísným požadavkům na šetrnost rozvojových projektů. Díky různým dotačním nástrojům bude možné mj. snižovat energetickou náročnost budov, zvyšovat účinnost a šetrnost vytápění domácností a veřejných budov, ekologizovat vozový park, snižovat vnos škodlivin do vodních recipientů, obnovovat významné krajinné prvky a stanoviště ohrožených rostlin a živočichů, zkvalitňovat systém hromadné dopravy, rozšířit a zmodernizovat infrastrukturu odpadového hospodářství apod. Při dostatečném zapojení klíčových aktérů do řešení problémů životního prostředí tedy bude možné budoucí rozvoj usměrňovat tak, aby nevedl k plošné degradaci životního prostředí a naopak docházelo ke zlepšování stavu dílčích složek životního prostředí.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná, a to jak prostřednictvím důsledného využívání regulačních nástrojů (např. ÚPD), tak prostřednictvím investičních (např. realizace projektů na eliminaci environmentálních zátěží) i neinvestičních aktivit (údržba krajiny, čištění ulic, apod.), dialogu se sociálními partnery, v tomto případě i NNO s ekologickým zaměřením. Silným nástrojem může být i osvěta (EVVO). Je nutné zdůraznit žádoucí koordinaci a integraci těchto aktivit, bez níž nelze potřebného výsledného efektu (vč. synergií) dosáhnout. Platí to například o řešení problematiky vodního hospodářství (koordinované řešení jakosti vod, zásobování vodou a environmentálních rizik spojených se srážkovými extrémami), odpadového hospodářství (komplexní aglomerační systém sběru, svozu, třídění a opětovného využití odpadů) nebo kvality ovzduší (snižování emisí z dopravy, úspornější a vůči ovzduší šetrnější způsoby vytápění, snížení větrné eroze atd.).

3.6 LEGISLATIVNÍ PROSTŘEDÍ

Popis

Pro ČR je typická velmi nízká důvěra v právo, nejen pro jeho komplikovaný proces vymahatelnosti, ale i jeho obtížnou srozumitelnost a zejména pro nepředvídatelnost jeho tvorby a hlavně aplikace. Nápravu chaotického stavu českého legislativního prostředí lze očekávat (byť jistě nikoli rychle) zejména přizpůsobením českého právního systému transnacionálnímu právu, resp. právu EU. Pokud jde o transpozici „evropského práva“ do tuzemské legislativy, nejintenzivnější změny již proběhly v rámci přípravy vstupu ČR do EU (konkrétně v letech 2000-2004), v současné době již další transpozice odpovídá po legislativně-technické stránce plně pravidlům „Acquis communautaire“. Ty se dělí na primární právo (sestává především ze smluv EU – v současnosti Lisabonská smlouva – ale i dalších úmluv mezi členskými státy EU), sekundární právo (sestává s Právních aktů Unie, což jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí a doporučení vydávané EU na základě zmocnění z primárního práva a v různé míře bezprostředně vstupující do národního legislativního prostředí členských zemí) a judikaturu EU. Bezprostřední dopady na stabilitu českého legislativního prostředí má zmíněné sekundární právo např. v oblasti celní politiky, regulace ekonomických aktivit (soutěžní právo, normy, ochrana duševního vlastnictví, veřejná podpora aj.) a realizace evropské strukturální politiky. Intenzita těchto dopadů je však v současnosti limitována podmínkami Lisabonské smlouvy.

Stabilizaci legislativního prostředí (a tedy i předvídatelnost jeho vývoje) ovšem zajistí výše uvedená „technická opatření“, jen pokud se tvorba a aplikace práva „osvobodí“ z rámce své pseudoliberalní koncepce (která je dědictvím české podoby transformace), v jejímž důsledku si „pravidla hry“ mohly a mohou přivlastnit nebo uzpůsobit podle svých potřeb mocensky silné soukromé subjekty. Přebujelé a mnohdy vzájemně nekonzistentní a ekonomicky nelogické právní a správní regulativy, založené na tradici pozitivního právního systému, tak mohou koexistovat s místy, kde legislativa chybí, což obojí dodává sílu byrokracii a korupci. Místo operativního „záplatování děr ad hoc“ (byť s použitím technických filtrů) je žádoucí nastavit legislativní prostředí tak, aby vycházelo z imperativů ducha zákona a prosazovalo obecné principy sdílených hodnot a racionálního jednání. Je totiž paradoxem, že právo ve formě automatických příkazů a zákazů se u nás až příliš často stává začarovaným kruhem, který na jedné straně zvyšuje náklady ekonomických transakcí, snižuje efektivnost produktivního využití společenských zdrojů a motivuje podnikatelství nežádoucím směrem, totiž nikoli k tvorbě, ale k redistribuci bohatství. Tomu se pak čelí obcházením práva a korupcí, které se pak jeví jako bohatství produkující a tudíž společensky užitečná aktivita.

Predikce vývoje v BMO

BMO bude z hlediska legislativního prostředí do značné míry „ve vleku“ celostátního vývoje. Ten bude nejspíše i nadále v důsledku nestabilní politické situace a nekonceptního, nekonsenzuálního procesu tvorby legislativy charakteristický výše popsanou chaotičností, na druhé straně však bude i v důsledku nástupu nového programového období 2014–2020 ovlivňován požadavky ze strany EU. Bude tedy záležet nejen na kvalitě legislativního procesu, exekutivy a judikativy, ale i na další transpozici evropského práva do praxe v ČR, což budou rozhodující faktory, které ovlivní rozvojový potenciál státu, potažmo regionu.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Faktor je ze strany samotného BMO ovlivnitelný jen silným politickým tlakem ve spolupráci s reprezentacemi místních samospráv (především SMO ČR).

4 ANALÝZA SWOT

Úvodním krokem tohoto výstupu je definice problémových okruhů pro zpracování dílčích SWOT analýz. Na základě informací z předchozích analytických výstupů byly definovány 4 okruhy, které představují relativně ucelená témata. Jedná se o tyto tematické okruhy:

- Doprava a mobilita
- Životní prostředí
- Konkurenceschopnost a vzdělávání
- Sociální soudržnost a sociální služby

Jednotlivé problémové okruhy byly podrobeny SWOT analýze. Ta představuje metodu, pomocí níž je možné klasifikovat hlavní rozvojové faktory. Informace jsou metodou SWOT standardně tříděny do čtyř kategorií:

- silné stránky (S = strengths),
- slabé stránky (W = weaknesses),
- příležitosti (O = opportunities),
- hrozby (T = threats).

Tyto kategorie sledují logiku uvedenou v tabulce.

Tabulka 44: Konstrukce SWOT analýzy

	pozitiva	negativa
vnitřní faktory, přítomnost, výchozí stav	silné stránky (S)	slabé stránky (W)
vnější faktory, budoucnost, potřeba intervencí	příležitosti (O)	hrozby (T)

V první fázi SWOT analýzy byl zpracován přehled jednotlivých faktorů pro každý problémový okruh. Dílčí SWOT analýzy pro jednotlivé problémové okruhy byly následně diskutovány při jednání příslušných pracovních skupin, na jejichž základě byly dílčí SWOT analýzy upraveny či doplněny. Smyslem dílčích SWOT analýz je identifikace hlavních rozvojových faktorů působících na rozvoj zájmového území v každém tematickém okruhu.

Dílčí SWOT analýzy umožňují identifikovat rozvojové faktory v jednotlivých problémových okruzích, nelze však s jejich pomocí porovnávat význam jednotlivých faktorů ani problémových okruhů (tedy např. která slabá stránka či příležitost je důležitější). Z tohoto důvodu byla provedena souhrnná SWOT analýza, v rámci níž byly jednotlivé z identifikovaných faktorů vybrány členy pracovních skupin ty nejvýznamnější (tzn. podle důležitosti pro rozvoj BMO). Výsledná SWOT tak obsahuje pouze tyto nejvýznamnější faktory SWOT. SWOT analýza tak zahrnuje nejen výčet rozvojových faktorů, ale i jejich klasifikaci, a je tak cenným podkladem pro rozhodování o cílech, projektových záměrech a o podobě intervenční logiky integrované strategie.

4.1 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: DOPRAVA A MOBILITA

Silné stránky

- Kapacitní globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center (Praha, Bratislava, Budapešť, v případě železnice i Vídeň, v případě silnice i Ostrava)
- Postupné budování systému páteřních silničních komunikací BMO s okružními i radiálními komunikacemi
- Přítomnost malého mezinárodního letiště, relativní blízkost významných mezinárodních letišť (Vídeň, příp. Praha)
- Systém IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a propracovanou sítí linek se vzájemně navazujícími spoji
- Široká nabídka dálkových autobusových i železničních spojů do Prahy, řady dalších českých měst, Vídně, ale i vzdálenějších destinací

Slabé stránky

- Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací
- Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy
- Vysoká tranzitní funkce páteřních silničních komunikací (vyšší náklady na modernizaci a údržbu a environmentální dopady ve vztahu k přínosům pro místní ekonomiku)
- Deficity v silničním napojení některých nově rozvíjených lokalit (obytných i komerčních)
- Absence kapacitního rychlostního napojení severním směrem (R43)
- Zastaralá podoba velké části páteřních ulic a náměstí s nevyhovující interakcí automobilové, veřejné (vč. kolejové), pěší a cyklistické dopravy a rovněž s funkčně a esteticky nevyhovujícím urbanistickým řešením
- Nedostatečné parkovací kapacity v centru měst (zejména Brna) a na sídlištích postavených během socialistického období
- Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň, vč. letiště
- Dosud jen částečné využití moderních ICT systémů a telematiky v dopravě
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Stagnace rozvoje infrastruktury pro kolejovou dopravu uvnitř Brna, zejména sítě tramvajových tratí nereflktujících prostorové změny v BMO v posledních dvou desetiletích
- Přetrvávající bariéry ve veřejné dopravě (přes četné bezbariérové úpravy zastávek, terminálů a vozidel zejména v rámci brněnské MHD)

- Uživatelsky málo atraktivní prostředí dopravních terminálů (návaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména MHD), absence dopravních terminálů v rámci IDS)
- Málo kapacitní a uživatelsky neatraktivní návaznost IAD na veřejnou dopravu vč. MHD, absence záchytných parkovišť P+R
- Deficity v infrastruktuře pro cyklistickou dopravu a v její funkci každodenního přesunu obyvatel za prací a do škol v metropolitním prostoru (chybějící úseky cyklostezek a vybavenost cyklostezek, absence cyklopruhů na většině významných komunikací v intravilánu)
- Výrazná konfliktnost pěší a cyklistické dopravy s dopravou silniční
- Nízká multimodalita v nákladní dopravě, absence logistických center a terminálů kombinované dopravy
- Poddimenzovanost a nedostatečné letecké napojení Brna na globální letecké uzly (tzv. „hubs“) a na linky významných dopravců

Příležitosti

- Výstavba a modernizace páteřních (státem spravovaných) silničních komunikací, aktuálně zejména postupná modernizace dálnice D1 mezi Prahou a Brnem
- Dokončení silničního spojení Brna a Vídně dálnicí/rychlostní silnicí
- Modernizace železničních uzlů vč. brněnského nádraží (i díky pozice Brna jako součásti koridorů č. 22 a č. 23 sítě TEN-T)
- Decentralizace a růst role regionálních letišť v letecké dopravě, příchod významnějších leteckých dopravců na regionální letiště
- Nárůst preference pěší, cyklistické a veřejné dopravy před IAD
- Zvýšení atraktivity stávajících, příp. vznik nových rozvojových lokalit (obytná funkce, logistika atd.) v souvislosti s realizací dopravních staveb (Severojižní kolejový diametr, silniční stavby, tramvajové trati)
- Společenský tlak na odstraňování environmentální zátěže z dopravy realizací potřebných opatření (technických, dopravně-provozních atd.)

Hrozby

- Zpoždění významných silničních i železničních staveb
- Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu
- Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků)
- Nárůst IAD zejména v okrajových částech Brna a v jeho nejbližším zázemí jako důsledek pokračující suburbanizace

- Absence širšího společenského konsensu nad rolí a potřebou rozvoje veřejné dopravy jako plnohodnotné alternativy vůči IAD
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Převaha dopravní funkce náměstí, ulic, železničních a tramvajových tratí, nízká humanizace veřejného prostoru
- Potřeba neustálého navyšování parkovacích kapacit vyvolaná výstavbou nové silniční infrastruktury a růstem intenzity IAD
- Nedostatek reálných opatření k preferenci veřejné dopravy před IAD
- Obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb

4.2 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Silné stránky

- Obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti s koncentrací řady lidských činností)
- V rámci převážně urbánního prostředí vysoká rozmanitost a atraktivita přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita)
- Rostoucí kvalita, úprava a funkčnost urbánní zeleně v Brně
- Dostatečná kapacita infrastruktury pro centrální zásobování teplem
- Aktuálně vyhovující kvalita zdrojů pitné vody
- Vysoký podíl domácností napojených na vodovodní přípojku
- Aktuálně dostatečná účinnost a kapacita čištění odpadních vod v Brně
- Postupná realizace systému třístupňové ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi
- Vybudovaný systém kolektorů v centru Brna
- Tradice kombinované výroby elektrické energie a tepla (kogenerace)
- Dostatečná kapacita zdrojů a rozvodů elektrické energie
- Existence moderních zařízení pro energetické využití odpadů, dotřídovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna)

Slabé stránky

- Velký počet tzv. brownfields v Brně i v dalších městech, příp. obcích v oblasti
- Vysoká lokální koncentrace prachových částic a dalších znečišťujících látek v ovzduší v některých částech BMO (důsledek dopravy, větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv)
- Setrvalý nárůst hlukové zátěže z automobilové dopravy
- Přetrvávající vysoká energetická náročnost regionu: výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd.
- Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO
- Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna
- Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství
- Dosud spíše slabé a nahodilé využití technické infrastruktury Brna pro okolní města a obce (dáno i obecně nízkou mírou spolupráce mezi obcemi v ČR)
- Fyzické a morální zastarávání veřejných prostranství, zejména na sídlištích ze socialistického období, dosud jen zčásti sanované revitalizacemi a rekonstrukcemi
- Existence ekologických zátěží
- Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO

Příležitosti

- Proměna zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní
- Postupná modernizace systému čištění odpadních vod díky novým technologiím
- Obecně silný důraz jednotlivých národních a evropských politik na ochranu životního prostředí a na energetická opatření, zpříšňování norem vyvolávající tlak na realizaci potřebných investic
- Provázání sanačních a rozvojových opatření v rámci revitalizace tzv. brownfields vedoucí ke zvýšení funkčního využití území i jeho estetické hodnoty
- Značné rezervy v energetické náročnosti budov a možnostech energetických úspor (relativně snadno dosažitelná výrazná změna)
- Nárůst opětovného využití odpadu (materiálový a energetický zdroj) i v souvislosti s novými technologiemi
- Dlouhodobý koncepční systém EVVO s participací občanského sektoru
- Snížení emisní zátěže díky lepší organizaci dopravy (P+R, veřejná doprava, omezení vjezdu do centra)

Hrozby

- Globální změny klimatu vedoucí k nutnosti změn v hospodaření v krajině (nejen opatření k eliminaci dopadů katastrof, ale i k prevenci v podobě obnovy původních ekosystémů apod.)
- Neřízená komerční i rezidenční suburbanizace vedoucí k zastavování přírodně a zemědělsky hodnotných částí území
- Výhledová nedostačující kapacita zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu), z nichž navíc všechny významné leží mimo území kraje
- Ohrožení kvality vody z povrchových zdrojů toxickými sinicemi (např. Vířský přivaděč)
- Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav (jak rozsáhlých záplav v okolí větších vodních toků, tak přívalových záplav na menších vodních tocích)
- Nedůvěra české veřejnosti vůči rozvoji OZE daná i jejich mediálními obrazy a předchozími nevhodnými politickými rozhodnutími
- Slabší územní integrace aktivit na eliminaci rizik v oblasti životního prostředí (povodně, snížení kapacity zdrojů pitné vody) v rámci celé BMO
- Nedostatečná kapacita infrastruktury v zázemí Brna jako důsledek živelné suburbanizace
- Existence velkých kapacit ke skládkování, které není a v budoucnu nebude preferovaným způsobem nakládání s odpady

4.3 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Silné stránky

- Technologická vyspělost i rozvinutý inovační potenciál oblasti, BMO patří k metropolitním oblastem, kde se daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví
- Vysoká ekonomická výkonnost (Brno)
- Vysoká podnikatelská aktivita s koncentrací v okresech Brno-město, Brno-venkov, s převahou malých podniků a sektoru služeb
- Silná pozice Brna ve zpracovatelském průmyslu - mj. v odvětvích elektrotechnika, automobilový průmysl
- Velký význam sektoru služeb v ekonomice BMO s podílem vysoké hrubé přidané hodnoty
- Vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, nadprůměrný podíl obyvatel se středoškolským vzděláním
- Významné soustředění kvalifikované pracovní síly v sektoru VaV, s nejvyšším podílem výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV
- Vysoký podíl IT odborníků na celkovém počtu zaměstnaných osob
- Koncentrace vysokých škol a organizací výzkumu a vývoje

- Rozvinuté veletržní a kongresové aktivity, které tvoří důležitou součást ekonomiky oblasti
- Dobrá kvalita služeb pro podporu podnikatelského prostředí
- Silné institucionální prostředí pro podporu spolupráce veřejného sektoru vysokých škol, výzkumných organizací a firem, přítomnost etablovaných a respektovaných institucionálních aktérů vyvíjejících činnosti k podpoře rozvojových aktivit (Jihomoravské inovační centrum, Jihomoravské centrum mezinárodní mobility)
- Koncentrace infrastruktury pro vědu a výzkum (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím
- Vysoká informatizace domácností (vybavenost PC a internetovým připojením)

Slabé stránky

- Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti
- Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost
- Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Nevyhovující systém práce s nadanými žáky (žáky se SVP)
- Lokálně nedostatečná kapacita předškolních zařízení (nástup dětí rodičů silných ročníků 70. let do MŠ)
- Nedostatečná dostupnost zázemí pro vědecké pracovníky za zahraničí (např. nabídka mateřských škol pro děti zahraničních pracovníků v JMK a další sociální, vzdělávací a volnočasová infrastruktura)
- Nízká kvalita a relevance problémové orientace výzkumu vedoucí k nízkému aplikačnímu potenciálu
- Vysoká polarita mezi metropolí a zázemím plynoucí z doposud nevyrovnané nabídky služeb podpůrné inovační infrastruktury, zejména pro aplikační sféru ze zázemí BMO
- Krátká délka pobytu domácích i zahraničních turistů a sezónnost cestovního ruchu
- Nedostatek volných ploch pro rozvoj podnikatelské infrastruktury pro příchod nových odvětví

Příležitosti

- Vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how
- Přísun financí do vědy a výzkumu díky posíleným intervencím ESIF na VaV a konkurenceschopnost obecně v novém programovém období
- Další posílení pozice BMO z hlediska vědy a výzkumu v rámci České republiky a střední Evropy
- Reforma VŠ vzdělávání (z ní plynoucí zkvalitnění absolventské základny)

- Silná vazba na cíle regionální politiky EU v oblasti inteligentního růstu a rozvoje oborů s vysokou přidanou hodnotou
- Příchod a vznik dalších investic napojených na VaV, včetně kreativních odvětví
- Kontinuita v chodu významných institucí, relativně vysoká institucionální kapacita území
- Postupná internacionalizace vzdělávání, především na terciární úrovni (zvyšování počtu cizinců na VŠ i počet studentů v zahraničí)
- Posílení atraktivity města a vybraných oblastí BMO (kvalita života, pracovní příležitosti) pro absolventy vysokých škol a vysoce kvalifikovanou pracovní sílu
- Vysoký potenciál pro specifické formy cestovního ruchu (městská i venkovská turistika, kongresová turistika)

Hrozby

- Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost)
- Nerealizace velkých dopravních staveb nadregionálního významu (R52, R43, zkapacitnění D1, ŽUB, VMO, tangenty)
- Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu
- Nevhodná struktura veřejných výdajů na výzkum
- Nevyhovující systém hodnocení výzkumu a jeho nedostatečné propojení s rozdělováním veřejných financí
- Nízká koordinovanost národních politik souvisejících s výzkumem a inovacemi
- Potíže s udržením financování velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013
- Nedostatečná podpora a propagace výzkumných inovací, vliv na „mentální prostředí“ regionu
- Zvýšení míry nezbytného kofinancování projektů podpořených z evropských fondů a tlak na veřejné rozpočty
- Problémy s udržením vysoce kvalifikovaných (zahraničních) pracovníků ve VaV a podnicích s vysokou HPH, dané nedostatečným rozvojem sociálního zázemí
- Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva
- Nedostatečně rozvinuté systémy celoživotního vzdělávání, zejména v oblasti vzdělávání dospělých
- Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech
- Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu

4.4 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST A SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Silné stránky

- Dlouhodobě stabilní až mírně rostoucí počet obyvatel metropolitní oblasti
- Vysoký podíl obyvatelstva s vyšším stupněm dosaženého vzdělání
- Poměrně vysoká životní úroveň obyvatel (vysoké průměrné mzdy)
- Stabilizovaná sociální skladba obyvatel a kontinuita sociokulturního vývoje
- Relativně dobrá dostupnost většiny sociálních služeb
- Široká nabídka většiny terénních a ambulantních sociálních služeb i pobytových sociálních služeb v Brně
- Relativně dobrá dostupnost zdravotnické péče (včetně specializovaných pracovišť v Brně)

Slabé stránky

- Starší věková struktura obyvatel (index stáří i index závislosti vyšší než průměr ČR; vysoké hodnoty indexu stáří v Brně a menších obcích na okrajích oblasti)
- Lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb (zejm. pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením), s horší dostupností péče ve venkovských lokalitách
- Nízký počet různorodých zařízení s péčí o seniory vzhledem k věkové struktuře a prognózovanému vývoji (včetně specializovaných pracovišť zaměřených na péči o klienty s demencí nebo s Alzheimerovou nemocí)
- Chybějící různorodá nabídka bydlení pro seniory
- Nedostatečná nabídka vhodného bydlení a dalších forem pomoci (služeb) pro specifické cílové skupiny
- Nedostatečná nabídka prostupného bydlení pro specifické cílové skupiny
- Existence sociálně vyloučených lokalit v přímé blízkosti centra Brna
- Nedostatečná nabídka terénních služeb sociální prevence a služeb vedoucích k podpoře zaměstnávání ohrožených skupin obyvatel
- Chybějící provázanost zdravotních a sociálních služeb včetně domácí a paliativní péče
- Lokálně nedostačující infrastruktura v oblasti nízkoprahových zařízení a komunitních center

Příležitosti

- Růst mezinárodní mobility podporující příchod vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel
- Změna stávajícího krajského systému financování sociálních služeb (z jednoletého na víceletý systém financování) vedoucí ke zlepšení efektivity a kvality služeb

- Pokračování transformace sociálních služeb ve smyslu jejich deinstitucionalizace a humanizace (zejména pobytových zařízení pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením)
- Revitalizace lokalit s nižším sociálním statusem
- Revitalizace nevyužívaných území, včetně revitalizace brownfields
- Využití potenciálu sociálního podnikání

Hrozby

- Další prohlubování procesu demografického stárnutí bez adekvátní odezvy do městské, sociální a zdravotní infrastruktury
- Nárůst nezaměstnanosti, vysoký (a rostoucí) počet nezaměstnaných absolventů
- Suburbanizační trendy ve stěhování obyvatel (především v okolí města Brna) vytvářející rychlý tlak na výstavbu nové infrastruktury občanské vybavenosti
- Snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného
- Nárůst počtu osob ohrožených ztrátou bydlení
- Nárůst počtu osob ohrožených předlužením, i ve vazbě na nízkou finanční gramotnost
- Vznik dalších lokalit se specifickými problémy, zejména v Brně (sociálně vyloučené lokality), prostorová koncentrace sociálně patologických jevů
- Nedostatečná prevence a osvěta v oblasti zdraví a zdravého a aktivního stárnutí
- Růst mezinárodní mobility umožňující mj. odchod mladší a vzdělanější části obyvatel do vyspělejších zemí
- Potíže s udržením financování provozní fáze velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013 (v sociální sféře)
- Zpřísnění podmínek podpory z ESIF - zvýšení míry povinného kofinancování, omezení předfinancování, zpřísnění podmínek udržitelnosti (hrozba se týká zejména NNO)

4.5 SOUHRNNÁ ANALÝZA SWOT

Souhrnná SWOT analýza je založena na hodnocení jednotlivých faktorů členy příslušné pracovní skupiny. V případě pracovní skupiny „Životní prostředí“ se hodnocení nepodařilo realizovat a bylo proto nahrazeno hodnocením členy zpracovatelského týmu.

Do souhrnné analýzy vstoupily ty faktory (viz následující tabulky), které byly vybrány alespoň polovinou členů příslušné pracovní skupiny. Ty faktory, které byly vybrány více než třemi čtvrtinami členů pracovní skupiny, jsou vyznačené tučně. V rámci obou těchto kategorií jsou již faktory seřazeny náhodně, tedy bez zohlednění jejich významu (důvodem je odlišný počet osob, které hodnotily faktory SWOT v jednotlivých kategoriích, a tedy nemožnost takto podrobného srovnání).

Tabulka 45: Souhrnný přehled silných a slabých stránek

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Systém IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a propracovanou sítí linek se vzájemně navazujícími spoji • Obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti s koncentrací řady lidských činností) • V rámci převážně urbánního prostředí vysoká rozmanitost a atraktivita přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita) • Tradice kombinované výroby elektrické energie a tepla (kogenerace) • Technologická vyspělost i rozvinutý inovační potenciál oblasti, BMO patří k metropolitním oblastem, kde se daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví • Silné institucionální prostředí pro podporu spolupráce veřejného sektoru vysokých škol, výzkumných organizací a firem, přítomnost etablovaných a respektovaných institucionálních aktérů vyvíjejících činnosti k podpoře rozvojových aktivit (Jihomoravské inovační centrum, Jihomoravské centrum mezinárodní mobility) • Koncentrace infrastruktury pro vědu a výzkum (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím • Stabilizovaná sociální skladba obyvatel a kontinuita sociokulturního vývoje • Relativně dobrá dostupnost zdravotnické péče (včetně specializovaných pracovišť v Brně) • Kapacitní globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center (Praha, Bratislava, Budapešť, v případě železnice i Vídeň, v případě silnice i Ostrava) • Přítomnost malého mezinárodního letiště, relativní blízkost významných mezinárodních letišť (Vídeň, příp. Praha) • Vysoký podíl domácností napojených na vodovodní přípojku • Dostatečná kapacita zdrojů a rozvodů elektrické energie • Významné soustředění kvalifikované pracovní síly v sektoru VaV, s nejvyšším podílem výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV • Koncentrace vysokých škol a organizací výzkumu a vývoje • Dobrá kvalita služeb pro podporu podnikatelského prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy • Vysoká lokální koncentrace prachových částic a dalších znečišťujících látek v ovzduší v některých částech BMO (důsledek dopravy, větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv) • Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO • Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů • Nízká kvalita a relevance problémové orientace výzkumu vedoucí k nízkému aplikačnímu potenciálu • Vysoká polarita v transferu výsledků VaV mezi metropolí a zázemím Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost • Nedostatečná nabídka vhodného bydlení a dalších forem pomoci (služeb) pro specifické cílové skupiny • Chybějící provázanost zdravotních a sociálních služeb včetně domácí a paliativní péče • Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací • Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území • Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň, vč. letiště • Absence rychlostního napojení severním směrem (R43) • Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO • Setrvalý nárůst hlukové zátěže z automobilové dopravy • Přetrvávající vysoká energetická náročnost regionu: výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd. • Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna • Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství • Existence ekologických zátěží

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobě stabilní až mírně rostoucí počet obyvatel metropolitní oblasti • Relativně dobrá dostupnost většiny sociálních služeb • Vysoký podíl vzdělaného obyvatelstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání • Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti • Nedostatečná dostupnost zázemí pro vědecké pracovníky za zahraničí (např. nabídka mateřských škol pro děti zahraničních pracovníků v JMK a další sociální, vzdělávací a volnočasová infrastruktura) • Nedostatek volných ploch pro rozvoj podnikatelské infrastruktury • Poddimenzovanost a nedostatečné letecké napojení Brna na globální letecké uzly (tzv. „hubs“) a na linky významných dopravců • Chybějící různorodá nabídka bydlení pro seniory • Lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb (zejm. pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením), s horší dostupností péče ve venkovských lokalitách • Nízký počet různorodých zařízení s péčí o seniory vzhledem k věkové struktuře a prognózovanému vývoji (včetně specializovaných pracovišť zaměřených na péči o klienty s demencí nebo s Alzheimerovou nemocí)

Tabulka 46: Souhrnný přehled příležitostí a hrozeb

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizace železničních uzlů vč. brněnského nádraží (i díky pozice Brna jako součásti koridorů č. 22 a č. 23 sítě TEN-T) • Dokončení silničního spojení Brna a Vídně dálnicí/rychlostní silnicí • Postupná modernizace systému čištění odpadních vod díky novým technologiím • Značné rezervy v energetické náročnosti budov a možnostech energetických úspor (relativně snadno dosažitelná výrazná změna) • Posílení atraktivity města a vybraných oblastí BMO (kvalita života, pracovní příležitosti) pro absolventy vysokých škol a vysoce kvalifikovanou pracovní sílu • Změna stávajícího krajského systému financování sociálních služeb (z jednoletého na víceletý systém financování) vedoucí ke zlepšení efektivity a kvality služeb • Pokračování transformace sociálních služeb ve smyslu jejich deinstitucionalizace a humanizace (zejména pobytových zařízení pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením) Potenciál pro dobrovolnictví 	<ul style="list-style-type: none"> • Zpoždění významných silničních i železničních staveb / Nerealizace velkých dopravních staveb nadregionálního významu (R52, R43, zkapacitnění D1, ŽUB, VMO, tangenty) • Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu • Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav (jak rozsáhlých záplav v okolí větších vodních toků, tak přívalových záplav na menších vodních tocích) • Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu • Nárůst počtu osob ohrožených ztrátou bydlení • Další prohlubování procesu demografického stárnutí bez adekvátní odezvy do městské, sociální a zdravotní infrastruktury • Snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného • Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků) • Obtížný konsensus nad územním vedením

Příležitosti	Hrozby
<p>vyplyvající z vysokého počtu studentů a existence aktivní seniorské populace</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využití potenciálu sociálního podnikání • Revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem • Výstavba a modernizace páteřních (státem spravovaných) silničních komunikací, aktuálně zejména postupná modernizace dálnice D1 mezi Prahou a Brnem • Nárůst preference pěší, cyklistické a veřejné dopravy před IAD • Proměna zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní • Nárůst opětovného využití odpadu (materiálový a energetický zdroj) i v souvislosti s novými technologiemi • Snížení emisní zátěže díky lepší organizaci dopravy (P+R, veřejná doprava, omezení vjezdu do centra) • Vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how • Přířsun financí do vědy a výzkumu díky posíleným intervencím ESIF na VaV a konkurenceschopnost obecně v novém programovém období • Další posílení pozice BMO z hlediska vědy a výzkumu v rámci České republiky a střední Evropy • Silná vazba na cíle regionální politiky EU v oblasti inteligentního růstu a rozvoje oborů s vysokou přidanou hodnotou • Reforma VŠ vzdělávání (z ní plynoucí zkvalitnění absolventské základny) • Příchod a vznik dalších investic napojených na VaV, včetně kreativních odvětví • Vysoký potenciál pro specifické formy cestovního ruchu (městská i venkovská turistika, kongresová turistika) • Revitalizace nevyužívaných území, včetně revitalizace brownfields • Růst mezinárodní mobility podporující příchod vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel 	<p>významných dopravních staveb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Globální změny klimatu vedoucí k nutnosti změn v hospodaření v krajině (nejen opatření k eliminaci dopadů katastrof, ale i k prevenci v podobě obnovy původních ekosystémů apod.) • Neřízená komerční i rezidenční suburbanizace vedoucí k zastavování přírodně a zemědělsky hodnotných částí území • Výhledová nedostačující kapacita zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu), z nichž navíc všechny významné leží mimo území kraje • Existence velkých kapacit ke skládkování, které není a v budoucnu nebude preferovaným způsobem nakládání s odpady • Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech • Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost) • Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu • Potíže s udržením financování velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013 • Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva • Nárůst nezaměstnanosti, vysoký (a rostoucí) počet nezaměstnaných absolventů • Nárůst počtu osob ohrožených předlužením, i ve vazbě na nízkou finanční gramotnost

5 ANALÝZA STAKEHOLDERŮ

Analýza stakeholderů byla pořízena jako pracovní materiál pro definování významu potenciálních aktérů implementace ISR BMO ITI. Vedle Nositele ISR, tedy statutárního města Brna, jsou identifikováni také potenciální významní nositelé projektů a subjekty, které mají ve sledované problematice v zájmovém území nebo jeho části vliv. Analýza stakeholderů byla pořízena zejména s účelem podpůrného nástroje pro nominování subjektů do pracovních skupin pro implementaci ISR BMO. Jejich složení bude vycházet z pracovních skupin ustavených během zpracování ISR BMO.

Analýza stakeholderů byla zpracována ve formě přehledných tabulek, které jsou uvedeny níže v dokumentu. U každého aktéra byl definován jeho význam na danou problematiku v zájmovém území, který sestává z územní a tematické působnosti, a míra potenciálního vlivu na implementaci ISR BMO. Míra vlivu (ve smyslu implementace ISR BMO) byla definována v rámci čtyř kategorií na základě následujících kritérií:

- klíčový vliv – Nositel ISR (tedy statutární město Brno);
- vysoký vliv – příjemce, aktivní stakeholder (řídí problematiku v území);
- střední vliv – příjemce, pasivní stakeholder (ovlivňuje problematiku v území);
- nízký vliv – příjemce nebo ne-příjemce podpory s malým nebo žádným vlivem na problematiku v území.

5.1 DOPRAVA A MOBILITA

Tabulka 47: Analýza stakeholderů v oblasti dopravy a mobility

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor dopravy, Odbor územního plánování a rozvoje, Odbor investiční)	území města - objednatel MHD, správce části infrastruktury, koncepční činnost; zázemí města - nepřímý vliv	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor dopravy, Odbor územního plánování)	celé území (objednatel veřejné dopravní obslužnosti, koordinátor IDS, správce regionální silniční infrastruktury)	vysoký
SÚS JMK	správce regionální silniční infrastruktury	vysoký
DP města Brna, a.s.	provozovatel MHD na území města; zázemí – nepřímý vliv	střední
Brněnské komunikace, a.s.	správce části infrastruktury na území města; zázemí – nepřímý vliv	střední
KORDIS JMK, a.s.	koordinátor IDS JMK	vysoký
ostatní města a obce	území daného města/obce (správce části infrastruktury), hromadná doprava - nepřímý vliv	střední
České dráhy, a.s.	provozovatel veřejné dopravní obslužnosti, správce některých dotčených objektů	střední
dopravci IDS JMK (autobusy)	provozovatel veřejné dopravní obslužnosti	střední
SŽDC	správce železniční infrastruktury	střední

Stakeholder	Význam	Vliv
ŘSD	správce celostátní silniční infrastruktury	střední
Centrum dopravního výzkumu	odborná veřejnost	nízký

5.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Tabulka 48: Analýza stakeholderů v oblasti životního prostředí

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor životního prostředí, Odbor správy majetku, Odbor vodního a lesního hospodářství a zemědělství, Odbor územního plánování a rozvoje, Odbor investiční)	území města - správce infrastruktury, regulátor; zázemí města - nepřímý vliv	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor životního prostředí, Odbor územního plánování a rozvoje)	koordinátor regionální politiky, regulátor	vysoký
ostatní města a obce	správce infrastruktury	střední
Povodí Moravy, s. p.	správce vodohospodářské infrastruktury	vysoký
SAKO Brno, a.s.	služby v oblasti odpadového hospodářství	vysoký
Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.	provozování a správa vodáren, vodovodu a kanalizace	vysoký
Technické sítě Brno, a.s.	provoz veřejného osvětlení a kolektorové sítě v Brně; zázemí města – nepřímý vliv	střední
Teplárny Brno	výroba a rozvod tepelné energie	vysoký
neziskové organizace (Nadace Partnerství, Veronica, ČSOP apod.)	odborná veřejnost	nízký
ČiŽP	státní regulátor	střední
AOPK ČR	gestor ochrany přírody a krajiny, nositel projektů, regulátor částí území	vysoký

5.3 VZDĚLÁVÁNÍ A KONKURENCESCHOPNOST

Tabulka 49: Analýza stakeholderů v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor investiční, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy)	zřizovatel MŠ a ZŠ, vlastník rozvojových zón, regulátor/stimulátor rozvoje	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor regionálního rozvoje, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy)	zřizovatel SŠ a VOŠ, aktivní hybatel a regulátor rozvojové politiky	vysoký
ostatní města a obce	zřizovatel MŠ a ZŠ, vlastník rozvojových zón, regulátor/stimulátor rozvoje	střední
Úřad práce	gestor státu na trhu práce	vysoký
Krajská hospodářská komora jižní Moravy	reprezentant podnikatelské sféry na krajské, resp. nadmístní úrovni	střední

Stakeholder	Význam	Vliv
Regionální hospodářská komora Brno	reprezentant podnikatelské sféry na krajské, resp. nadmístní úrovni	střední
Regionální rozvojová agentura jižní Moravy	administrace programů, konzultační činnost, asistence zahraničním investorům, příprava projektů, činnost v území (regenerace brownfieldů apod.)	střední
Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest	gestor státu v oblasti rozvoje podnikání, donátor rozvoje podnikání	vysoký
JIC	podpora firmám a výzkumným subjektům, spolupráce mezi průmyslem, výzkumnými pracovišti a veřejnou správou	vysoký
Centrum vzdělávání všem	celoživotní vzdělávání, kariérní poradenství	vysoký

5.4 SOCIÁLNÍ OBLAST

Tabulka 50: Analýza stakeholderů v sociální oblasti

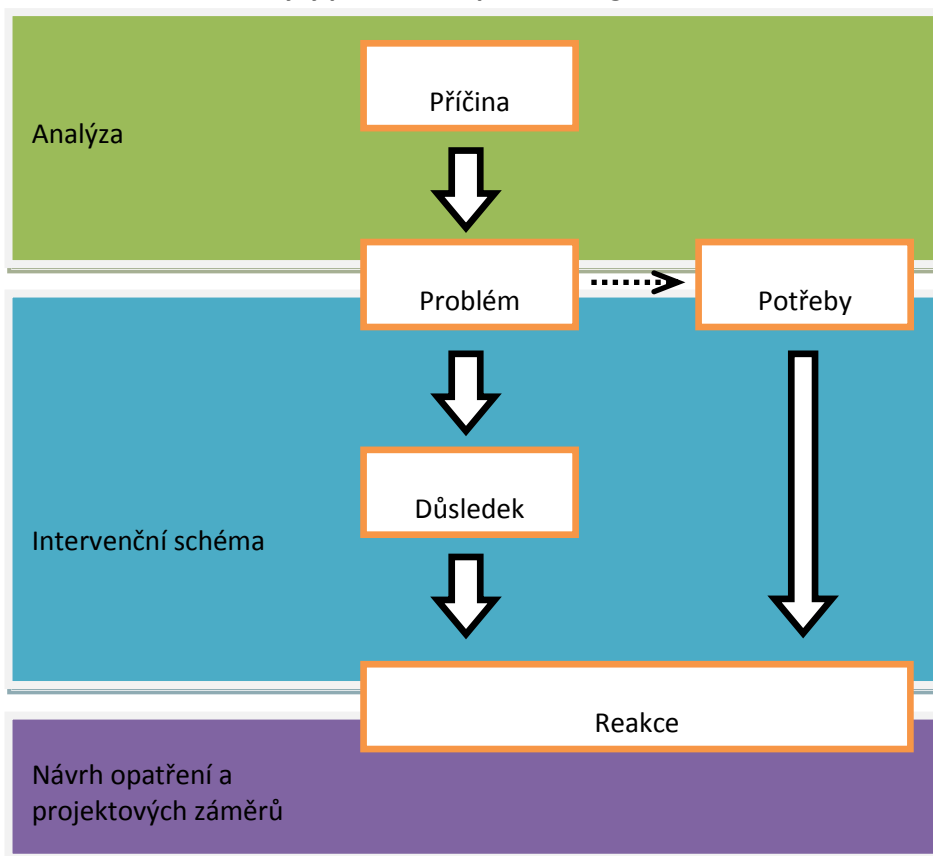
Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor sociální péče, Bytový odbor, OIEF, Odbor správy majetku, Odbor zdraví, Městské části a jejich sociální a bytové odbory)	zřizovatel zařízení sociálních služeb, nositel komunitního plánování, gestor ve vybraných oblastech	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor sociální péče, Odbor zdravotnictví)	zřizovatel zařízení soc. služeb a zdravotnických zařízení, koordinátor regionální politiky v soc. a zdrav. oblasti, donátor soc. a zdrav. oblasti	vysoký
ostatní města a obce	zřizovatel zařízení soc. služeb, nositel komunitního plánování, gestor ve vybraných oblastech	střední
Agentura pro sociální začleňování	gestor státu v politice soc. začleňování	vysoký
Úřad práce	gestor státu na trhu práce	vysoký
neziskové organizace poskytující sociální a zdravotní služby (Diakonie ČCE, Česká katolická charita, Člověk v tísni a další)	poskytovatelé sociálních a zdravotních služeb, nositelé projektů	střední

6 ANALÝZA PROBLÉMŮ

Formulace problémů rozvoje zájmového území představuje v procesu tvorby ISR BMO- významný mezník, neboť ukazuje, v jakých oblastech (tématech) se koncentrují problémy regionu a na co tedy při plánování jeho dalšího rozvoje zaměřit pozornost. Tvoří pomyslné přemostění analytické a strategické části dokumentu. Problém je možné definovat jako rozpor mezi žádoucím stavem a stavem současným (popsaným v analýze). Problémy byly identifikovány pomocí expertního hodnocení, při němž byly významně zohledněny již provedené analýzy. Jedná se tudíž o kvalitativní analýzu.

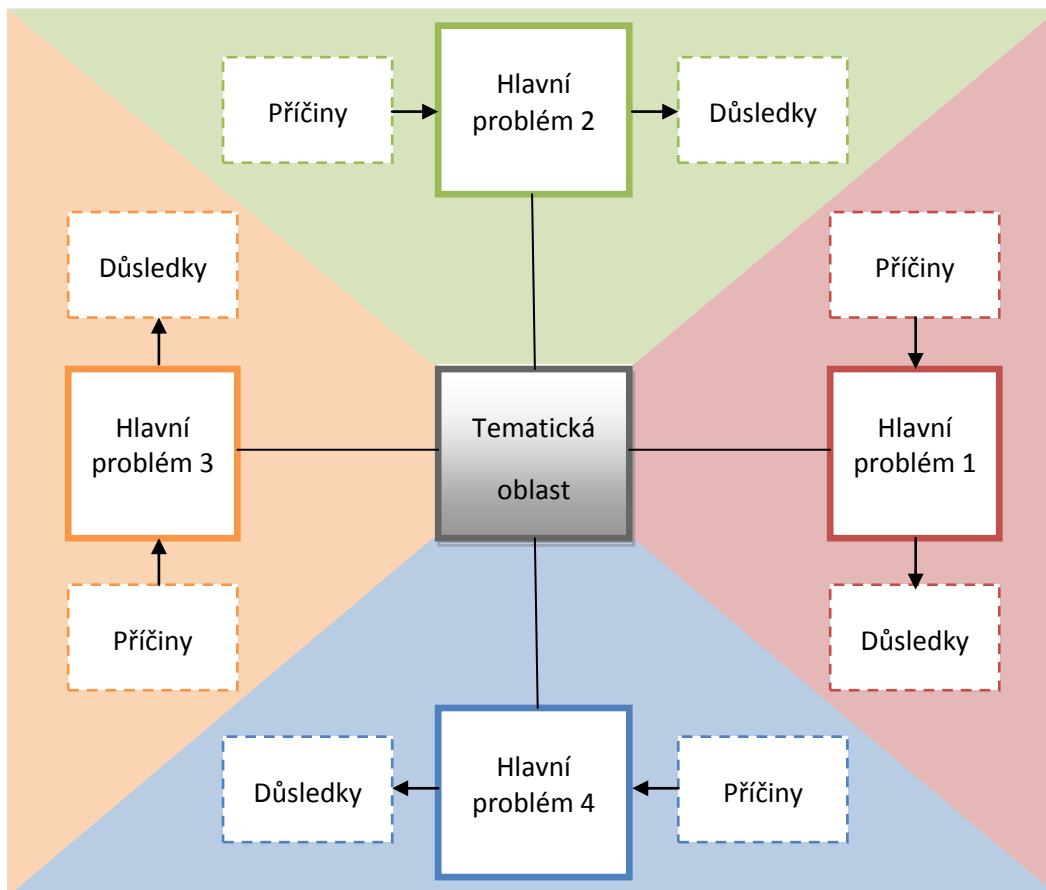
Pro identifikaci a popis problémů byl využit rámec „příčina – problém – důsledek – potřeby“ (viz obrázek). Jednotlivé problémy jsou při využití tohoto rámce popsány v jednotné struktuře, kdy každý z nich je vysvětlen výčtem (řetězcem) příčin a důsledků. Zmíněny jsou (není-li uvedeno jinak) zejména důsledky, které se již v současné době projevují. Analýza problémů se tak stává cenným základem pro návrh intervenční logiky, kterou v podobě „teorie změny“ využívají mj. nové operační programy. Při formulaci problémů je třeba mít na paměti, že ne všechny mohou být řešeny intervencemi ze strany Nositele ISR (především s ohledem na věcné zaměření regionální politiky EU v ČR v programovém období 2014–20), která tudíž na všechny identifikované problémy nemůže reagovat. Jednotlivé problémy tak nemusí mít přímou odezvu v intervenční logice a návrhu projektových záměrů.

Obrázek 2: Pozice analýzy problémů a potřeb v logice ISR BMO

Analýza problémů je členěna podle 4 tematických oblastí vymezených již v rámci SWOT analýzy. V rámci každé z těchto tematických oblastí je definováno několik hlavních problémů. Každý z nich je následně stručně popsán ze současného pohledu a z hlediska střednědobé budoucnosti a je doplněn výčtem příčin a důsledků tak, jak naznačuje následující schéma.

Obrázek 3: Členění problémové analýzy

Na konci kapitoly je připojeno souhrnné schéma problémů, které naznačuje vazby mezi jednotlivými hlavními problémy v rámci jedné tematické oblasti, případně také v tematických oblastech jiných.

6.1 DOPRAVA A MOBILITA

Brněnská metropolitní oblast je urbanizovaným regionem se zvyšujícími se nároky na mobilitu obyvatel, která je nezbytným předpokladem pro vnější konkurenceschopnost regionu (lákání nových investorů a udržení těch stávajících, mobilita pracovních sil) i pro kvalitu života obyvatel (dostupnost služeb). Přitom se však potýká s přetíženou silniční sítí v důsledku nedostavěné páteřní silniční infrastruktury napojující tuto oblast na okolní centra nebo tvořící páteř dopravy v rámci oblasti. V případě železniční infrastruktury pak oblast limituje nedostatečná propustnost železničního uzlu Brno a zcela nevyhovující, fyzicky i morálně zastaralé brněnské hlavní nádraží. V obou případech brání vybudování některých zásadních staveb nejen nedostatek finančních prostředků, ale také nedostatečný společenský konsensus nad potřebou těchto staveb a zejména pak nad jejich podobou a územním trasováním. Veřejná doprava v oblasti je integrovaná v rámci IDS Jihomoravského kraje,

prohloubení její integrace však brání dosud převážně oddělené dopravní módy a konflikty v místech přestupu. Veřejná doprava je přes některé realizované investice stále z velké části bariérová. To platí i pro pěší dopravu, která se navíc potýká se sníženou bezpečností v místech kontaktu s dopravou silniční, případně železniční a cyklistickou. Cyklistická doprava je v oblasti dosud rozvinutá málo, a pokud již byly realizovány některé úseky cyklostezek, jedná se zpravidla o úseky určené primárně pro rekreaci. V oblasti bylo dosud vybudováno minimum cyklostezek pro každodenní pohyb obyvatel, což snižuje jejich mobilitu při vyjíždce za prací, do škol a za službami.

6.1.1 NEDOSTAVĚNÁ INFRASTRUKTURA PRO SILNIČNÍ A ŽELEZNIČNÍ DOPRAVU

Brněnská metropolitní oblast má dobré napojení na řadu velkých okolních center. Napojení na některá z nich je však nevyhovující z hlediska jízdní doby či kvality dopravní cesty. Problematické je zejména silniční napojení na Vídeň, kde dosud není dobudovaná rychlostní silnice, a na Prahu, kde se zpožděním začíná potřebná rekonstrukce dálnice D1, a dále železniční spojení na Přerov, které vyžaduje zásadní modernizaci. Vedle toho se značné infrastrukturní deficity vyskytují také uvnitř Brněnské metropolitní oblasti. V páteřní dopravní síti chybí řada úseků městského okruhu. Železniční uzel Brno má nízkou propustnost a zejména samotné brněnské hlavní nádraží je v nevyhovující poloze na hranici propustnosti a bez možnosti jejího navýšení, navíc je fyzicky i morálně zastaralé. Zásadním problémem je přetížená síť silnic nižšího řádu (silnice II. a III. třídy), jejichž parametry neodpovídají rostoucí dopravní zátěži (důsledek komerční a rezidenční suburbanizace) a vyskytují se na nich četná konfliktní místa. Stav těchto silnic zhoršuje napojení zejména menších měst a venkovských obcí BMO na páteřní dopravní síť, zejména pak na síť TEN-T. V regionu není uspokojivě vyřešena vazba mezi jednotlivými dopravními módy v oblasti nákladní dopravy a logistiky a chybí také širší zapojení informačních systémů a telematika, což snižuje efektivitu dopravy jako odvětví. Tyto skutečnosti zásadním způsobem snižují mobilitu obyvatel v regionu, resp. brání plnému využití rozvojového potenciálu regionu a jeho vnější konkurenceschopnosti. Nedobudovaná infrastruktura v hustě zalidněné oblasti BMO má také negativní dopady na životní prostředí především v důsledku nadměrného znečištění ovzduší a hlukové zátěže.

Hlavní příčiny problému

- Nedostatečné finanční prostředky z veřejných rozpočtů na dopravní stavby
- Nekoncepční postup státu při rozvoji dopravní infrastruktury (v minulosti časté změny v prioritizaci státních investic do dopravní infrastruktury)
- Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků)
- Obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb
- Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Proces suburbanizace vedoucí ke zvýšeným nárokům na dopravní obslužnost okrajových částí Brna a jeho zázemí
- Dosud jen částečné využití ICT systémů a telematiky v dopravě

Hlavní důsledky problému

- Zpoždění významných silničních i železničních staveb
- Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň a na vídeňské letiště
- Absence rychlostního napojení severním směrem (R43)
- Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy
- Nedostatečná modernizace a nízká efektivita dopravy jako odvětví
- Četné negativní dopady dopravy na životní prostředí
- Nízká multimodalita v nákladní dopravě

6.1.2 NEDOSTATEČNĚ VYSOKÉ ZASTOUPENÍ UDRŽITELNÝCH FOREM DOPRAVY

Veřejná doprava v regionu (resp. celém Jihomoravském kraji) je propojena prostřednictvím IDS JMK. Tento systém pracuje s jednotnými tarify, s jednotně vytvořenou sítí linek a časovou provázaností spojů. Integrace tohoto systému však není úplná – komplikuje jej především prostorová oddělenost a neprovázanost jednotlivých dopravních módů na přestupních terminálech (vlak–autobus, tramvaj–autobus, automobil–vlak, kolo–vlak atd.) a absence systémů P+R, K+R, B+R. Veřejná doprava je mimoto reálně dosud málo preferovaná vůči automobilové dopravě (např. provoz na křižovatkách), systém dosud málo využívá ICT. Infrastruktura především pro tramvajovou a trolejbusovou dopravu uvnitř Brna rychle zastarává a její stav a také prostorové vedení jednotlivých tratí neodpovídají aktuálním požadavkům. Ty jsou v posledních letech ovlivňovány zejména novými lokalitami, kde se koncentruje zaměstnanost a bydlení. Jedná se zejména o nová výzkumná centra (např. Kampus Bohunice nebo Český technologický park) a obytné komplexy (např. Kamechy).

Pěší doprava v regionu je vystavena několika rizikům. Předně je to zhoršená bezpečnost pohybu pěších osob v místech kontaktu se silniční dopravou. Platí to jak pro intravilány Brna a dalších velkých měst, kde je řada přechodů pro chodce v místech vysokou intenzitou dopravy nepřehledná nebo jinak nebezpečná, tak i pro menší sídla a mezilehlý prostor, kde chodníky často chybějí a intenzita dopravy zde přitom v posledních letech i několikanásobně vzrostla. Pěší doprava se dále potýká s přetrvávající bariérovostí (přes četné investice v posledních letech). Také v cyklistické dopravě je řada nebezpečných úseků, cyklisté jsou nuceni v důsledku nedobudované sítě cyklostezek často používat frekventované silnice a ulice uvnitř měst. Cyklistické stezky vedou pouze v několika místech a zpravidla byly dosud budovány spíše pro rekreační účely, nikoli pro každodenní pohyb obyvatel (vyjíždka za prací, do škol a za službami).

Podvyužívání udržitelných forem dopravy je jedním z hlavních důvodů nárůstu IAD, negativních dopadů dopravy na životní prostředí a nedostatečně variabilní mobility obyvatelstva.

Hlavní příčiny problému

- Nedostatek reálných opatření k preferenci veřejné dopravy před IAD
- Absence širšího společenského konsensu nad rolí a potřebou rozvoje veřejné dopravy jako plnohodnotné alternativy vůči IAD
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Převaha dopravní funkce náměstí, ulic, železničních a tramvajových tratí, nízká humanizace veřejného prostoru
- Zastaralá podoba velké části páteřních ulic a náměstí s nevyhovující interakcí automobilové, veřejné (vč. kolejové), pěší a cyklistické dopravy a rovněž s funkčně a esteticky nevyhovujícím urbanistickým řešením
- Stagnace rozvoje infrastruktury pro kolejovou dopravu uvnitř Brna, zejména sítě tramvajových tratí nereflektujících prostorové změny v BMO v posledních dvou desetiletích
- Budování nových center zaměstnanosti a bydlení bez vazby na udržitelnou dopravu
- Uživatelsky málo atraktivní prostředí dopravních terminálů (návaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména MHD), absence dopravních terminálů v rámci IDS)
- Dosud jen částečné využití ICT systémů a telematiky ve veřejné dopravě
- Málo kapacitní a uživatelsky neatraktivní návaznost IAD na veřejnou dopravu vč. MHD, absence záchytných parkovišť P+R
- Přetrvávající bariéry ve veřejné dopravě (přes četné bezbariérové úpravy zastávek, terminálů a vozidel zejména v rámci brněnské MHD)
- Zastaralost vozového parku ve veřejné dopravě
- Deficity v infrastruktuře pro cyklistickou dopravu (chybějící úseky cyklostezek a vybavenost cyklostezek, absence cyklopruhů na většině významných komunikací v intravilánu)
- Výrazná konfliktnost pěší a cyklistické dopravy s dopravou silniční

Hlavní důsledky problému

- Zhoršená bezpečnost v cyklistické a pěší dopravě
- Nedostatečné využití veřejné dopravy (vzhledem k jejímu potenciálu), zhoršená uživatelská atraktivita a nízké využití veřejné dopravy
- Slabá role cyklistické dopravy v její funkci každodenního přesunu obyvatel za prací a do škol v metropolitním prostoru
- (Nadměrné) negativní dopady dopravy na životní prostředí

6.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Brněnská metropolitní oblast má v podmínkách hustě zalidněných metropolí s velkou koncentrací lidských aktivit relativně zdravé životní prostředí. Některé jeho složky však vykazují zhoršenou kvalitu, navíc s trendem prohlubování daného problému. Zásadní jsou problémy se znečištěním ovzduší (zejména pak prachovými částicemi) a s hlukovou zátěží. V některých lokalitách se vyskytují ekologické zátěže. S životním prostředím úzce souvisí i nedobudovaná technická infrastruktura, což zhoršuje stav životního prostředí i hrozbu některých environmentálních rizik. Region, resp. lidské aktivity, které se v něm odehrávají, vykazují poměrně vysokou energetickou náročnost.

6.2.1 ZHORŠENÝ STAV OVZDUŠÍ A HLUKOVÁ ZÁTĚŽ

Ovzduší v relativně velké části regionu vykazuje nadlimitní koncentrace některých znečišťujících látek. Hlavním problémem ovzduší v BMO jsou prachové částice různých frakcí, které představují problém především v blízkosti hlavních dopravních os (prachové částice z dopravy), ale také v oblastech s vysokým zorněním půdy (prachové částice jako důsledek větrné eroze půd). Znečištění ovzduší ze stacionárních zdrojů je méně významné, v některých lokalitách je však rovněž problematické (zejména starší zástavba se zastaralým lokálním topením využívajícím pevná paliva). Doprava je také dominantní příčinou hlukové zátěže území.

Hlavní příčiny problému

- Vysoké zornění půdy zhoršující znečištění ovzduší prachovými částicemi
- Vysoké intenzity silniční dopravy
- Absence protihlukových opatření
- Používání starých spotřebičů na pevná paliva a nevhodný způsob spalování zejména v domácnostech
- Nedostatek opatření ke zlepšení imisní situace v sídlech (zeleň, vodní prvky apod.)

Hlavní důsledky problému

- Zvýšené koncentrace znečišťujících látek, zejména pak prachových látek v ovzduší
- Zvýšená hluková zátěž obyvatel a její nárůst

6.2.2 NEDOBUDOVANÁ TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Brněnská metropolitní oblast nemá dobudované jednotlivé složky technické infrastruktury. Zásadně chybí odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna, stejně jako vodovodní přípojky v řadě lokalit. Některé složky technické infrastruktury (např. centrální zásobování teplem) jsou v řadě míst zastaralé a vyžadují modernizaci. Systém odpadového hospodářství je postupně modernizován, některé složky potřebné infrastruktury pro likvidaci a separaci odpadu či pro jeho další využití však v území chybějí.

Hlavní příčiny problému

- Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna
- Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství
- Dosud spíše slabé využití technické infrastruktury Brna pro okolní města a obce

Hlavní důsledky problému

- Lokálně zhoršená kvalita půd, zhoršená kvalita povrchových a podzemních vod
- Neúplně využitý potenciál pro třídění a likvidaci odpadu a pro jeho další využití

6.2.3 VYSOKÁ ENERGETICKÁ NÁROČNOST REGIONU

Všechny metropolitní oblasti v České republice jsou energeticky náročnými regiony. Veřejné budovy (úřady, školy, zdravotnická zařízení atd.) jen pozvolna procházejí modernizací spojenou se snížením energetické náročnosti příslušných objektů (zateplení fasády, snížení energetických ztrát dveřních a okenních výplní atd.). Vysokou energetickou náročnost vykazují také některé složky technické infrastruktury, např. veřejné osvětlení.

Hlavní příčiny problému

- Energeticky náročná výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd.
- Nízká míra osvěty mezi obyvateli ohledně možností energetických úspor, energeticky méně náročných řešení atd.
- Malý počet lokálních zdrojů a obnovitelných zdrojů energie

Hlavní důsledky problému

- Nehospodárny provoz budov, nehospodárná výroba
- Vysoká spotřeba energie ve výrobě, v provozu budov, veřejném osvětlení atd.
- Nízká míra energetické soběstačnosti oblasti

6.2.4 EXISTENCE VÝZNAMNÝCH ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK

Zásadními environmentálními riziky regionu jsou aktuálně především povodně. V BMO je postupně budován systém protipovodňové ochrany, některé části regionu však dosud před povodněmi chráněné nejsou. Do budoucna lze očekávat čím dál častější potíže také se suchem (BMO patří k nejsušším částem Česka). BMO se potýká také s několika dalšími, na první pohled méně zjevnými environmentálními riziky. Mezi ně patří mj. půdní eroze a degradace a existence ekologických zátěží. Problém environmentálních rizik umocňuje skutečnost, že BMO má relativně vysoký podíl ekologicky nestabilních ploch (zastavěná území, orná půda atd.) a že zejména podíl zastavěných ploch roste, což nepřímo zhoršuje např. rozsah povodní nebo půdní eroze.

Hlavní příčiny problému

- Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO
- Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav a sucha
- Existence území dlouhodobě znečištěných někdejší hospodářskou činností
- Velký počet tzv. brownfields v Brně i v dalších městech, příp. obcích v oblasti
- Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO

Hlavní důsledky problému

- Lokální ekologické zátěže vyžadující nákladnou sanaci daného území
- Hrozba ničivých povodní, výhledově i sucha
- Značná eroze a degradace půd

6.3 KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace (Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 2014–2020, někdy nazývaná také RIS4). Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli, a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.

Aplikační potenciál produkovaných výsledků VaV je až na výjimky slabý. Přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití.

6.3.1 NEDOSTATEK VHODNĚ KVALIFIKOVANÝCH A KONKURENCESCHOPNÝCH LIDSKÝCH ZDROJŮ

Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou lidské zdroje. V rámci BMO se projevují rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděivosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. Není doposud zajištěn funkční systém přípravy lidských zdrojů tak, aby generoval dostatečný počet absolventů s vhodnou kvalifikací pro potřeby preferovaných oborů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních), tak příchozích. Vzhledem k nedokončené reformě školského systému (včetně vysokých škol) se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů.

Hlavní příčiny problému

- Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání
- Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu
- Problémy s udržení vysoce kvalifikovaných (zahraničních) pracovníků ve VaV a podnicích s vysokou HPH, daných nedostatečným rozvojem sociálního zázemí
- Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva

Hlavní důsledky problému

- Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost
- Možné problémy s naplněním cílů a udržitelnosti velkých projektů infrastruktury VaV provedených v minulých letech
- Snížení přílivu PZI s vysokou přidanou hodnotou
- Odchod významných investorů, zejména těch s VaV a inovačním potenciálem

6.3.2 NEVYROVNANÉ PODMÍNKY PRO ROZVOJ KONKURENCESCHOPNÝCH ODVĚTVÍ

V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS4. Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli, a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.

Hlavní příčiny problému

- Koncentrace infrastruktury pro vědu, výzkum a inovace (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím, takřka výhradně na území města Brna
- Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost)

Hlavní důsledky problému

- Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti
- Nízký aplikační potenciál výsledků VaV (dáno rovněž vlivem nízké kvality a relevance problémové orientace výzkumu)

6.3.3 DLOUHODOBĚ NADPRŮMĚRNÁ NEZAMĚSTNANOST V BRNĚ

Trh práce v regionu je ovlivňován celkovou transformací ekonomiky, která se výrazně promítla do odvětvové skladby zaměstnanosti, kde dochází k poklesu zaměstnanosti a významu sekundéru na úkor terciérního sektoru.

Vyšší míru nezaměstnanosti JMK vykazují periferní okresy (Hodonín, Znojmo), ale i samotné město Brno, kde se míra nezaměstnanosti zvyšuje a v posledních 10 letech se drží nad republikovým průměrem. Brno se dlouhodobě v porovnání s 10 největšími městy ČR umísťuje až na 6. – 7. pozici v celkové míře nezaměstnanosti. Ta vykazuje překvapivě vyšší hodnotu, než by se u města velikosti Brna dala předpokládat. Může to mj. souviset s velkým počtem absolventů, kteří každoročně přispívají k vysoké konkurenci na místním trhu práce (o pracovní místa se ucházejí i absolventi brněnských univerzit, kteří mají trvalé bydliště mimo BMO), nebo i s procesem suburbanizace, který způsobuje „odliv“ ekonomicky neaktivnějších obyvatel za hranice města Brna (sice pracují v Brně, ale trvalé bydliště mají v zázemí Brna).

Problémem BMO je také vysoká dlouhodobá nezaměstnanost. Vliv na tento stav má opět proces suburbanizace, kdy lidé v mladším věku odcházejí do zázemí města, kde mají trvalé bydliště (nízká nezaměstnanost okresů Brno-venkov, Vyškov), a ve městě zůstávají absolventi a starší lidé. Index stáří města Brna je jeden z nejvyšších v porovnání s ostatními velkými městy ČR.

Hlavní příčiny problému

- Strukturální změny ekonomiky (transformace brněnského průmyslu)
- Globální ekonomická krize
- Neefektivní služby zaměstnanosti
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Proces suburbanizace - odchod mladé populace a stárnutí města
- Vysoká konkurence na trhu práce daná vysokým počtem zaměstnanců bez trvalého bydliště v Brně

Hlavní důsledky problému

- Zhoršování socioekonomické situace nezaměstnaných obyvatel, snižování jejich životní úrovně
- Zvyšování dlouhodobé a strukturální nezaměstnanosti
- Ztráta lidského kapitálu

6.4 SOCIÁLNÍ OBLAST A ZDRAVÍ

6.4.1 EXISTENCE SKUPIN OSOB SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH A OHROŽENÝCH SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM

Infrastruktura sociálních služeb neodpovídá zcela aktuálním a očekávaným požadavkům a potřebám obyvatel Brněnské metropolitní oblasti. Ve střednědobém výhledu jsou ohroženy zejména některé cílové skupiny, a to senioři (a osoby o ně pečující), rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením, osoby s duševním onemocněním, a dále osoby, které se ocitnou v ohrožení sociálním vyloučením (např. v důsledku ztráty zaměstnání). Problémy se rovněž koncentrují na území vyloučených lokalit.

Hlavní příčiny problému

- Starší věková struktura obyvatel a další prognózované stárnutí obyvatel
- Ne zcela odpovídající nabídka všech potřebných sociálních a návazných služeb pro specifické cílové skupiny (např. osoby se zdravotním postižením, osoby s duševní poruchou, senioři)
- Neprovázanost sociálních, zdravotních a návazných služeb (včetně návaznosti na služby zaměstnanosti)
- Deregulace nájemného a transformace bydlení
- Neexistence dostatečné nabídky sociálního bydlení
- Nízká funkční a finanční gramotnost specifických cílových skupin
- Nerozvinutý sektor sociální ekonomiky
- Prostorová segregace osob ohrožených sociálním vyloučením
- Transformace pobytových služeb

Hlavní důsledky problému

- Existence a riziko dalšího rozšiřování sociálně vyloučených lokalit s koncentrací sociálně patologických jevů
- Další růst počtu sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením
- Růst nezaměstnanosti
- Růst sociálně-patologických jevů (alkoholismus, narkomanie, gamblerství, drobná majetková kriminalita, prostituce atd.)
- Riziko budoucí sociální destabilizace
- Poškození image města Brna, jakožto sídla národního i mezinárodního významu

6.4.2 NEVYHOVUJÍCÍ KVALITA VYBRANÝCH SPECIALIZOVANÝCH ZDRAVOTNICKÝCH SLUŽEB

Na území BMO, resp. z města Brna je poskytována specializovaná a superspecializovaná zdravotní péče pro široké zázemí. Nicméně některé vybrané specializované zdravotnické služby, jako například v oblasti neonatologie (perinatologie), nejsou dostupné v potřebné kvalitě. Dále, vzhledem k vývoji a trendům v oblasti psychiatrické péče lze konstatovat, že na území BMO není dostatečně zajištěna obyvatelům aglomerace potřebná péče, která by byla deinstitutionalizovaná a co nejbližší sociálnímu prostředí pacienta.

Hlavní příčiny problému

- Podinvestování některých vysoce specializovaných zdravotnických služeb (vybavení)
- Dosud nerealizovaná reforma psychiatrické péče

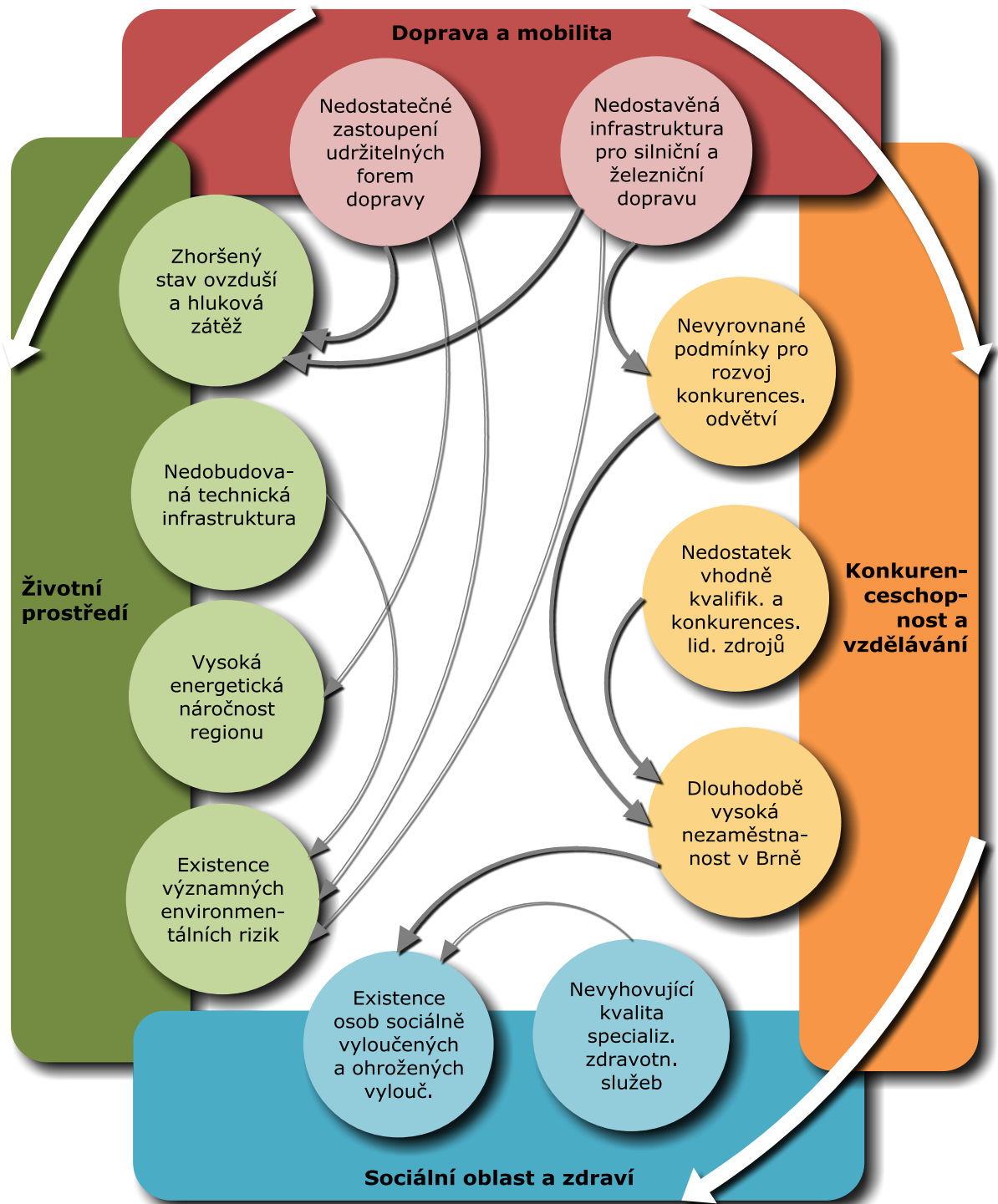
Hlavní důsledky problému

- Nedostatečně kvalitní zdravotní specializované péče s dopadem na zdravotní stav
- Nákladná institucionalizovaná psychiatrická péče s obtížným přechodem a začleněním pacientů zpět do běžného života

6.5 SOUHRNNÝ PŘEHLED PROBLÉMŮ

Následující schémata graficky přibližují strukturu problému analyzovaných v předchozích podkapitolách. Zvlášť je uveden souhrnný přehled pro všechny problémové oblasti a zvlášť podrobnější přehled pro každou problémovou oblast zvlášť.

Obrázek 4: Souhrnné schéma 4 problémových oblastí a jejich hlavních problémů včetně návazností

Obrázek 5: Příčiny a důsledky problémů oblasti dopravy a mobility (výběr)

**Doprava a
mobilita**

Nedostavěná
infrastruktura
pro silniční a
železniční
dopravu

Příčiny

- Nedostatečné finanční prostředky z veřejných rozpočtů na dopravní stavby a údržbu (zhoršení stavu)
- Nekoncepční postup státu při rozvoji dopravní infrastruktury
- Nedostatečné legislativní řešení - výkupy pozemků
- Obtížný konsensus nad vedením význam. dopravních staveb
- Rozvoj infrastruktury dopravních modů bez vzájemné provázanosti
- Proces suburbanizace - zvýšené nároky na dopravu

Důsledky

- Zpoždění významných silničních i železničních staveb, nedokončený VMO, tangenty Brna a obchvaty sídel, napojení S směrem (R43)
- Nedostatečná prostupnost želez. uzlu Brno, absence SJ diametru
- Nmodernizované napojení na Vídeň a na vídeňské letiště
- Špatný stav, zastaralá síť a podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy
- Četné negativní dopady dopravy na životní prostředí
- Nízká multimodalita v nákladní dopravě

Nedostatečně
vysoké
zastoupení
udržitelných
forem dopravy

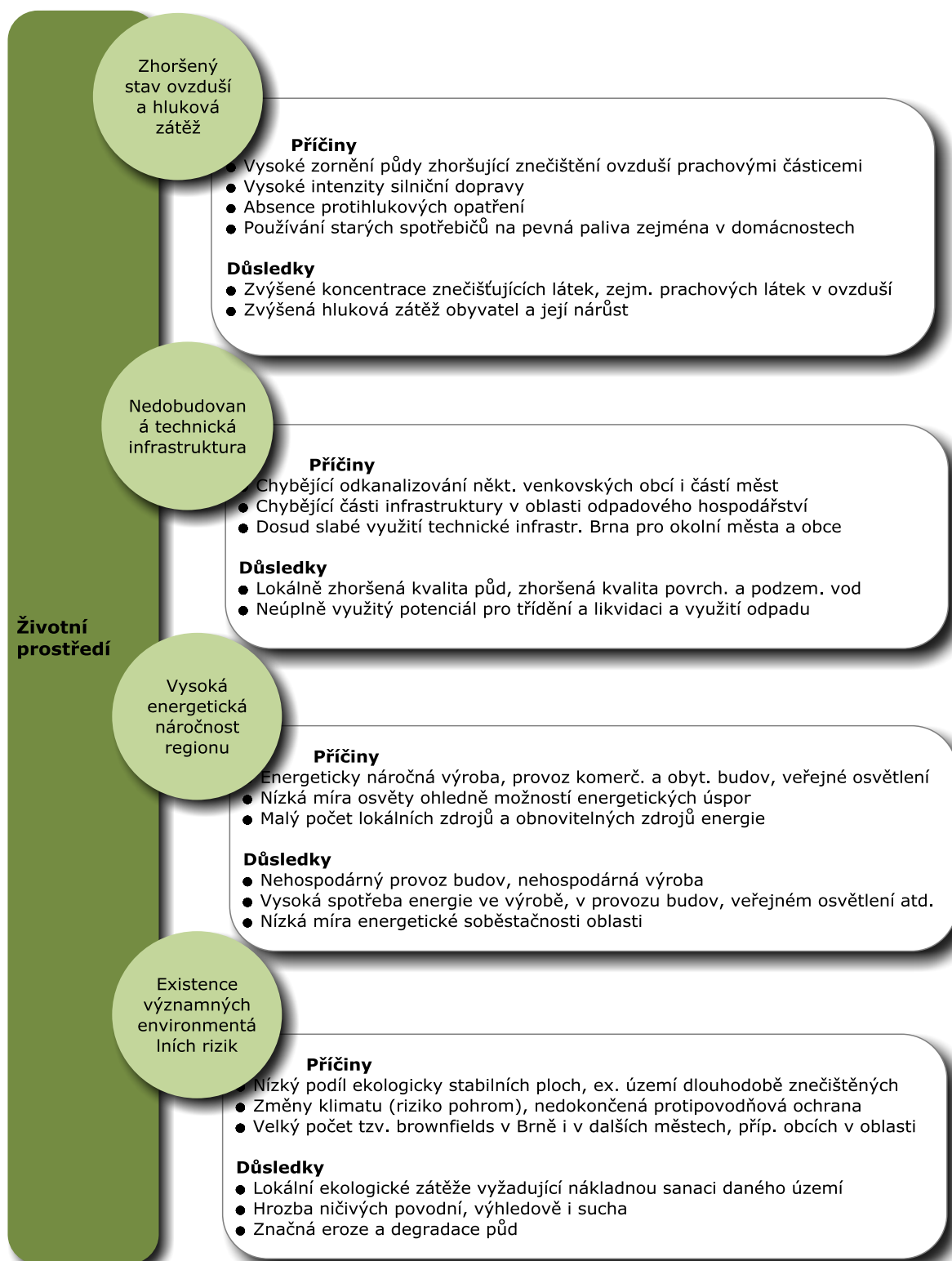
Příčiny

- Nedostatečná opatření k preferenci veřejné dopravy, neatraktivní, přetrvávající bariéry v dopravě, zastaralý vozový park, špatná návaznost na IAD
- Nízká humanizace veřejného prostoru (převaha dopravní funkce)
- Stagnace rozvoje infrastruktury pro kolejovou dopravu Brna
- Budování nových center zaměstnanosti a bydlení bez vazby na udržitelnou dopravu
- Dosud jen částečné využití ICT systémů a telematiky ve veřejné dopravě
- Deficity v infrastruktuře pro cyklist. dopravu, konfliktnost se silniční dop.

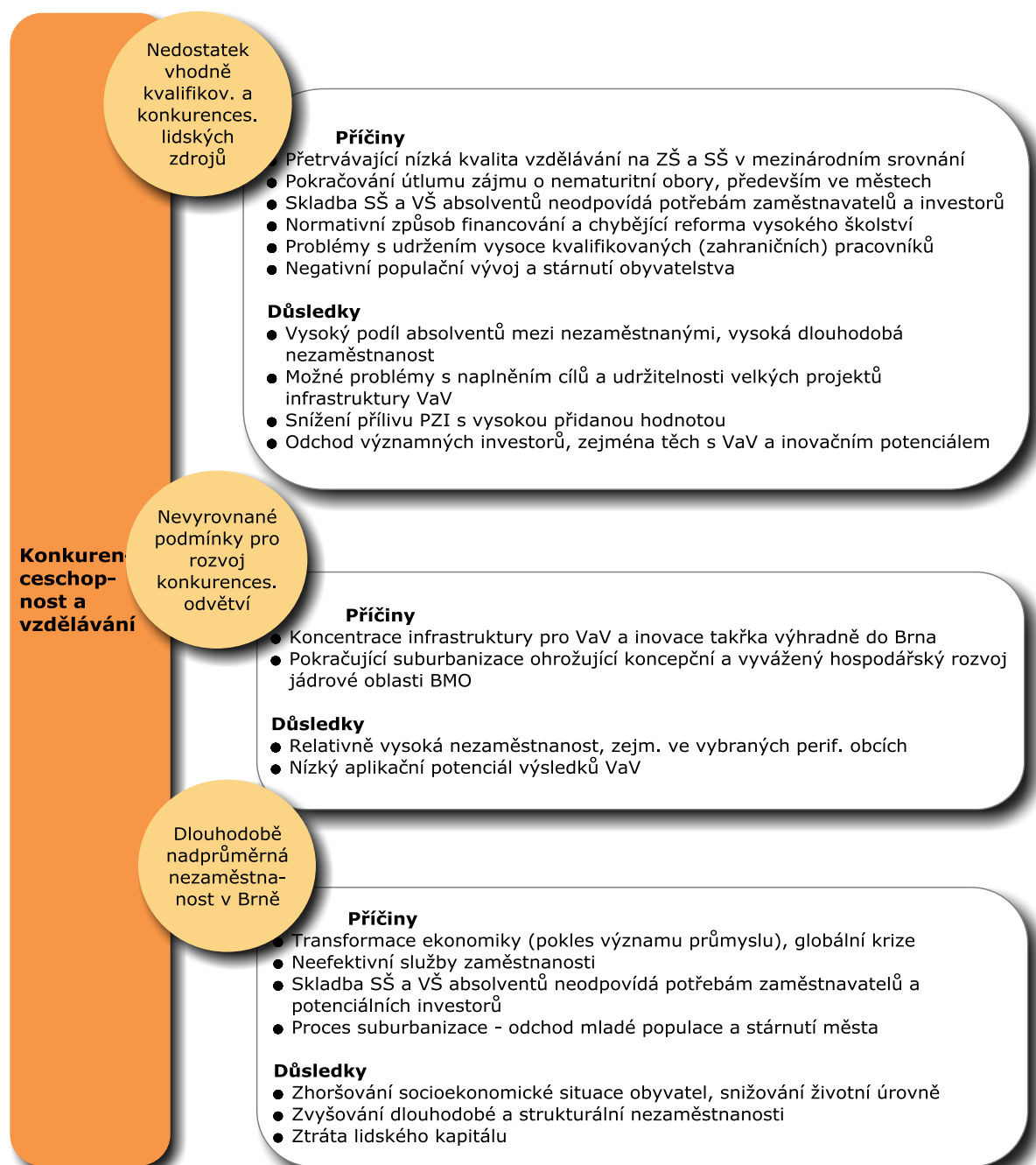
Důsledky

- Zhoršená bezpečnost v cyklistické a pěší dopravě
- Nedostatečné využití veřejné dopravy
- Slabá role cyklistické dopravy
- (Nadměrné) negativní dopady dopravy na životní prostředí

Obrázek 6: Příčiny a důsledky problémů v oblasti životního prostředí

Obrázek 7: Příčiny a důsledky problémů v oblasti konkurenceschopnosti a vzdělávání

Obrázek 8: Příčiny a důsledky problémů sociální a zdravotní oblasti

**Sociální
oblast a
zdraví**

Existence osob sociálně vyloučených a ohrožených vylouč.

Příčiny

- Stárnutí obyvatel
- Neodpovídající nabídka potřebných soc. služeb, neprovázanost služeb
- Deregulace nájemného a transformace bydlení
- Neexistence dostatečné nabídky sociálního bydlení
- Nízká funkční a finanční gramotnost specifických cílových skupin
- Nerozvinutý sektor sociální ekonomiky
- Prostorová segregace osob ohrožených sociálním vyloučením
- Transformace pobytových sociálních služeb

Důsledky

- Existence a riziko dalšího rozšiřování sociálně vyloučených lokalit a sociálně vyloučených osob (či osob ohrožených)
- Riziko budoucí sociální destabilizace
- Růst nezaměstnanosti
- Zvýšení výskytu sociálně-patologických jevů
- Riziko budoucí sociální destabilizace
- Poškození image města

Nevyhovující kvalita specializ. zdravotn. služeb

Příčiny

- Podinvestování některých vysoce specializovaných zdravotnických služeb
- Dosud nerealizovaná reforma psychiatrické péče

Důsledky

- Nedostatečně kvalitní zdravotní specializované péče s dopadem na zdravotní stav
- Nákladná institucionalizovaná psychiatrická péče s obtížným přechodem a začleněním pacientů zpět do běžného života

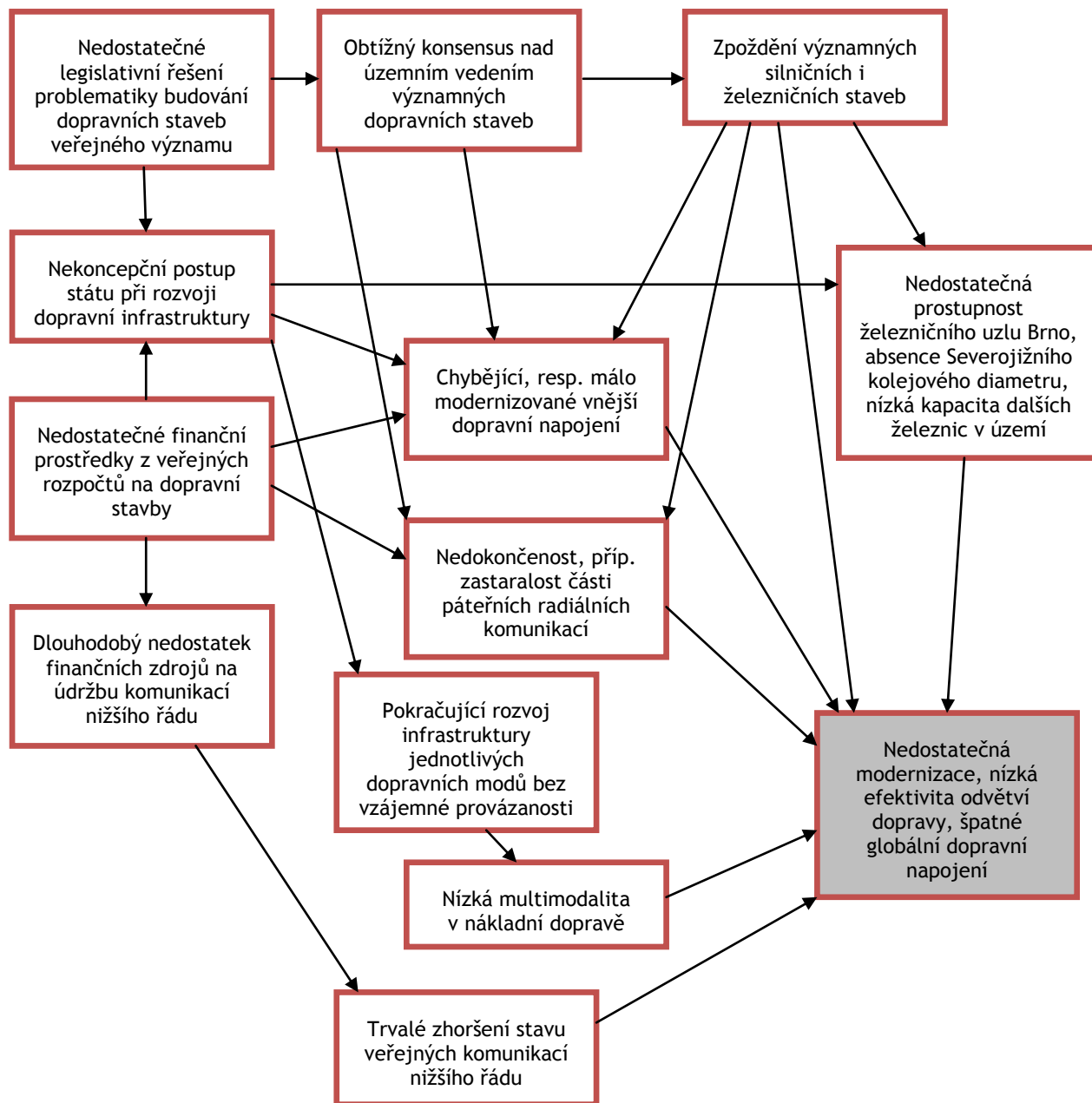
6.6 STROMY PROBLÉMŮ

Identifikované problémy vykazují vzájemné vazby nejen v rámci problémových oblastí, ale i mezi nimi. Protože problémová analýza je zpracovávána pro potřeby integrované strategie, je důležité identifikovat i tyto vazby v rámci průřezových témat, které naznačují vhodná integrovaná řešení. Průřezovými tématy, pro něž jsou následně zpracovány stromy problémů, jsou:

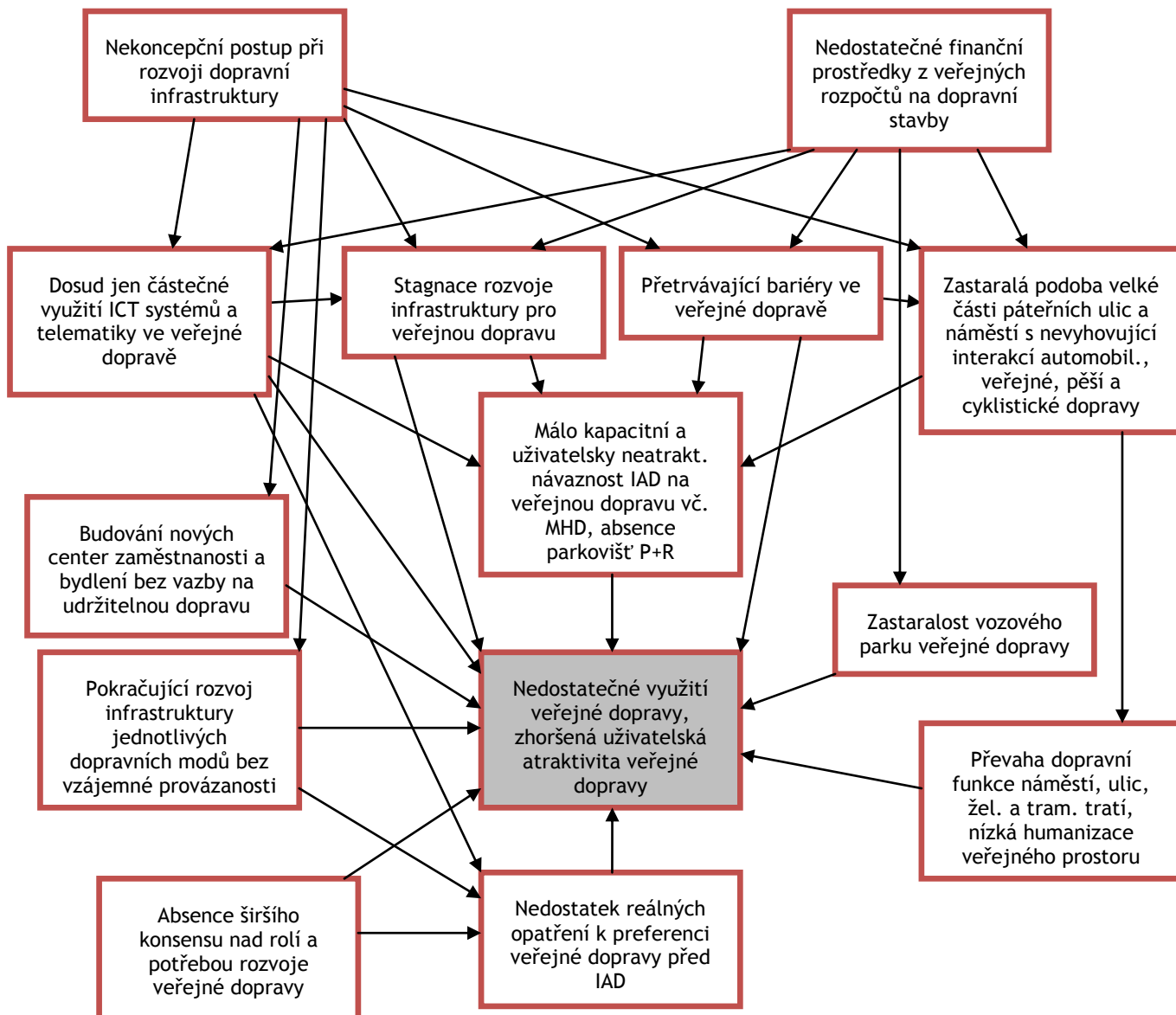
- Globální dopravní napojení BMO
- Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy
- Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy
- Kvalita ovzduší
- Odpadové hospodářství
- Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství
- Vliv mobility na konkurenceschopnost
- Inovační potenciál
- Vzdělanostní úroveň obyvatelstva
- Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb

Následující obrázky obsahují schémata stromů problémů včetně vazeb mezi nimi pro každé průřezové téma.

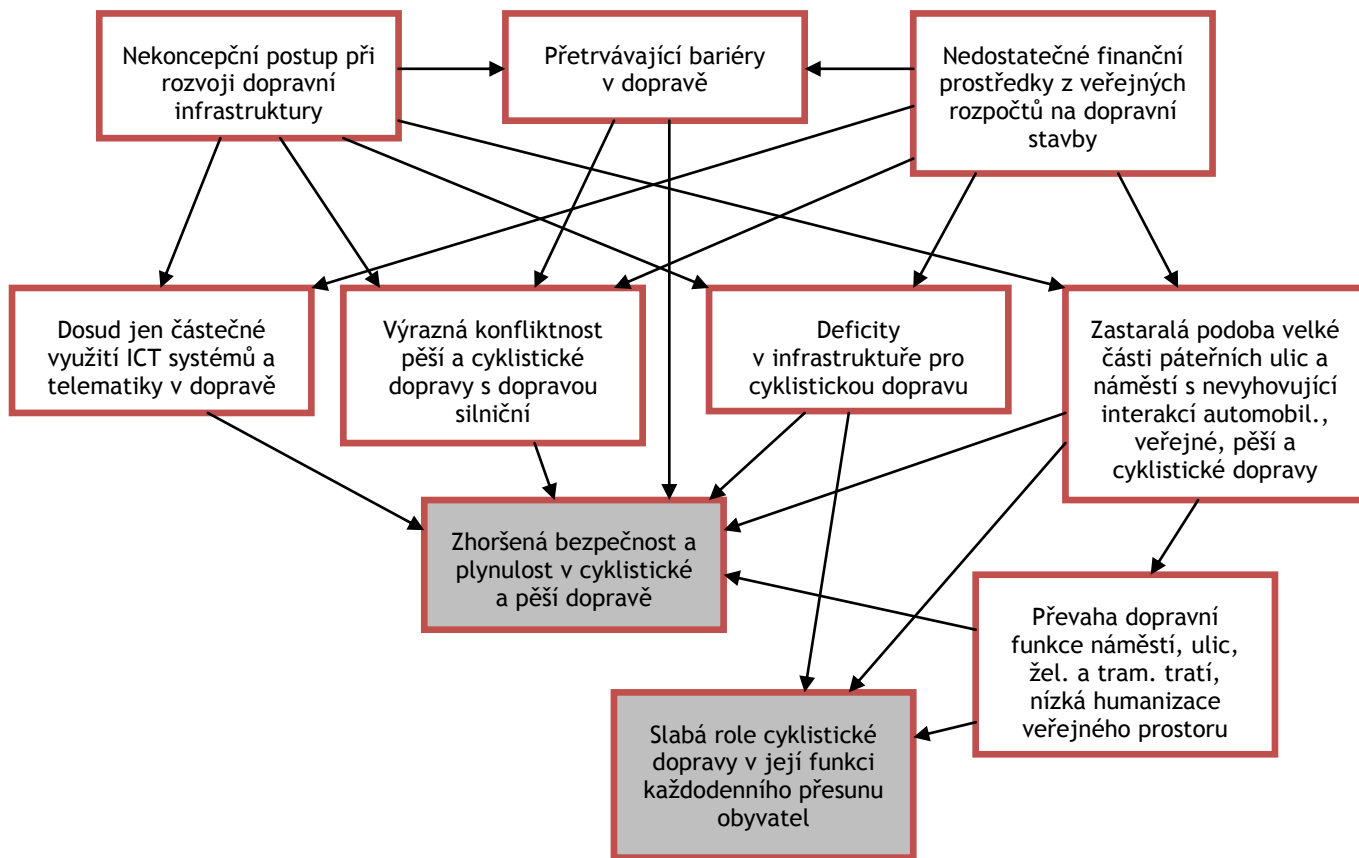
Obrázek 9: Strom problémů - Globální dopravní napojení BMO

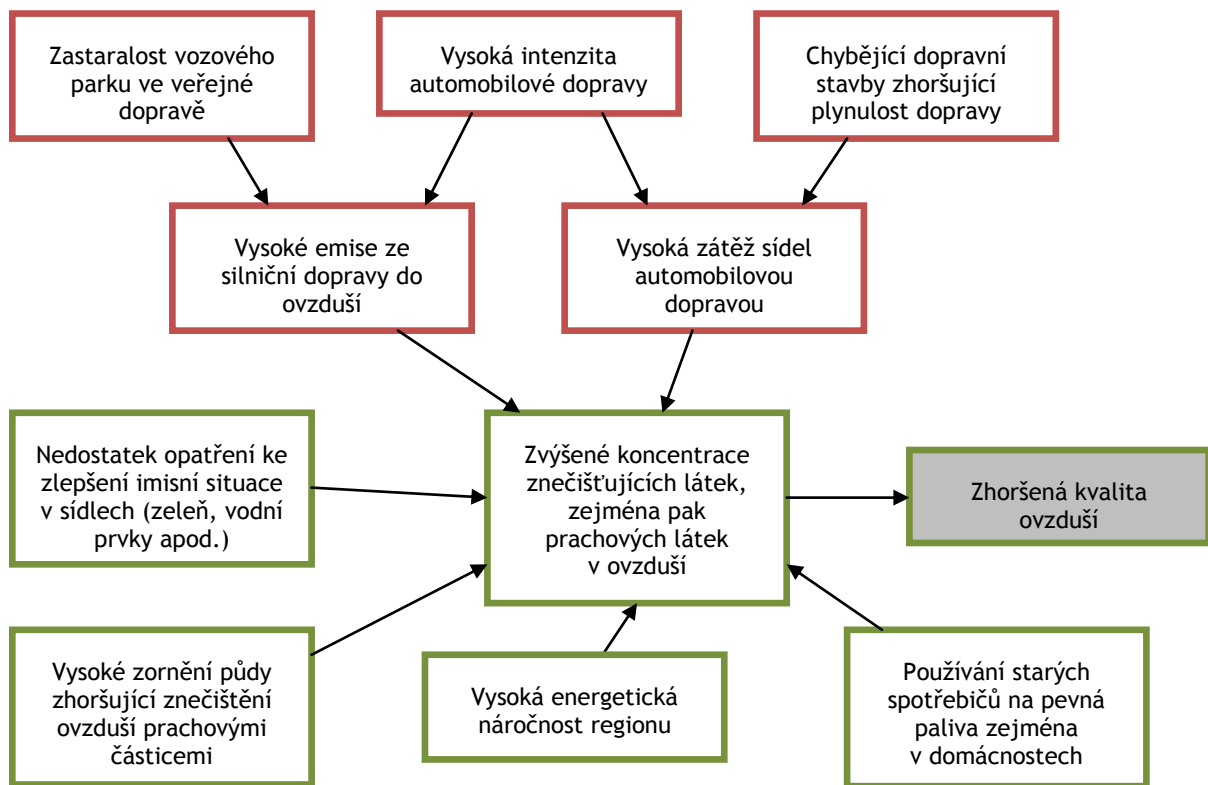
Obrázek 10: Strom problémů - Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy

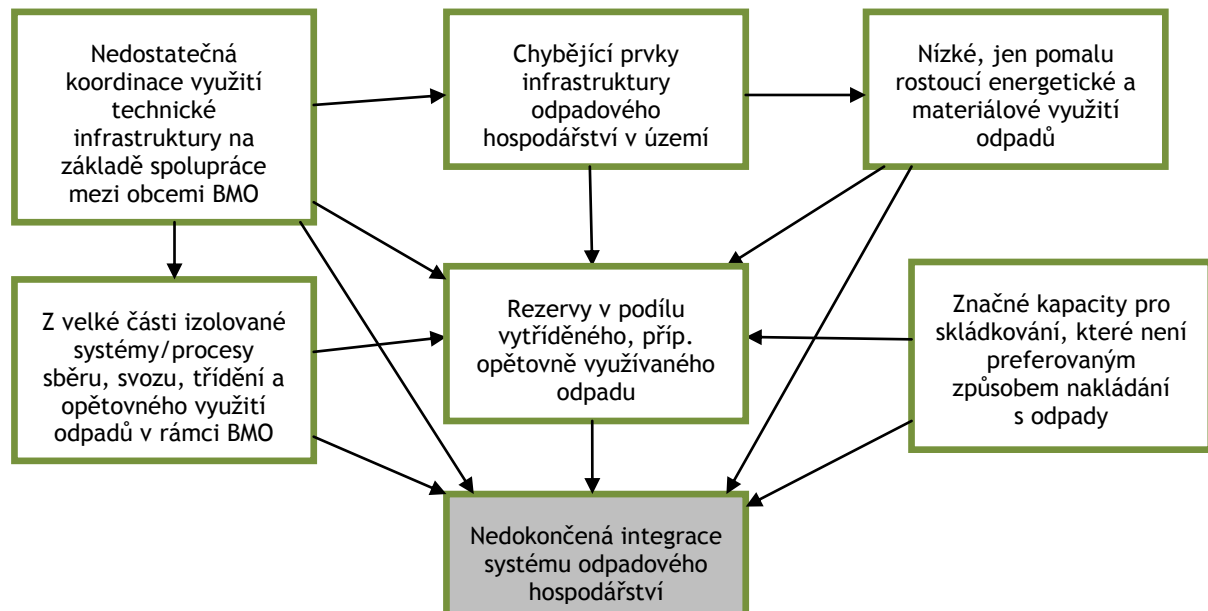
Obrázek 11: Strom problémů - Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy

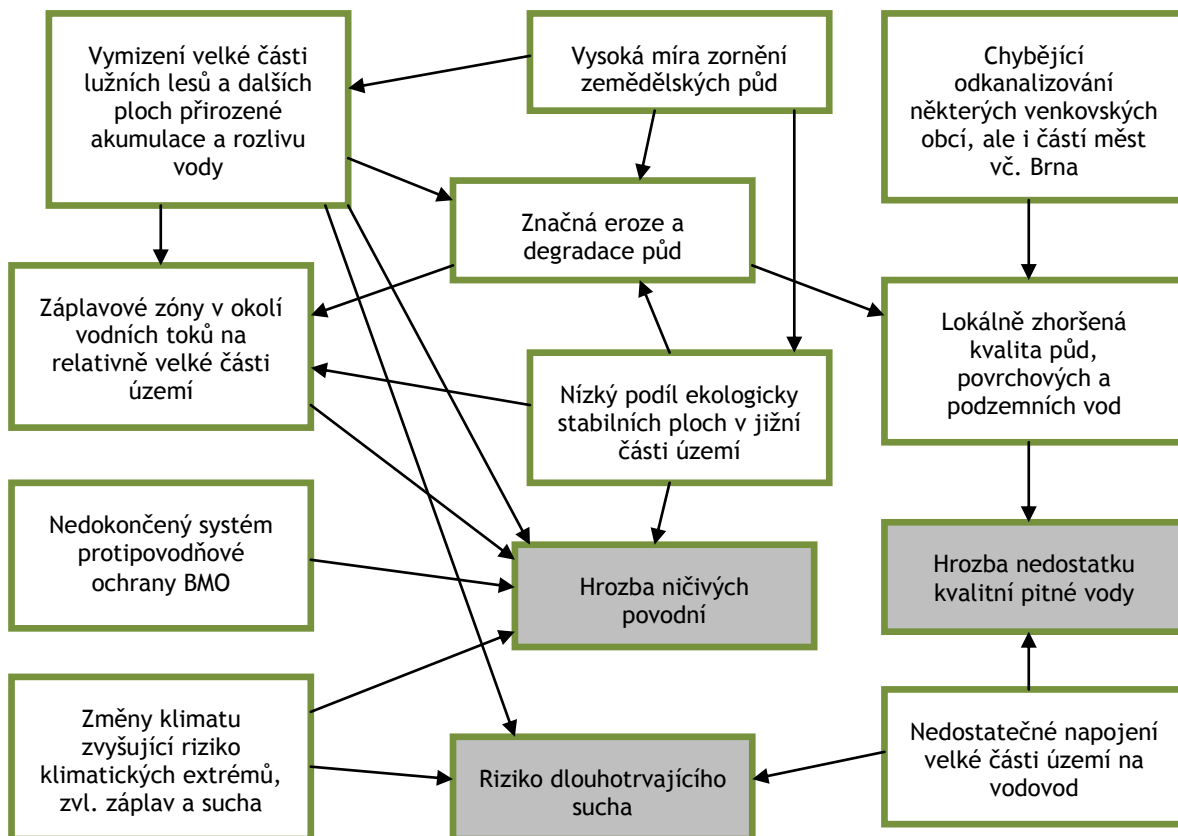
Obrázek 12: Strom problémů - Kvalita ovzduší

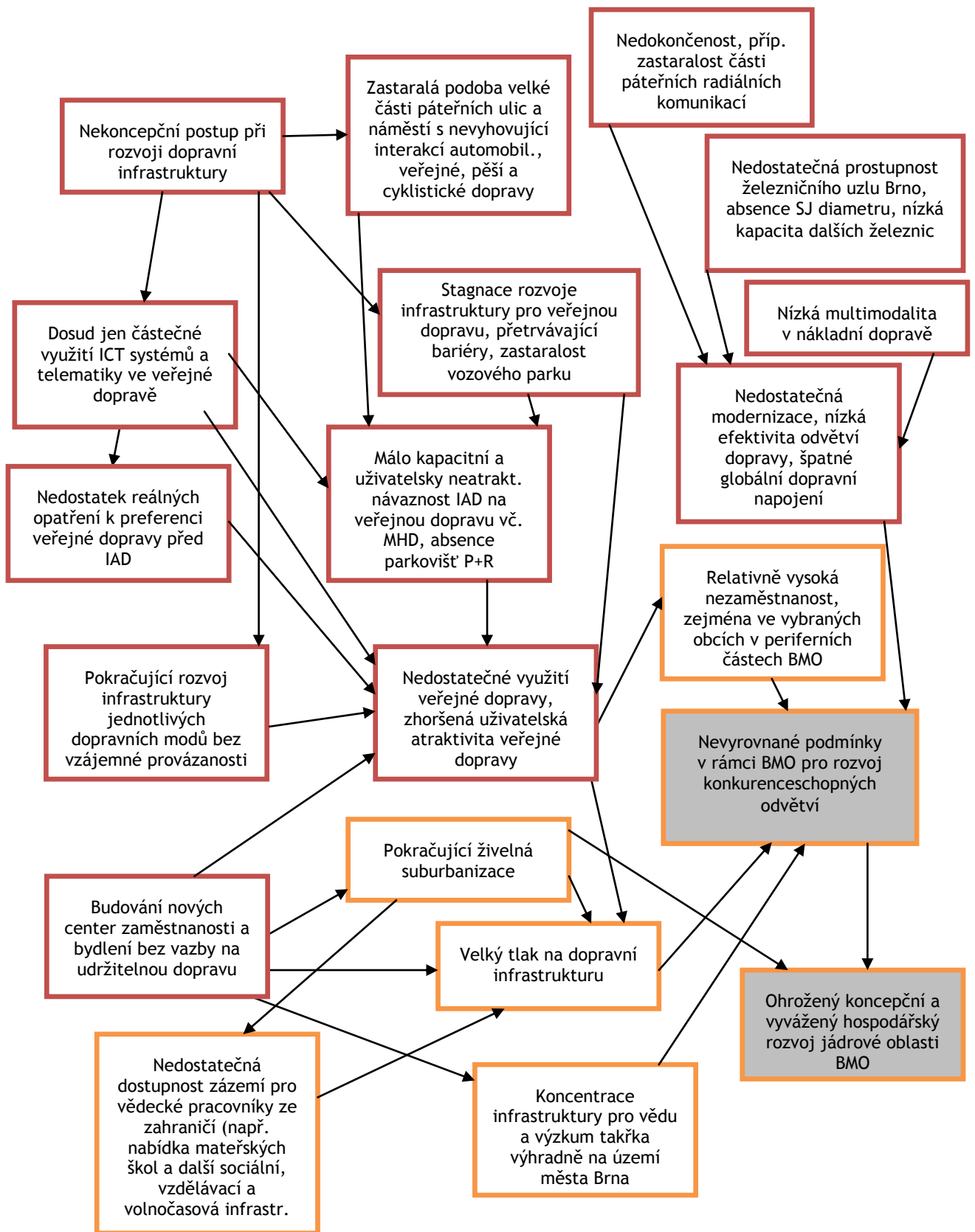
Obrázek 13: Strom problémů - Odpadové hospodářství

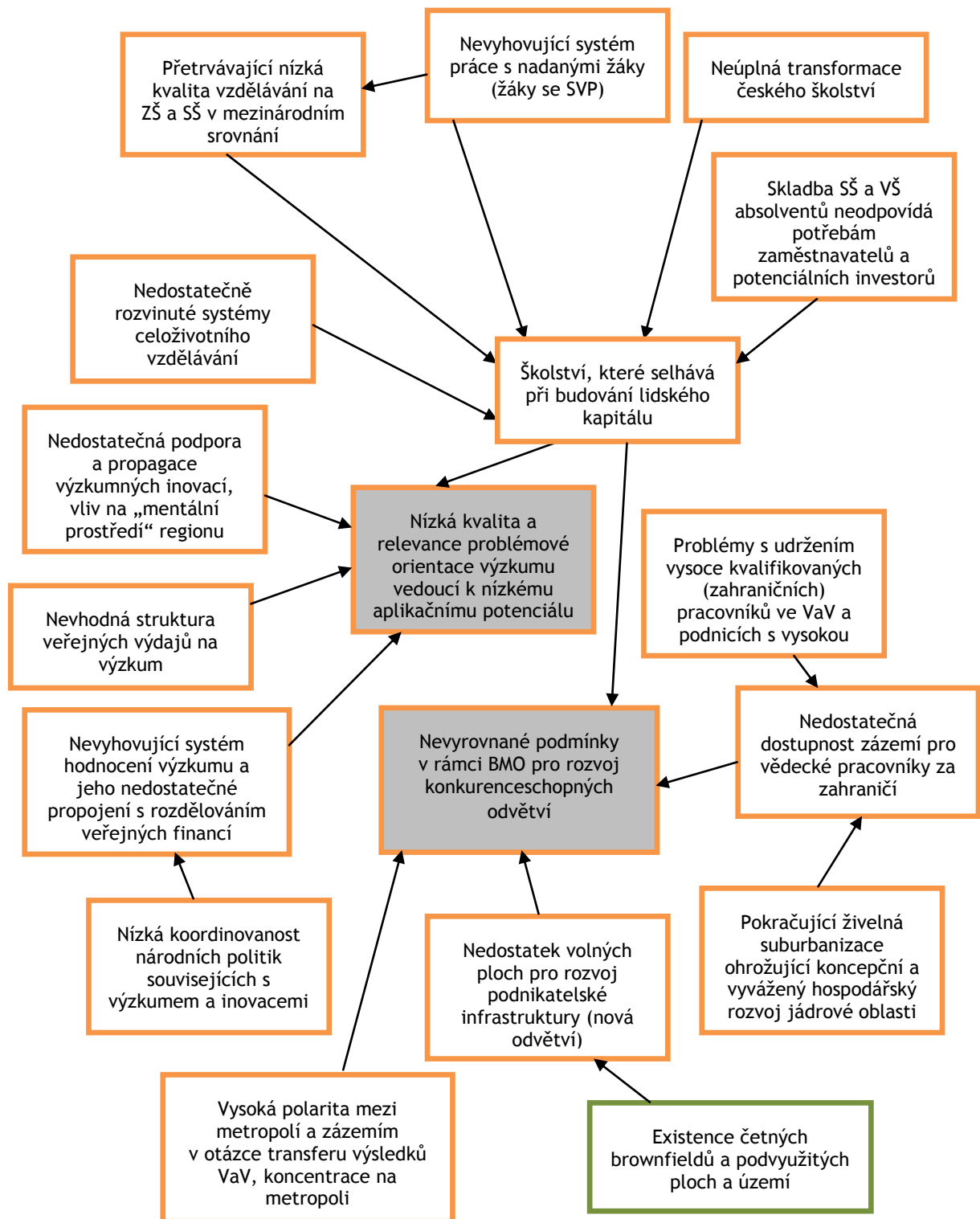
Obrázek 14: Strom problémů – Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství

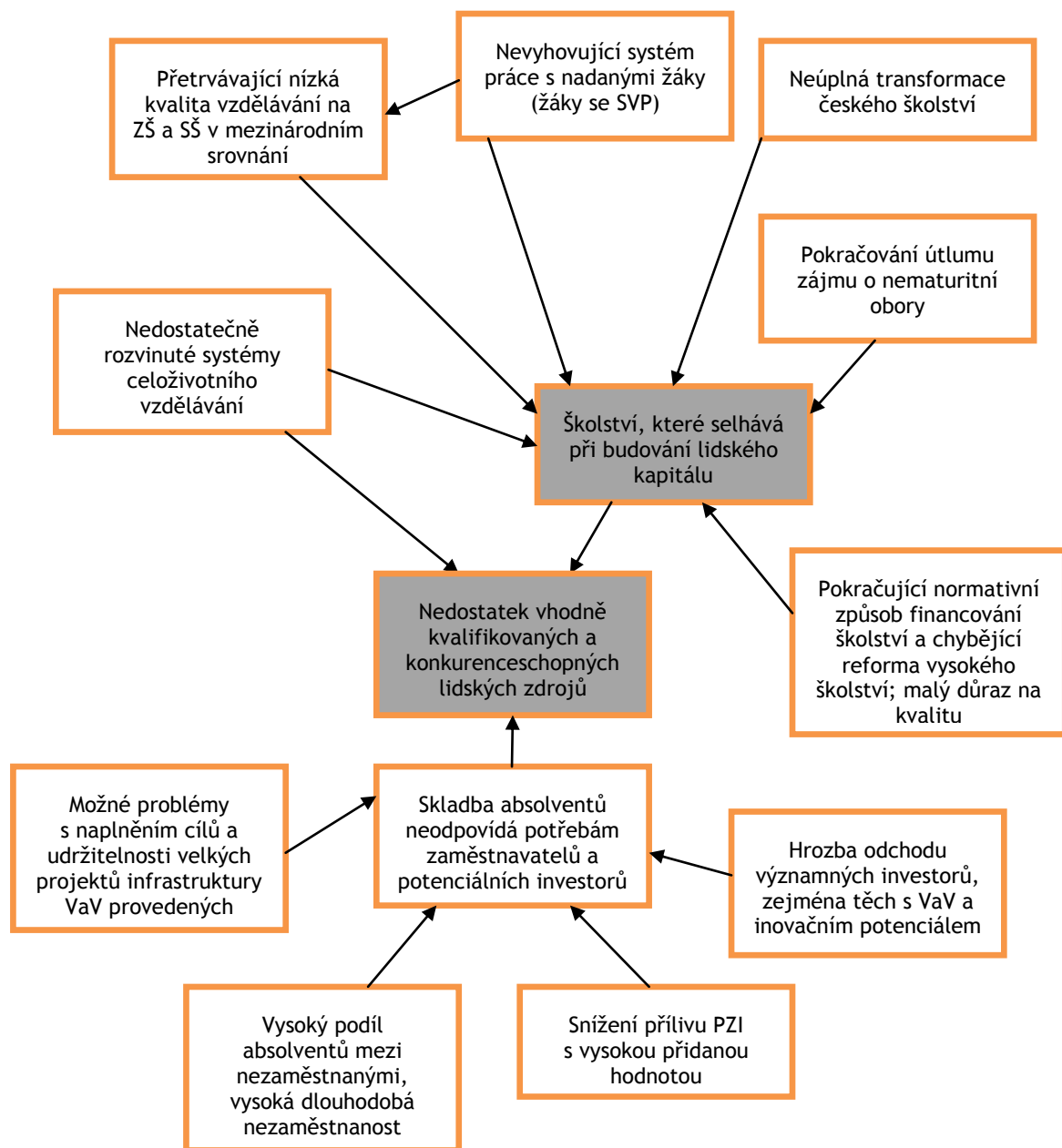
Obrázek 15: Strom problémů - Vliv mobility na konkurenceschopost

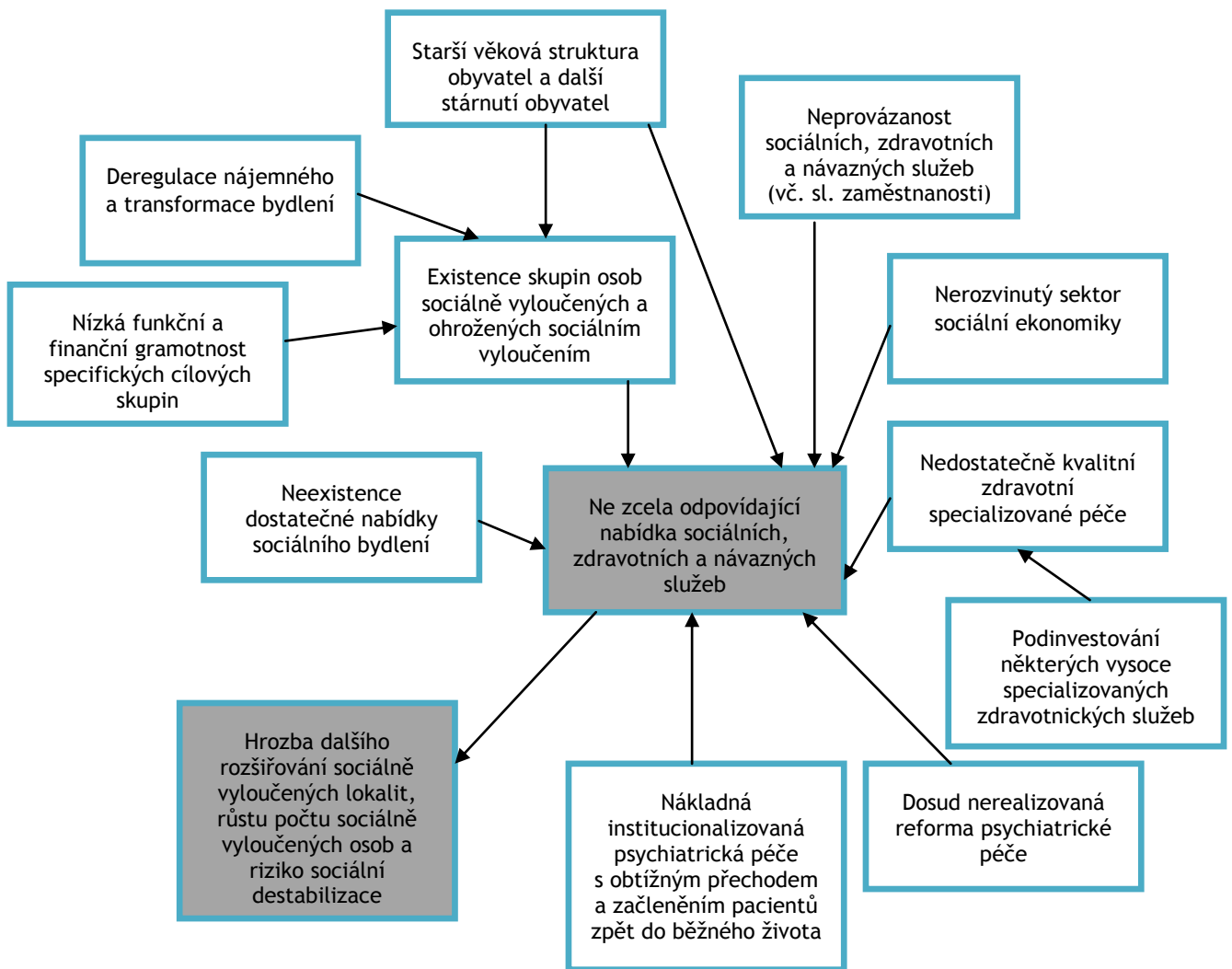
Obrázek 16: Strom problémů - Inovační potenciál

Obrázek 17: Strom problémů - Vzdelanostní úroveň obyvatelstva

Obrázek 18: Strom problémů - Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb

7 ANALÝZA POTŘEB

Na analýzu problémů je přímo navázáno komplexní vymezení potřeb, které je nutné naplnit, aby mohlo dojít k dalšímu kvalitativnímu rozvoji území. Analýza je stručným shrnutím hlavních potřeb území. Navazuje na analytické výstupy (zohledněny byly již provedené analýzy a dále všechny relevantní strategie, které mají na daném území dopad) a naznačuje hlavní rozvojové směry, na které bude následně cílena strategická část ISR BMO. Analýza potřeb je zpracována ve schematické podobě (viz následující schémata) opět pro každou ze 4 definovaných tematických oblastí vymezených v rámci SWOT analýzy:

- Doprava a mobilita
- Životní prostředí
- Konkurenceschopnost a vzdělávání
- Sociální oblast a zdraví

Obrázek 19: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti dopravy a mobility

Hlavní problém	Potřeby
Nedostavěná infrastruktura pro silniční a železniční dopravu	<ul style="list-style-type: none"> • Zkvalitnění dopravního napojení na páteřní silniční síť (obchvaty, modernizované úseky silnic) • Modernizace a zlepšení parametrů páteřních silnic a železnic a jejich křižovatek • Zvýšení využití ICT při organizaci dopravy
Nedostatečně vysoké zastoupení udržitelných forem dopravy	<ul style="list-style-type: none"> • Prohloubení integrace systému veřejné dopravy • Rozšíření infrastruktury pro veřejnou dopravu • Eliminace bariérovosti v dopravě • Zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy

Obrázek 20: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti životního prostředí

Hlavní problém	Potřeby
Zhoršený stav ovzduší a hluková zátěž	<ul style="list-style-type: none"> • Snížení emisí ze stacionárních zdrojů (zejména domácnosti) a z dopravy (zvýšení plynulosti dopravy, obchvaty sídel atd.) • Instalace dodatečných opatření pro eliminaci znečištění ovzduší (vodní prvky, zeleň) a hlukové zátěže (protihluková opatření)
Nedobudovaná technická infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíření kanalizace a vodovodních přípojek • Rozšíření a zkvalitnění infrastruktury pro sběr, třídění a likvidaci odpadu a pro další nakládání s odpadem
Vysoká energetická náročnost regionu	<ul style="list-style-type: none"> • Snížení energetické náročnosti budov (školy, úřady atd.) • Osvěta obyvatel ohledně možností energetických úspor
Existence významných environmentálních rizik	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení ochrany území před povodněmi realizací technických a přírodě blízkých opatření • Zvýšení ochrany území před suchem • Sanace ekologických zátěží a revitalizace postiženého území

Obrázek 21: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti

Hlavní problém	Potřeby
Nedostatek vhodně kvalifikovaných a konkurenceschopných lidských zdrojů	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení kapacit a kvality infrastruktury pro vzdělávání a výcvik v podnikatelském sektoru Zvýšení dostupnosti, kapacit a kvality zařízení pro vzdělávání a CŽU
Nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení dostupnosti a kvality doprovodné infrastruktury a služeb pro posílení inovačních schopností firem, příchod nových odvětví a udržení stávajících, i v širším zázemí BMO

Obrázek 22: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v sociální oblasti a zdravotnictví

Hlavní problém	Potřeby
Existence skupin osob sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyloučením	<ul style="list-style-type: none"> Vybudování vybraných sociálních služeb pro potřebné cílové skupiny (osoby se zdravotním postižením, osoby s duševní poruchou, senioři atd.), s důrazem na terénní a ambulantní služby Propojení zdravotních, sociálních a návazných služeb Další pokračování transformace sociálních služeb (humanizace a deinstitucionalizace) Zajištění dostatečné nabídky sociálního bydlení Rozvoj sektoru sociální ekonomiky nabízející pracovní uplatnění osobám obtížně uplatnitelným na trhu práce Revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem
Nevyhovující kvalita vybraných specializovaných zdravotnických služeb	<ul style="list-style-type: none"> Zajištění kvalitního vybavení vysoce specializované péče (oblast neonatologie) Rozvoj deinstitucionalizované psychiatrické péče (komunitní centra, mobilní týmy apod.)

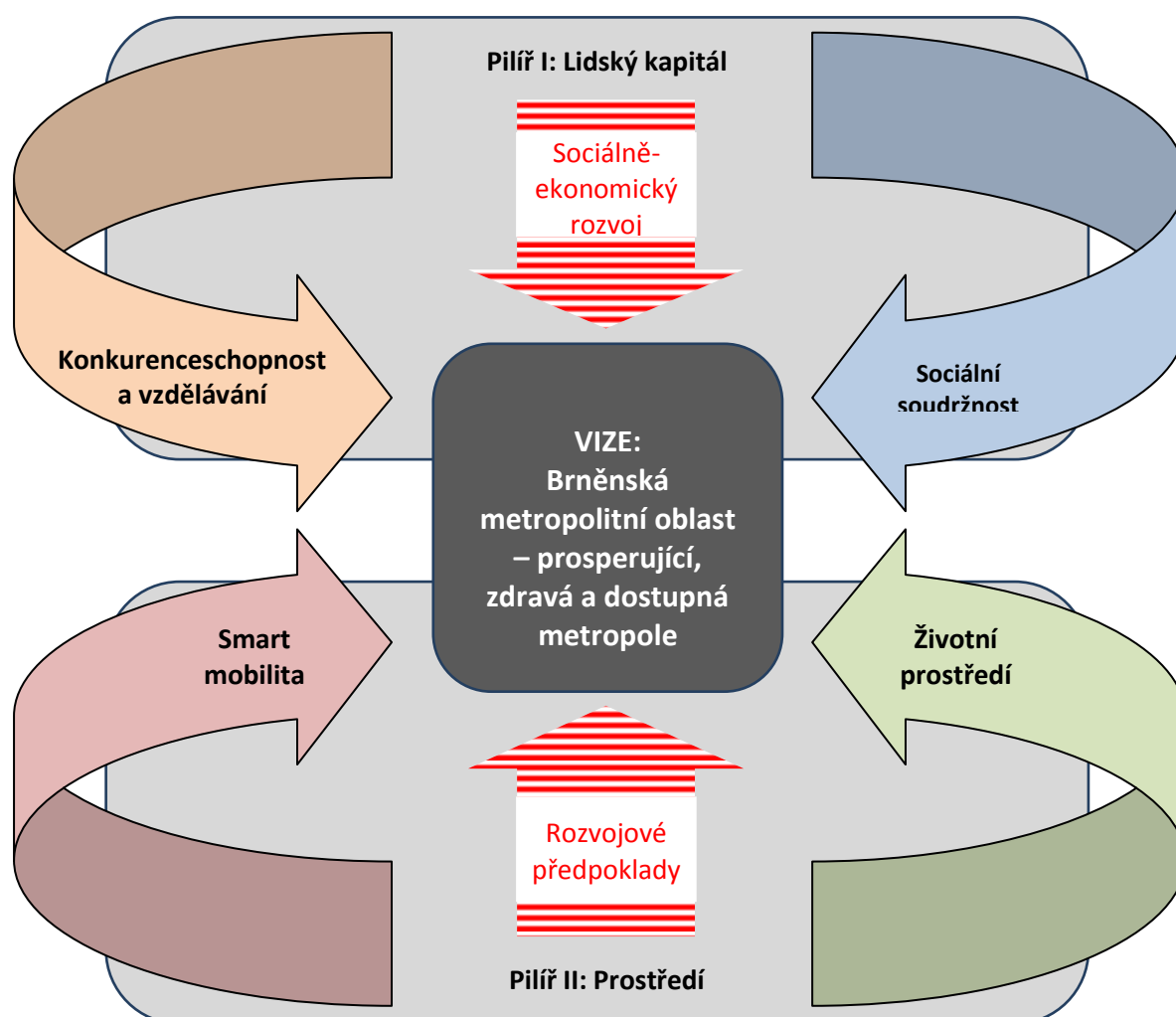
B. STRATEGICKÁ ČÁST

1 VIZE, STRATEGIE A GLOBÁLNÍ CÍL

Vize rozvoje BMO je formulována jako výrok, který vyjadřuje žádoucí budoucí stav, jehož má být naplněním integrované strategie dosaženo. K naplnění vize dojde ve střednědobém až dlouhodobém časovém rámci (tj. vize nemusí být naplněna bezprostředně po ukončení realizace ITI a k jejímu naplnění nevede pouze ISR BMO). Integrovaná strategie spočívající na 2 pilířích je nástinem „cesty“, kterou dojde k naplnění vize. Globální cíl je pak formulován jako konkretizovaný, faktický a srozumitelný popis žádoucího stavu, jehož prostřednictvím bude vize naplněna v rámci 4 hlavních témat. Návrh vize, strategie a globálního cíle pracuje s úplným spektrem rozvojových témat, tedy je zpracován bez ohledu na věcné zaměření nástroje ITI a jeho finanční podpory z ESIF. Logiku vazby vize, strategie a globálního cíle znázorňuje schéma. Další kapitoly obsahující popis prioritních oblastí a opatření naplňujících globální cíl a vizi jsou již zacíleny úžeji právě na ta témata, v rámci nichž bude uplatněn nástroj ITI.

Do formulování strategické části ISR BMO vstupují primárně závěry analytické části a dále závěry jednotlivých odborných tematických pracovních skupin, které se podílely na zpracování celé ISR BMO. Ustanoveny byly 4 pracovní skupiny: Doprava a mobilita; Životní prostředí; Konkurenceschopnost a vzdělávání; Sociální soudržnost a sociální služby.

Obrázek 23: Logický rámec vize, strategie a globálního cíle ISR BMO

1.1 FORMULACE VIZE

Brněnská metropolitní oblast – prosperující, zdravá a dostupná metropole

1.2 STRATEGIE

Integrovaná strategie zahrnuje 2 pilíře, které jsou pro budoucí rozvoj BMO nezbytné:

- I. Lidský kapitál provázaný s nezbytnou sociální soudržností a posílením konkurenceschopnosti regionu jako *složky* sociálně-ekonomického rozvoje oblasti
- II. Prostředí zahrnující infrastrukturu, vybavenost regionu a životní prostředí jako nezbytné *předpoklady* pro sociálně-ekonomický rozvoj oblasti

Specifikace obou pilířů je popsána v dalším textu.

I. pilíř: Lidský kapitál

Hospodářství BMO bude vycházet ze svých tradic a historie, jejíž součástí je i nově dosažený technologický pokrok založený na znalostech a inovacích. V oblasti výroby se BMO bude i nadále profilovat jako region nabízející kvalifikovanou a stabilní pracovní sílu na funkčně propojeném pracovním trhu Brna a měst a obcí v jeho zázemí. V oblasti budou existovat výrobní obory (třeba i velmi úzce profilované), v rámci nichž budou lokalizovány vývojové a výzkumné aktivity, které budou špičkové přinejmenším na republikové, nejlépe na evropské úrovni. Místní ekonomika bude postavena na inovativních výrobních i nevýrobních firmách s vyšší přidanou hodnotou, ať již převážně nově lokalizovaných podniků zahraničních, nebo na firmách domácích. Výzkum a vývoj bude oborově i organizačně navázán na kapacity těchto firem, výzkumných a vysokoškolských pracovišť. Hospodářství BMO bude provázané s okolními regiony zejména v Česku, Rakousku, Německu a na Slovensku, místní podniky však budou navázané na globální síť a jejich prostorová lokalizace tedy bude „průmětem globální ekonomiky v místním prostředí“.

BMO bude atraktivním územím (z hlediska fyzického i sociálního prostředí) pro život schopných a vzdělaných lidí vč. absolventů vysokých škol v kraji a zahraničních výzkumníků, odborníků a manažerů. Špičkovým pracovníkům v oblasti výzkumu a technologického vývoje nabídce BMO excelentní a komplexní podmínky pro život, a to i formou finanční podpory (stipendia apod.) i podpory nefinanční (kvalitní bydlení ve zdravém prostředí, veřejné služby pro tyto pracovníky a jejich rodiny atd.). BMO bude disponovat systémem specializovaných vzdělávacích institucí zejména v přírodovědných a technických oborech (střední průmyslové školy, učňovské školství, technické a přírodovědné vysoké školy), které bude podporovat síť kvalitních základních a mateřských škol dostupných v celém území BMO. Činnost středních a vysokých škol budou široce propojená s aplikovanou sférou, zejména s firmami (prostřednictvím odborných praxí a spolupráce firem a škol v oblasti trhu práce, participace firem na výzkumné činnosti vysokých škol atd.).

Sociální problémy v BMO (vč. problému sociálně vyloučených lokalit) budou řešeny komplexně, tedy za pomoci investičních i neinvestičních aktivit s důrazem na integraci dětí a mládeže, na terénní sociální práci a sociální bydlení. Oblast bude umět prostřednictvím vzdělávacího systému využít potenciálu nadaných dětí pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Turistika bude v ekonomice oblasti doplňkovým odvětvím nabývajícím různých forem (poznávací turistika, pěší a cyklistická turistika, příměstská rekreace, vinařství atd.). Zemědělství vč. svých mimoprodukčních funkcí bude sice doplňkovým hospodářským odvětvím, ale stane se komplexním nástrojem udržení životaschopnosti venkovských obcí a současně nejvyšší možné dosažitelné potravinové soběstačnosti regionu.

II. pilíř: Prostředí

V BMO bude funkčním regionem se vzájemně provázanými sídly a obcemi – na jedné straně s Brnem jako hlavním centrem oblasti a na straně druhé s městy a obcemi v jeho zázemí, které svou funkční specializací přispívají ke stabilitě území. V souladu s principy udržitelné smart mobility bude BMO organickým celkem, který bude adekvátně napojen na okolní centra (v dopravním smyslu, ale i ve smyslu vazeb mezi podniky a institucemi) a současně bude propojen vnitřními dopravními sítěmi umožňující přenos intenzivních vazeb mezi městskými a venkovskými sídly uvnitř regionu.

BMO bude mít dokončenou nebo dokončovanou páteřní dopravní síť, tedy zejména dokončené a zmodernizované spojení dálnicemi a rychlostními silnicemi na všechny okolní metropole. Realizace obchvatů na nejzatíženějších silnicích urbanizovaného území BMO odstraní nejvíce konfliktní místa průjezdu automobilové dopravy intravilány sídel. Páteřní železnice projdou modernizací tak, aby splňovaly nároky na dopravní dostupnost okolních nadregionálních a mezinárodních center a současně i potřebu dopravní obslužnosti uvnitř BMO. Zásadní součástí rozvoje železniční sítě bude modernizace a přestavba železničního uzlu Brno, modernizací však projdou postupně také další dopravní uzly v oblasti. S ohledem na přesun části silniční nákladní dopravy na železnici a lepší koordinaci mezi oběma dopravními módy bude v BMO lokalizováno logistické centrum střeoevropského významu.

Území BMO bude kvalitně obslouženo veřejnou dopravou na bázi integrovaného dopravního systému. V Brně a jednotlivých mikroregionálních centrech se budou nacházet moderní přestupní terminály veřejné dopravy. Ve veřejné dopravě budou zohledněny potřeby lidí se sníženou schopností pohybu a orientace (zejména bezbariérovost dopravních prostředků a nástupišť). Veřejná doprava bude plnohodnotnou alternativou vůči individuální automobilové dopravě, a to i díky její důsledné preferenci na křižovatkách a rozšířenému využití ICT v rámci služeb pro cestující.

Vybavenost BMO veřejnými službami (zdravotnická zařízení, školy, sociální služby apod.) se ve vztahu k současné situaci nezhorsí stejně jako jejich dostupnost. Zejména bude zachována dostupnost akutní zdravotnické péče na území celé BMO. Kapacitu a strukturu sociálních služeb pro jednotlivé cílové skupiny bude kraj ve spolupráci s dalšími organizacemi průběžně přizpůsobovat měnící se demografické skladbě obyvatel (zejména nárůstu podílu i počtu obyvatel v poproduktivním věku). Zařízení sociálních služeb a zdravotnická zařízení budou postupně modernizována tak, aby jejich služby odpovídaly skutečným potřebám jejich uživatelů a současným standardům kvality. U veřejných budov (zejm. školy, kulturní a sportovní zařízení) bude zajištěn bezbariérový přístup. Oblast bude pokryta dostatečnou nabídkou sociálního bydlení.

BMO si udrží příznivé životní prostředí, a to i díky vyřešení některých dílčích problémů s kvalitou životního prostředí a péče o krajinu. Kvalita ovzduší, vod a půd se mírnělepší nebo alespoň nezhorsí. Bude provedena revitalizace podvyužitých ploch někdejší průmyslové nebo jiné hospodářské činnosti (brownfields) vč. sanace případných environmentálních rizik. Budou vyřešeny alespoň ty nejvýznamnější infrastrukturní deficity BMO (kanalizace, vodovody atd.). Bude prohloubena integrace systému odpadového hospodářství a posílena jeho technologická modernizace. Výrazně se sníží energetická náročnost hospodářských činností, provozu objektů občanské vybavenosti a bydlení. Klíčoví aktéři v BMO se budou zabývat koncepčním řešením nejvýznamnějších environmentálních rizik a ohrožení, zejména pak povodní a sucha. Důležitou hospodářskou aktivitou v oblasti bude i nadále zemědělství vč. svých mimoprodukčních složek, které bude přispívat k udržitelnému rozvoji území a k péči

o krajinu. Řešení environmentálních rizik území bude prováděno s přihlédnutím k potřebě rozvoje tohoto tradičního hospodářského odvětví spjatého s krajinou BMO.

1.3 GLOBÁLNÍ CÍL

Globálním cílem integrované strategie je **zvýšení konkurenceschopnosti a zlepšení kvality života obyvatel Brněnské metropolitní oblasti**. Globální cíl se skládá ze 4 témat, jejichž hlavním společným jmenovatelem je jejich aglomerační rozměr chápající BMO jako šířeji vymezenou oblast kolem Brna. Jednotlivými tématy jsou:

1. Konkurenceschopnost a vzdělávání
2. Sociální soudržnost
3. Smart mobilita
4. Životní prostředí

První dvě témata naplňují I. pilíř integrované strategie (Lidský kapitál), zbývající dvě témata pak II. pilíř integrované strategie (Prostředí). Jednotlivá témata lze v kontextu naplnění integrované strategie a rozvojové vize charakterizovat následujícím způsobem.

Konkurenceschopnost a vzdělávání – Brněnská metropolitní oblast postaví svou konkurenceschopnost na dlouhodobém zvyšování kvality lidských zdrojů jako kritického faktoru konkurenceschopnosti, funkčním trhu práce a na plném využití inovačních kapacit centra (Brno) s aplikačním napojením na podnikatelský sektor a hospodářské aktivity v BMO, s podporou soustředěnou do prioritních odvětví definovaných strategií inteligentní specializace regionu (RIS3 JMK).

Sociální soudržnost – Sociální soudržnost bude i nadále vycházet z autentického, dlouhodobě stabilizovaného populačního, kulturního a sociálního prostředí oblasti. Předpokladem udržení takového prostředí je dostatečná kapacita a kvalita veřejných služeb a ochrana před sociálním vyloučením minoritních a hendikepovaných skupin populace v rámci celé BMO.

Smart mobilita – Oblast bude vybavena dostatečně kapacitní a kvalitní infrastrukturou zajišťující mobilitu obyvatel a hospodářských subjektů, globální napojení BMO na okolní metropole i místní obslužnost se zřetelem na šetrnost vůči životnímu prostředí a krajině. Rozhodující změnou je modernizace silnic a železnic, kvalitní napojení BMO na evropskou dopravní síť, rozvoj a prohloubení integrace veřejné dopravy v BMO a zvýšení atraktivity a bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy.

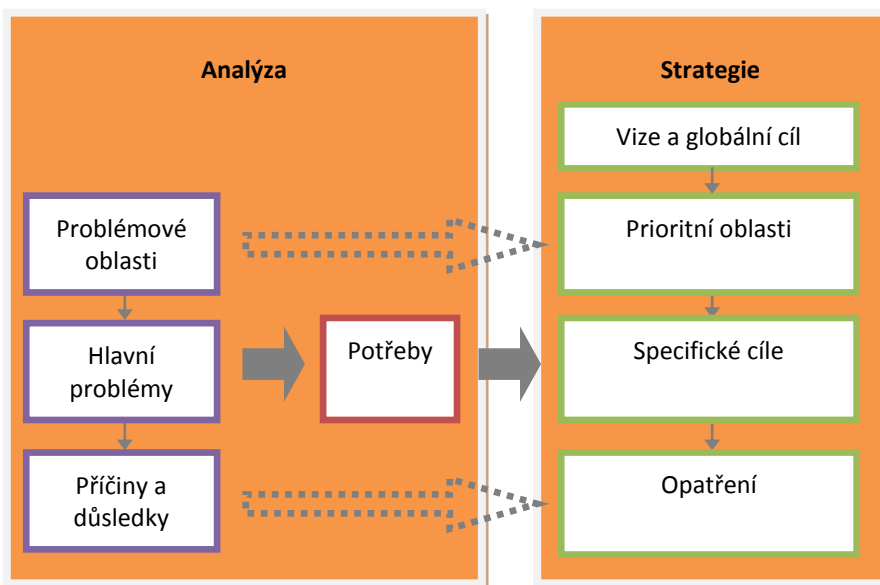
Životní prostředí – Oblast si uchová své kvalitní přírodní zázemí obklopující jinak převážně silně urbanizované jádro. Dojde ke snížení negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí, a to i rozvojem potřebné infrastruktury. Oblast jako celek bude připravena čelit environmentálním rizikům, především pak hrozbě sucha, povodní a snižování kvality vody a půdy. V oblasti bude vyřešené zásobování energiemi, a to díky pestrému energetickému mixu a realizací podstatných energetických úspor.

2 PRIORITY OBLASTI A CÍLE

Návrh přiměřeně ambiciózních rozvojových cílů navazuje na závěry analýzy SWOT, identifikaci problémů a potřeb a na formulaci vize. Dobře zvolené a naformulované cíle umožňují následně najít adekvátní řešení v podobě opatření a následně generovaných projektů a s ohledem na možnosti finanční podpory z jednotlivých OP pak zvolit vhodnou intervenční logiku integrované strategie. Splnění zvolené vize a globálních cílů je podmíněno realizací řady aktivit. Jejich formulace je dle míry obecnosti, resp. konkrétnosti provedena ve 3 úrovních, které představují intervenční schéma integrované strategie (viz také následující schéma):

- prioritní oblasti (naplňující obecné cíle a současně respektující zvolenou vizi a reagující na jednotlivé pilíře globálního cíle),
- specifické cíle každé z prioritních oblastí,
- konkrétní opatření naplňující příslušné specifické cíle.

Obrázek 24: Struktura integrované strategie

Intervenční logiku (a tedy základní strukturu) Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI přibližuje přehledná tabulka na následující straně.

Tabulka 51: Intervenční logika Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti ITI

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole			
Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
<p>Výchozí stav: BMO má relativně dobré globální napojení na významná okolní centra. Disponuje postupně rozvíjeným integrovaným dopravním systémem. V posledních letech je kladen důraz na rozvoj udržitelných druhů dopravy, především pak dopravy cyklistické. Díky realizaci nových projektů se na řadě míst zvýšila bezpečnost v dopravě a byla odstraněna její bariérovost. Brněnské metropolitní oblasti na druhou stranu chybí kvalitnější napojení na hlavní dopravní tahy TEN-T (zejména silniční), což umocňuje i zhoršující se technický stav komunikací nižšího řádu. IDS postrádá dostatečně kapacitní, kvalitní a bezbariérové přestupní terminály, které by dále prohloubily integraci systému. Ve veřejné dopravě, ale i jiných druzích dopravy jsou dosud málo zavedené informační systémy a málo využita telematika. Rozvoj cyklistické dopravy vyžaduje zásadní infrastrukturní zlepšení, především výstavbu dalších potřebných úseků cyklistických stezek. V dopravě je řada konfliktních míst zhoršujících bezpečnost jejich účastníků.</p>	<p>Výchozí stav: V BMO dosud nejsou odkanalizovány některé venkovské obce, ale i části měst vč. Brna. V budoucnu je nezbytné navýšení kapacity ČOV v území a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod. Region se v budoucnu může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu). Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti. V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány. Rostoucí četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi vyvolává nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO. Kvalitu ovzduší v oblasti výrazně zhoršuje vysoká a rostoucí lokální koncentrace prachových částic, příp. dalších znečišťujících látek v ovzduší (důsledek dopravy, větrné</p>	<p>Výchozí stav: Prioritní oblast „Konkurenceschopnost a vzdělávání“ je navázána zejména na profilaci Brna jako metropole s významným potenciálem a budovanými kapacitami špičkového VaV a soustředěním oborů s vysokou přidanou hodnotou. V rámci BMO jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a další rozvoj provedených velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3/RIS4 (prioritní odvětví). Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO, čemuž přispívá i nízký potenciál produkovaných výsledků VaV. Klíčovým předpokladem udržení a</p>	<p>Výchozí stav: Prioritní oblast „Sociální soudržnost“ navazuje na dlouhodobě stabilizované populační, kulturní a sociální prostředí Brněnské metropolitní aglomerace. V BMO nicméně existuje lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb, zejména v návaznosti na stárnoucí populaci a rostoucí potřeby propojování sociálních, zdravotních a návazných služeb. BMO se rovněž potýká s existencí sociálně vyloučených lokalit a nedostatečně zajištěným sociálním bydlením. Je zřejmé, že BMO bude muset v následujících letech reagovat zejména na stále rostoucí tlak v oblasti sociální infrastruktury, který vyplývá z procesu demografického stárnutí a zaměřit se na rozvoj potřebné infrastruktury pro cílovou skupinu seniorů, což zároveň umožní pečujícím, ekonomicky aktivním, osobám setrvat na trhu práce. Stejně tak je nutné cílit podporu na handicapované osoby, sociálně vyloučené skupiny obyvatel a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Ve vazbě na očekávaný ekonomický i společenský vývoj neexistuje v BMO dostatečná nabídka sociálního bydlení. Rovněž bude nutné se zaměřit na</p>

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole

Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
	<p>eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv, méně často pak dalších stacionárních zdrojů znečištění). Nezbytná je modernizace systémů pro centrální zásobování teplem, sítí zemního plynu a energetických sítí. Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství (většinou lokálně) chybějí. Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.</p>	<p>rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou kvalitní lidské zdroje. Pro výchovu nových talentů ve vazbě na špičkové obory je rozhodující kvalita a prosazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání. V rámci BMO se projevují rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá mimo jiné do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna.</p> <p>Není doposud zajištěn funkční systém přípravy lidských zdrojů tak, aby generoval dostatečný počet absolventů s vhodnou kvalifikací pro potřeby prioritních odvětví a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak přichozích. V rámci formálního vzdělávání se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k nevhodné skladbě oborů a problematické kvalitě – důsledkem je pak mj. vyšší nezaměstnanost absolventů kteří nedokážou vyhovět nárokům zaměstnavatelů.</p>	<p>eliminaci hrozby vzniku dalších sociálně vyloučených lokalit.</p> <p>Právě revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem, i s vazbou na podporu sociálního, dostupného a chráněného bydlení a provazbou na aktivity zaměstnanosti jsou příležitostmi, kterých BMO využije pro svůj další rozvoj.</p>
<p>Cíl prioritní oblasti: Zvýšit mobilitu obyvatel, firem a dalších subjektů v BMO a zvýšit plynulost a bezpečnost v dopravě</p>	<p>Cíl prioritní oblasti: Zvýšit kvalitu životního prostředí, snížit environmentální zátěž a eliminovat environmentální rizika v BMO</p>	<p>Cíl prioritní oblasti: Podpořit dostupnost a kvalitu infrastruktury a služeb pro rozvoj konkurenceschopných odvětví v BMO, zvýšit vybavenost, kvalitu a relevanci systému přípravy lidských zdrojů, a to v návaznosti na definici</p>	<p>Cíl prioritní oblasti: Posílit sociální soudržnost na území BMO a zvýšit dostupnost kvalitních sociálních a návazných služeb, které budou odpovídat potřebám svých obyvatel.</p>

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole

Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
		strategie inteligentní specializace regionu.	
<p>Přehled opatření:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R • Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy • Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy • Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy • Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T • Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava 	<p>Přehled opatření:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatření B.1: Ochrana a čištění vod • Opatření B.2: Zásobování vodou • Opatření B.3: Protipovodňová opatření • Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní • Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území • Opatření B.6: Předcházení vzniku odpadů • Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů • Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně 	<p>Přehled opatření:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO • Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO • Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO • Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení • Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO • Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání 	<p>Přehled opatření:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb • Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních služeb • Opatření D.3: Budování sociálního bydlení

2.1 INTEGROVANÝ PŘÍSTUP

Problémy ve vybraných oblastech, tedy dopravě a mobilitě, životním prostředí, sociální oblasti a konkurenceschopnosti a vzdělávání, nemohou být vnímány izolovaně a ve své komplexnosti nemohou být řešeny prostřednictvím jednoho projektu bez dalších vazeb. Naopak je nutné vytvořit takový soubor projektů či opatření, které jsou schopny pouze společně dosáhnout významného efektu (např. vybudování infrastruktury společně s podporou lidských zdrojů). V rámci ITI je možné tyto intervence sdružit tak, aby mohly být spolu koordinovány a jejich výsledný efekt byl co největší. Právě proto je nutná intervence z více OP, které jsou k sobě v mnoha oblastech komplementární. Prostřednictvím ITI bude zajištěno, že subjekty budou mít možnost využít více zdrojů k řešení jednoho problému a proto budou schopny dosáhnout znásobeného efektu. Integrovanost lze spatřovat v několika rovinách:

- **územní integrovanost**, kdy budou realizovány projekty a aktivity s nadmístním, zpravidla aglomeračním dopadem,
- **věcná integrovanost**, kdy budou koordinovaně realizovány věcně související aktivity, které zpravidla i v důsledku roztržitosti zdrojů bývají prováděny odděleně,
- **finanční integrovanost**, kdy do financování budou zapojeny zdroje z různých specifických cílů jednoho operačního programu, případně z různých operačních programů,
- **organizační integrovanost**, tedy společný koordinovaný postup jednotlivých subjektů v území založený na partnerském principu.

BMO zahrnuje sídla mající různou velikost a funkční specializaci. Na jedné straně se nachází Brno jako jedno z největších center v Česku s koncentrací hospodářských, obslužných a administrativních funkcí, na straně druhé se pak nacházejí menší města a vesnice, které se potýkají jak s typickými projevy svého venkovského charakteru (infrastrukturní deficit), tak s dopady exponované polohy v zázemí velkého města (nárůst dopravních intenzit, nárůst počtu obyvatel, suburbanizace a postupná proměna v sídla městského typu), případně s oběma typy problémů současně.

Dynamický rozvoj BMO s sebou v posledních dekádách přináší proměnu fyzických, sociálních a prostorových struktur této oblasti. Po roce 1989 došlo ke značné vnitřní diferenciaci území BMO. Vůdčí role města Brna se začala zvyšovat s přílivem investic soukromého i veřejného sektoru. Brno nyní představuje významný pól růstu nejen v Česku, ale také v celé střední Evropě. S růstem významnosti města a vnitřní diferenciací BMO se ovšem objevují nové trendy a jevy, jejichž řešení vyžaduje integrovaný přístup. „Integrovaným přístupem“ se přitom rozumí jak věcná a územní integrace aktivit pro řešení komplexních problémů, tak také integrace organizační a finanční (koncentrace zdrojů), jak je uvedeno výše.

Statutární město Brno proto začalo v posledních několika letech vyvíjet aktivity směřující k jeho zázemí, a to ve spolupráci s regionálními partnery (Jihomoravský kraj, Sdružení obcí a měst Jižní Moravy, Krajská hospodářská komora JMK, Regionální rozvojová agentura Jižní Moravy, univerzity a další). Tato aktivita dostala silný impulz díky silnému akcentu urbánního rozvoje v programovém období regionální politiky EU 2014–20, jehož klíčovým nástrojem jsou integrované územní investice (ITI). Tato výzva vyvolala potřebu jasného uchopení klíčových rozvojových témat BMO. Za tímto účelem bylo provedeno funkční vymezení BMO a následně vytvoření řídicích struktur za účelem tvorby a následné realizace integrované strategie pro území BMO, která je nezbytným předpokladem pro uplatnění zmíněného nástroje ITI.

Dosavadní spolupráce v rámci BMO se nejsilněji rozvíjela v oblastech **vzdělávání, podpory podnikání a inovací, rozvoji vědy, výzkumu a znalostní ekonomiky**. Díky tomu se z Brna a jeho blízkého zázemí stalo nejrychleji rostoucí území v oblasti konkurenceschopnosti v České republice. Dynamika rozvoje byla založená zejména na výstavbě inovační infrastruktury a masivní podpoře výzkumu, vývoje a vzdělávání. Výzvou pro příští roky jsou navazující opatření v oblasti trhu práce, rozvoji komplexní vzdělanosti obyvatel, dobudování chybějící infrastruktury a jejího úspěšného provozování.

Pro udržitelný rozvoj je nezbytné, aby byly úspěchy v oblasti hospodářského rozvoje doprovázeny kvalitním sociálním prostředím a životním prostředím, resp. aby hospodářský rozvoj nebyl realizován na jejich úkor. BMO má relativně příznivé **životní prostředí** (aspoň v té míře, do jaké to umožňuje hustě zalidněné území koncentrující řadu lidských činností). Přesto je možné v této oblasti vysledovat některé nepříznivé jevy a procesy. Jedním z těchto zásadních je zhoršená kvalita ovzduší daná především dopravní zátěží, ale také větrnou erozí a znečištěním ze stacionárních zdrojů, zejména lokálních topenišť. Životní prostředí přinejmenším lokálně zhoršuje také chybějící technická infrastruktura, zejména pak odkanalizování částí sídel, zejména města Brna jako místa s největší koncentrací obyvatelstva v BMO. Oblast jako celek je obecně energeticky velmi náročná a vyžaduje realizaci zásadních energetických úspor. Velkou výzvou do budoucna je eliminace environmentálních rizik, která vyplývají i z globálních změn klimatu. Pro BMO jsou podstatné jednak povodně (zejména ty bleskové), které dnes představují ohrožení pro podstatnou část Česka, tak také hrozba sucha specifická právě pro oblast jižní Moravy a vyvolávající potřebu péče o omezené vodní zdroje.

Základním předpokladem dalšího ekonomického rozvoje a konkurenceschopnosti celé BMO je **rozvoj mobility na principech SMART**. Mezinárodní a nadregionální dostupnost představuje pro celou BMO obrovský problém (mj. i s ohledem na udržitelnost nově vybudovaných center excelence). Dobudování chybějící infrastruktury a postupné zavádění "chytrých" řešení do oblasti dopravy je základním předpokladem pro mobilitu obyvatel, zboží a služeb na úrovni BMO i mimo ni a mimoto umožňuje eliminovat i některé negativní vlivy dopravy na životní prostředí. Jednotlivé dopravní módy jsou při zohlednění tohoto principu vzájemně provázané a koexistují na bázi kooperaci, nikoli konkurence. Průběžně musí být doplňován a modernizován vozový park veřejné dopravy.

Sociální prostředí BMO se vyznačuje relativní stabilitou. Přesto se i v této oblasti odehrávají dynamické změny, které vedou k větší polarizaci společnosti podle sociálního, vzdělanostního či ekonomického statusu. Tento proces má i svůj prostorový vzorec, v rámci něhož dochází ke koncentraci mladých, vzdělaných aktivních obyvatel do zázemí Brna, které přitom pro tyto skupiny obyvatel plní funkci pracovního a společenského centra. Některé části BMO se naopak potýkají se zhoršováním své ekonomické a sociální situace s tím, jak v nich dochází ke stárnutí obyvatel (vesnická sídla v periferní poloze, ale v menší míře také některé části měst vč. Brna) nebo ke koncentraci obyvatel s nízkým sociálním, ekonomickým a vzdělanostním statutem. Tyto skutečnosti spolu se sociodemografickými trendy (stárnutí obyvatel, větší provázání rodinného a pracovního života rodičů atd.) vyvolávají potřebu koordinovaného řešení nabídky sociálních, vzdělávacích a zdravotních služeb. Dlouhodobě je potřeba rozvíjet a integrovat sociální a zdravotní služby pro specifické cílové skupiny (osoby se zdravotním postižením, seniory, matky s dětmi, ohrožené skupiny). Všem takto ohroženým skupinám je nutné umožnit přístup k zaměstnání, vzdělávání, bydlení. Dalším cílem je zvyšování nabídky a kvality terénní sociální práce a terénních programů a rozvoj inkluzivního vzdělávání.

2.2 SPECIFICKÉ CÍLE

Následující tabulky uvádějí přehled specifických cílů navržených jako integrovaná řešení, která budou realizována a která budou využívat intervencí z různých specifických cílů jednotlivých OP, případně

i různých OP. Specifické cíle respektují definici integrovaného přístupu ze strany Evropské komise a využívají výše uvedené roviny integrovanosti.

Tabulka 52: Specifické cíle ISR BMO

Specifický cíl	Věcná specifikace	Opatření ISR BMO ¹³	Operační programy
Zlepšit globální napojení BMO	<ul style="list-style-type: none"> regionální silniční síť navazující na síť TEN-T, informační systémy v dopravě, telematika 	<ul style="list-style-type: none"> (Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T 	IROP
Prohloubit integraci veřejné dopravy a její vazbu na další druhy dopravy	<ul style="list-style-type: none"> dopravní cesty pro veřejnou dopravu, terminály veřejné dopravy, systémy provazující veřejnou dopravu s dalšími druhy dopravy (P+R, B+R), vozidla veřejné dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy 	IROP, OPD
Rozšířit a zkvalitnit infrastrukturu pro pěší a cyklistickou dopravu ve vazbě na další druhy dopravy	<ul style="list-style-type: none"> cyklistické stezky, komunikace pro pěší, odstranění bariérovosti pro pěší, zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> (Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R) (Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) (Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava 	IROP
Zlepšit kvalitu ovzduší	<ul style="list-style-type: none"> snížení dopadů emisí v ovzduší (prvky zeleně a vodní prvky v sídlech), připojování domácností na CZT, modernizace lokálních topenišť, nízkoemisní vozidla MHD, obchvaty sídel 	<ul style="list-style-type: none"> (Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) (Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T) Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území (Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně) 	OPŽP, IROP, příp. OPPIK
Rozšířit a zkvalitnit systém odpadového hospodářství v BMO	<ul style="list-style-type: none"> sběr, třídění, likvidace a opětovné využití odpadu 	<ul style="list-style-type: none"> Opatření B.6: Předcházení vzniku odpadů Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů 	OPŽP, příp. OPPIK
Eliminovat riziko povodní a sucha a další významná environmentální rizika	<ul style="list-style-type: none"> řešení environmentálních rizik spojených s problémem/hrozbou povodní, zásobování vodou a kvalitou vody 	<ul style="list-style-type: none"> Opatření B.1: Ochrana a čištění vod Opatření B.2: Zásobování vodou Opatření B.3: Protipovodňová opatření Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně 	OPŽP, IROP
Zvýšit konkurenceschopnost BMO prostřednictvím zvýšení mobility	<ul style="list-style-type: none"> zvýšení mobility a modernizace dopravních sítí vedoucí ke zlepšení globálního napojení BMO a zvýšení konkurenceschopnosti BMO 	<ul style="list-style-type: none"> (Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R) (Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy) (Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) 	OPD, IROP, OPPIK

¹³ V závorce jsou uvedena opatření, která k danému specifickému cíli věcně přísluší, ale z finančního hlediska jsou součástí jiného (pouze jediného) specifického cíle.

Specifický cíl	Věcná specifikace	Opatření ISR BMO ¹³	Operační programy
		<ul style="list-style-type: none"> • (Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) • (Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T) • (Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO) 	
Rozvinout inovační potenciál BMO	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura, služby a vzdělávání pro konkurenceschopnost a inovační schopnost BMO 	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO • Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO • Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO • (Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení) 	OPPIK, OPVVV, IROP
Zvýšit vzdělanostní úroveň obyvatelstva s důrazem na relevanci a rozvoj vybraných klíčových kompetencí	<ul style="list-style-type: none"> • vzdělávání jako předpoklad pro konkurenceschopnost regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení • Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO • Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání 	IROP, OPVVV
Zvýšit dostupnost a kvalitu sociálních a návazných služeb v regionu, včetně zajištění sociálního bydlení	<ul style="list-style-type: none"> • komplexní řešení sociálních služeb v regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb • Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb • Opatření D.3: Budování sociálního bydlení 	IROP, OPZ

Tabulka 53: Rozdělení specifických cílů ISR BMO do opatření

Opětření	A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R	A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy	A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy	A.4: Dopravní telematika a informační systémy	A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T	A.6: Cyklistická a pěší doprava	B.1: Ochrana a čištění vod	B.2: Zásobování vodou	B.3: Protipovodňová opatření	B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní	B.5: Snížení imisní zátěže území	B.6: Předcházení vzniku odpadů	B.7: Materiálové a energetické využití odpadů	B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně	C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO	C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO	C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO	C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení	C.5: Předškolní vzdělávání v BMO	C.6: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání	D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb	D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb	D.3: Budování sociálního bydlení
Specifický cíl																							
A.I Zlepšit globální napojení BMO				1	2																		
A.II Prohloubit integraci veřejné dopravy a její vazbu na další druhy dopravy	2	2	2	2																			
A.III Rozšířit a zkvalitnit infrastrukturu pro pěší a cyklistickou dopravu ve vazbě na další druhy dopravy	1		1	1		2																	
B.I Zlepšit kvalitu ovzduší			1		1					2				1									
B.II Rozšířit a zkvalitnit systém odpadového hospodářství v BMO											1	1											
B.III Eliminovat riziko povodní a sucha a další významná environmentální rizika							1	1	1	1				1									

Opatření	A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R	A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy	A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy	A.4: Dopravní telematika a informační systémy	A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T	A.6: Cyklistická a pěší doprava	B.1: Ochrana a čištění vod	B.2: Zásobování vodou	B.3: Protipovodňová opatření	B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní	B.5: Snížení imisní zátěže území	B.6: Předcházení vzniku odpadů	B.7: Materiálové a energetické využití odpadů	B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně	C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO	C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO	C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO	C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení	C.5: Předškolní vzdělávání v BMO	C.6: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání	D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb	D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb	D.3: Budování sociálního bydlení	
Specifický cíl																								
C.I Zvýšit konkurenceschopnost BMO prostřednictvím zvýšení mobility																								
C.II Rozvinout inovační potenciál BMO															2	2	2	1						
C.III Zvýšit vzdělanostní úroveň obyvatelstva s důrazem na relevanci a rozvoj vybraných klíčových kompetencí																		2	1	2				
D.I Zvýšit dostupnost a kvalitu sociálních a návazných služeb v regionu, včetně zajištění sociálního bydlení																					2	2	2	

Pozn.: Matice znázorňuje, nakolik jsou vzájemně provázána opatření v rámci jednoho specifického cíle, definované strategií. Vzájemná vazba, resp. intenzita vazeb mezi specifickými cíli a opatřeními integrované strategie je v koincidenční matici vyjádřena v několika úrovních (prázdné pole - žádná vazba, 1 - slabá vazba, 2 - silná vazba/prokazatelná návaznost, vzájemná podmíněnost).

2.3 POPIS PRIORITYNÍCH OBLASTÍ

Jednotlivé prioritní oblasti jsou popsány formou „karet“. Pro každou prioritní oblast je zpracována jedna karta ilustrující věcné zaměření a zdůvodnění dané prioritní oblasti, její rizika, časový rámec a přehled opatření, která danou prioritní oblast naplní.

Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	
Cíl prioritní oblasti	Zvýšit mobilitu obyvatel, firem a dalších subjektů v BMO a zvýšit plynulost a bezpečnost v dopravě
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	BMO má relativně dobré globální napojení na významná okolní centra. Disponuje postupně rozvíjeným integrovaným dopravním systémem. V posledních letech je kladen důraz na rozvoj udržitelných druhů dopravy, především pak dopravy cyklistické. Díky realizaci nových projektů se na řadě míst zvýšila bezpečnost v dopravě a byla odstraněna její bariérovost. Brněnské metropolitní oblasti na druhou stranu chybí kvalitnější napojení na hlavní dopravní tahy TEN-T (zejména silniční), což umocňuje i zhoršující se technický stav komunikací nižšího řádu. IDS postrádá dostatečně kapacitní, kvalitní a bezbariérové přestupní terminály, které by dále prohloubily integraci systému. Ve veřejné dopravě, ale i jiných druzích dopravy jsou dosud málo zavedené informační systémy a málo využita telematika. Rozvoj cyklistické dopravy vyžaduje zásadní infrastrukturní zlepšení, především výstavbu dalších potřebných úseků cyklistických stezek. V dopravě je řada konfliktních míst zhoršujících bezpečnost jejich účastníků.
Význam prioritní oblasti	Zásadní význam z hlediska řešení dopravní zátěže území, negativních dopadů dopravy na životní prostředí a zvýšení ekonomického potenciálu BMO.
Vazba na jiné prioritní oblasti	<p>Životní prostředí:</p> <ul style="list-style-type: none"> Doprava přináší některé negativní dopady na životní prostředí, přičemž prostřednictvím PO Doprava a mobilita i PO Životní prostředí jsou tyto dopady eliminovány (budování obchvatů sídel, nákup nízkoe emisních vozidel atd. jsou řešeny v prioritní oblasti A. Doprava a mobilita, ale mají zásadní vliv na plnění cílů prioritní oblasti B. Životní prostředí). <p>Konkurenceschopnost a vzdělávání:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mobilita je jedním ze základních předpokladů a lokalizačních faktorů zvýšení konkurenceschopnosti BMO. Zásadní je především návaznost na hlavní dopravní infrastrukturu (TEN-T), ale i prohloubení integrace ve veřejné dopravě a další opatření. Bez kvalitního dopravního napojení se snižuje pravděpodobnost příchodu a udržení významných investorů v preferovaných oborech.
Zapojené subjekty (stakeholdeři)	<ul style="list-style-type: none"> Statutární město Brno Další města a obce v BMO Jihomoravský kraj KORDIS JMK, a.s. dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje
Významná rizika	Mezi významná rizika patří zpoždění významných silničních i železničních staveb vyššího řádu, na něž mají navazovat komunikace nižšího řádu podporované v rámci ISR BMO. Podstatným rizikem je dále nedostatečné legislativní a procesní řešení přípravy dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků, majetkové vztahy atd.). S tím souvisí i často obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb. Rizikem v oblasti veřejné dopravy je absence širšího

	společenského konsensu nad potřebou jejího zkvalitňování jako plnohodnotné alternativy vůči IAD. PO Doprava a mobilita zahrnuje rozvoj řady dopravních módů, přičemž podstatná je jejich vzájemná provázanost a koordinovaný rozvoj, který je organizačně náročný a k jehož dosažení může pomoci právě nástroj ITI.
Časový rámec	2016-2023
Výčet opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R • Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy • Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy • Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy • Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T • Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava

Prioritní oblast B: Životní prostředí

Cíl prioritní oblasti	Zvýšit kvalitu životního prostředí, snížit environmentální zátěž a eliminovat environmentální rizika v BMO
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	V BMO dosud nejsou odkanalizovány některé venkovské obce, ale i části měst vč. Brna. V budoucnu je nezbytné navýšení kapacity ČOV v území a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod. Region se v budoucnu může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také kvalitou zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu). Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti. V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány. Rostoucí četnost a rozsah záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi vyvolává nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO. Kvalitu ovzduší v oblasti výrazně zhoršuje vysoká a rostoucí lokální koncentrace prachových částic, příp. dalších znečišťujících látek v ovzduší (důsledek dopravy, větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv, méně často pak dalších stacionárních zdrojů znečištění). Nezbytná je modernizace systémů pro centrální zásobování teplem, sítí zemního plynu a energetických sítí. Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství chybějí. Celý systém logistiky odpadu není v BMO vůbec připraven na období, kdy bude zakázáno skládkování (po roce 2024). Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.
Význam prioritní oblasti	Vysoká význam z důvodu integrovaného řešení podstatných environmentálních problémů a rizik a zvýšení atraktivity území pro obyvatele i podniky.
Vazba na jiné prioritní oblasti	Doprava a mobilita: <ul style="list-style-type: none"> Doprava přináší některé negativní dopady na životní prostředí, přičemž prostřednictvím PO Doprava a mobilita i PO Životní prostředí jsou tyto dopady koordinovaně eliminovány (opatření ke snížení úrovně znečištění ovzduší, nákup nízkoemisních vozidel, sídelní zeleň atd.). Snížování emisí z dopravy je řešeno v prioritní oblasti A. Doprava a mobilita (nákup nízkoemisních vozidel, budování obchvatů sídel, rozvoj infrastruktury pro udržitelnou dopravu). Konkurenceschopnost a vzdělávání: <ul style="list-style-type: none"> Otázka životního prostředí (a technické infrastruktury) představuje kapacitní omezení pro rozvoj specifických typů průmyslu a současně rozhodovací faktor zejména pro vysoce kvalifikované lidské zdroje tvořící základ pro-inovačního prostředí BMO.
Zapojené subjekty (stakeholdeři)	<ul style="list-style-type: none"> Statutární město Brno Další města a obce v BMO Jihomoravský kraj Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. Vodárenská akciová společnost, a.s. Povodí Moravy, s.p. SAKO Brno, a.s.
Významná rizika	Rizikem realizace opatření v oblasti životního prostředí je obtížný výběr priorit s ohledem na omezené finanční zdroje a současnou potřebu řešení řady problémů. Riziko představují i možné změny klimatu, které nejsou zcela předvídatelné a které mohou v budoucnu vyvolat potřebu zásadního přehodnocení priorit.
Časový rámec	2016-2023
Výčet opatření	<ul style="list-style-type: none"> Opatření B.1: Ochrana a čištění vod Opatření B.2: Zásobování vodou

	• Opatření B.3: Protipovodňová opatření• Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní• Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území• Opatření B.6: Předcházení vzniku odpadů• Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů• Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně

Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání

Cíl prioritní oblasti	Podpořit dostupnost a kvalitu infrastruktury a služeb pro rozvoj konkurenceschopných odvětví v BMO, zvýšit vybavenost, kvalitu a relevanci systému přípravy lidských zdrojů, a to v návaznosti na definici strategie inteligentní specializace regionu
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	<p>V rámci BMO jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry.</p> <p>Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3/RIS4 (prioritní odvětví).</p> <p>Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli. Aplikační potenciál produkovaných výsledků VaV je až na výjimky slabý. Přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití.</p> <p>Klíčovým předpokladem (kritickým faktorem) udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou lidské zdroje.</p> <p>Systém vzdělávání v celé šíři celoživotního učení (formální, neformální a informální vzdělávání) není vybaveností ani kvalitou vzdělávání adekvátní potřebám současného trhu práce v BMO. Není tak generován dostatečný počet absolventů či uchazečů o zaměstnání s vhodnou kvalifikací a kompetencemi pro potřeby zaměstnavatelů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchozích.</p> <p>V rámci formálního vzdělávání je podinvestovaná infrastruktura základních a středních škol, včetně přetrvávajícího nedostatku moderní ICT infrastruktury. Projevují se územní rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna.</p> <p>V rámci formálního vzdělávání se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů. Důsledkem je pak mj. vyšší nezaměstnanost absolventů, kteří nedokážou vyhovět nárokům zaměstnavatelů ((koncentrace firem v oborech s vyšší přidanou hodnotou (VPH), firem s vlastním VaV)). Další faktorem je pozitivní trend PZI, které také míří do oborů s VPH: Lze tedy očekávat další tlak na kvalitu vzdělání a odpovídající kompetence lidských zdrojů.</p>
Význam prioritní oblasti	Vysoký význam z hlediska podpory hospodářského rozvoje oblasti, rozvoje lidského kapitálu a zvýšení zaměstnanosti.
Zapojené subjekty (stakeholdeři)	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Seskupení podnikatelů • Hospodářské komory • Podnikatelské subjekty • JIC, z. s. p. o. • NNO
Vazba na jiné prioritní oblasti	<p>Doprava a mobilita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurenceschopnost BMO je podmíněna řadou lokalizačních faktorů, mezi které je mimo jiné důležité zahrnout dopravní dostupnost, návaznost na hlavní dopravní infrastrukturu (TEN-T). Bez vhodného napojení není možné kalkulovat s příchodem a udržením významných investorů v preferovaných oborech. <p>Životní prostředí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otázka životního prostředí (technické infrastruktury) představuje kapacitní omezení pro rozvoj specifických typů průmyslu a současně rozhodovací faktor

	<p>zejména pro vysoce kvalifikované lidské zdroje tvořící základ pro-inovačního prostředí BMO.</p> <p>Sociální soudržnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj vzdělávací a další infrastruktury a služeb v sociálně vyloučených lokalitách může mít dílčí dopad na zlepšení prostředí a eliminaci existence těchto lokalit v BMO.
Významná rizika	<p>Oblast „podpora konkurenceschopnosti“ je široce vymezenou problematikou, z níž je nutné vybrat a podporovat pouze klíčové faktory. Nalezení úlohy metropole a zúčastněných partnerů závisí na shodě o klíčových problémech BMO, které jsou z této úrovně řešitelné. Významným rizikem je v tomto ohledu nenalezení shody a linky potřeba – možný zdroj OP (ITI).</p>
Časový rámec	2016-2023
Výčet opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO • Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO • Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO • Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení • Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO • Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání

Prioritní oblast D: Sociální soudržnost	
Cíl prioritní oblasti	Posílit sociální soudržnost na území BMO a zvýšit dostupnost kvalitních sociálních a návazných služeb, které budou odpovídat potřebám svých obyvatel
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	<p>Prioritní oblast „Sociální soudržnost“ navazuje na dlouhodobě stabilizované populační, kulturní a sociální prostředí Brněnské metropolitní BMO. V BMO nicméně existuje lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb, zejména v návaznosti na stárnoucí populaci a rostoucí potřeby propojování sociálních, zdravotních a návazných služeb.</p> <p>Aglomerace se rovněž potýká s existencí a nárůstem počtu sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel a návazně i nedostatečně zajištěným sociálním bydlením. Bude nutné se zaměřit i na eliminaci budoucí hrozby vzniku dalších sociálně vyloučených lokalit, mimo jiné v návaznosti na možné negativní aspekty procesu gentrifikace v území některých vyloučených lokalit nacházejících se centru Brna, jehož důsledkem by mohl být odchod jejich obyvatel do jiných, nově vznikajících lokalit.</p> <p>Existence sociálně vyloučených lokalit poškozuje image města Brna – sídla nejen s národním, ale i mezinárodním významem.</p> <p>Je zřejmé, že BMO bude muset v následujících letech reagovat zejména na stále rostoucí tlak v oblasti sociální infrastruktury, který vyplývá z procesu demografického stárnutí a zaměřit se na rozvoj potřebné infrastruktury pro cílovou skupinu seniorů (přestože mimo podporu z fondů ESIF), což zároveň umožní pečujícím, ekonomicky aktivním, osobám setrvat na trhu práce. Stejně tak je nutné cílit podporu na handicapované osoby, osoby s vícečetnými diagnózami, sociálně vyloučené skupiny obyvatel a osoby ohrožené sociálním vyloučením. V BMO je rovněž nedostatečná nabídka terénních služeb sociální prevence; není vytvořena dostatečná síť nízkoprahových zařízení a komunitních center pro děti a mládež.</p> <p>Revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem, i s vazbou na podporu sociálního a dále prostupného a chráněného bydlení jsou příležitostmi, kterých BMO využije pro svůj další rozvoj.</p>
Význam prioritní oblasti	Vysoký význam z hlediska eliminace sociálních problémů, růstu lidského kapitálu oblasti, zvýšení zaměstnanosti a zkvalitnění sociálních služeb.
Vazba na jiné prioritní oblasti	<p>Konkurenceschopnost a vzdělávání:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oblast sociální soudržnost se váže na oblast konkurenceschopnosti a vzdělávání. Stabilní a soudržné prostředí je jednou z podmínek konkurenceschopného fungování BMO. Vazby jsou obousměrné. Stabilní sociální prostředí vytváří jednu z dílčích podmínek pro fungující trh práce a zároveň prosperující metropolitní oblasti se vzdělaným obyvatelstvem vytváří impulsy pro posilování sociální soudržnosti.
Zapojené subjekty (stakeholdeři)	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Agentura pro sociální začleňování • Jihomoravský kraj • Neziskový sektor – např. Charita, ANNO, Diakonie
Významná rizika	Oblast sociálních služeb je především řízena realizována z místní úrovně a dále pak na úrovni krajské. Území BMO představuje nový článek pro tuto oblast, z čehož vyplývá potřeba úzké koordinace a komunikace dotčených aktérů.
Časový rámec	2016-2023
Výčet opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb • Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb • Opatření D.3: Budování sociálního bydlení

3 POPIS OPATŘENÍ

Pro úroveň opatření jsou zpracovány tzv. „karty opatření“. Každému opatření přísluší jedna karta, které v jednotné struktuře popisuje věcné zaměření daného opatření, typové projekty, zdroj financování a přehled zapojených subjektů.

3.1 PRIORITNÍ OBLAST A: DOPRAVA A MOBILITA

Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R	
Cíl opatření	Zvýšit využití veřejné dopravy jejím uživatelským zatraktivněním a zjednodušením prostřednictvím úpravy přestupů mezi jednotlivými druhy dopravy na terminálech
Zdroj financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	V regionu je vytvořen IDS Jihomoravského kraje. Současně oblast disponuje širokou nabídkou dálkových autobusových i železničních spojů do Prahy, řady dalších českých měst, Vídně, ale i vzdálenějších destinací. Některá napojení ve veřejné dopravě však nejsou dostatečná, návaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména v rámci MHD) i nad dopravu automobilovou (systémy P+R) není zdaleka úplná. V rámci IDS dosud existuje jen málo moderních přestupních terminálů. Zastávky a přestupní body veřejné dopravy jsou rovněž často bariérové. Vzhledem ke dlouho chystané modernizaci železničního uzlu Brno (vč. autobusového terminálu) a očekávanému vybudování železničního terminálu Letiště Brno je vhodné adekvátním způsobem zkvalitnit také další terminály a přestupní uzly v BMO. Očekávat lze pozvolný nárůst uživatelské preference veřejné dopravy a také společenského tlaku na rozvoj udržitelné dopravy, její nedostatečná infrastruktura však může způsobit naopak pokles zájmu o ni a další růst IAD především v nejbližším zázemí Brna jako jeden z důsledků suburbanizace.
Popis opatření	<p>Opatření podporuje systém veřejné dopravy v BMO prostřednictvím výstavby a modernizace dopravních terminálů zajišťujících vazby mezi jednotlivými druhy veřejné dopravy a mezi veřejnou a individuální automobilovou dopravou. Součástí opatření je také zkvalitnění a humanizace prostředí dopravních terminálů. Realizace parkovišť P+R rovněž snižuje dopravní zátěž centrálních částí BMO individuální automobilovou dopravou. Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba a modernizace přestupních terminálů, souvisejících záchytných parkovišť a parkovacích domů v přímé návaznosti na veřejnou hromadnou dopravu (VHD) - tzv. systém Park and Ride včetně dalšího zázemí pro VHD, vybavení stávajících zastávek a terminálů bezbariérovým přístupem, výstavba návazných systémů Bike and Ride (prostor pro bezpečné uschování kola s možností přestupu na VHD) • Zeleň v okolí přestupních terminálů, budov a na budovách ve vazbě na výstavbu/modernizaci terminálu
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudování, rekonstrukce, rozšíření či modernizace terminálu veřejné dopravy se zajištěním komfortní vazby mezi jednotlivými druhy dopravy, s opatřeními pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace a s adekvátním řešením souvisejících veřejných prostranství a zeleně • Systémové řešení přestupů mezi jednotlivými druhy dopravy (P+R, K+R, B+R) v určité části BMO včetně opatření pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Návštěvníci BMO • Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO • Osoby se sníženou schopností pohybu a orientace využívající veřejnou dopravu v BMO • Uživatelé veřejné dopravy v BMO • Subjekty působící na území BMO

Vazba na další opatření	<p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy</p> <p>Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet nových nebo rekonstruovaných přestupních terminálů ve veřejné dopravě • Počet vytvořených parkovacích míst <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • KORDIS JMK, a.s. • SŽDC • dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy

Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy

Cíl opatření	Rozšířit potenciál využití veřejné dopravy rozšířením a modernizací její infrastruktury
Zdroje financování	OPD, PO 1, IP 3, SC 1.4 Vytvoření podmínek pro zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	BMO disponuje dlouhodobě rozvíjeným systémem IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a provázanou sítí linek. Na druhou stranu však tento systém má řadu rezerv organizační a zejména infrastrukturní povahy. Zejména rozvoj infrastruktury pro kolejovou dopravu ve městě Brně v posledních dekáдах stagnuje. Veřejná doprava se také potýká s přetrvávající bariérovostí a fyzickou a morální zastaralostí významné části zastávek, resp. celých úseků dopravních cest. Impulzem k rozvoji veřejné dopravy v BMO se může stát dlouho připravovaná modernizace železničního uzlu Brno a také předpokládaný pozvolný nárůst uživatelské obliby veřejné dopravy (ale jen za předpokladu její modernizace) a dalších udržitelných druhů dopravy v souladu s obdobnými trendy v západní Evropě. V případě pokračující stagnace rozvoje veřejné dopravy lze naopak očekávat další nárůst IAD, což představuje hrozbu zejména pro krajovou část Brna a okolní obce.
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na výstavbu a modernizaci infrastruktury systému veřejné dopravy v BMO (dopravních cest, stanic atd.), a to i ve vazbě na humanizaci prostředí v okolí dopravních cest (ulice, tramvajové trati atd.). Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba a modernizace infrastruktury systémů městské a příměstské dopravy na drážním principu (tramvaje, tram-train, trolejbusy)
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Výstavba, modernizace nebo rekonstrukce tramvajové trati respektující požadavky rychlého spojení s centrem města, bezbariérovosti, bezpečnosti zastávek, preference tramvajové dopravy vč. adekvátního dopravního a urbanistického řešení přilehlých ulic a zeleně • Výstavba, modernizace nebo rekonstrukce trolejbusové trati respektující požadavky rychlého spojení s centrem města, bezbariérovosti, bezpečnosti zastávek vč. adekvátního dopravního a urbanistického řešení přilehlých ulic a zeleně
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Návštěvníci BMO • Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO • Uživatelé veřejné dopravy v BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celková délka nových nebo modernizovaných tratí metra a tramvajových tratí • Celková délka nových nebo modernizovaných linek metra, tramvajových tratí nebo trolejbusových tratí <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přírůstek počtu osob obsluhovaných MHD
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Dopravní podnik města Brna, a. s. • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • KORDIS JMK, a.s.

	<ul style="list-style-type: none"> dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy
Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy	
Cíl opatření	Zmodernizovat a uživatelsky atraktivnit veřejnou dopravu prostřednictvím modernizace dopravních prostředků, snížení jejich bariérovosti a zátěže vůči životnímu prostředí
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	V BMO je dlouhodobě rozvíjen IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a navazující sítí linek. Jedním z nezbytných předpokladů rozvoje IDS je modernizace vozového parku. Současný vozový park zejména na území města Brna zahrnuje velký počet starších vozidel, která jsou bariérová (resp. nesplňují potřeby účastníků dopravy se ztíženou možností pohybu a orientace) a produkují relativně velké množství emisí. V případě zastarávání vozového parku hrozí snížení atraktivity veřejné dopravy ve prospěch IAD.
Popis opatření	<p>Opatření je zaměřeno na nákup vozidel veřejné dopravy s důrazem na jejich šetrnost vůči životnímu prostředí a zohlednění potřeb cestujících se ztíženou možností pohybu a orientace. Součástí opatření je také související infrastruktura pro provoz těchto vozidel. Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nákup nízkoemisních a bezemisních vozidel, využívajících alternativní zdroje paliv jako je elektřina, CNG a další, splňujících normu EURO 6 pro přepravu osob, nákup trakčních vozidel městské dopravy (tramvaje trolejbusy) pro zajištění základní dopravní obslužnosti v rámci závazku veřejné služby (vždy pouze vozidla zohledňující specifické potřeby účastníků dopravy se ztíženou možností pohybu a orientace) Výstavba plnicích a dobíjecích stanic pro nízkoemisní a bezemisní vozidla pro přepravu osob za účelem zmírnění negativních dopadů v dopravě (vždy pouze projekty subjektů, které zajišťují dopravní obslužnost v závazku veřejné služby) <p>Pozn.: Opatření je provázáno též s podporou v rámci OPD, SC 1.6, která je určena pro subjekty na národní úrovni k modernizaci vozového parku v železniční dopravě.</p>
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> Nákup sady vozidel pro veřejnou dopravu (tramvaje, trolejbusy, autobusy) splňujících požadavky bezbariérovosti, přepravy osob se sníženou schopností pohybu a orientace a nízkých emisí
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> Obyvatelé BMO Návštěvníci BMO Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO Uživatelé veřejné dopravy v BMO Osoby se sníženou schopností pohybu a orientace využívající veřejnou dopravu v BMO Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R</p> <p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy</p> <p>Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Počet nově pořízených vozidel pro veřejnou dopravu <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> Statutární město Brno Dopravní podnik města Brna, a. s.

	<ul style="list-style-type: none"> Další města a obce v BMO
Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy	
Cíl opatření	Zvýšit plynulost dopravy a preferenci veřejné dopravy
Zdroje financování	OPD, PO 2, IP 2, SC 2.3 Zlepšení řízení dopravního provozu a zvyšování bezpečnosti dopravního provozu IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty a ITI
Zdůvodnění opatření	Veřejná doprava v BMO je organizována v rámci IDS Jihomoravského kraje. Tento dopravní systém na jedné straně nabízí tarifní provázanost a vzájemnou návaznost linek, resp. spojů, na druhé straně je dosud stále rozvíjen a má některé deficity organizační i technické povahy. Jedním z nich je dosud jen omezené využití moderních ICT systémů a telematiky, která by např. posílila preferenci veřejné dopravy na křižovatkách, zvýšila automatizaci dopravního systému a také informovanost a uživatelský komfort cestujících. Využití ICT systémů a telematiky tak může reálně přispět k vyššímu využití veřejné dopravy, a tedy ke snížení (nebo alespoň zbrzdění nárůstu) zátěže území individuální automobilovou dopravou.
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na zavádění a modernizaci inteligentních dopravních systémů a dopravní telematiky s důrazem na veřejnou dopravu a na její preferenci vůči dopravě individuální automobilové v rámci dopravního systému BMO. Opatření se dále zaměřuje na rozvoj infrastruktury a vybavení pro práci s prostorovými daty a na optimalizaci dopravního systému BMO.</p> <p>Typovými aktivitami pro SC 2.3 OPD jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj systémů a služeb včetně ITS ve městech pro řízení dopravy a ovlivňování dopravních proudů na městské silniční síti Rozvoj infrastruktur prostorových dat a zavádění nových technologií a aplikací pro ochranu dopravní infrastruktury i optimalizaci dopravy, vč. aplikací založených na datech a službách družicových systémů (např. Galileo, EGNOS, Copernicus aj.) na městské úrovni včetně integrace na vyšších úrovních <p>Typovými aktivitami pro SC 1.2 IROP jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> Výstavba, zavedení, rekonstrukce nebo modernizace inteligentních dopravních systémů (ITS) a dopravní telematiky pro veřejnou dopravu, zavádění nebo modernizace informačních, řídicích, dispečerských, rezervačních, odbavovacích a platebních systémů pro veřejnou dopravu a systémů ITS podporujících přímou mobilitu, tzv. Door-to-Door mobility
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> Komplexní řešení preference veřejné dopravy v aglomeraci nebo její významné části Komplexní modernizace řízení veřejné dopravy nebo některého jejího druhu či trakce Rozšíření, modernizace nebo integrace odbavovacího systému ve veřejné dopravě Komplexní řízení silniční dopravy na páteřní síti BMO s využitím inteligentních dopravních systémů
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> Obyvatelé BMO Návštěvníci BMO Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO Uživatelé veřejné dopravy v BMO Individuální automobilisté v BMO Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R</p> <p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T</p>

Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet zařízení a služeb pro řízení dopravy (IROP) • Počet zařízení a služeb ITS (OPD) <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě (IROP) • Zvýšení informovanosti řidičů (OPD)
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Dopravní podnik města Brna, a. s. • Brněnské komunikace, a. s. • KORDIS JMK, a.s. • Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje

Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T

Cíl opatření	Zkvalitnit návaznost regionální silniční sítě na síť TEN-T a zkrátit jízdní dobu potřebnou k dosažení této sítě
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7b, SC 1.1 Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoj sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty a ITI
Zdůvodnění opatření	BMO má relativně dobré globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center, a to i díky výhodné poloze na významné dopravní křižovatce evropského významu. Dostupnost těchto významných komunikací (zejména silničních) se však odehrává často po zastaralých, podfinancovaných komunikacích nižšího řádu, což prodlužuje časovou dostupnost center a hlavních komunikací, snižuje plynulost dopravy a zvyšuje opotřebení vozidel, riziko nehod i environmentální zátěž z dopravy. V regionu chybí řada potřebných silničních obchvatů sídel i adekvátních silničních napojení nově rozvíjených lokalit na páteřní síť vč. postupně budovaného Velkého městského okruhu. Častým problémem je i přípravná fáze investičních akcí (zdlouhavé výkupy pozemků atd.).
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na rozšíření, rekonstrukci a modernizaci silniční sítě navazující na síť TEN-T, včetně budování obchvatů sídel a možných synergických aktivit (např. protipovodňová ochrana jako součást dopravních staveb). Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba vybraných úseků silnic II. třídy včetně budování obchvatů sídel a vybraných úseků silnic III. třídy, (vč. technického zhodnocení a výstavby mostů, zklidnění průtahů, výstavby okružních křižovatek), které plní funkce silnic vyšší třídy na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T. • Technické zhodnocení a výstavba protihlukových zdí a bariér, veřejné osvětlení v intravilánech obcí, další dopravní stavby na vybraných silnicích II. a III. třídy a senzory a aktivní prvky ITS pro zvýšení bezpečnosti silničního provozu, ke snížení nehodovosti a pro varování před nebezpečnými meteorologickými jevy • Výsadba doplňující zeleně podél silnic a prvky silniční infrastruktury za účelem snížení fragmentace krajiny (ekodukty, podchody a nadchody) ve vazbě na budované/rekonstruované/modernizované úseky silnic
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Výstavba vzájemně souvisejících úseků regionální silniční sítě navázané na síť TEN-T řešících dopravní zátěž v BMO nebo její části
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Návštěvníci BMO • Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO • Individuální automobilisté v BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava Opatření B.3: Protipovodňová opatření Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celková délka nově postavených silnic • Celková délka rekonstruovaných nebo modernizovaných silnic <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plocha území dostupného z TEN-T do 45 minut
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Jihomoravský kraj • Města a obce v BMO • Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje

Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava

Cíl opatření	Zvýšit atraktivitu, využití a bezpečnost cyklistické a pěší dopravy
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	<p>BMO představuje oblast se značným potenciálem pro rozvoj cyklistické dopravy, a to jednak pro turistické účely (díky atraktivnímu okolí), ale zejména pro účely každodenního pohybu obyvatel do zaměstnání, škol a za službami. Územím BMO prochází dálkové cyklotrasy evropského významu EuroVelo 9 a 4 (jsou zařazené do sítě TEN-T), Pražská stezka, Jantarová stezka, Greenway Krakow-Morava-Wien a Cyklostezka Brno-Vídeň. Přes postupnou realizaci systému cyklistických tras a výstavbu některých úseků cyklostezek však v této oblasti stále přetrvává výrazný infrastrukturní deficit daný i opomíjením rozvoje cyklistických stezek za minulého režimu. V důsledku toho vykazuje interakce mezi cyklistickou dopravou a dalšími druhy dopravy (zejména silniční) řadu závad, a to i v rámci centrálních míst (náměstí apod.) a os (hlavní ulice), což vedle snížené bezpečnosti a zvýšeného rizika nehod také mj. snižuje urbanistickou hodnotu těchto míst. Řada cyklostezek je přitom ve fázi ideové či projektové přípravy a rozvoj cyklistické dopravy spojený s růstem podílu nemotorové dopravy je tak pro BMO významnou výzvou nejbližší budoucnosti.</p> <p>V BMO je velký počet konfliktních míst v místech, kde se setkávají jednotlivé dopravní módy (typicky např. přechody pro chodce nebo méně často křížení silnic s cyklostezkami, ale také často opomíjené železniční přejezdy). Tato skutečnost snižuje bezpečnost i uživatelskou atraktivitu dopravy, zejména (ale nejen) pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace, čímž reálně dochází ke snížení kvality jejich života. Na řadě hustě zalidněných míst BMO současná podoba a vybavenost silnic nemotivuje řidiče ke snížení rychlosti, což opět zvyšuje riziko nehody.</p>
Popis opatření	<p>Opatření zahrnuje výstavbu a rekonstrukci systému cyklistických stezek a cyklistických jízdních pruhů v BMO a související infrastruktury (vč. infrastruktury cyklistických tras) a dále aktivity směřující ke zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy v BMO, a to zejména v místech kontaktu jednotlivých dopravních módů. Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudování vzájemně souvisejících úseků cyklostezek řešících potřeby cyklistické dopravy v části BMO v podobě stavebně upravených a dopravním značením vymezených komunikací, na kterých je vyloučená automobilová doprava • Výstavba/proznačení cyklopruhů v ulicích Brna, případně v části Brna či celé BMO • Výstavba a modernizace cyklotras se zaměřením na podporu integrovaných řešení, např. cyklistické pruhy na komunikacích nebo víceúčelové pruhy • Budování doprovodné infrastruktury, např. stojanů na kola, úschoven kol, odpočívadel, značení a dopravních značení, jako doplňková aktivita projektů výstavby a modernizace cyklostezek a cyklopruhů • Zeleň, např. zelené pásy a liniové výsadby u cyklostezek a cyklotras, jako doplňková aktivita projektů výstavby a modernizace cyklostezek a cyklopruhů • Zvyšování bezpečnosti železniční, silniční, cyklistické a pěší dopravy (např. bezbariérový přístup, zvuková a jiná signalizace pro nevidomé - přizpůsobení komunikací pro nemotorovou dopravu osobám s omezenou pohyblivostí nebo orientací) • Instalace/realizace bezpečnostních opatření pro pěší v celé BMO nebo její části
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Výstavba/proznačení cyklopruhů v ulicích Brna, případně v části Brna či celé BMO • Instalace/realizace bezpečnostních opatření pro pěší v celé BMO nebo její části • Vybudování vzájemně souvisejících úseků cyklostezek řešících potřeby cyklistické dopravy v části BMO
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Dojíždějící do škol, za prací a službami do BMO

	<ul style="list-style-type: none"> • Cyklisté a chodci v BMO • Osoby se sníženou schopností pohybu a orientace • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R</p> <p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T</p> <p>Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet realizací vedoucích ke zvýšení bezpečnosti v dopravě • Délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras • Počet parkovacích míst pro jízdní kola <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podíl cyklistiky na přepravních výkonech
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Dobrovolné svazky obcí • Jihomoravský kraj

3.2 PRIORITY OBLAST B: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Opatření B.1: Ochrana a čištění vod	
Cíl opatření	Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových a podzemních vod a snížit míru znečišťování povrchových a podzemních vod
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 1, SC 1.1 Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty
Zdůvodnění opatření	BMO se vyznačuje vysokým podílem domácností napojených na vodovodní přípojku. Naopak zde dosud chybí odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna – na kanalizaci jsou napojeny domy, v nichž žije jen necelých 60 % obyvatel BMO. Zásadní je tento problém zejména v rychle se rozvíjejících obcích v okolí Brna s nárůstem počtu obyvatel, který není vždy doprovázen adekvátní, rozvoje technické infrastruktury. Absence potřebné infrastruktury je tak v tomto případě limitem rozvoje území. Vybudování kanalizace má přitom výrazně pozitivní dopad na kvalitu bydlení i na životní prostředí, jak ukazují mj. zkušenosti z předchozích let, kdy bylo například v Brně realizováno 33 km kanalizace, 5 kmenových stok a 4 retenční nádrže s celkovými náklady kolem 2 mld. Kč. V budoucnu bude nezbytné navýšení kapacity ČOV v území (včetně významné ČOV Modřice jižně od Brna) a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod instalací nových technologií. V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány, a to především v důsledku intenzivní zemědělské výroby spojené s používáním chemických hnojiv, ale i používáním čistících prostředků v domácnostech.
Popis opatření	Opatření je zaměřeno na výstavbu, úpravu a modernizaci zařízení pro zvyšování kvality a dodávku pitné vody, na čištění odpadních vod a zamezování znečištění vod. Typovými aktivitami jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Zamezení eutrofizace vod v povodí nebo jeho části • Koordinované zavedení technologií zamezujících vypouštění znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod v BMO nebo její části • Výstavba kanalizace za předpokladu existence vyhovující čistírny odpadních vod v aglomeraci, výstavba kanalizace za předpokladu související výstavby, modernizace a intenzifikace čistírny odpadních vod včetně decentralizovaných řešení likvidace odpadních vod • Odstraňování příčin nadměrného zatížení povrchových vod živinami (eutrofizace vod) • Výstavba, modernizace a intenzifikace čistíren odpadních vod
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Integrovaný projekt řešící hrozbu sucha v BMO (opatření k zadržení vody v krajině, k zásobování území vodou apod.) • Rekonstrukce, modernizace, rozšíření a výstavba kanalizace, ČOV, retenčních nádrží a další obdobné infrastruktury v souvislé části BMO • Koordinované rozšíření kanalizace ve funkčně a územně souvisejících obytných celcích
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další	Opatření B.2: Zásobování vodou

opatření	Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet obyvatel nově připojených na zlepšené čištění odpadních vod • Návrhová kapacita nově vybudovaných a rekonstruovaných ČOV <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Délka vybudovaných kanalizací v rámci podpořených projektů • Množství vypouštěného znečištění v ukazateli P celk. • Množství čištěných splaškových odpadních vod
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. • Vodárenská akciová společnost, a.s. • Povodí Moravy, s. p.

Opatření B.2: Zásobování vodou

Cíl opatření	Stabilizovat zásobování pitnou vodou, zvýšit její kvalitu
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 1, SC 1.2 Zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty
Zdůvodnění opatření	Region se v budoucnosti může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu), přičemž všechny významné zdroje navíc leží mimo území Jihomoravského kraje. Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti.
Popis opatření a typových projektů	Opatření je zaměřeno na stabilizaci zásobování pitnou vodou. Tyto aktivity mají vazbu také na problematiku environmentálních rizik (hrozba povodní a zejména sucha). Typovými aktivitami jsou: <ul style="list-style-type: none">• Výstavba a modernizace úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody, výstavba, a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně souvisejících objektů sloužících veřejné potřebě
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none">• Rozšíření centrálních a místních systémů zásobování pitnou vodou (výstavba vodovodních přivaděčů, rozvodných sítí a úpraven vody)
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none">• Obyvatelé BMO• Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Opatření B.1: Ochrana a čištění vod Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Indikátory	Výstupy: <ul style="list-style-type: none">• Počet obyvatel nově připojených na zlepšené zásobování vodou• Počet opatření realizovaných pro snížení eutrofizace Výsledky: <ul style="list-style-type: none">• Podíl obyvatel zásobovaných vodou v odpovídající kvalitě z vodovodů pro veřejnou potřebu
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none">• Statutární město Brno• Další města a obce v BMO• Jihomoravský kraj• Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.

Opatření B.3: Protipovodňová opatření

Cíl opatření	Ochránit území před povodněmi a jejich následky a zvýšit ekologickou hodnotu prostorů podél vodních toků v sídlech
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 2, SC 1.3 Zajistit povodňovou ochranu v intravilánu a ve volné krajině Doplňkově OP ŽP, PO 1, IP 1, SC 1.1 Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod ze zdrojů a zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství; OP ŽP, PO 4, IP1, SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech; OP ŽP PO 3, IP 2, SC 3.4 Dokončit inventarizaci a odstranit ekologické zátěže; OP ŽP PO 3, IP 3, SC 3.5 Snížit environmentální rizika a rozvíjet systémy jejich řízení; IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy; OP PIK, PO 2, IP 3, SC 2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty ITI (realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření v povodí nebo jeho části, doplněných opatřeními technickými, realizace opatření k zadržení vody v krajině v povodí nebo jeho části, obnova přirozených vodních koryt a souvisejících ekosystémů v povodí nebo jeho části)
Zdůvodnění opatření	V BMO je postupně realizován systém ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi zahrnující vzájemně provázaná technická i přírodě blízká opatření. Tento systém však dosud není dokončen. Největšími zdroji povodňového nebezpečí jsou hlavní vodní toky v území (Svratka, Svitava), ale i toky menší, kde hrozí především riziko ničivých, obtížně předpověditelných přívalových (bleskových) povodní. Četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi přitom v posledních dekádách výrazně roste a vyvolává tak nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO.
Popis opatření	Podstatou intervencí jsou stavební a technická opatření a instalace prvků a zařízení, která zajišťují komplexní ochranu území BMO před povodněmi a jejich následky. Dále budou podporována přírodě blízká protipovodňová opatření. Aktivity jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje, Generelem odvodnění města Brna a Studii protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje. Typovými aktivitami jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Zprůtočnění nebo zvýšení retenčního potenciálu koryt vodních toků a přilehlých niv • Zlepšení přirozených rozlivů vody v krajině a kompenzační opatření ke zlepšení protipovodňové ochrany současně zastavěných území • Zadržení srážkové vody v krajině a její další využití • Obnova, výstavba, rekonstrukce a modernizace vodních děl určených k povodňové ochraně • Stabilizace a sanace svahových nestabilit ohrožujících zdraví, majetek a bezpečnost¹⁴
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření v povodí nebo jeho části, doplněných opatřeními technickými • Realizace opatření k zadržení vody v krajině v povodí nebo jeho části • Obnova přirozených vodních koryt a souvisejících ekosystémů v povodí nebo jeho části • Oživení prostoru vodních toků v sídlech vč. přírodě blízkých opatření typu obnovy původních ekosystémů, revitalizace nevyužitých nebo zanedbaných areálů, vytvoření rekreačních zón, stezek pro pěší a cyklisty apod.
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod

¹⁴ Dle „Registru svahových nestabilit“

	<p>Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod</p> <p>Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Délka řešených kilometrů toků • Počet obnovených, vystavěných a rekonstruovaných vodních děl sloužících k povodňové ochraně • Objem retardované dešťové vody • Počet obyvatel chráněných opatřeními proti povodním • Plocha nově stabilizovaných objektů svahových nestabilit v rámci OPŽP 2014+ <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet obyvatel dotčených rozlivem Q100 • Území s identifikovanou svahovou nestabilitou • Nepropustně zpevněná plocha připojená na jednotnou kanalizaci
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Povodí Moravy, s.p.

Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní

Cíl opatření	Rozšířit a zkvalitnit procesy a systém prevence před povodněmi
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 2, SC 1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty a ITI
Zdůvodnění opatření	V BMO je postupně realizován systém ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi zahrnující i přípravu digitálních povodňových plánů, potřebných hydrologických analýz a studií a organizační opatření (varovné, hlásné, předpovědní a výstražné systémy). Tento systém však dosud není dokončen, resp. nepokrývá celé území BMO. Četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi přitom v posledních dekádách výrazně roste a vyvolává tak nezbytnost integrovaného řešení prevence povodní v rámci celé BMO.
Popis opatření	Opatření se zaměřuje na zpracování hydrologických analýz a studií a na budování integrovaných systémů prevence a předpovídání povodní v rámci BMO. Aktivita jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje, Generelem odvodnění města Brna a Studií protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje. Typovými aktivitami jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Analýza odtokových poměrů včetně návrhů možných protipovodňových opatření • Budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na lokální i celostátní úrovni
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Zpracování digitálního povodňového plánu BMO • Systém varovných, hlásných předpovědních a výstražných systémů v části BMO (např. v povodí nebo jeho logicky vymezené části)
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet obcí s digitálním povodňovým plánem • Počet studií v oblasti s potenciálním povodňovým rizikem s návrhem povodňové ochrany přírodě blízkým způsobem <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet obcí s nedostatečnou povodňovou ochranou
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Povodí Moravy, s.p.

Opatření B.5: Snížení imisní zátěže území

Cíl opatření	Zkvalitnit zásobování území tepelnou energií
Zdroje financování	OP PIK, PO 3, IP 5, SC 3.5 Zvýšit účinnost soustav zásobování teplem OP ŽP, PO 2, IP 1, SC 2.2 Snížit emise stacionárních zdrojů podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty (OP ŽP, SC 2.2) ITI (OP PIK, SC 3.5)
Zdůvodnění opatření	BMO má dostatečnou kapacitu infrastruktury pro centrální zásobování teplem i zdrojů a rozvodů elektrické energie. V oblasti je navíc tradičně využívaný kombinovaný systém výroby elektrické energie a tepla (kogenerace). Nezbytná je však modernizace těchto systémů, zejména pak teplotárenské sítě zahrnující mj. přestavbu zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní, které představuje velmi náročnou a nákladnou investici. Jejím kladným dopadem je zvýšení efektivity při nakládání s energiemi a zároveň snížení emisní zátěže v širším území BMO.
Popis opatření	V rámci opatření je možné rekonstruovat a rozšiřovat systémy centralizovaného zásobování tepelnou energií, středotlaké sítě zemního plynu a dalších energetických systémů v rámci širšího území BMO. Typovými aktivitami pro SC 3.5 OP PIK jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukce a rozvoj soustav zásobování teplem, resp. rozvodných tepelných zařízení • Zavádění a zvyšování účinnosti systémů kombinované výroby elektřiny a tepla Typovými aktivitami pro SC 2.2 OP ŽP jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Rozšiřování a rekonstrukce soustav centralizovaného zásobování tepelnou energií
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Přestavba parovodního systému zásobování tepelné energie na horkovodní systém • Rozšíření/modernizace zásobování tepelnou energií v BMO nebo její části
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Bez přímých vazeb na další opatření
Indikátory	Výstupy: <ul style="list-style-type: none"> • Počet stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší, u kterých bylo provedeno opatření ke snížení emisí Výsledky: <ul style="list-style-type: none"> • Snížení emisí primárních částic a prekurzorů sekundárních částic v rámci podpořených projektů • Množství odstraněných emisí VOC
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Teplárny Brno, a.s. • SAKO Brno, a.s. • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj

Opatření B.6: Předcházení vzniku odpadů

Cíl opatření	Zvýšit podíl tříděného odpadu a optimalizovat systém sběru a likvidace odpadů
Zdroje financování	OP ŽP, PO 3, IP 1, SC 3.1 Prevence vzniku odpadů Doplňkově OP VVV, SC 3.5 Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty ITI (realizace/rozšíření systému sběrných středisek, překladišť atd. v BMO)
Zdůvodnění opatření	V BMO existují některá moderní zařízení pro energetické využití odpadů (moderní spalovna), dotřídovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna). Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství však chybějí, mj. infrastruktura pro překládku odpadů. Jednotlivé složky infrastruktury odpadového hospodářství jsou roztržštěné a pro obce je aktuálně ekonomicky stále nejvýhodnějším způsobem likvidace odpadů skládkování, které však bude do roku 2024 v souvislosti s požadavky společné evropské legislativy v případě smíšeného komunálního odpadu a recyklovatelných odpadů ukončeno. Jednou z potřeb je proto integrované řešení modernizace a rozšíření systému sběru, svozu, třídění a likvidace odpadů v rámci celé BMO. Řešení vyžaduje i zajištění související osvěty obyvatel a dalších subjektů v území v oblasti prevence vzniku odpadů, jejich třídění a opětovného využití.
Popis opatření	Opatření se zaměřuje na instalaci technologií a budování zařízení ke sběru, třídění a opětovné použití odpadů, nakládání s nebezpečnými odpady a prevenci vzniku odpadů tak, aby tyto technologie a zařízení vedly k zásadním změnám v odpadovém hospodářství na úrovni celé BMO. Typovými aktivitami jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Realizace nebo modernizace technologií, jejichž výstupem bude menší množství produkovaných odpadů na jednotku výroby, řešících primárně nakládání s odpady daného podniku • Budování míst pro předcházení vzniku komunálních odpadů • Zavádění tzv. systému „door-to-door“
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace/rozšíření systému sběrných středisek, překladišť, spaloven, kompostáren atd. v BMO, vč. realizace potřebného dopravního napojení (mimo zdroje OP ŽP) • Realizace a rozšíření systému metropolitních sběrných dvorů pro město Brno a jeho zázemí • Integrované řešení sběru, svozu a likvidace některého druhu odpadu v celé BMO
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů • Kapacita nově vybudovaných center pro předcházení vzniku odpadů • Množství nevyprodukovaného odpadu • Nově vybudovaná kapacita pro předcházení vzniku komunálního odpadu <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacita pro předcházení vzniku komunálních odpadů • Odpadová náročnost výroby
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • SAKO Brno, a.s. • Další zpracovatelé odpadů v BMO

Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů

Cíl opatření	Zvýšit využití odpadů jako materiálového nebo energetického zdroje
Zdroje financování	OP ŽP, PO 3, IP 1, SC 3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů Doplňkově OP VVV, SC 3.5 Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty a ITI
Zdůvodnění opatření	V BMO existují moderní zařízení pro energetické a materiálové využití odpadů (např. moderní spalovna), dotřídňovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna). Kapacita zařízení pro sběr, třídění a materiálové a energetické využití odpadů je však v regionu nedostatečně kapacitní. Jednou z potřeb je proto integrované řešení modernizace a rozšíření infrastruktury pro materiálové a energetické využití odpadů v rámci řešení odpadového hospodářství v rámci celé BMO. Řešení vyžaduje i zajištění související osvěty obyvatel a dalších subjektů v území v oblasti prevence vzniku odpadů, jejich třídění a opětovného využití.
Popis opatření	<p>Opatření je zaměřeno na výstavbu a modernizaci zařízení pro sběr, třídění, úpravu, materiálové a energetické využití odpadů. Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba a modernizace zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadů (systémy pro sběr, svoz a separaci odpadů a bioodpadů, sběrné dvory a sklady komunálního odpadu, systémy pro separaci komunálních odpadů, nadzemní a podzemní kontejnery včetně související infrastruktury) • Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů • Výstavba a modernizace zařízení na energetické využití odpadů a související infrastruktury • Výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů (vyjma skládkování)
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace/rozšíření systému recyklace a dalších způsobů opětovného využití některého druhu odpadu v BMO • Integrované řešení sběru, svozu a likvidace některého druhu odpadu v celé BMO • Realizace/rozšíření systémů energetického využití odpadů
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Opatření B.6: Předcházení vzniku odpadů
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacita podpořených zařízení pro materiálové využití ostatních odpadů • Kapacita nově vybudovaných a navýšení kapacity stávajících systémů separace a svozu všech odpadů • Kapacita nově vybudovaných nebo zmodernizovaných zařízení na energetické využití ostatních odpadů <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celkové množství materiálově využitého ostatního odpadu • Množství odpadů zpracovaných v systémech separace a svozu všech odpadů • Celkové množství energeticky využitých ostatních odpadů
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • SAKO Brno, a.s.

Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně

Cíl opatření	Zkvalitnit životní prostředí uvnitř sídel
Zdroje financování	OP ŽP, PO 4, IP1, SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty
Zdůvodnění opatření	V BMO je obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti s koncentrací řady lidských činností) s relativně vysokou rozmanitostí a atraktivitou přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita). Na druhou stranu mají zejména Brno a jižní části BMO nízký podíl ekologicky stabilních ploch, což je důsledek zastavěnosti území, ale i intenzivní zemědělské výroby a malého rozsahu nezemědělské činnosti v krajině. Uvnitř sídel často zastarávají veřejná prostranství, což vyvolává nezbytnost jejich revitalizace vč. zelených ploch. Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na péči o vegetační a vodní plochy a prvky, hospodaření se srážkovými vodami a zlepšení kvality ovzduší v sídlech. Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení efektivity plánování, péče a ochrany zeleně, doprovodných vodních ploch a prvků v sídlech • Zlepšení životního prostředí v sídlech • Posílení ekosystémových funkcí v sídlech, resp. ekologické stability a biodiverzity sídelního prostředí • Zlepšení hospodaření se srážkovými vodami (zvýšení retence, vsaku a výparu srážek v území, zvýšení odolnosti území proti suchu a přívalem deštům) s využitím vegetačních a vodních ploch a prvků v sídlech • Zlepšení mezo-klimatických podmínek v sídle (menší výkyvy teplot, snížení průměrných a maximálních teplot, zvýšení vlhkosti vzduchu, snížení prašnosti) díky zvýšení podílu a kvality vegetačních a vodních ploch a prvků v sídlech
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Regenerace sídelní zeleně (velké plochy mající vliv na stabilitu krajiny v BMO a na možnosti rekreace jejich obyvatel) v části aglomerace • Integrované řešení problému prašnosti v BMO (zeleň, vodní prvky, kropicí vozy atd.) • Integrovaný projekt řešící hrozbu sucha v BMO (opatření k zadržení vody v krajině, k zásobování území vodou apod.) • Regenerace vegetačních a vodních ploch v BMO s cílem zvýšení retence, vsaku a výparu a zvýšení odolnosti území proti suchu)
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Obyvatelé BMO • Subjekty působící na území BMO
Vazba na další opatření	Bez přímých vazeb na další opatření
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celková výměra revitalizovaných přírodních ploch v zastavěném území obce <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet ploch a prvků sídelní zeleně s posílenou ekostabilizační funkcí
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj

3.3 PRIORITYNÍ OBLAST C: KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO	
Cíl opatření	Zvýšit dostupnost doprovodné infrastruktury a služeb pro posílení inovačních schopností firem a příchod nových odvětví
Zdroje financování	OP PIK PO 2, IP 3, SC 2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty a ITI
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3/RIS4. Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli. V BMO je přítom velký počet tzv. brownfields, které je potřeba regenerovat a umožnit tím jejich funkční využití.
Popis opatření	<p>Opatření je zaměřeno na tvorbu nových, rozšiřování a a zejména zvyšování rozsahu a kvality současných služeb podpůrné infrastruktury, tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, a to se zaměřením, které je v souladu se strategií inteligentní specializace (RIS3 JMK). Uživatelem vybudované infrastruktury musí být MSP, realizující ve vybudované infrastruktuře své podnikatelské záměry.</p> <p>Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukce brownfields a jejich přeměna na moderní podnikatelské objekty, s důrazem na efektivní využití v souladu s regionální přílohou RIS (bez výdajů na odstranění ekologických zátěží) • Rekonstrukce a příprava speciálních infrastruktur (podnikatelských zón) pro umístění firem působících v prioritních odvětvích
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Regenerace lokality (vč. brownfieldu) za účelem zajištění infrastrukturálního zázemí pro příchod nových odvětví do BMO
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • MSP
Vazba na další opatření	<p>Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R</p> <p>Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy</p> <p>Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy</p> <p>Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T</p> <p>Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO</p> <p>Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO</p> <p>Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet podniků pobírajících podporu <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celková rozloha regenerovaných lokalit v Národní databázi brownfieldů pro ekonomické využití MSP

Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none">• Statutární město Brno• Další města a obce v BMO• Hospodářské komory• Podnikatelské subjekty (MSP)
-------------------	--

Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO

Cíl opatření	Zvýšit angažovanost firem z BMO v procesu generování a aplikace výsledků VaV
Zdroje financování	OP PIK PO 1, IP 1, SC 1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Infrastruktura a služby pro rozvoj podnikání a inovací jsou koncentrovány na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO. Dalším faktorem je stále nízký potenciál produkovaných výsledků VaV - přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití.
Popis opatření	<p>Opatření je zaměřeno na podporu a rozvoj služeb nové i stávající podpůrné infrastruktury pro inovační podnikání a transfer výsledků VaV do praxe - tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů.</p> <p>Podporovány budou služby, vedoucí k navazování a rozvíjení výzkumné spolupráce, služby poradenství při vstupu na nové trhy, komercializace výsledků VaV, vzdělávací a osvětové služby spojené s aplikací VaV pro podniky nejen z metropole Brno, ale zejména z jejího širšího zázemí (BMO). Dojde tak k rozšíření záběru i na firmy sídlící v zázemí statutárního města Brna a podpoře jejich vstupu do partnerských vazeb s pracovišti VaV či zakládající vlastní VaV spolupráci a rozvíjející vlastní inovační kapacity. Realizace aktivit v rámci tohoto opatření pomůže též zvýšit využitelnost vybudovaných zařízení, zejména VTP, mj. formou zvýšení počtu podniků využívajících podpůrné služby inovační infrastruktury. Aktivity přispějí dále ke komunikaci a sdílení poznatků mezi podniky a výzkumnou sférou, jejímž výsledkem budou zejména společné projekty a realizované transfery technologií a znalostí.</p> <p>Aktivity musí být v souladu s aktuální RIS JMK.</p> <p>Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozšiřování a zvyšování kvality současných služeb podpůrné infrastruktury, tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, • rozšíření prostor VTP a pořízení nového vybavení a zlepšení kapacit pro společné využívání technologií, resp. výstavba nové sdílené infrastruktury v BMO, • rozvoj sítí spolupráce, vč. klastrů a technologických platforem, • vytváření partnerství pro znalostní transfer mezi podniky a univerzitami, • rozvoj komunikace a sdílení poznatků mezi podnikovou a výzkumnou sférou, • vzdělávání a osvětová činnost spojená s výše uvedenými aktivitami, vč. podpory vstupu firem z BMO na nové trhy
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj dalších služeb stávajícího VTP parku a/nebo inkubátoru – zavedení dalšího poradenství, inovovaných služeb vhodných pro malé a střední podniky v BMO
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • MSP • Výzkumné organizace • Hospodářské komory
Vazba na další opatření	<p>Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO</p> <p>Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO</p> <p>Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet podniků spolupracujících s výzkumnými institucemi <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výdaje podnikatelského sektoru na provádění VaV ve vládním a vysokoškolském sektoru jako % celkových výdajů na provádění VaV v těchto sektorech

Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none">• Město Brno• Další obce a města v BMO• Jihomoravský kraj• Jihomoravské inovační centrum• Podnikatelská seskupení (Hospodářská komora)• NNO¹⁵• Podnikatelské subjekty (provozovatelé inovační infrastruktury)
-------------------	--

¹⁵ Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO

Cíl opatření	Podpořit zakládání perspektivních proinovačních firem v zázemí BMO
Zdroje financování	OP PIK PO 2, IP 1, SC 2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Infrastruktura a služby pro rozvoj podnikání a inovací jsou koncentrovány na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.
Popis opatření	<p>Opatření je v souladu s RIS JMK zaměřeno na podporu vzniku a rozvoje dalších perspektivních podnikatelských subjektů zejména v zázemí BMO, a to formou rozvoje služeb stávající podpůrné infrastruktury pro inovační podnikání, tj. podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, apod.</p> <p>Prostředkem pro dosažení cíle opatření je mj. zkvalitnění poradenských služeb podnikatelských inkubátorů a další infrastruktury pro podporu podnikání.</p> <p>Opatření je zaměřeno na generování a rozvoj nových podnikatelských subjektů s perspektivními podnikatelskými záměry ve zpracovatelském průmyslu a službách.</p> <p>Pro rozvoj inovačního potenciálu je důležité podporovat i inovace nižšího řádu, což je relevantní zejména pro firmy ze zázemí BMO, a zajišťovat poradenské aktivity a služby vedoucí k zakládání nových podniků, realizaci interních projektů vedoucích k vyšší konkurenceschopnosti a inovacím, a současně i vyššímu povědomí o dostupnosti výsledků VaV v relevantních oborech.</p> <p>Typovými aktivitami jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytování poradenských služeb a služeb pro začínající podniky v zázemí BMO, včetně vzdělávání a osvětové činnosti spojené se zakládáním a rozvojem konkurenceschopnosti těchto subjektů.
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Poskytování poradenských služeb pro začínající a rozvojové MSP (do 3¹⁶ let od založení) v zázemí BMO
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • MSP • Hospodářské komory
Vazba na další opatření	<p>Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO</p> <p>Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO</p> <p>Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet podniků pobírajících podporu <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přidaná hodnota MSP jako % přidané hodnoty ČR
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Provozovatelé inovační infrastruktury

¹⁶ Dle pravidel OP PIK, PO 2, IP 1, SC 2.1, je definice začínajícího podniku omezena do 3 let od založení

Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení¹⁷

Cíl opatření	Zvýšit dostupnosti, kapacitu a kvalitu zařízení pro ČŽU
Zdroje financování	IROP PO 2, IP 10, SC 2.4 Zvýšení kvality a dostupnost infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	<p>Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO je přítomnost a rozvoj lidských zdrojů.</p> <p>Systém vzdělávání v celé šíři celoživotního učení (formální, neformální a informální vzdělávání) není vybaveností ani kvalitou vzdělávání adekvátní potřebám současného trhu práce v BMO. Není tak generován dostatečný počet absolventů či uchazečů o zaměstnání s vhodnou kvalifikací a kompetencemi¹⁸ pro potřeby zaměstnavatelů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchodících.</p> <p>V rámci formálního vzdělávání je podinvestovaná infrastruktura základních a středních škol, včetně nedostatku moderní ICT infrastruktury. Projevují se územní rozdíly v kapacitách a vybavení škol, včetně zařízení předškolního vzdělávání, a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna.</p> <p>V souvislosti s demografickým vývojem je pak nutné kapacitně reagovat na výkyvy v poptávce po místech v předškolních zařízeních a na základních a středních školách. Vhodné by bylo zajišťovat chybějící kapacitu takovým způsobem, aby při změně demografického vývoje bylo minimalizováno riziko nevyužité infrastruktury.</p>
Popis opatření	<p>Opatření je zaměřeno na podporu rozvoje vzdělávací infrastruktury pro celoživotní učení, učeben odborné výuky a výcviku, včetně moderního vybavení, které bude sloužit ke zvýšení kvality výuky jako celku, a to i formou sdílených zařízení, které v případě školských zařízení svou potřebností vycházejí z akčních plánů vzdělávání. Součástí opatření je i podpora infrastruktury pro neformální vzdělávání mládeže, které vede k rozvoji odborných i přenositelných klíčových kompetencí.</p> <p>V souladu s orientací na technické obory a potřebou podpory klíčových kompetencí žáků a studentů včetně jazykových kompetencí je uveden výčet preferovaných aktivit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba, rozšíření a zpružnění kapacit pro předškolní vzdělávání. • Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností. • Rekonstrukce a vybavení vzdělávacích (i zájmových) zařízení pro rozvoj klíčových kompetencí (komunikace v cizích jazycích, matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií; schopnost práce s digitálními technologiemi; další klíčové kompetence) • Úpravy budov a učeben, vybavení nábytkem, stroji, didaktickými pomůckami, kompenzačními pomůckami a vybavením pro vzdělávání žáků a studentů se SVP. • Rozvoj vnitřní konektivity škol (a školských zařízení) v učebnách, laboratořích a dílnách a připojení k internetu.
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudování sítě základních vědecko-technických škol • Vybudování center sdíleného výcviku • Modernizace a/nebo zřízení učeben pro výuku cizích jazyků a v cizích jazycích • Výstavba či rozšíření mateřských škol v oblastech, kde jsou problémy s

¹⁷ Územní zaměření podpory, které předpokládá zapojení opatření do ITI, je ve zdrojovém programu (IROP) ve verzi aktuální ke 2. 7. 2014 vymezeno následovně: Územní dimenze bude stanovena v Krajských a Místních akčních plánech rozvoje vzdělávání.

¹⁸ Klíčové schopnosti definované v Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES)

	<p>nedostatečnou kapacitou těchto zařízení</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stavební úpravy/pořízení vybavení pro mimoškolní zájmovou činnost (dílny, apod.)
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Děti v předškolním vzdělávání • Osoby sociálně vyloučené či ohrožené sociálním vyloučením osoby se speciálními vzdělávacími potřebami • Pedagogičtí pracovníci • Pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže • Dospělí v dalším vzdělávání
Vazba na další opatření	<p>Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacita podporovaných zařízení péče o děti nebo vzdělávacích zařízení <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podíl osob předčasně opouštějících vzdělávací systém
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • školy a školská zařízení podle zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) • Další zřizované a zakládané organizace JMK, měst a obcí v BMO, „subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit“ • Agentura pro sociální začleňování • NNO19, „subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit“

¹⁹ Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Opatření C.5: Předškolní vzdělávání v BMO²⁰

Cíl opatření	Zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání v BMO
Zdroje financování	OP VVV, PO 3, IP 1, SC 1: Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty (případně tzv. šablony)
Zdůvodnění opatření	Pro výchovu nových talentů je rozhodující kvalita a prosazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání, přičemž klíčové kompetence je nutné budovat již od předškolního vzdělávání. Jedině kvalitní předškolní příprava napomůže zvrácení negativního trendu zhoršování výsledků žáků v mezinárodních srovnáních ²¹ a může tak přispět k rozvoji kvalitních lidských zdrojů podporujících konkurenceschopnost regionu. Díky demografickým pohybům i suburbanizačním trendům lze sledovat nevyrovnanou kapacitu předškolních zařízení, s tím, že kvalitu těchto zařízení významně ovlivňuje jeho personální obsazení.
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none">• Zavedení a rozšíření postupů a nástrojů profesní podpory pedagogů, které pomáhají zlepšit každodenní práci předškolních pedagogů (mentoring, supervize).• Podpora programu (programů) DVPP pro rozšíření znalostí a dovedností pedagogů pro rozvoj KK (včetně pregramotnosti) svěřených dětí (matematická a čtenářská pregramotnost, inkluzivní vzdělávání a polytechnické vzdělávání)• Podpora sdílení profesních zkušeností ředitelů, učitelů a k jejich spolupráci s učiteli prvního stupně ZŠ, rodiči a dalšími odborníky na předškolní vzdělávání• Podpora sociálního rozvoje pedagogických pracovníků a ostatních vzdělavatelů, s cílem prohloubení či rozšíření jejich kompetencí pro rozvoj KK dětí a posílení kompetencí budoucích učitelů v pedagogické diagnostice a v práci s heterogenní skupinou
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none">• Programy DVPP zaměřené na rozvoj metodik a praktické využitelnosti nových postupů při zvyšování matematické a čtenářské pregramotnosti, inkluzivního vzdělávání a polytechnického vzdělávání• Projekt Metodického centra zaměřený na získání, soustředění a sdílení postupů, znalostí a dovedností pro budoucí učitele, řídící i pedagogické pracovníky a další vzdělavatele v předškolním vzdělávání
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none">• Děti a žáci• Akademičtí pracovníci vzdělávající budoucí pedagogické pracovníky• Studenti vyšších odborných škol• Studenti VŠ (budoucí pedagogičtí pracovníci)• Pedagogičtí pracovníci• Pracovníci organizací působících ve vzdělávání, výzkumu a poradenství• Pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže
Vazba na další opatření	Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání
Indikátory	Výstupy: <ul style="list-style-type: none">• Celkový počet účastníků Výsledky:

²⁰ Cíl opatření a v něm uvedené aktivity odpovídají zjištěným potřebám, ale nejsou dostupné pro financování v rámci ITI. Uvedená opatření jsou indikativními návrhy reprezentujícími výstupy pracovní skupiny Konkurenceschopnost a vzdělávání Integrované strategie regionu, a budou realizovány prostřednictvím individuálních projektů dle pravidel OP VVV.

²¹ Výsledky mezinárodních porovnání – PISA, TIMSS. Jihomoravský kraj vykazuje v rámci ČR podprůměrné výsledky (10. místo ze 14 krajů ve čtenářské gramotnosti roku 2009 i v matematické gramotnosti roku 2012)

	<ul style="list-style-type: none"> • Počet organizací, ve kterých se zvýšila kvalita výchovy a vzdělávání a proinkluzivnost
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Svazky a sdružení obcí a obcemi zřízené a podřízené organizace • Školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšších odborných škol • Vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, které připravují budoucí pedagogické pracovníky • Agentura pro sociální začleňování • Další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.

Opatření C.6: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání²²

Cíl opatření	Zvýšit kvalitu počátečního vzdělávání v oblastech vybraných klíčových kompetencí²³ s důrazem na schopnost komunikovat v cizím jazyce
Zdroje financování	OP VVV, PO 3, IP 1, Specifický cíl 2: Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích
Způsob/nástroj financování	Individuální projekty (případně tzv. šablony)
Zdůvodnění opatření	<p>V rámci formálního vzdělávání se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol. Výsledky žáků a studentů na úrovni ZŠ a SŠ se zhoršují prakticky ve všech sledovaných oblastech²⁴, přičemž Jihomoravský kraj vykazuje v rámci ČR stále podprůměrné výsledky.</p> <p>Tento stav vede k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů. Důsledkem je pak mj. vyšší nezaměstnanost absolventů, kteří nedokážou vyhovět nárokům zaměstnavatelů (koncentrace firem v oborech s VPH, firem s vlastním VaV, včetně pozitivního trendu PZI, který také míří do oborů s VPH). U takové skladby zaměstnavatelů v BMO lze očekávat tlak na kvalitu vzdělání a odpovídající kompetence lidských zdrojů.</p> <p>Pro výchovu nových talentů je rozhodující kvalita a prosazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání. Při celoplošné podpoře kvality vzdělávání v klíčových kompetencích dle definice RE je v rámci BMO žádoucí dále zdůraznit potřebu zvýšení schopností žáků a studentů komunikovat v cizích jazycích. U uvedené kompetence je přitom možné sledovat jak nedostatečné vybavení na ZŠ a SŠ, tak i nevyrovnanou kvalitu metodického zázemí a nedostatek aprobovaných pedagogů.</p>
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedení a rozšíření postupů a nástrojů individuální podpory pedagogů, jež pomohou zlepšit jejich práci na ZŠ a SŠ i v neformálním a zájmovém vzdělávání. • Rozvoj kultury sdílení pedagogických zkušeností, poskytování metodické podpory a odborné zpětné vazby a učení se od kolegů. • Zvýšení podílu pedagogů schopných přizpůsobit výuku potřebám jednotlivých žáků. • Zvýšení podílu organizací, ve kterých selepší kvalita vzdělávání ke KK a to podporou celých organizací při vytváření a realizaci strategií a akčních plánů naplňujících princip rovných příležitostí a umožňujících rozvoj KK u každého žáka. • Zvýšení kvality a efektivnosti systému pedagogicko-psychologického poradenství s důrazem na dobudování vazeb mezi školskými poradenskými zařízeními (PPP, SPC, SVP) a školními poradenskými pracovišti (ŠPP) a na zvýšení kvality diagnostické a intervenční činnosti tak, aby byl zajištěn maximální rozvoj potenciálu všech žáků. • Otevření ZŠ, SŠ, ŠPZ a dalších vzdělávacích institucí k větší spolupráci s rodinou, různými subjekty v místě i v zahraničí, včetně zapojení žáků i pedagogů při rozvoji KK. • Zvýšení počtu pedagogických pracovníků, kteří v praxi uplatňují nově získané kompetence k diverzifikované výuce, individuálním přístupům (tak aby osobní a společenské faktory, jako je například pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, či rodinné zázemí, nepředstavovaly pro jednotlivce překážky pro naplnění jeho potenciálu), aktivizačním metodám k výchově a vzdělávání a k jejich přiblížení potřebám praktického života. • Zavedení a rozvoj postupů a nástrojů individuální podpory žáků a diferenciací výuky

²² Opatření a v něm uvedené aktivity prozatím nejsou dostupné v rámci ITI. Jde o indikativní návrh, který bude v souvislosti s vývojem ohledně podpory ITI (mj. úpravy dokumentu NDÚD) upraven.

²³ Klíčové kompetence pro celoživotní učení – Evropský referenční rámec. Příloha z 18. 12. 2008 k Doporučení Rady L394, z 30. 12. 2006: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:CS:PDF>.

²⁴ Výsledky mezinárodních porovnáni – PISA, TIMSS.

	<p>s využitím ICT technologií a on-line vzdělávání, včetně propojování výuky s informálním učením.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoje klíčových kompetencí žáků i pracovníků v zájmovém a neformálním vzdělávání a utváření silných partnerství mezi školami a organizacemi zájmového a neformálního vzdělávání v oblasti klíčových kompetencí.
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj kompetencí a dovedností žáků ve specifických oblastech (udržitelný rozvoj, jazykové kompetence, zatraktivnění technických a přírodovědných oborů) • Projekt zavádění nových metod do výuky v oblasti technických a přírodovědných předmětů, včetně výuky cizích jazyků a výuky v cizích jazycích
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Děti a žáci • Studenti vyšších odborných škol • Studenti VŠ (budoucí pedagogičtí pracovníci) • Akademičtí pracovníci vzdělávající budoucí pedagogické pracovníky • Pedagogičtí pracovníci • Rodiče dětí a žáků • Zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působící ve vzdělávací politice • Pracovníci organizací působících ve vzdělávání, výzkumu a poradenství • Pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže • Pracovníci popularizující vědu a kurikulární reformu
Vazba na další opatření	<p>Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celkový počet účastníků <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet organizací, ve kterých se zvýšila kvalita výchovy a vzdělávání a proinkluzivnost
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • JMK • Svazky a sdružení obcí a obcemi zřízené a podřízené organizace • Školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšších odborných škol • Vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, které připravují budoucí pedagogické pracovníky • Agentura pro sociální začleňování • Další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.

3.4 PRIORITYNÍ OBLAST D: SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST

Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb	
Cíl opatření	Rozšířit využití kvalitních sociálních a návazných služeb dle potřeb sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením
Zdroje financování	OPZ, PO2, IP 2.1, SC 2.1.1: Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce
Způsob/nástroj financování	ITI, KPSVL, individuální projekty (Na území města Brna budou řešeny prostřednictvím ITI projekty pro cílovou skupinu osob s duševním onemocněním a mentálním/zdravotním postižením. Zbylé cílové skupiny budou řešeny prostřednictvím KPSVL. Na území BMO mimo samotné město Brno budou všechny cílové skupiny pokryty ITI. Prostřednictvím nástrojů ITI a KPSVL bude řešen vznik nových nebo rozšíření stávajících služeb. Provoz stávající sítě sociálních služeb bude financován ze strany Jihomoravského kraje.)
Zdůvodnění opatření	Nabídka infrastruktury sociálních a návazných služeb v BMO neodpovídá aktuálním a v budoucnosti očekávaným potřebám sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením. Některé druhy sociálních služeb vykazují deficity kapacit, zejména některé terénní a ambulantní služby. Nedostatečné kapacity lze pozorovat například u služeb pro osoby s duševním, popř. kombinovaným onemocněním, včetně služeb připravujících tyto osoby ke vstupu (návratu) na trh práce a do společnosti. Vysokou potřebu rozvoje vykazují odlehčovací služby pokrývající potřeby osob pečujících o své rodinné příslušníky (např. dlouhodobě nemocné, děti s mentálním či kombinovaným postižením). V BMO je rovněž nedostatečná nabídka terénních služeb sociální prevence.
Popis opatření	Opatření se zaměřuje na podporu sociálního začleňování vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením v BMO prostřednictvím podpory rozvoje sociálních a návazných služeb. Typovými projekty jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Podpora sociálních služeb (terénní i ambulantní) • Podpora sociálních služeb pro rodiny a děti • Propojování podpory v oblasti bydlení, zaměstnání, sociální práce a zdravotní péče • Podpora mladým lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí při vstupu do samostatného života a na trh práce po ukončení vzdělání • Podpora neformálně pečujících osob, osob pečujících v rámci sdílené péče nebo domácí paliativní péče (např. poradenství) • Aktivity přispívající k boji s diskriminací • Programy prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality • Programy sekundární a terciární prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách a pro osoby s chronickým duševním onemocněním
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění terénních služeb pro sociálně vyloučené skupiny obyvatel (např. osoby bez domova, osoby v obtížné životní situaci apod.) - projekty komplexní podpory: kontaktování osob ohrožených soc. vyloučením, pomoc se zajištěním základních životních potřeb, poradenství až po řešení aktuální tíživé životní situace • Zajištění dostupného bydlení pro cílovou skupinu duševně nemocných prostřednictvím multidisciplinárního týmu dojíždějícího za klienty do jejich přirozeného prostředí • Azylový dům pro osoby v nepříznivé (krizové) životní situaci (těhotné ženy v nepříznivé situaci) • Denní stacionář poskytující péči znevýhodněným osobám (např. osoby se

	<p>zdravotním postižením, včetně duševního onemocnění)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poradenské a vzdělávací aktivity pro návrat na trh práce pro sociálně vyloučené osoby - osoby se zdravotním postižením (komplexní podpora - kariérové poradenství, odborné praxe, pracovní poradenství, zvýšení kompetencí a praktických dovedností uchazeče o zaměstnání) • Síťování subjektů poskytujících sociální služby
Cílové skupiny	Sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené, zejména znevýhodněné skupiny obyvatel: např. osoby se zdravotním postižením, včetně osob s duševním onemocněním, osoby bez domova, bezprizorní mládež, rodiny s dětmi ohrožené chudobou či předlužeností, osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané, osoby ve specifické životní situaci jako oběti trestné činnosti, domácího násilí apod.)
Vazba na další opatření	Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb Opatření D.3: Budování sociálního bydlení
Indikátory	Výstupy: <ul style="list-style-type: none"> • Kapacita podpořených služeb Výsledky: <ul style="list-style-type: none"> • Využívání podpořených služeb
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Agentura pro sociální začleňování • Neziskový sektor – např. Charita, ANNO JMK, Diakonie

Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb

Cíl opatření	Zvýšit kapacitu a dostupnost sociálních a návazných služeb pro sociálně vyloučené osoby a osoby ohrožené sociálním vyloučením
Zdroje financování	IROP, PO2, IP 9a, SC 2.1: Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	<p>Nabídka infrastruktury sociálních služeb a návazných služeb v BMO neodpovídá aktuálním a v budoucnosti očekávaným potřebám sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením. Prováděné měkké rozvojové investice v rámci opatření D.1 je tak nezbytné doplnit i investicemi do infrastruktury. Některé druhy sociálních služeb vykazují deficity kapacit, zejména některé terénní a ambulantní služby. Nedostatečné kapacity vykazují zejména služby pro osoby se zdravotním postižením (tělesným, duševním či kombinovaným). Chybí také služby připravující tyto osoby ke vstupu (návratu) na trh práce.</p> <p>Na území BMO byla identifikována potřeba dalšího pokračování humanizace a deinstitutionalizace pobytových zařízení a transformace směrem ke komunitním zařízením.</p> <p>Identifikován byl rovněž lokální nedostatek komunitních center poskytujících služby pro mládež ohroženou vyloučením.</p>
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na rozvoj infrastrukturní sítě sociálních služeb, a to jak terénních, tak ambulantních forem. Podporována jsou rovněž nízkokapacitní pobytová zařízení pro specifické cílové skupiny. Typovými projekty jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zřizování nových či rekonstrukce stávajících zařízení pro poskytování komunitní péče • Zřizování nových či rekonstrukce stávajících zařízení pro dosažení deinstitutionalizované péče a humanizace zařízení (ve vazbě na schválené transformační plány) • Zřizování infrastruktury pro terénní a ambulantní formy sociálních, zdravotních a návazných služeb pro osoby sociálně vyloučené a osoby ohrožené chudobou či sociálním vyloučením (např. denní stacionáře) • Zřizování nízkokapacitních pobytových forem sociálních, zdravotních a návazných služeb pro osoby sociálně vyloučené a osoby ohrožené chudobou či sociálním vyloučením (např. chráněné bydlení, domovy se zvláštním režimem) • Infrastruktura komunitních center (nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, komunitní centra)
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudování denního stacionáře pro péči o znevýhodněné skupiny obyvatel (např. osoby s dušením onemocnění, se zdravotním postižením) • Zřízení sociálně – zdravotnického zařízení poskytující péči pro osoby v extrémním sociálním vyloučení s vícečetnými diagnózami • Vybudování domova se zvláštním režimem pro osoby s duševním onemocněním • Chráněné bydlení • Výstavba komunitního bydlení pro osoby se zdravotním postižením • Vybudování azylového domu • Výstavba komunitních center pro mládež
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené, zejména znevýhodněné skupiny obyvatel: např. osoby se zdravotním postižením, včetně osob s duševním onemocněním, osoby s kombinovanými diagnózami, senioři, osoby ve specifické životní situaci apod.
Vazba na další opatření	Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb Opatření D.3: Budování sociálního bydlení
Indikátory	Výstupy:

	<ul style="list-style-type: none"> • Počet podpořených zázemí pro služby a sociální práci <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacita služeb a sociální práce
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Agentura pro sociální začleňování • Neziskový sektor (včetně církví a církevních PO) – např. Charita, ANNO, Diakonie

Opatření D.3: Budování sociálního bydlení	
Cíl opatření	Zvýšit kapacity a dostupnost sociálního bydlení pro potřebné cílové skupiny
Zdroje financování	IROP, PO2, IP 9a, SC 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi
Způsob/nástroj financování	ITI
Zdůvodnění opatření	Dochází ke snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného a roste počet osob ohrožených ztrátou bydlení. V BMO je nedostatečná nabídka sociálního bydlení. V souladu s Evropským konceptem aktivního začleňování vyloučených osob je nutné zajistit podmínky pro začlenění znevýhodněných osob do společnosti, včetně bydlení. Důležité je, aby nedocházelo k nežádoucí lokální kumulaci sociálního bydlení, proto je vhodné tuto problematiku řešit koncepčně pro širší geografické území.
Popis opatření	<p>Opatření se zaměřuje na pořízení sociálního bydlení, a to pro cílovou skupinu osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením (pro osoby v ekonomicky aktivním (produktivním) věku). V rámci opatření D.3 bude podporováno sociální bydlení ve smyslu „dostupného bydlení“, jako součást tzv. „prostupného bydlení“ . Typovými projekty jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora pořízení a rekonstrukce bytů pro sociální bydlení • Podpora pořízení a rekonstrukce bytových domů pro sociální bydlení
Typové projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Pořízení bytových jednotek pro sociální bydlení • Adaptace bytových jednotek pro sociální bydlení (pro dostupné bydlení v sociálních bytech) • Výstavba či rekonstrukce bytového domu pro účely sociálního bydlení (pro dostupné bydlení v sociálních bytech)
Cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené
Vazba na další opatření	<p>Opatření D.1: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb</p> <p>Opatření D.2: Doplnění kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb</p>
Indikátory	<p>Výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet podpořených bytů pro sociální bydlení <p>Výsledky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průměrný počet osob využívající sociální bydlení
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Agentura pro sociální začleňování • Neziskový sektor (včetně církví a církevních PO) – např. Charita, Diakonie

4 VAZBA NA HORIZONTÁLNÍ TÉMATA

Priority a opatření ISR BMO mají často výrazný vliv na horizontální témata. Tento vliv je převážně pozitivní – řada aktivit má buď kladný dopad na některé z horizontálních témat, nebo je na horizontální téma přímo zaměřené. Z tohoto důvodu lze i celou ISR BMO považovat za dokument, jehož zprostředkovaným dopadem je mimo jiné naplňování horizontálních témat.

Zatímco na horizontální téma „udržitelný rozvoj“ mají vliv zejména opatření prioritních oblastí 1 a 2, horizontální téma „rovné příležitosti“ ovlivňují především opatření prioritních oblastí 3 a 4. Aktivity v rámci ISR BMO celkově směřují k odstranění územních rozdílů v rámci BMO a k harmonickému rozvoji založenému na naplnění obou horizontálních témat. V ISR BMO nebyly identifikovány žádné aktivity, které by měly negativní dopad na některé horizontální téma.

4.1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Udržitelný rozvoj je takový růst, který uvádí v soulad hospodářský rozvoj a společenský soudržnost s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Udržitelný rozvoj v ISR BMO lze podle rozdělit do několika kategorií. Jejich přehled je uveden v tabulce spolu s popisem vlivu ISR BMO na každé dílčí téma.

Tabulka 54: Vliv ISR BMO na horizontální téma udržitelný rozvoj

Téma	Popis vlivu ISR BMO na téma
Doprava	<p>Opatření ISR BMO mají jednoznačně pozitivní vliv v oblasti dopravy, resp. na udržitelné druhy dopravy. Jedná se především o opatření A.1–A.4, která jsou zaměřena na posílení významu, zkvalitnění a uživatelské zatraktivnění veřejné dopravy, zejména dopravy městské a příměstské.</p> <p>Aktivity opatření A.6 pak rozšiřují infrastrukturu pro cyklistickou dopravu a bezpečnost cyklistické i pěší dopravy, čímž zvyšují jejich atraktivitu v urbánním prostoru BMO.</p> <p>Opatření A.5 je zaměřeno na zkvalitnění sítě regionálních silnic, čímž dojde k dílčím pozitivním dopadům na životní prostředí (snížení hladiny hluku, zvýšení plynulosti dopravy, odvedení dopravní zátěže mimo sídla atd.).</p>

Téma	Popis vlivu ISR BMO na téma
Životní prostředí	<p>Opatření B.1–B.8 mají výrazně pozitivní vliv na různé složky životního prostředí, část aktivit je na zlepšení stavu životního prostředí a jeho složek zaměřena přímo. V případě opatření B.1 se jedná o aktivity zaměřené zlepšení stavu a rozšíření vodohospodářské infrastruktury, zejména pak zásobování vodou a čištění vod. Opatření B.2 se orientuje na ochranu povrchových a podzemních vod. Opatření B.3 a B.4 se zaměřují na prevenci povodní, přičemž součástí opatření B.3 jsou aktivity směřující k lepšímu zadržení vody v krajině, čehož bude dosaženo mj. obnovou lužních lesů, míst přirozeného rozlivu vody a realizací dalších přírodě blízkých aktivit.</p> <p>V rámci opatření B.5 budou realizovány některé aktivity směřující ke snížení energetické náročnosti území a rozšíření centrálního zásobování teplem, které lze zejména v podmínkách urbanizovaných oblastí považovat za environmentálně šetrnější než lokální, často technicky nevyhovující topeniště. V rámci opatření B.6 a B.7 jsou realizována opatření ke zkvalitnění systému nakládání s odpady, tedy jejich sběru, svozu, třídění a opětovného využití, což povede k racionalizaci odpadového hospodářství a snížení materiálové a energetické náročnosti území.</p> <p>Opatření B.8 pak prostřednictvím rozšíření a obnovy zeleně, zvýšení ekologické stability a biodiverzity a dalších opatření zvyšuje hodnotu sídelní krajiny, a tedy i životní prostředí v sídlech.</p>
Spotřeba energie	<p>Na snížení energetické náročnosti mají vliv především opatření B.5–B.7. V rámci opatření B.5 mají na spotřebu energie pozitivní vliv aktivity směřující ke zkvalitnění a rozšíření systému zásobování teplem a dalšími energiemi, jehož dopadem jsou energetické úspory. Energetické využití odpadu v rámci opatření B.7 pak má vliv na úsporu energetických zdrojů.</p>
EVVO	<p>Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta jsou tématem, které je v ISR BMO zastoupeno relativně méně. Důvodem je zejména to, že k naplnění tohoto dílčího tématu může řada aktivit přispět nepřímo, zprostředkovaně. To se týká především opatření B.1–B.8. Na samotnou EVVO jsou zaměřeny některé aktivity opatření C.4–C.6, které se zaměřují na zkvalitnění vzdělávání na různých stupních (předškolní, počáteční, celoživotní).</p>

4.2 ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

Principem rovných příležitostí je eliminace diskriminace na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace, zejména u znevýhodněných skupin (migranti, nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalifikací, osoby z obtížně dopravně dostupných oblastí, drogově závislí, propuštění vězni, absolventi škol; souhrnně skupiny ohrožené sociálním vyloučením). Rovné příležitosti lze rozdělit do několika dílčích témat. Jejich přehled je uveden v tabulce spolu s popisem vlivu ISR BMO na každé dílčí téma.

Tabulka 55: Vliv ISR BMO na horizontální téma rovné příležitosti

Téma	Popis vlivu ISR BMO na téma
Specifické potřeby obyvatel	<p>Potřeby sociálně ohrožených skupin obyvatel se prolínají řadou aktivit ISR BMO, konkrétně pak zejména opatřeními D.1–D.3, která jsou orientována na zvýšení kvality a rozvoj infrastruktury pro sociální služby a na sociální bydlení. Cílovými skupinami těchto opatření jsou široce vymezené skupiny osob se specifickými potřebami.</p> <p>V rámci opatření A.2, A.3 a A.6 se zohledňují aktivity zaměřené na rozvoj veřejné dopravy potřeby osob se sníženou schopností pohybu a orientace (bezbariérovost zastávek, bezpečnost pěší dopravy atd.). V rámci některých dalších opatření bude při modernizaci a rekonstrukci objektů veřejných služeb a veřejných prostranství počítáno s bezbariérovými úpravami. Na specifické potřeby některých skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením se přímo zaměřují také aktivity v rámci opatření C.4–C.6, které posilují infrastrukturu pro vzdělávání.</p>
Rovné pracovní podmínky	<p>ISR BMO má na toto dílčí téma spíše neutrální, resp. nepřímo pozitivní vliv. Některé aktivity ISR BMO zprostředkovaně přispívají k posílení principu rovných pracovních podmínek, např. zkvalitněním vzdělávacích či sociálních služeb a infrastruktury pro tyto služby.</p>
Vzdělávání a práce	<p>Princip rovného přístupu obyvatel ke vzdělání a motivace znevýhodněných skupin k začlenění na trh práce respektují všechny aktivity ISR BMO. Aktivity v rámci opatření C.4–C.6 a D.1–D.3 pak mají výrazně pozitivní dopad v této oblasti nebo jsou na rovný přístup obyvatel ke vzdělání a na motivaci znevýhodněných skupin přímo zaměřené. Patří sem aktivity cílené na zkvalitnění vzdělávacích programů a infrastruktury vzdělávání, na integraci sociálně vyloučených osob, na poradenství a sociální služby pro tyto skupiny obyvatel apod.</p>
Prevence sociálně patologických jevů	<p>Na prevenci sociálně patologických jevů jsou některé aktivity, resp. projektové záměry v opatřeních D.1–D.3, cíleny přímo, jiné na toto dílčí téma mají zprostředkovaný pozitivní vliv. Mezi podporovanými aktivitami najdeme např. projekty zaměřené na prevenci kriminality i na vzdělávací a výchovné aktivity pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně patologickými jevy. K prevenci sociálně patologických nepřímo přispívají také další opatření, kde revitalizace území (terminály veřejné dopravy, veřejná zeleň apod.) pozitivně ovlivní míru kriminality a bezpečnost a přispěje tedy také k eliminaci sociálně patologických jevů v těchto lokalitách.</p>

5 VAZBA NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Následující tabulky nastiňují vazbu ISR BMO na strategické dokumenty České republiky, na dokumenty na úrovni Jihomoravského kraje a statutárního města Brna. Vazby jsou popsány pro každou problémovou/prioritní oblast zvlášť.

Tabulka 56: Vazba tematického okruhu Doprava a mobilita na strategické dokumenty

Doprava a mobilita	
Národní program reforem 2014	Současný stav dopravní sítě z pohledu kvality a funkčnosti zdaleka nedosahuje úrovně původních 15 členských států EU. Tento stav je vnímán jako jedna z hlavních překážek dosahování vyššího tempa hospodářského růstu ČR.
Poziční dokument	Investice do místních silnic, které přispívají k hospodářské a sociální obnově znevýhodněných městských a venkovských oblastí, pokud poskytují potřebné propojení se sítí dálnic a rychlostních silnic.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblast 1.1.2 Infrastruktura, 1.1.2.1 Dopravní infrastruktura a dostupnost/mobilita. <i>Priorita financování:</i> Udržitelná infrastruktura umožňující konkurenceschopnost ekonomiky a odpovídající obslužnost území, zlepšení napojení regionů a center nižších úrovní na páteřní infrastrukturu.
Dopravní politika ČR pro období 2014-2020 s výhledem do roku 2050	Základní témata, kterými se Dopravní politika ve vazbě na ISR BMO zabývá: <ul style="list-style-type: none">• zlepšení kvality silniční dopravy,• omezení vlivů dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví,• zvýšení bezpečnosti dopravy• rozvoj městské, příměstské a regionální hromadné dopravy v rámci IDS• zaměření výzkumu na bezpečnou, provozně spolehlivou a environmentálně šetrnou dopravu• využití nejmodernějších dostupných technologií a globálních navigačních družicových systémů – GNSS
Strategie pro Brno	Priorita 5: Dopravní a technická infrastruktura Strategický cíl 5.1 Zlepšit kvalitu vnitřní a vnější dostupnosti města
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-	Priorita 4: Rozvoj dostupnosti a dopravní obslužnosti kraje

2017	
Strategie Jihomoravského kraje 2020	Priorita 3: Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje Opatření 4.4: Modernizace infrastruktury
Plánu udržitelné městské mobility města Brna	Strategický dokument je aktuálně v přípravě. Dokončení a schválení dokumentu se předpokládá v únoru 2016. Vznik obou strategií je ze strany Města Brna koordinován tak, aby byl zajištěn jejich vzájemný soulad.

Tabulka 57: Vazba tematického okruhu Životní prostředí na strategické dokumenty

Životní prostředí	
Národní program reforem 2014	Prioritou vlády je minimalizovat negativní dopady lidské a průmyslové činnosti na životní prostředí, a to nejen na národní, ale také na mezinárodní úrovni.
Poziční dokument	Mezi hlavní zájmy ČR by měla patřit ochrana životního prostředí a lepší hospodaření s přírodními zdroji a posun k energeticky účinnému, nízkouhlíkovému hospodářství.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblast 1.1.5.1 Ochrana životního prostředí a 1.1.5.2 Změna klimatu a řešení rizik <i>Priorita financování:</i> Ochrana životního prostředí a krajiny, přizpůsobení se změně klimatu a řešení rizik
Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020	Hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí.
Strategie pro Brno	Priorita 5: Dopravní a technická infrastruktura Strategický cíl 5.2 Zajistit komplexní hospodaření s energiemi, s povrchovými a odpadními vodami
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	Opatření 3.f: Zvyšování kvality životního prostředí, udržitelný rozvoj území Opatření 3.i: Kvalitní a dostupná technická infrastruktura
Strategie Jihomoravského kraje 2020	Opatření 4.5: Zemědělství a péče o krajinu

Tabulka 58: Vazba tematického okruhu Konkurenceschopnost a vzdělávání na strategické dokumenty

Konkurenceschopnost a vzdělávání	
Národní program reforem 2014	<p>Vláda přijímá taková opatření, která vedou k efektivní migrační politice, jež dokáže reflektovat ekonomické potřeby ČR, protože kvalifikovaná pracovní síla je jedním ze základních předpokladů konkurenceschopnosti a obchodní úspěšnosti zaměstnavatelů a tvoří nutnou podmínku pro investice.</p> <p>Vláda si je vědoma, že inovační aktivity podniků jsou důležitou podmínkou dlouhodobé konkurenceschopnosti české ekonomiky. Jejím cílem je proto vytvářet potřebné předpoklady pro inovační procesy podniků a rozvoj nových technologií a modernizace produkce. Přetrvávající slabinu výzkumného a inovačního systému ČR vidí vláda v nedostatečné spolupráci veřejného výzkumného sektoru s aplikační sférou.</p> <p>Vzdělávání považuje vláda za jeden ze základních pilířů své politiky. Základním předpokladem pro dosažení úspěchu českého hospodářství je kvalifikovaná a flexibilní pracovní síla schopná obstát v globální konkurenci.</p>
Poziční dokument	Mezi priority České republiky patří podpora zaměstnanosti a podpora pracovní mobility, investice do vzdělání, kvalifikace a celoživotního učení.
Dohoda o partnerství	<p>Vazba na oblasti 1.1.1.2 Moderní a kvalitní vzdělávací systém, 1.1.1.3 Efektivní výzkumný a inovační systém, 1.1.1.4 Konkurenceschopné podniky</p> <p><i>Priority financování:</i></p> <p>Kvalitní vzdělávací systém (celoživotního učení) produkující kvalifikovanou a adaptabilní pracovní sílu Výzkumný a inovační systém založený na kvalitním výzkumu propojeném s aplikační sférou a směřujícím ke komerčně využitelným výsledkům Podniky využívající výsledků VaV, konkurenceschopné na globálním trhu a přispívající k nízkouhlíkovému hospodářství</p>
Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje	<p>Klíčová oblast změn C: Konkurenceschopné inovativní firmy</p> <p>Klíčová oblast změn D: Evropsky špičkové školství</p>
Strategie pro Brno	<p>Priorita 2: Místní ekonomický rozvoj</p> <p>Strategický cíl 2.1 Připravit Brno k rozvoji podnikání</p> <p>Priorita 4: Výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání</p> <p>Strategický cíl 4.1 Vytvořit podmínky pro příchod a udržení elit ve městě</p>

Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	<p>Priorita 1: Rozvoj znalostní ekonomiky a podpora pólů růstu</p> <p>Opatření 2c: Rozvoj podnikatelských aktivit</p> <p>Opatření 3c: Rozvoj kvality vzdělávání</p>
Strategie Jihomoravského kraje 2020	<p>Priorita 1: Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku</p> <p>Opatření 4.3: Rozvoj podnikatelských aktivit</p>

Tabulka 59: Vazba tematického okruhu Sociální soudržnost na strategické dokumenty

Sociální soudržnost	
Národní program reforem 2014	<p>Prioritou vlády ČR je zajištění kvalitní a efektivní péče všem občanům. Zdravotnictví chápe jako veřejnou službu, jež je založena na principu solidarity, neziskovosti, rovnosti a všeobecné dostupnosti.</p> <p>Vláda bude podporovat opatření přispívající k začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do společnosti, a to jak prostřednictvím inkluzivního trhu práce, tak skrze zvyšování dostupnosti, kvality a udržitelnosti základních zdrojů a služeb včetně důstojného příjmu, bydlení a vzdělání.</p>
Poziční dokument	Mezi priority české republiky patří podpora sociálního začlenění a boj s chudobou.
Dohoda o partnerství	<p>Vazba na oblast 1.1.4 Sociální začleňování, boj s chudobou a systém péče o zdraví</p> <p><i>Priorita financování</i></p> <p>Sociální systém začleňující sociálně vyloučené skupiny a působící preventivně proti chudobě</p>
Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020	<p>Cíle:</p> <p>Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky</p> <p>Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči</p>
Strategie pro Brno	<p>Priorita 3: Kvalita života</p> <p>Strategický cíl 3.1 Dosáhnout vyšší atraktivity života ve městě</p>
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-	Opatření 3.a: Zachování kvality a dostupnosti veřejných služeb v sociální oblasti

2017	Opatření 3.b: Zlepšování zdravotního stavu obyvatel
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015–2017	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji pokrývá komplexně podporu sociálních služeb ve stanovené síti zaměřené na tyto cílové skupiny: Senioři; osoby se zdravotním postižením; děti, mládež a rodina; osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby v krizi. Dále jsou definovány systémové priority rozvoje sociálních služeb.
3. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015	Komunitní plán pokrývá komplexně podporu sociálních služeb na území města Brna pro cílové skupiny: senioři; děti, mládež a rodiny; osoby s duševním onemocněním; osoby s mentálním postižením; osoby se zdravotním postižením; osoby se smyslovým postižením; osoby ohrožení sociálním vyloučením; Romové a cizinci ohrožení sociálním vyloučením. Dále jsou definovány systémové priority rozvoje sociálních služeb.
Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ)	Plán je ve fázi vzniku. Zaměřuje se především na oblasti bydlení, vzdělávání a zaměstnanosti a umožní městu Brnu koordinovaně čerpat prostředky ze tří dotačních programů evropských fondů.

C. IMPLEMENTAČNÍ ČÁST

1 POPIS ŘÍZENÍ VČETNĚ ŘÍDICÍ A REALIZAČNÍ STRUKTURY A KOMUNIKACE NOSITELE ISR

1.1 ŘÍDICÍ A REALIZAČNÍ STRUKTURA ISR BMO

Nositel Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI (Nositel ISR) je statutární město Brno. Nositel ISR odpovídá za řízení všech fází životního cyklu integrované strategie, tj. přípravu a vlastní tvorbu integrované strategie, projednání a schválení strategie, a řízení, naplňování, monitoring a evaluaci integrované strategie.

Nositel ISR je odpovědný za:

- naplňování principu partnerství,
- koordinaci aktivit místních aktérů v daném území,
- přípravu integrované strategie,
- monitorování a reporting stavu plnění ITI, plnění integrované strategie jako celku a plnění jejich schválených cílových hodnot (které vznikají agregací hodnot realizovaných projektů).

Statutární město Brno - Magistrát města Brna je rovněž zprostředkujícím subjektem pro operační programy spolufinancované z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Funkce a role zprostředkujícího subjektu jsou určeny na základě veřejnoprávní smlouvy s řídicím orgánem daného operačního programu²⁵.

V případě realizace projektů spolufinancovaných z EFRR je Nositel ISR dále odpovědný za:

- výběr vhodných projektů pro plnění cílů ISR BMO,
- dodržování pravidel publicity ISR BMO jako celku dle podmínek Operačního programu Technická pomoc 2014-2020 (v souvislosti s plněním funkce zprostředkujícího subjektu na úrovni nositele ISR).

Veškeré procesy řízení ISR BMO jsou nastaveny tak, aby byly vykonávány účelně, efektivně a hospodárně, za zachování principů partnerství a transparentnosti.

Součástí řídicí a realizační struktury Nositele ISR jsou:

- Řídicí výbor,
- Pracovní skupiny,
- Manažer ITI,
- Asistent manažera ITI,
- Koordinátor pracovních skupin,
- Koordinátor územní spolupráce.

²⁵ Na základě článku 123 odst. 6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 a článku 7 odst. 4 a 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013

Řídící výbor:

- je ustaven jako nezávislá platforma bez právní subjektivity mimo správní strukturu jádrového města v roli Nositele ISR,
- počet členů a složení upravuje statut výboru, pravidla jednání jednací řád,
- zaštiťuje řádný průběh realizace integrované strategie,
- vydává doporučení orgánům samospráv a statutárním orgánům zapojených partnerů,
- předsedou výboru je zástupce Nositele ISR, kterého pravomocně deleguje Nositel ISR,
- jednání Řídícího výboru se účastní Manažer ITI, ovšem bez hlasovacího práva,
- alespoň jeden člen výboru musí být členem RSK, aby byla zajištěna vzájemná komunikace,
- doporučuje zařazení integrovaného projektu do integrované strategie,
- vydává nositelům projektů potvrzení o souladu integrovaného projektu s integrovanou strategií.

Pracovní skupina:

- je dle potřeby zřízena ŘV pro jednu nebo více tematických oblastí ISR BMO,
- je poradním orgánem sestaveným na bázi principu partnerství pro řešení obsahové náplně ISR BMO,
- je svolávána a facilitována Koordinátorem PS,
- jednání se účastní přizvaní nositelé projektů,
- ve fázi přípravy (aktualizace) integrované strategie projednává příslušné tematické oblasti ISR BMO a připomínkuje je,
- ve fázi realizace integrované strategie projednává s nositeli projektů priority, cíle, opatření a indikátory včetně odborných stanovisek pro příslušnou část ISR BMO v dané tematické oblasti,
- vydává pro ŘV doporučení pro vydání potvrzení o souladu integrovaného projektu s integrovanou strategií.

Manažer ITI:

- je jmenován Nositelem ISR,
- zodpovídá za celkovou koordinaci realizace integrované strategie,
- je koordinační a výkonný orgán Řídícího výboru,
- je odpovědný Nositeli ISR za každodenní řízení a koordinaci realizace integrované strategie,
- je odpovědný za komunikaci s žadateli/příjemci, ŘO programů ESI fondů a s veřejností a spolupráci s Řídícím výborem,
- vykonává činnosti spojené s administrací integrované strategie a projektů vybraných k realizaci prostřednictvím nástroje ITI,
- monitoruje průběh realizace projektů (nositelé projektů informují Manažera ITI a předkládají veškeré podklady),
- v pravidelných intervalech předává informace z monitorování Řídícímu výboru,
- předkládá projekty navržené potenciálními žadateli k zařazení do ITI k posouzení Řídícímu výboru a v případě kladného rozhodnutí Řídícího výboru bude projekt zařazen Nositelem ISR do integrované strategie jako integrovaný projekt (poté může být projekt předložen do konkrétní územně specifické výzvy; finální rozhodnutí o schválení integrovaného projektu je v pravomoci dotčeného ŘO),

- v případě projektů spolufinancovaných EFRR předkládá Řídicímu výboru k posouzení a vydání potvrzení ze zasedání ŘV o zařazení projektových záměrů ze schváleného souboru projektových záměrů do integrované strategie. Toto potvrzení je předloženo spolu s žádostí o podporu dle pokynů jednotlivých ŘO (výzvy, dokumentace k výzvě) jako samostatná příloha žádosti o podporu nebo jako součást textu žádosti o podporu obsahující informace dle přílohy MPIN - vzor potvrzení ŘV²⁶.

Asistent manažera ITI:

- vykonává činnosti delegované na něj Manažerem ITI,
- vede administrativní agendu ISR BMO, organizačně a formálně zajišťuje jednání Řídicího výboru.

Koordinátor pracovních skupin:

- je odpovědný Manažerovi ITI za činnost a výstupy pracovních skupin,
- svolává a facilituje jednání tematických pracovních skupin,
- vyhotovuje zápisy z jednání pracovních skupin včetně formulace doporučení pro ŘV,
- vytváří a předává Manažerovi ITI podklady z pracovních skupin pro jednání Řídicího výboru.

Koordinátor územní spolupráce:

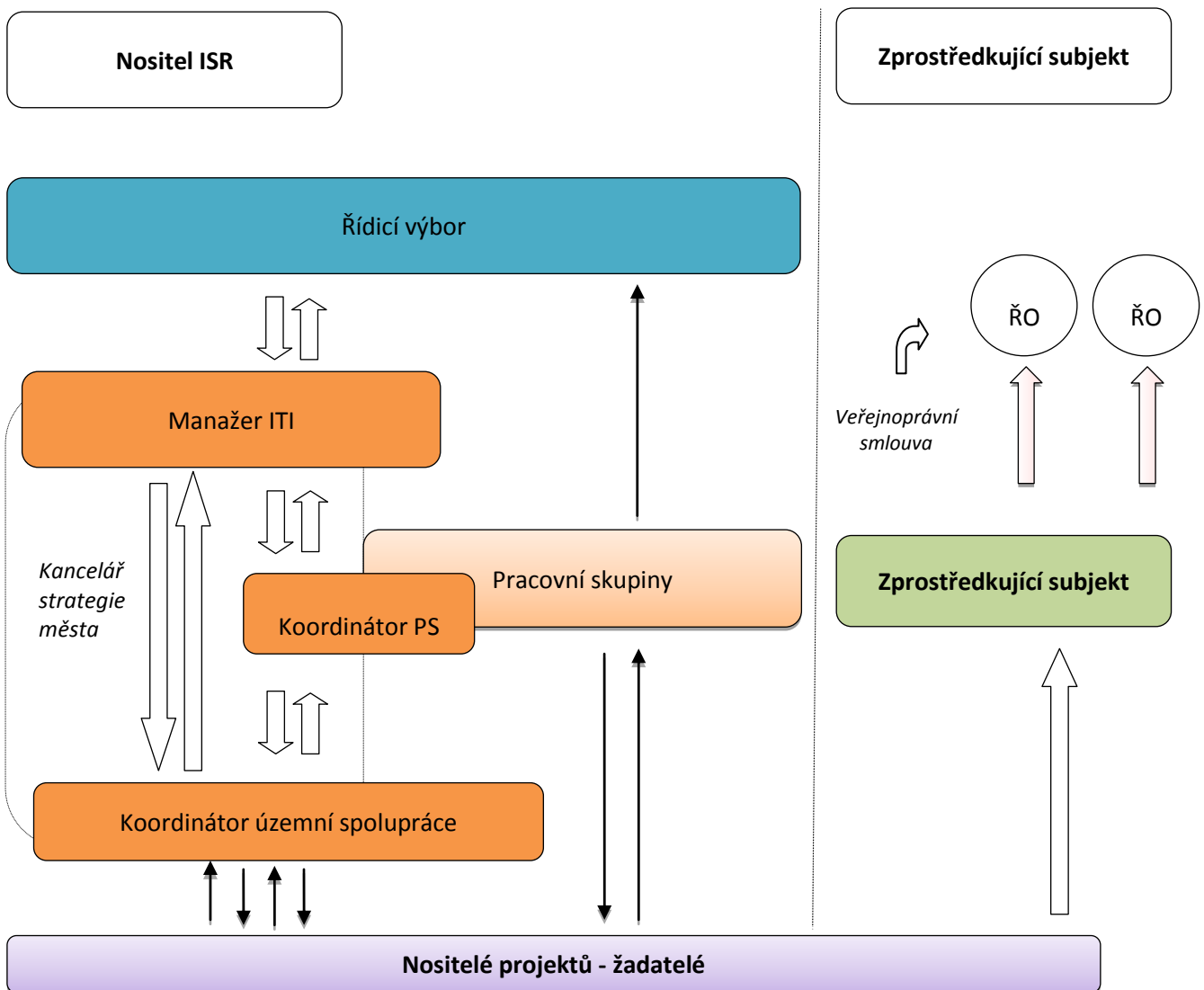
- je odpovědný Manažerovi ITI za sladění spolupráce subjektů v území souvisejících s daným tématem,
- podílí se na vytváření partnerství mezi subjekty v rámci jednotlivých témat řešených ISR BMO a konzultuje s nositeli projektů rozsah a obsahové zaměření projektového záměru tak, aby bylo naplněno hledisko souladu s integrovanou strategií,
- vytváří doporučený seznam připravených projektových záměrů k projednání na svolávané pracovní skupině a předává jej koordinátorovi PS.

Nositel integrovaného projektu:

- je partnerem Nositele ISR při realizaci integrované strategie rozvoje BMO,
- vyvíjí a realizuje projekt ve spolupráci s Nositelem ISR,
- informuje dohodnutou formou Nositele ISR o vývoji a změnách projektového záměru a projektu,
- účastní se pracovních skupin, na kterých se projednává jeho projektový záměr.

²⁶ Viz Příloha č. 20 Metodického pokynu pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020

Obrázek 25: Implementační struktura Nositele ISR

1.2 PROCESY ŽIVOTNÍHO CYKLU INTEGROVANÉ STRATEGIE

Implementace ISR BMO sestává ze skupin procesů přípravy a následné realizace. Tyto procesy a postupy jsou v souladu s Metodickým pokynem pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-20 (MPIN) ze srpna 2015.

1.2.1 PROCESY PŘÍPRAVY INTEGROVANÉ STRATEGIE

Rozhodnutí o tvorbě ISR BMO

Nositel ISR (statutární město Brno) se intenzivně účastnil jednání o zapojení územní dimenze do realizace programů ESIF v období 2014-20. Na základě informací MMR ČR a v souladu se zněním Dohody o partnerství 2014-20 rozhodla Rada města Brna o zahájení přípravy Integrované strategie Brněnské metropolitní oblasti.

Příprava ISR BMO

Nositel ISR na základě existujících aktuálních analytických a strategických dokumentů (mj. Strategie pro Brno) vymezil zájmové území – Brněnskou metropolitní oblast (BMO) a stanovil klíčové tematické oblasti naplňující identifikované potřeby rozvoje v území.

Po vymezení zájmového území a stanovení témat byli k přípravě ISR BMO v souladu s principem partnerství přizváni zástupci partnerů. Spolupráce partnerů v území byla formálně stvrzena slavnostním aktem podpisu Memoranda o spolupráci²⁷ mezi statutárním městem Brnem, Jihomoravským krajem a 5 obcemi III. typu v zájmovém území BMO (Kuřim, Rosice, Slavkov, Šlapanice, Židlochovice).

Klíčovými prvky zahájení prací bylo zřízení Řídící skupiny (ŘS) Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI²⁸, a zřízení odborných pracovních skupin (PS) dle předpokládaných témat a cílů ISR BMO. Partneři napříč sektory byli nominováni do Řídící skupiny i do jednotlivých pracovních skupin.

Řídící skupina (ŘS) byla zřízena s cílem politického zaštitění, projednávání, a případného připomínkování jednotlivých dílčích výstupů tvorby ISR BMO, kterou schválila Rada města Brna na svém zasedání R6/130 dne 5. března 2014. ŘS dohlížela na celý proces přípravy ISR BMO a byly na ní konzultovány klíčové prvky dokumentu. Během přípravy ISR BMO se uskutečnily 4 jednání ŘS, kdy byly jednotlivé části integrované strategie konzultovány a připomínkovány.

K projednávání zvolených tematických oblastí integrované strategie byly zřízeny 4 pracovní skupiny (PS), které byly periodicky svolávány Nositelem ISR. Členové PS obdrželi vždy v předstihu zpracované podklady, ke kterým měli možnost se jak písemně, tak při jednání se zápisem vyjadřovat. Jednotlivé připomínky byly vypořádávány pod dohledem Kanceláře strategie města.

²⁷ Memorandum o vzájemné spolupráci ze dne 15. 9. 2014

²⁸ Usnesení RMB R6/138. schůze Rady města Brna ze dne 24. 4. 2014

Cíle a tematické oblasti ISR BMO byly průběžně konzultovány na úrovni RSK, provazba byla zajištěna účastí členů RSK v ŘS i v pracovních skupinách ISR BMO, zejména pak prostřednictvím zástupců Jihomoravského kraje.

Schválení ISR BMO

Zpracovaná Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti byla v průběhu měsíce října 2015 projednána v odborných komisích Rady města Brna:

- Komise RMB pro strategické a územní plánování
- Komise investiční RMB
- Komise životního prostředí RMB
- Komise RMB pro výchovu a vzdělávání
- Komise sociální a zdravotní RMB
- Komise bydlení RMB
- Komise dopravy RMB
- Komise smart city RMB

V měsíci říjnu 2015 rovněž proběhlo veřejné projednání SEA hodnocení.

Rada města Brna projednala kompletní dokument ISR BMO a předložila dokument Zastupitelstvu města Brna, které ISR BMO schválilo včetně všech příloh na svém zasedání dne 10. 11. 2015.

Dokument ISR BMO byl rovněž postoupen orgánům partnerů, s nimiž bylo uzavřeno Memorandum o spolupráci, tj. Jihomoravskému kraji a 5 obcím s rozšířenou působností.

1.2.2 PROCESY REALIZACE INTEGROVANÉ STRATEGIE

ISR BMO je realizována prostřednictvím projektů, předkládaných do specifických výzev OP (výzev pro integrované projekty) i do výzev na předkládání individuálních projektů. Město Brno jako Nositel ISR připravuje a realizuje vlastní projekty, a současně iniciuje a koordinuje přípravu a realizaci projektů jiných subjektů, které naplňují ISR BMO. Manažer ITI komunikuje prostřednictvím RSK, resp. NSK s relevantními ŘO s ohledem na harmonogram územně specifických výzev.

Integrované projekty Brněnské metropolitní oblasti jsou financovány z EFRR (IROP, OPPIK), ESF (OPZ) a FS (OPD, OPŽP), přičemž od určité fáze implementačního mechanismu dochází dle typu fondu k odlišným postupům.

Projednávání a hodnocení integrovaných projektů

Integrované projekty jsou předkládány v rámci specifických výzev, které jsou vyhlášené ŘO pro nástroj ITI, případně v rámci standardních výzev, ve kterých bude vyčleněna alokace pro integrované a individuální projekty.

Pro realizaci projektu v rámci ISR BMO je základní podmínkou soulad projektového záměru s integrovanou strategií. Řídicí výbor potvrzuje projektovým záměrům soulad s integrovanou strategií do výše nepřekračující 100 % rezervace alokace pro ISR BMO v části pokryté výzvou. Integrované projekty musí plnit předem stanovené závazné ukazatele včetně zajištění monitorování a vyhodnocení. Právní akt o poskytnutí/převodu podpory vydává ŘO příslušného programu²⁹ nebo oprávněný zprostředkující subjekt.

Postup hodnocení integrovaných projektů ITI na úrovni Nositele ISR:

1. V návaznosti na ŘO schválený harmonogram výzev (respektive následné vyhlášení výzvy ŘO) vyhláší Nositel ISR na internetových stránkách ISR BMO a přímým oslovením potenciálních nositelů integrovaných projektů avízo o vyhlášení výzvy (výzev) OP. Nositel ISR prostřednictvím Koordinátora územní spolupráce oslovuje nositele projektových záměrů (partnery) k předkládání projektových záměrů, které budou v souladu s vyhlášenou výzvou OP. Nositel ISR zajistí zveřejnění výběrových kritérií pro zařazení projektu do ISR BMO.

Koordinátor územní spolupráce shromažďuje projektové záměry a projednává s nositeli jejich připravenost a soulad s kritérii pro zařazení do ISR BMO, a doporučuje případné úpravy a změny. Projekty, které splňují kritéria stanovená Nositelem ISR, zařadí Koordinátor územní spolupráce do seznamu projektových záměrů k projednání na nejbližší příslušné pracovní skupině. Seznam průběžně konzultuje s Koordinátorem pracovních skupin a Manažerem ITI.

Seznam projektových záměrů bude obsahovat projektové fiše s popisem následujících informací za jednotlivé projektové záměry:

- název projektu,
- zařazení projektu do integrované strategie až do úrovně opatření,
- popis projektu,
- popis pozitivního dopadu projektu na vymezené území,
- finanční plán projektu v jednotlivých letech včetně celkových způsobilých výdajů a předpokládaného data zahájení a ukončení,

²⁹ viz DoP

- identifikaci žadatele,
- roli zapojených subjektů a monitorovací indikátory
- a další údaje potřebné pro vyhodnocení naplnění kritérií daných jednotlivými výzvami.

Na základě vytvořeného seznamu (seznamů) je Koordinátorem PS svolána PS.

Výstupem projednání projektových záměrů na Pracovní skupině je doporučení Řídicímu výboru pro vydání potvrzení o souladu projektového záměru / souboru projektových záměrů s ISR BMO.

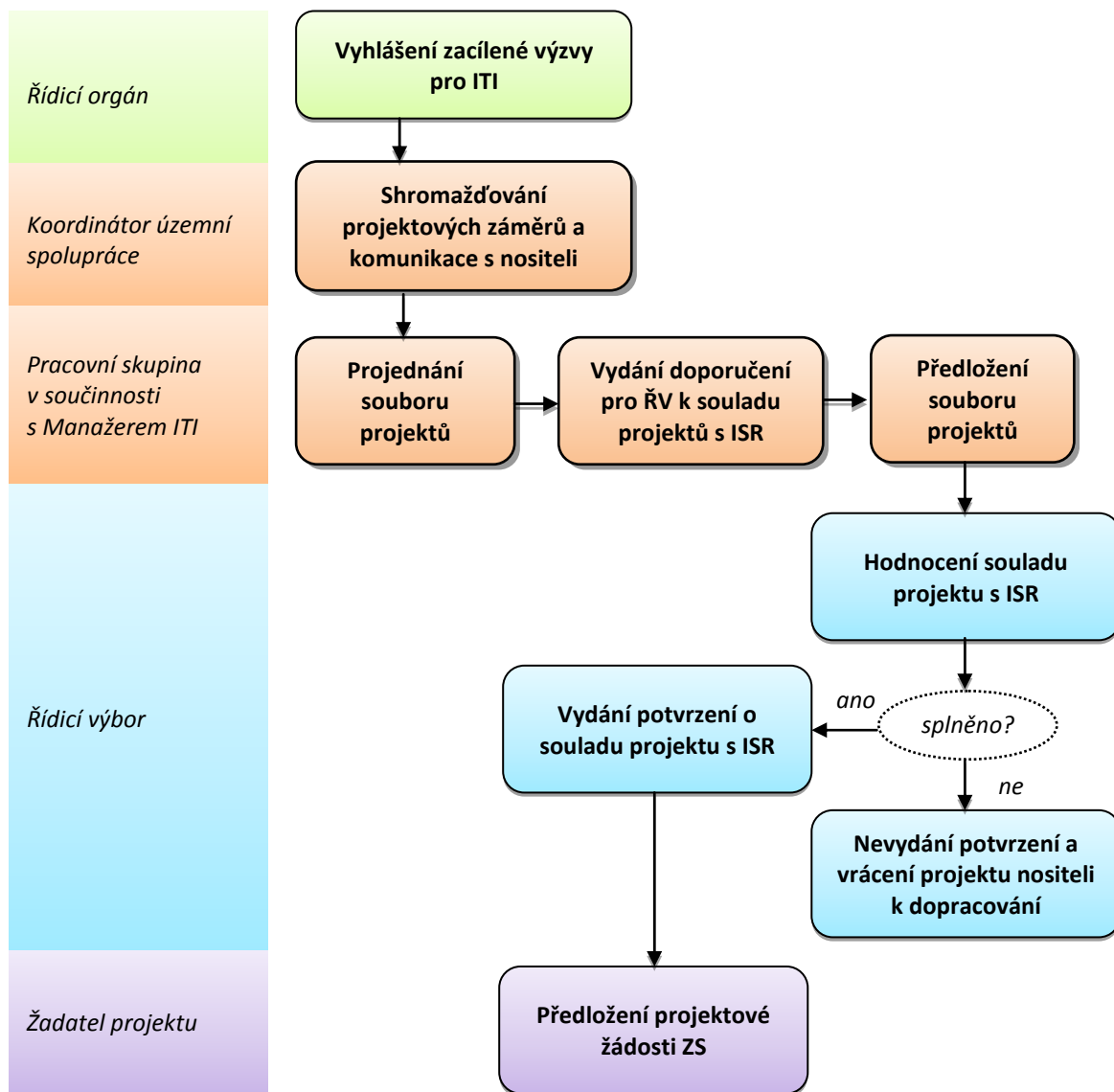
2. Projektový záměr (soubor projektových záměrů) je následně za součinnosti Manažera ITI předán k posouzení Řídicímu výboru, společně s doporučením zformulovaným Pracovní skupinou. Řídicí výbor posuzuje soulad souboru projektových záměrů s ISR BMO. Při posuzování bere v úvahu doporučení PS.

V případě negativního výsledku posouzení některého projektového záměru ze souboru projektových záměrů není vydáno potvrzení o souladu projektu s ISR BMO a takový projektový záměr je vrácen k přepracování nositeli projektového záměru. Ten má možnost po přepracování projekt znovu předložit na PS.

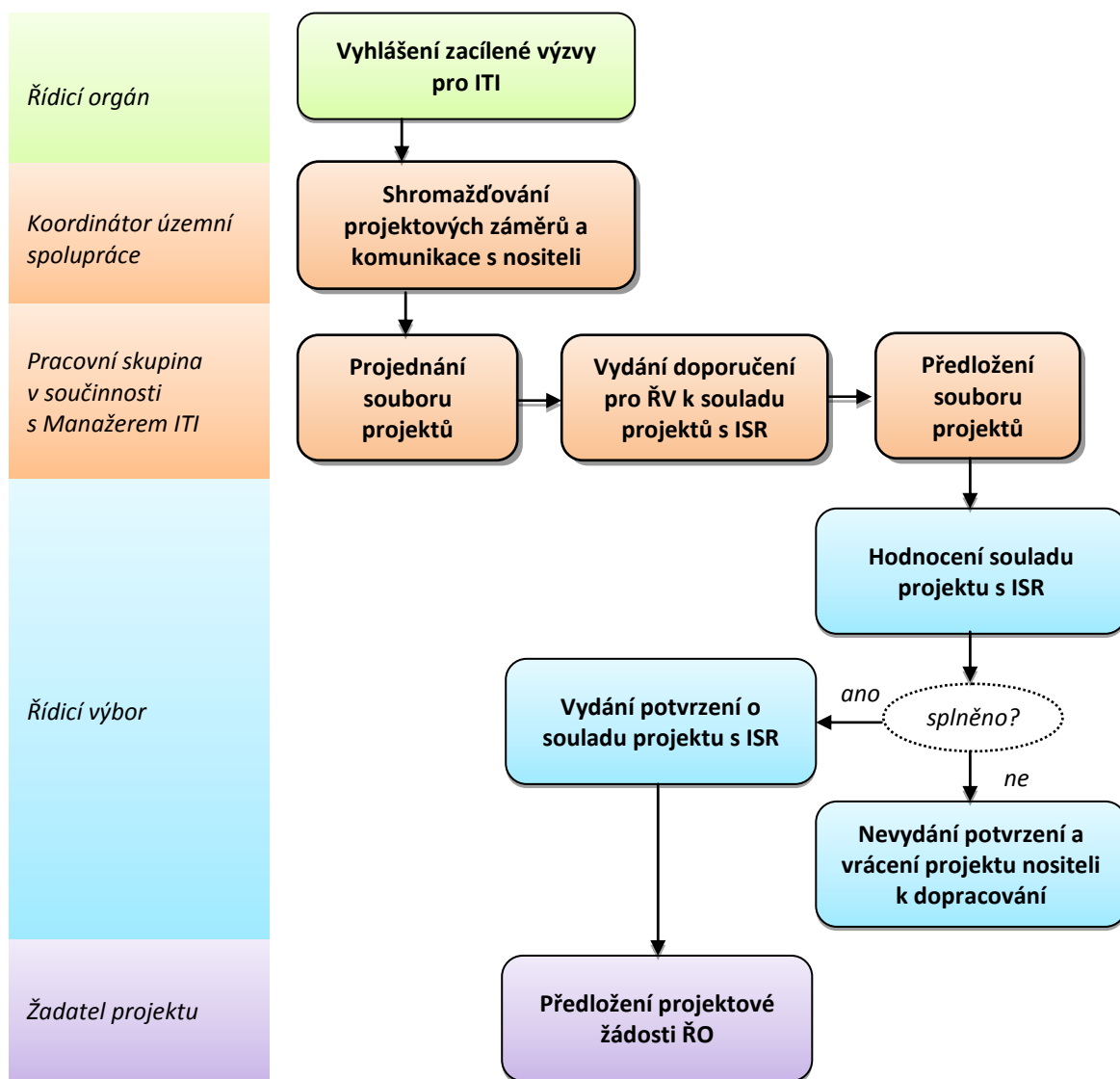
V případě souhlasného stanoviska k projektovým záměrům / souboru projektových záměrů vydává Řídicí výbor pro každý takový projektový záměr potvrzení o souladu projektového záměru s ISR BMO. Soubor projektových záměrů je nedílnou součástí potvrzení. Potvrzení má doporučující charakter a slouží jako podklad pro rozhodnutí ŘO.

Potvrzení vydané Řídicím výborem je kritériem formálních náležitostí integrovaného projektu a jako příloha potvrzení Řídicího výboru jsou informace o projektu dle bodu 1. Nevydání potvrzení není důvodem, aby nebyl integrovaný projekt předmětem následného hodnocení zprostředkujícího subjektu (EFRR) / ŘO (ESF, FS).

Obrázek 26: Postup projednání a hodnocení integrovaných projektů při zapojení ZS

Obrázek 27: Postup projednání a hodnocení integrovaných projektů bez zapojení ZS (ESF, FS)

Procesy monitorování a hodnocení plnění integrované strategie

Procesy monitorování a hodnocení plnění integrované strategie včetně projednávání změn projektů při realizaci jsou popsány v části C, kap. 3 Monitorování a hodnocení plnění integrované strategie.

2 POPIS REALIZACE PARTNERSKÉ SPOLUPRÁCE

Princip partnerské spolupráce byl jedním z klíčových principů při tvorbě ISR BMO, kdy Nositel ISR za účelem naplnění principu partnerské spolupráce zřídil Řídicí skupinu i čtyři odborné tematické pracovní skupiny, jejichž členové byli se všemi výstupy průběžně seznamováni, podíleli se na nich a připomínkovali je (viz předchozí kapitola). Z veškerých jednání uvedených subjektů byly pořizovány zápisy a vedeny prezenční listiny.

Princip partnerské spolupráce zůstane klíčovým principem i pro celé období realizace ISR BMO. Hlavními subjekty pro naplňování principu spolupráce jsou:

Řídicí výbor

Řídicí výbor je složen v souladu s naplňováním principu partnerství ze zástupců Nositele ISR, tj. statutárního města Brna, dále ze zástupců kraje, obcí, sociálních partnerů, neziskového sektoru a dalších relevantních partnerů (viz schválený „Statut Řídicího výboru Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti“).

Statut i Jednací řád Řídicího výboru byl schválen na ustanovujícím jednání Řídicího výboru, které se konalo 1. 6. 2015.

Pracovní skupiny

Tematické pracovní skupiny pro ISR BMO jsou zřizovány Řídicím výborem a reflektují témata zahrnutá do integrované strategie:

- „Prostředí“ (tzn. Smart mobilita a Životní prostředí),
- „Lidský kapitál“ (tzn. Konkurenceschopnost a vzdělávání a Sociální soudržnost).

Složení jednotlivých pracovních skupin respektuje princip partnerství, vychází ze zpracované analýzy stakeholderů (viz část A, kap. 5) a rovněž navazuje na pracovní skupiny, které byly zřízeny již při tvorbě integrované strategie. Svoláváním a koordinací pracovních skupin je pověřen tým Manažera ITI.

Webová platforma

Pro naplňování principu partnerství a zajištění široké informovanosti partnerů i potenciálních žadatelů byly a jsou informace k průběhu tvorby, schvalování a realizace integrované strategie zveřejňovány rovněž na webových stránkách Magistrátu města Brna, kde má ISR BMO zřízenou vlastní samostatnou sekci.

3 MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ PLNĚNÍ INTEGROVANÉ STRATEGIE

Kvalitní monitoring a vyhodnocování realizace integrované strategie je podmínkou pro její úspěšnou implementaci.

Základním nástrojem monitorování ISR BMO je jednotný monitorovací systém pro programové období 2014-2020, zajišťující sběr územně identifikovaných informací (dat) o projektech, věrně dokumentujících jednotlivé fáze realizace projektů. Za nastavení systému monitorování programového období 2014-2020 zodpovídá MMR – NOK.

Integrovaná strategie je naplňována integrovanými projekty. Tyto projekty jsou realizovány a monitorovány standardním způsobem, tedy stejně jako ostatní individuální projekty. Posuzování změn v integrovaných projektech naplňujících ISR BMO probíhá obdobným způsobem jako u ostatních projektů v rámci standardních výzev.

3.1 MONITOROVÁNÍ INTEGROVANÉ STRATEGIE

Manažer ITI monitoruje prostřednictvím modulu Nositel IN v ISKP14+ realizaci projektů naplňujících ISR BMO a také monitoruje naplňování integrované strategie jako celku. Údaji z integrovaných projektů realizovaných v rámci ISR BMO je sledováno plnění finančního plánu a plánovaných hodnot indikátorů.

Nositel ISR předkládá s půlroční frekvencí Zprávu o plnění integrované strategie MMR – ORP (dále „Zpráva“). Manažer ITI zajistí sestavení Zprávy dle požadavků MMR – ORP (viz Příloha 11 MPIN) a předloží ji na jednání Řídicího výboru. Řídicí výbor zprávu projedná a schvaluje ji. Zpráva obsahuje vždy údaje k 30. 6. a 31. 12. daného roku. Manažer ITI zajistí předložení Zpráv o plnění integrované strategie MMR – ORP vždy do 15. 1. a 15. 7. v daném roce. MMR – ORP může ke Zprávě formulovat odůvodněné výhrady a vrátit Zprávu k úpravě, a to do 30 pracovních dnů od jejího předložení. Lhůta na úpravy zprávy je 20 pracovních dnů.

MMR – ORP si může vyžádat zpracování ad-hoc zprávy o postupu realizace IN z důvodu neuspokojivé realizace integrované strategie uvedené ve Zprávách o plnění integrované strategie (např. neplnění finančního plánu a neplnění plánovaných indikátorů). Struktura a proces administrace jsou stejné jako v případě řádné Zprávy o plnění integrované strategie. Případně může MMR – ORP navrhnout změnu IN. Za zpracování ad-hoc zpráv je zodpovědný Manažer ITI.

Manažer ITI provádí vlastní průběžná vyhodnocování plnění integrované strategie a spolupracuje s ŘO při průběžném vyhodnocování naplňování finančního plánu a dosahování cílových hodnot indikátorů integrované strategie.

Manažer ITI zajistí sestavení Závěrečné zprávy o plnění integrované strategie, a její předložení MMR – ORP do 30 dnů od ukončení financování posledního projektu integrované strategie³⁰. Struktura Závěrečné zprávy o plnění integrované strategie i její administrace je shodná jako u řádné Zprávy.

³⁰ Ukončením financování posledního projektu se rozumí moment úhrady závěrečné platby ve prospěch příjemce, resp. úhrady přeplatku zpět na účet ŘO – v případě ex-ante financování).

3.2 HODNOCENÍ INTEGROVANÉ STRATEGIE

Nositel ISR zpracuje povinnou mid-term evaluaci provádění a plnění ISR BMO (procesní a výsledková evaluace) s údaji platnými k 31. 12. 2017. Zajištěním zpracování evaluace je pověřen Manažer ITI.

Evaluační zpráva a její výsledky jsou předloženy k projednání Řídicímu výboru.

3.3 ZMĚNY INTEGROVANÉ STRATEGIE

Změny integrované strategie lze rozdělit na podstatné a nepodstatné (jejich specifikaci uvádí MPIN). Podstatnými změnami se rozumí zejména změna ve finančním plánu ISR BMO, změna indikátorů, změna strategických, specifických cílů a opatření (podstatné změny se vždy řídí definicemi platnými v řídicích dokumentacích programů).

V případě podstatné změny ISR BMO připraví Manažer ITI žádost o změnu integrované strategie. Tato žádost je následně předložena Řídicímu výboru k projednání a schválení. Po schválení Žádosti o změnu ze strany Řídicího výboru Nositel ISR, prostřednictvím Manažera ITI, požádá o provedení změny prostřednictvím MS2014+, přičemž postupuje dle pokynů v MPIN. Žádost o změnu musí podat do 10 pracovních dnů od jejího schválení Řídicím výborem.

V případě, že v rámci ISR BMO dojde k nepodstatné změně integrované strategie, oznámí Manažer ITI tyto změny prostřednictvím MS2014+, přičemž se opět postupuje dle pokynů v MPIN.

3.4 INDIKÁTOROVÁ SOUSTAVA ISR BMO

Na úrovni opatření byly stanoveny indikátory, které kvantifikují předpokládané výstupy a výsledky realizace integrované strategie. Indikátory byly vybrány z relevantních programů, resp. z NČI. Respektují přiřazení opatření ISR BMO k jednotlivým specifickým cílům jednotlivých programů, z nichž budou opatření financována. Tato indikátorová soustava se vztahuje k naplňování ISR BMO jako celku – tedy prostřednictvím jak integrovaných, tak individuálních projektů.

Indikátory jsou zpracovány níže v tabulkové podobě. Pro každý indikátor je v tabulce uvedeno:

- příslušnost k prioritní oblasti, dílčímu cíli a opatření,
- identifikační kód,
- operační program, specifický cíl,
- název indikátoru,
- jednotka měření,
- zdroj a způsob měření
- způsob naplňování MI.

V této části dokumentu nejsou indikátory kvantifikovány. Kvantifikace je provedena pouze u indikátorů, které budou naplňovány integrovanými projekty. Hodnoty těchto indikátorů jsou součástí přílohy 1 této integrované strategie.

Tabulka 60: Indikátorová soustava ISR BMO (pozn.: tučně jsou označeny indikátory výsledku)

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
A.II/A.1	75201	IROP, 1.2	Počet nových nebo rekonstruovaných přestupních terminálů ve veřejné dopravě	výstup	terminály	žadatel/příjemce	ITI
A.II/A.1	74001	IROP, 1.2	Počet vytvořených parkovacích míst	výstup	parkovací místa	žadatel/příjemce	ITI
A.II/A.1	75120	IROP, 1.2	Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě	výsledek	%	statistika	ITI
A.II/A.2	CO15	OPD, 1.4	Celková délka nových nebo modernizovaných tratí metra a tramvajových tratí	výstup	km	žadatel/příjemce	ITI
A.II/A.2	74500	OPD, 1.4	Celková délka nových nebo modernizovaných linek metra, tramvajových tratí nebo trolejbusových tratí	výstup	km	žadatel/příjemce	ITI
A.II/A.2	75130	OPD, 1.4	Přírůstek počtu osob obsluhovaných MHD	výsledek	tis. osob	ŘO	ITI
A.II/A.3	74801	IROP, 1.2	Počet nově pořízených vozidel pro veřejnou dopravu	výstup	vozidla	žadatel/příjemce	ITI
A.II/A.3	75120	IROP, 1.2	Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě	výsledek	%	statistika	ITI
A.II/A.4	70401	IROP, 1.2	Počet zařízení a služeb pro řízení dopravy	výstup	ks	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
A.II/A.4	75120	IROP, 1.2	Podíl veřejné osobní dopravy na celkových výkonech v osobní dopravě	výsledek	%	statistika	Individuální projekty ITI
A.II/A.4	72401	OPD, 2.3	Počet zařízení a služeb ITS	výstup	ks	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
A.II/A.4	72410	OPD, 2.3	Zvýšení informovanosti řidičů	výsledek	osoby/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
A.I/A.5	CO13	IROP, 1.1	Celková délka nově postavených silnic	výstup	km	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
A.I/A.5	CO14	IROP, 1.1	Celková délka rekonstruovaných nebo modernizovaných silnic	výstup	km	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
A.I/A.5	72210	IROP, 1.1	Plocha území dostupného z TEN-T do 45 minut	výsledek	km2	ŘO	Individuální projekty ITI
A.III/A.6	75001	IROP, 1.2	Počet realizací vedoucích ke zvýšení bezpečnosti v dopravě	výstup	realizace	žadatel/příjemce	ITI
A.III/A.6	76100	IROP, 1.2	Délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras	výstup	km	žadatel/příjemce	ITI
A.III/A.6	76401	IROP, 1.2	Počet parkovacích míst pro jízdní kola	výstup	parkovací místa	žadatel/příjemce	ITI
A.III/A.6	76310	IROP, 1.2	Podíl cyklistiky na přepravních výkonech	výsledek	%	statistika	ITI
B.III/B.1	C19	OPŽP, 1.1	Počet obyvatel nově připojených na zlepšené čištění odpadních vod	výstup	ekvivalentní obyvatelé	žadatel/příjemce	Individuální projekty
B.III/B.1	42205	OPŽP, 1.1	Návrhová kapacita nově vybudovaných, a rekonstruovaných ČOV	výstup	ekvivalentní obyvatelé	žadatel/příjemce	Individuální projekty
B.III/B.1	42210	OPŽP, 1.1	Délka vybudovaných kanalizací v rámci podpořených projektů	výsledek	km	statistika (ČSÚ)	Individuální projekty
B.III/B.1	42110	OPŽP, 1.1	Množství vypouštěného znečištění v ukazateli P celk.	výsledek	t/rok	statistika (ČSÚ)	Individuální projekty
B.III/B.1	42212	OPŽP, 1.1	Množství čištěných splaškových odpadních vod	výsledek	mil. m³/rok	statistika (ČSÚ)	Individuální projekty
B.III/B.2	CO18	OPŽP, 1.2	Počet obyvatel nově připojených na zlepšené zásobování vodou	výstup	osoby	žadatel/příjemce	Individuální projekty
B.III/B.2	42400	OPŽP, 1.2	Počet opatření realizovaných pro snížení eutrofizace	výstup	opatření	žadatel/příjemce	Individuální projekty
B.III/B.2	42000	OPŽP, 1.2	Podíl obyvatel zásobovaných vodou v odpovídající kvalitě z vodovodů pro veřejnou potřebu	výsledek	%	statistika (ČSÚ)	Individuální projekty
B.III/B.3	43300	OPŽP, 1.3	Délka řešených kilometrů toků	výstup	km	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³¹

³¹ Realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření v povodí nebo jeho části, doplněných opatřeními technickými, realizace opatření k zadržení vody v krajině v povodí nebo jeho části, obnova přirozených vodních koryt a souvisejících ekosystémů v povodí nebo jeho části.

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
B.III/B.3	43500	OPŽP, 1.3	Počet obnovených, vystavěných a rekonstruovaných vodních děl sloužících k povodňové ochraně	výstup	ks	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³¹
B.III/B.3	42300	OPŽP, 1.3	Objem retardované dešťové vody	výstup	m3	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³¹
B.III/B.3	CO20	OPŽP, 1.3	Počet obyvatel chráněných opatřeními proti povodním	výstup	osoby	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³¹
B.III/B.3	44301	OPŽP, 1.3	Plocha nově stabilizovaných objektů svahových nestabilit v rámci OPŽP 2014+	výstup	ha v kat. III	žadatel/příjemce (Registry České geologické služby - svahové nestability)	Individuální projekty ITI ³¹
B.III/B.3	43210	OPŽP, 1.3	Počet obyvatel dotčených rozlivem Q100	výsledek	osoby	statistika (POVIS)	Individuální projekty ITI³¹
B.III/B.3	44311	OPŽP, 1.3	Území s identifikovanou svahovou nestabilitou	výsledek	ha	statistika (Registry České geologické služby - svahové nestability)	Individuální projekty ITI ³¹
B.III/B.3	42310	OPŽP, 1.3	Nepropustně zpevněná plocha připojená na jednotnou kanalizaci	výsledek	ha	ŘO (MŽP)	Individuální projekty ITI³¹
B.III/B.4	43002	OPŽP, 1.4	Počet obcí s digitálním povodňovým plánem	výstup	obce	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
B.III/B.4	43400	OPŽP, 1.4	Počet studií v oblasti s potenciálním povodňovým rizikem s návrhem povodňové ochrany přírodě blízkým způsobem	výstup	studie	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
B.III/B.4	43010	OPŽP, 1.4	Počet obcí s nedostatečnou povodňovou ochranou	výsledek	obce	statistika (POVIS)	Individuální projekty ITI
B.I/B.5	36101	OPŽP, 2.2, 3.5	Počet stacionárních zdrojů znečištění ovzduší, u kterých bylo provedeno opatření ke snížení emisí	výstup	stacionární zdroje	žadatel/příjemce	Individuální projekty (OPŽP, 2.2) ITI (OPŽP, 3.5)
B.I/B.5	36111	OPŽP, 2.2, 3.5	Snížení emisí primárních částic a prekurzorů sekundárních částic v rámci podpořených projektů	výsledek	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty (OPŽP, 2.2) ITI (OPŽP, 3.5)

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
B.I/B.5	36114	OPŽP, 2.2, 3.5	Množství odstraněných emisí VOC	výsledek	t/rok	statistika (ČHMÚ)	Individuální projekty (OPŽP, 2.2) ITI (OPŽP, 3.5)
B.II/B.6	CO17	OPŽP, 3.1	Zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³²
B.II/B.6	40106	OPŽP, 3.1	Kapacita nově vybudovaných center pro předcházení vzniku odpadů	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³²
B.II/B.6	40202	OPŽP, 3.1	Množství nevyprodukovaného odpadu	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³²
B.II/B.6	40901	OPŽP, 3.1	Nově vybudovaná kapacita pro předcházení vzniku komunálního odpadu	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI ³²
B.II/B.6	40110	OPŽP, 3.1	Kapacita pro předcházení vzniku komunálních odpadů	výsledek	t/rok	ŘO (MŽP)	Individuální projekty ITI³²
B.II/B.6	40210	OPŽP, 3.1	Odpadová náročnost výroby	výsledek	t/rok	statistika (MŽP)	Individuální projekty ITI³²
B.II/B.7	40102	OPŽP, 3.2	Kapacita podpořených zařízení pro materiálové využití ostatních odpadů	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
B.II/B.7	40103	OPŽP, 3.2	Kapacita nově vybudovaných a navýšení kapacity stávajících systémů na třídění a svoz všech odpadů uvedená v tunách (množství) vytříděných a svezenných odpadů v daném roce.	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
B.II/B.7	40701	OPŽP, 3.2	Kapacita nově vybudovaných nebo zmodernizovaných zařízení na energetické využití ostatních odpadů	výstup	t/rok	žadatel/příjemce	Individuální projekty ITI
B.II/B.7	40105	OPŽP, 3.2	Celkové množství materiálově využitého ostatního odpadu	výsledek	t/rok	statistika (MŽP)	Individuální projekty ITI
B.II/B.7	40104	OPŽP, 3.2	Množství odpadů zpracovaných v systémech separace a svozu všech odpadů	výsledek	t/rok	statistika (MŽP)	Individuální projekty ITI

³² Realizace/rozšíření systému sběrných středisek, překladišť atd. v BMO.

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
B.II/B.7	40711	OPŽP, 3.2	Celkové množství energeticky využitých ostatních odpadů	výsledek	t/rok	statistika (MŽP)	Individuální projekty ITI
B.III/B.8	45001	OPŽP, 4.4	Celková výměra revitalizovaných přírodních ploch v zastavěném území obce	výstup	ha	žadatel/příjemce	Individuální projekty
B.III/B.8	45412	OPŽP, 4.4	Počet ploch a prvků sídelní zeleně s posílenou ekostabilizační funkcí	výsledek	lokality	statistika (AOPK ČR)	Individuální projekty
C.II/C.1	CO01	OP PIK, 2.3	Počet podniků pobírajících podporu	výstup	podniky	ms2014+ (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	Individuální projekty ITI
C.II/C.1	23300	OP PIK, 2.3	Celková rozloha regenerovaných lokalit v Národní databázi brownfieldů pro ekonomické využití MSP	výsledek	m²	ŘO	Individuální projekty ITI
C.II/C.2	CO26	OP PIK, 1.2	Počet podniků spolupracujících s výzkumnými institucemi	výstup	podniky	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	ITI
C.II/C.2	21011	OP PIK, 1.2	Výdaje podnikatelského sektoru na provádění VaV ve vládním a vysokoškolském sektoru jako % celkových výdajů na provádění VaV v těchto sektorech	výsledek	%	statistika (MPO, ČSÚ)	ITI
C.II/C.3	CO01	OP PIK, 2.1	Počet podniků pobírajících podporu	výstup	podniky	MS2014+ (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	ITI
C.II/C.3	10701	OP PIK, 2.1	Přidaná hodnota MSP jako % přidané hodnoty ČR	výsledek	%	statistika (MPO, ČSÚ)	ITI
C.III/C4	CO35	IROP, 2.4	Kapacita podporovaných zařízení péče o děti nebo vzdělávacích zařízení	výstup	osoby	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	ITI
C.III/C4	50030	IROP, 2.4	Podíl osob předčasně opouštějících vzdělávací systém	výsledek	%	statistika (Eurostat)	ITI
C.III/C.5	60000	OP VVV, 3.1.1	Celkový počet účastníků	výstup	osoby	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	Individuální projekty (případně tzv. šablony)

Dílčí cíl/ opatření	ID	OP, specif. cíl	Název	Výstup/ výsledek	Jednotka	Zdroj a způsob měření	Způsob naplňování MI
C.III/C.5	51010	OP VVV, 3.1.1	Počet organizací, ve kterých se zvýšila kvalita výchovy a vzdělávání a proinkluzivnost	výsledek	organizace	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	Individuální projekty (případně tzv. šablony)
C.III/C.6	60000	OP VVV, 3.1.2	Celkový počet účastníků	výstup	osoby	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	Individuální projekty (případně tzv. šablony)
C.III/C.6	51010	OP VVV, 3.1.2	Počet organizací, ve kterých se zvýšila kvalita výchovy a vzdělávání a proinkluzivnost	výsledek	Organizace	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	Individuální projekty (případně tzv. šablony)
D.I/D.1	67001	OPZ, 2.1.1	Kapacita podpořených služeb	výstup	místa	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	IT ³³ KPSVL individuální projekty
D.I/D.1	67010	OPZ, 2.1.1	Využívání podpořených služeb	výsledek	osoby	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	IT³³ KPSVL individuální projekty
D.I/D.2	55401	IROP, 2.1	Počet podpořených zázemí pro služby a sociální práci	výstup	zázemí ³⁴	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	IT ³³
D.I/D.2	67510	IROP, 2.1	Kapacita služeb a sociální práce	výsledek	klienti	ŘO	IT³³
D.I/D.3	55301	IROP, 2.1	Počet podpořených bytů pro sociální bydlení	výstup	bytové jednotky	žadatel/příjemce (příjemce na základě zprávy o realizaci projektu)	IT ³³
D.I/D.3	55320	IROP, 2.1	Průměrný počet osob využívající sociální bydlení	výsledek	osoby/rok	ŘO	IT³³

³³ Na území města Brna budou řešeny prostřednictvím ITI projekty pro cílovou skupinu osob s duševním onemocněním a mentálním/zdravotním postižením. Zbylé cílové skupiny budou řešeny prostřednictvím KPSVL. Na území BMO mimo samotné město Brno budou všechny cílové skupiny pokryty ITI. Prostřednictvím nástrojů ITI a KPSVL bude řešen vznik nových nebo rozšíření stávajících služeb. Provoz stávající sítě sociálních služeb bude financován ze strany Jihomoravského kraje.

³⁴ NČI: Zázemí - jsou prostory a/nebo vybavení prostor, která jsou nezbytná pro realizaci daných služeb či aktivit. Jedná se nejen o nákup či výstavbu prostor, ale i o jejich rekonstrukci a úpravy, případně se může jednat pouze o jejich vybavení, pokud příslušné prostory nebudou pořízovány. Rovněž se jedná o zázemí určená pro zkvalitnění procesů spolupráce mezi aktéry sociálního začleňování (např. zázemí určené ke koordinaci sociálních služeb a sociální práce v krajích a obcích). Měrnou jednotkou je počet jednotlivých zázemí určených pro jednotlivé služby či aktivity, která jsou vzájemně oddělena - tj. jsou poskytována na jiné adrese.

4 SEZNAM ZDROJŮ

- ADOS (2010): Generel cyklistické dopravy na území města Brna
- Agentura pro sociální začleňování, www.socialni-zaclenovani.cz.
- Burjanek, A. (2013): Sociodemografická analýza územních částí města Brna.
- Burjanek, A., Fakulta sociálních studií MU, AUGUR Consulting (2014): Sociodemografická analýza Brněnské metropolitní oblasti: Analýza dat SLDB 2011.
- CENIA, GaREP (2011): Atlas krajiny ČR.
- Centrum pro regionální rozvoj, www.crr.cz.
- CzechInvest, www.czechinvest.org.
- ČHMÚ (2012): Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012.
- ČSÚ (2010): Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065
- ČSÚ: Databáze regionálních účtů
- ČSÚ: Veřejná databáze
- ČSÚ: Cestovní ruch
- ČSÚ: Časové řady
- ČSÚ: Demografické údaje podle obcí ČR
- ČSÚ: Počet obyvatel podle věku k 31. 12. 2014
- ČSÚ: Registr ekonomických subjektů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012
- ČSÚ: SLDB 1991, 2001, 2011
- ČSÚ: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013
- ČSÚ: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2014
- ČSÚ: Územně analytické podklady za obce ČR
- ČSÚ: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012
- ČSÚ: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2008 až 2013
- DHV CR (2011): Komparativní studie globální dostupnosti města Brna.
- Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500
- EEA (2008): Energy and environment report 2008.
- Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat>.
- Evropská komise (2010): Strategie EU 2020.
- GAC (2015): Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR.
- Chladová, H. (2013): Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013. Interní materiál Magistrátu města Brna.
- Jihomoravský kraj (2008): Generel dopravy Jihomoravského kraje.
- Jihomoravský kraj (2012): Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020.
- Jihomoravský kraj (2013): Akční plán rozvoje sociálních služeb v JMK pro rok 2014.
- Jihomoravský kraj (2013): Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji na období 2014-2020.
- Jihomoravský kraj (2014): Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014 – 2017.

- Jihomoravský kraj (2014): Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 2014-20.
- Jihomoravský kraj (2014): Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za školní rok 2013/2014.
- Jihomoravský kraj (2015): Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015-2017.
- Jihomoravský kraj (2014): Strategie pro Brno (aktualizace).
- Jihomoravský kraj, GaREP (2012): Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.
- Koupilová, V., Jihomoravský kraj (2013): Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018.
- Letiště Brno, <http://www.brno-airport.cz/>.
- Magistrát města Brna (2009): Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010 - 2015.
- Magistrát města Brna (2013): 3. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2013 – 2015
- Magistrát města Brna (2013): Povodňový plán statutárního města Brna.
- Magistrát města Brna (2014): Zjišťování počtu lidí bez domova v Brně, 2014.
- Míchal, I. (1985): Ekologický generel ČSR.
- MMR (2013): Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020.
- MMR - NOK (2015): Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020. Verze 2.
- MPO ČR (2006): Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury.
- MPSV - Statistiky, portal.mpsv.cz.
- Mulíček, O. a kol. (2013): Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace.
- NPÚ - MonumNet, <http://www.monumnet.npu.cz/>.
- NÚV (2015): Nové prvky duálního odborného vzdělávání podporující spolupráci škol a firem. Koncepční studie projektu Pospolu.
- Povodí Moravy (2014): Souhrnná zpráva o vývoji jakosti povrchových vod v povodí Moravy ve dvouletí 2012–2013.
- Profesia CZ, spol. s r.o., Online průzkum výše platů, www.platy.cz.
- Seidenglanz, D. Toušek, V., Chvátal, F. (2013): Odborná analýza vývoje počtu osob oficiálně neregistrovaných ve městě Brně.
- Sociologický ústav AV (2010): Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích (v Praze, Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji) v souvislosti s nedostupností bydlení.
- Světové ekonomické fórum, <http://www.weforum.org>.
- Turistický region jižní Morava, <http://www.jizni-morava.cz/>.
- Ústav zdravotnických informací (2012): Zdravotnická ročenka Jihomoravského kraje 2011.
- Veletrhy Brno (2011): Výroční zpráva o podnikatelské činnosti za rok 2010
- Veletrhy Brno (2012): Výroční zpráva o podnikatelské činnosti za rok 2011
- Veletrhy Brno (2013): Výroční zpráva o podnikatelské činnosti za rok 2012
- Velký městský okruh Brno, <http://www.mestsky-okruh-brno.cz/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Finanční plán a indikátory

Příloha 2: Stanovisko MŽP – hodnocení SEA

Příloha 3: Mapa území BMO v rámci JMK

Příloha 4: Analýza rizik

Příloha 5: Seznam obcí BMO

Příloha 6: Doklad o schválení strategie v Zastupitelstvu města Brna

Příloha 7: Statut a jednací řád Řídicího výboru ISR BMO

Příloha 8: Statut a jednací řád Pracovní skupiny ISR BMO_NÁVRH

Příloha 9: Čestné prohlášení o pravdivosti údajů uvedených v žádosti o podporu integrované strategie

Příloha 10: Podklady k analytické části ISR BMO

Příloha 11: Vypořádání podmínek Stanoviska MŽP